İŞKUR

T.C. ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI

TÜRKİYE İŞ KURUMU

2014 YILI TÜRKİYE İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI SONUÇ RAPORU

İŞKUR

ÇALIŞMA EKİBİMİZ

Abdullatif GÖKDERE - Daire Başkanı	abdullatif.gokdere@iskur.gov.tr
Aydın ALABAŞ - İstihdam Uzmanı	aydin.alabas@iskur.gov.tr
Volkan ÖZ - İstihdam Uzmanı	volkan.oz@iskur.gov.tr
Doğanay Nafiz İLHAN - İstihdam Uzmanı	nafiz.ilhan@iskur.gov.tr
Mehmet BAYHAN- İstihdam Uzmanı	mehmet.bayhan@iskur.gov.tr
Sinan OK - İstihdam Uzmanı	sinan.ok@iskur.gov.tr
Mustafa ÖZEN - İstihdam Uzmanı	mustafa.ozen@iskur.gov.tr
Gökhan Sait GÜNDÜZ - İstihdam Uzmanı	sait.gunduz@iskur.gov.tr
Esranur İRDEM - İstihdam Uzman Yrd.	esranur.irdem@iskur.gov.tr
Muhammet KAYA - İstihdam Uzman Yrd.	muhammet.kaya@iskur.gov.tr
Sonay SAKAL- İstihdam Uzman Yrd.	sonay.sakal@iskur.gov.tr
Yasin ÇAKMAK -İstihdam Uzman Yrd.	yasin.cakmak@iskur.gov.tr
Süleyman DEMİR - İstihdam Uzman Yrd.	suleyman.demir@iskur.gov.tr
Filiz AYVAZ - İstihdam Uzman Yrd.	filiz.ayvaz@iskur.gov.tr
Oğuz DÜZGÜN - İstihdam Uzman Yrd.	oguz.duzgun@iskur.gov.tr
Sinan AKSOY - İstihdam Uzman Yrd.	sinan.aksoy@iskur.gov.tr
Mehmet KORALTAN - İstihdam Uzman Yrd.	mehmet.koraltan@iskur.gov.tr
Tuba AKKAYA - İstihdam Uzman Yrd.	tuba.akkaya@iskur.gov.tr

"Çalışmadan, Yorulmadan, Öğrenmeden,
Rahat Yaşama Yollarını Aramayı İhtiyaç Haline
Getirmiş Milletler, Evvela Haysiyetlerini,
Sonra Hürriyetlerini ve Daha Sonra İstiklallerini
Kaybetmeye Mahkumdurlar"

Sunuş

Dünya genelinde hemen her ülkenin en önemli önceliklerinden ve gündem maddelerinden birisi istihdam/işsizlik sorunudur. Ülkeler gerek makro gerekse mikro politikalarla işsizliği azaltmayı, istihdamlarını artırmayı amaçlamakta ve bunun için ciddi anlamda mesai harcamaktadırlar. İşsizlikle mücadelenin en etkili yolu olarak büyüme, teşvik ve işgücü piyasasının beklentilerine uygun mesleki eğitimlerle nitelikli insan kaynağı yaratılması öngörülmektedir. Ancak bilinmektedir ki tüm bu politikalar için etkin ve doğru kararların alınması, işgücü piyasasına hakim olmayı ve işgücü piyasasını doğru şekilde tanımayı gerektirmektedir.

2009 küresel ekonomik krizi ile dünyada işsizlik oranları hayli yükselmiş hatta gelişmiş ekonomiler olarak değerlendirilen birçok ülkede dahi oldukça yüksek seviyelere ulaşmıştır. Ülkemizde ise izlenen doğru stratejiler neticesinde işsizlik oranları kriz öncesi döneme hızla gerilemiş, istihdam edilen kişi sayısında büyük artış yaşanmış, kayıt dışı istihdam oranı gözle görülür şekilde gerilemiştir.

Tüm bu başarılarda Türkiye İş Kurumu'nun büyük katkısı olduğu bilinmektedir. Birçok yetki ve görevle donatılmış olan Türkiye İş Kurumu'nun, "iş ve işçi bulmaya aracılık faaliyeti" ile

“istihdamın korunması ve geliştirilmesine katkı sunmak” şeklinde ifade edilen ve kamuoyunda en çok bilinen görevleri kapsamında yürüttüğü çalışmalar neticesinde yıllar itibariyle işe yerleştirilen ya da mesleki eğitimden yararlanan kişi sayılarında ciddi artışlar yaşanmıştır. Artık vatandaşlarımız İŞKUR’a geldiklerinde ya mesleklerinde iş bulabilmekte ya da meslek edinme, geliştirme ve değiştirme amacıyla mesleki eğitim kurslarından daha fazla yararlanabilmektedir.

Türkiye İş Kurumu olarak başarı düzeyimizi yükseltmemize en fazla katkısı olan olgu, şüphesiz iş arayan ve işverenlerimizin teveccühleri olmakla birlikte, işgücü piyasamızın yapısını ve gerekliliklerini iyi tanımamızdır. Bu amaçla özellikle son yıllarda işgücü piyasası araştırmalarına büyük önem vermeye başladık. Yılda iki defa Türkiye geneli, bir defa da il düzeyinde bilgiler elde etmek amacıyla, tamamen kendi personellerimizle ve yüzyüze olmak üzere işverenlerimizi ziyaret ederek görüşüyor, durumlarını ve beklentilerini tespit ediyoruz. İşverenlerimizden elde ettiğimiz bilgilere göre de başta işgücü yetiştirme kursları olmak üzere tüm politikalarımızı şekillendiriyoruz.

Bu bağlamda 12 Mayıs-27 Haziran 2014 tarihleri arasında “2014 Yılı I. Dönem” Türkiye geneli ve 81 il düzeyinde sonuçlar üretebilmek amacıyla 129 bin 65 işyerini ziyaret etmiş bulunmaktayız. Başta mesleklere göre mevcut istihdam durumları, açık işler ve temininde güçlük çektikleri meslekler olmak üzere işverenlerimize yönelttiğimiz sorulardan elde ettiğimiz cevaplar doğrultusunda “Araştırma Sonuç Raporu” nu hazırlayarak ülkemizin hizmetine sunuyoruz. Bu vesileyle değerli vakitlerini ayırarak bilgilerini bizimle paylaşan tüm işverenlerimize ve araştırmamızda emeği geçen tüm personelimize şükranlarımı sunuyor, raporumuzun işsizlik sorunuyla mücadeleye büyük katkılarının olmasını temenni ediyorum.

Dr. Nusret YAZICI
Genel Müdür

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ 13

YÖNETİCİ ÖZETİ 14

BİRİNCİ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL GÖRÜNÜMÜ

1.1. DÜNYA İŞGÜCÜ PİYASASI 19

1.2. TÜRKİYE İŞGÜCÜ PİYASASI 22

1.3. İŞKUR'A KAYITLI İŞGÜCÜ VERİLERİ 26

1.3.1. İŞKUR'a Başvurular 26

1.3.2. İŞKUR'a Kayıtlı İşsizler 26

1.3.3. Açık İşler 27

1.3.4. İşe Yerleştirmeler 29

1.3.5. Mesleki Eğitim Faaliyetleri 30

1.3.6. İşsizlik Ödeneği 31

İKİNCİ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI

2.1. AMAÇ VE YÖNTEM 34

2.2. İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM 39

2.3. AÇIK İŞLER 58

2.4. TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER 91

2.5. GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ 104

2.6. SEKTÖRLERDE ÖN PLANA ÇIKAN MESLEKLER 113

Madencilik ve Taş Ocakçılığı 114
İmalat 115
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı 117
Su temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri 119
İnşaat 121
Toptan ve Perakende Ticaret 123
Ulaştırma ve Depolama 125
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri 127
Bilgi ve İletişim 129
Finans ve Sigorta Faaliyetleri 131
Gayrimenkul Faaliyetleri 133
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler 135
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri 137
Eğitim 139
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri 141
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor 143
Diğer Hizmet Faaliyetleri 145

SONUÇ 148

EKLER 150

Ek 1: İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu 151
Ek 2: Tam Sayım ve Örnekleme Yapılan İller Listesi ve Örnek Sayıları 156
Ek 3: Tanım ve Kavramlar Sözlüğü 157
Ek 4: Sektörlere Göre İPTA Sonuçları Özet Tablo-2014/1 166
Ek 5: İllere Göre İPTA Sonuçları Özet Tablo-2014/1 167
Ek 6: 2-9 Arası Kişi İstihdam Eden İşyeri Bilgi Notu (Bursa İli Örneği) 169
Ek 7: İl Düzeyinde İşsizlik Oranları (2013) 185
Ek 8: İstatistik Testleri 186

TABLOLAR

Tablo 1:	Dünyada İşsizlik Oranları (2003-2014)	20
Tablo 2:	Dünyada Bölgesel İşsizlik Oranları, (%)	21
Tablo 3:	Türkiye İşgücü Piyasası Temel Göstergeler (2014-2014)	24
Tablo 4:	Kayıtlı İşsizlerin Mesleklere Göre Dağılımı (2013-2014*)	27
Tablo 5:	Açık İşler (2002-2014*)	28
Tablo 6:	Açık İşlerin Mesleklere Göre Dağılımı (2013-2014*)	28
Tablo 7:	Mesleklere Göre İşe Yerleştirme (2013-2014*)	29
Tablo 8:	Kurs ve Kursiyer Göstergeleri 2014*	30
Tablo 9:	Mesleklere Göre İşsizlik Ödeneği Hak Edenler (2014*)	31
Tablo 10:	İşgücü Piyasası Araştırmaları (2007-2014)	35
Tablo 11:	Sektörlere Göre İşyeri Büyüklükleri	39
Tablo 12:	Türkiye Genelinde Çalışanların Sektörlere ve Cinsiyete Göre Dağılımı	42
Tablo 13:	İşyerlerinin Kuruluş Yıllarına ve Sektörlere Göre Dağılımı	45
Tablo 14:	Çalışanların Meslek Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı	46
Tablo 15:	En Çok Çalışılan Meslekler	48
Tablo 16:	İŞKUR Hizmetinden Faydalanan İşyeri Sayısı ve Oranları	50
Tablo 17:	Yabancı Ortaklık-Çalışan İlişkisi	52
Tablo 18:	İhracat Yapan İşyeri Oranları	52
Tablo 19:	Türkiye Geneli Sektörel Bazda Kısmi Zamanlı Çalışma (Part-Time) Çalışma Yapan İşyeri Sayıları ve Oranları	54
Tablo 20:	Türkiye Geneli Sektörel Olarak Mevsimlik İşçi Çalıştıran İşyerleri Oranları	55
Tablo 21:	Türkiye Geneli Sektörel Olarak Eğitim Düzenleyen İşyeri Oranları	57
Tablo 22:	Sektörlere Göre Açık İşler	60
Tablo 23:	Cinsiyete Göre Açık İş Oranları	62
Tablo 24:	Sektörlere Göre Açık İşi Olan İşyerlerinin Dağılımı	64
Tablo 25:	Açık İşi Olan İşyerlerinin Sektörlere ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı	65
Tablo 26:	Sektörlere Göre Açık İşleri Arama Kanalları	67
Tablo 27:	Açık İşlerin Sektörlere ve Cinsiyete Göre Dağılımı	68
Tablo 28:	Açık İşlerin Meslek Gruplarına Göre Dağılımı	69
Tablo 29:	Açık İşlerin Meslek Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı	70
Tablo 30:	Açık İşlerin Mesleklere Göre Dağılımı	72
Tablo 31:	Açık İşlerin Mesleklere ve Cinsiyete Göre Dağılımı	73
Tablo 32:	Açık İş Olan Mesleklerde Aranan Beceriler (%)	75
Tablo 33:	Açık İş Olan Mesleklerin Arama Kanalları	77
Tablo 34:	İhracat Yapan ve Yabancı Ortaklığı Bulunan İşyerlerinin Açık İşlerdeki Eğitim Düzeyi	81
Tablo 35:	Açık İşlerde İstenen Eğitim Düzeylerinin Arama Kanallarına Göre Dağılımı	82
Tablo 36:	Açık İşlerde Talep Edilen Becerilerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı	85
Tablo 37:	İhracat Yapan ve Yabancı Ortaklığı Bulunan İşyerlerindeki Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı	87
Tablo 38:	Teşvikten Yararlanan İşyerlerinin Açık İşleri Arama Kanalları	88
Tablo 39:	Daha Önce İŞKUR Yararlanana İşyerlerinin Açık İşlerini Arama Kanalları	88
Tablo 40:	Daha Önce İŞKUR'a Talep Veren İşyerlerinin Açık İşlerini Arama Kanalları	89
Tablo 41:	İşyerlerinin Yaş Gruplarına Göre İş Oranları	89
Tablo 42:	Kreşi Bulunan İşyerlerinin Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi	90
Tablo 43:	Kreş ve Servis İmkanı Bulunan İşyerlerinin Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi	90
Tablo 44:	Temininde Güçlük Çekilen Mesleklerin Sektörel Dağılımı	92
Tablo 45:	Sektörlere Göre Temininde Güçlük Bildiren İşyeri Sayısı ve Oranları	93
Tablo 46:	Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı ile Açık İş Sayısı ve Oranları (1)	95
Tablo 47:	Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı ile Açık İş Sayısı ve Oranları (2)	96
Tablo 48:	Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı 2013 ve 2014 yılları için Sektörel Dağılımı	97
Tablo 49:	Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çeken İşyerlerinin Eleman Karşılama Durumu	98
Tablo 50:	Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	99
Tablo 51:	Sektörlere Göre Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri	102

Tablo 52:	Mesleklerin Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri	103
Tablo 53:	Sektörler İtibariyle Net İstihdam Değişimi ve Net İstihdam Değişim Oranları	105
Tablo 54:	Meslek Grupları İtibariyle Net İstihdam Değişim Oranları	107
Tablo 55:	Net İstihdam Artışı ve Azalışı Beklenen İlk 10 Meslek	108
Tablo 56:	Mevsimlik Çalıştıran İşyerlerindeki Net İstihdam Değişim Oranları ve Sektörler İçerisindeki Net İstihdam Değişim Payı	109
Tablo 57:	İşyerlerine Göre İstihdam Artış/Azalış Beklentisi	111
Tablo 58:	Madencilik ve Taş Ocakçılığı Sektöründe Açık iş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	114
Tablo 59:	Madencilik ve Taş Ocakçılığı Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı	115
Tablo 60:	İmalat Sektöründe Açık iş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	116
Tablo 61:	İmalat Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı	117
Tablo 62:	Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı sektöründe Açık iş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	118
Tablo 63:	Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı	119
Tablo 64:	Su temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri Sektöründe Açık İş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	120
Tablo 65:	Su temini; Kanalizasyon, Atık yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı	121
Tablo 66:	İnşaat Sektöründe Açık İş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	122
Tablo 67:	İnşaat Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı	123
Tablo 68:	Toptan ve Perakende Ticaret Sektöründe Açık İş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	124
Tablo 69:	Toptan ve Perakende Ticaret Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı	125
Tablo 70:	Ulaştırma ve Depolama Sektöründe Açık İş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	126
Tablo 71:	Ulaştırma ve Depolama Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı	127
Tablo 72:	Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri Sektöründe Açık İş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	128
Tablo 73:	Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı	129
Tablo 74:	Bilgi ve İletişim Sektöründe Açık İş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	130
Tablo 75:	Bilgi ve İletişim Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı	131
Tablo 76:	Finans ve Sigorta Faaliyetleri Sektöründe Açık İş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	132
Tablo 77:	Finans ve Sigorta Faaliyetleri Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı	133
Tablo 78:	Gayrimenkul Faaliyetleri Sektöründe Açık İş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	134
Tablo 79:	Gayrimenkul Faaliyetleri Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı	135
Tablo 80:	Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler Sektöründe Açık İş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	136
Tablo 81:	Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetlerde İstihdam Artışı ve Azalışı	137
Tablo 82:	İdari ve Destek Hizmetleri Faaliyetleri Sektöründe Açık İş ve Temininde Güçlük Çekiler Meslekler	138
Tablo 83:	İdari ve Destek Hizmetleri Faaliyetleri Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı	139
Tablo 84:	Eğitim Sektöründe Açık İş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	140
Tablo 85:	Eğitim Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı	141
Tablo 86:	İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri Sektöründe Açık İş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	142
Tablo 87:	İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı	143
Tablo 88:	Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor Sektöründe Açık İş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	144
Tablo 89:	Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı	145
Tablo 90:	Diğer Hizmet Faaliyetleri Sektöründe Açık iş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	146
Tablo 91:	Diğer Hizmet Faaliyetleri Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı	174
Tablo 92:	Bursa'da İşyerlerinin Sektörel Dağılımları, 2014	170
Tablo 93:	Çalışanların Sektörel ve Cinsiyete Göre Dağılımları, 2014	171
Tablo 94:	Çalışanların Sektörel ve Cinsiyete Göre Dağılımları, 2014	173
Tablo 95:	Açık İşlerin Sektöre göre Dağılımları, 2014	147
Tablo 96:	Açık İşlerin Meslek Gruplarına Göre Dağılımları, 2014	176
Tablo 97:	Bursa İlinde Sektörlere Göre Teminde Güçlük Çekilen Sayıları	180
Tablo 98:	Bursa İlinde Meslek Gruplarına Göre Teminde Güçlük Çekilen Sayıları	181
Tablo 99:	Bursa İlinde Sektöre Göre Net istihdam Değişim Oranı	184

GRAFİKLER

Grafik 1:	Yıllık Büyüme Oranları	22
Grafik 2:	Kişi Başına Düşen GSYİH (ABD Doları)	23
Grafik 3:	Sektörlere Göre Ortalama Çalışanlar	44
Grafik 4:	Çalışanların Meslek Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı	47
Grafik 5:	Türkiye İşyeri Özellikleri	49
Grafik 6:	Açık İşlerde İstenen Eğitim Düzeyi	79
Grafik 7:	Eğitim Durumuna Göre İstihdam ve İşsizler	79
Grafik 8:	Açık İşlerde Cinsiyete Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi	80
Grafik 9:	Açık İşlerde Talep Edilen Becerilerin Dağılımı	83
Grafik 10:	Açık İşlerde Talep Edilen Becerilerin Cinsiyete Göre Dağılımı	84
Grafik 11:	Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı	86
Grafik 12:	Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri	100
Grafik 13:	Bursa İlinde İşyerlerinin Yaş grubuna Göre Dağılımı	172
Grafik 14:	Bursa İlinde İşyerlerinin Açık İşlerde Eğitim Talepleri	177
Grafik 15:	Bursa İlinde İşyerlerinin Açık İşlerde Beceri Talepleri	178
Grafik 16:	Bursa İlinde İşyerlerinin Açık İş Arama Kanalları	179
Grafik 17:	Bursa İlinde Teminde Güçlük Çekilme Nedenleri	182

KISALTMALAR

AB	:	Avrupa Birliği
ABD	:	Amerika Birleşik Devletleri
ABRÖ	:	Ardışık Basit Rassal Örneklem
BM	:	Birleşmiş Milletler
EUROSTAT	:	Avrupa Birliği İstatistik Ofisi
GAP	:	Güney Doğu Anadolu Projesi
ILO	:	International Labor Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)
ISCO	:	International Standard Classification of Occupations (Uluslararası Meslek Sınıflama Standardı)
İO	:	İşsizlik Oranı
İKO	:	İşgücüne Katılma Oranı
İŞKUR	:	Türkiye İş Kurumu
İPA	:	İşgücü Piyasası Analizi
İPTA	:	İşgücü Piyasası Talep Araştırması
NACE	:	European Classification of Economic Activities (Avrupa Birliği Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması)
NİDO	:	Net İstihdam Değişim Oranı
OECD	:	Organization for Economic Cooperation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)
OVP	:	Orta Vadeli Program
TİPA	:	Türkiye İşgücü Piyasası Analizi
TİPTA	:	Türkiye İşgücü Piyasası Talep Araştırması
TMS	:	Türk Meslekler Sözlüğü
TÜİK	:	Türkiye İstatistik Kurumu

GİRİŞ

İŞKUR olarak daima nabzını tuttuğumuz işgücü piyasasının ''2014 Yılı I. Dönem İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporunu'' tamamlamış bulunuyoruz. İşgücü talebinin ihtiyaç analizini sunan bu çalışma Türkiye'de kendi alanında yapılan en kapsamlı ve özgün çalışma olma özelliğini taşımaktadır. Hazırlanan raporda; İŞKUR olarak Mayıs-Haziran döneminde saha çalışması yapılan araştırmanın verileri kullanılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde işgücü piyasasının arka planından bahsedilmiş olup, dünya işgücü piyasası görünümleri sunulduktan sonra birinci bölüm kapsamında Türkiye İşgücü Piyasasının görünümüne değinilmiştir. Bu bölümde TÜİK'in Hanehalkı İşgücü Anketinde köklü değişiklikler yapması ve yeni seriye göre bazı verileri geçmişe dönük olarak güncellememesi nedeniyle TÜİK verilerine çok fazla yer verilememiştir. Ayrıca bu çalışmanın bir sonuç raporu olması nedeniyle ilk bölüm oldukça sınırlı tutulmuştur. İşgücü arzının göstergeleri anlamında TÜİK verilerinden sonra Türkiye'nin istihdam kurumu olan İŞKUR'un kayıtlı işsiz, başvuru, açık iş, işe yerleştirme, mesleki eğitim ve işsizlik ödeneği alanlar verileri irdelenmiştir

İŞKUR tarafından 12 Mayıs-27 Haziran 2014 tarihleri arasında, 10+ istihdamlı 129.065 işyeri ziyaret edilerek yapılan İşgücü Piyasası Talep Araştırmasında İşyeri Bilgi Formlarından elde edilen veriler derlenmiştir. Bu araştırma çerçevesinde 75 ilde tam sayım, 6 büyük ilde ise örneklem yöntemi uygulanan araştırmada 129.065 işyerine gidilerek işyerlerinin; mevcut istihdam durumları, açık işleri, teminde güçlük çektikleri meslekler, gelecek döneme ait beklenen istihdam değişimleri ve açık iş verilen mesleklerde istenen beceriler ile ilgili veriler raporlanmıştır. Bu veriler gelecek dönem istihdam politikaları açısından önemli bir yol gösterici vazifesi üstlenerek ilgili kurumların doğru politikalar üretmesini sağlayacak ve işgücü piyasasının güçlü temeller üzerinde ilerlemesini sağlayacaktır.

Türkiye İşgücü Piyasası Araştırması çalışmaları, İŞKUR tarafından 2007 yılından bu yana periyodik olarak gerçekleştirilmektedir. Bu çalışmaların sonuçları ise raporlaştırılmaktadır. Son 3 yıldır hem Türkiye geneli için hem de iller için aynı standartlarda rapor hazırlanmaktadır. Bu raporlama yılda bir kere sadece Türkiye için değil 81 il için de ayrı ayrı yapılarak kamuoyunun bilgisine www.iskur.gov.tr adresi üzerinden sunulmaktadır.

YÖNETİCİ ÖZETİ

Dünya Genelinde 2014 yılı işsizlik oranının 2013 yılına göre 0,1 puan artarak yüzde 6,1 olması beklenmektedir. AB 28 genelinde ise işsizlik oranında 2008 yılında başlayan artış eğiliminin yıl sonunda hız kaybetmesi beklenmektedir. Dünya'da bu gelişmeler olurken işsizlik oranının ülkemizdeki seyrine bakıldığında; 2005 yılından 2009 yılına kadar genel işsizlik oranı yüzde 9 ile 10 bandı arasında dalgalı bir seyir izlemiştir. 2008 yılında yüzde 10 olarak gerçekleşen işsizlik oranı krizin etkilerini gösterdiği 2009 yılında yüzde 13,1'e çıkmıştır. Kriz sonrasında uygulamaya konulan politikalar ve yaşanan toparlanma ile işsizlik oranında azalma sağlanmıştır. 2010 yılında işsizlik oranı yüzde 11,1'e düşmüş, 2011 yılında ise yüzde 10'un da altına inerek yüzde 9,1 olarak gerçekleşmiştir. İşsizlik oranlarındaki bu düşüş 2012 yılına kadar devam etmiş ve 2012 yılı işsizlik oranı yüzde 8,4 olarak gerçekleşerek, veri dönemdeki en iyi oran olarak kayıtlardaki yerini almıştır. 2013 yılı verilerine göre ise işsizlik oranı 0,6 puanlık bir artışla yüzde 9 olarak gerçekleşmiştir.

2015-2017 Orta Vadeli Program tahminlerine göre; 2014 yılı için istihdam oranının yüzde 45,3, 2017 yılında yüzde 45,9, işgücüne katılma oranının 2014 yılı için yüzde 50,1 2017 yılında yüzde 50,5, işsizlik oranının 2014 yılında yüzde 9,6, 2017 yılı sonunda ise yüzde 9,1 olması öngörülmektedir.

Türkiye genelinde Türkiye İşgücü Piyasası Talep Araştırması kapsamına giren 129 bin 65 işyerinden 110 bin 509 işyeri 12 Mayıs-27 Haziran 2014 tarihleri arasında ziyaret edilerek söz konusu işyerlerine işyeri bilgi formu uygulanmıştır. Bu çalışma ile elde edilen bilgiler Türkiye geneli için derlenmiştir. Örneklem, ham veri sonuçları genelleştirildiğinde 200 bin 911 işyeri için veri açıklanmıştır. En fazla işyeri sırasıyla İmalat, Toptan ve Perakende Ticaret, İnşaat, Konaklama ve Yiyecek Hizmet Faaliyetleri ile Ulaştırma ve Depolama sektörlerinde bulunmaktadır.

Araştırma kapsamındaki işyerlerinde toplam 7 milyon 49 bin 691 kişinin çalıştığı tespit edilmiştir. Toplam çalışanların yüzde 74'ü erkek iken yüzde 26'sı kadındır. Çalışanların yüzde 37'si İstanbul, yüzde 7'si Ankara ve yüzde 5,7'si İzmir'dedir. Çalışan sayısının en az olduğu iller ise sırası ile Tunceli, Hakkari, Kilis, Gümüşhane ve Bitlis'tir. Şırnak, Siirt, Mardin, Ağrı ve Bingöl illerinde çalışanların sadece yüzde 10'a yakın bir kısmı kadındır. Edirne'de ise çalışanların yüzde 40'ı kadındır. Bu alanda en yüksek orana sahip olan il Edirne'dir. Karaman, Kırklareli, Sinop, Denizli, Ordu, Giresun ve İstanbul'da çalışanlar içerisinde kadınların oranı yüzde 30'un üzerindedir. Özellikle tekstil imalatı sektörünün ağırlıkta olduğu illerde kadın çalışanların oranının yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Genel olarak en çok çalışılan meslekler temizlik görevlisi, beden işçisi (genel), makineci (dikiş), şoför (yük taşıma) ve beden işçisi (inşaat) olarak sıralanmaktadır. Kadınlar açısından en çok çalışılan ilk üç meslek sırasıyla temizlik görevlisi, makineci (dikiş), muhasebeci meslekleri iken erkeklerde en çok çalışılan meslekler sırasıyla beden işçisi (genel), şoför (yük taşıma) ve temizlik görevlisidir. Çalışma kapsamındaki işyerle-

rinde 5 bin 53 farklı meslekte çalışan tespit edilmiştir. Çalışanların meslek çeşitliliği dikkat çekicidir. Erkekler 4 bin 933 farklı meslekte, kadınlar ise 3 bin 456 farklı meslekte çalışmaktadır.

2014 Yılı I. Dönem Türkiye İşgücü Piyasası Talep Araştırmasına göre Türkiye genelindeki işyerlerinin yüzde 36'sı İŞKUR hizmetlerinden yararlanmıştır. İŞKUR'dan eleman talebi olan işyeri sayısı oranı yüzde 32'dir. Türkiye genelinde devlet teşvikinden yararlanan işyeri oranı yüzde 26'dır. İhracat yapan işyeri oranı yüzde 18, yabancı ortaklığı bulunan işyeri oranı ise yüzde 3'tür. Sosyal imkanlar bakımından çeşitli avantajlar sunabilme kabiliyetine göre değerlendirdiğimizde ülke genelinde kreşi olan işyeri oranı yüzde 1 olarak görülmektedir. Servis imkanı olan işyeri oranı yüzde 36, işyerinde eğitim düzenleyen işyeri oranı ise yüzde 65,7'dir.

Çalışma kapsamında 198 bin 582 kişilik açık iş tespit edilmiştir. Açık iş oranı se % 2,7 olarak hesaplanmıştır. İşgücü talebinin canlı olması, işsizler için iş bulma alternatiflerinin çok olması anlamında olumlu yorumlanabileceği gibi değişik nedenlerle etkin işgücü arzı ve talebi eşleştirmesinin yapılamaması anlamında da olumsuz yorumlanabilir. Türkiye genelinde açık iş oranı % 2,7 olarak tespit edilmiştir. Yani işyerlerinin 100 kişiye ihtiyacı varken bunların 97,3'ü çalışmakta 2,7'si ise açık ve doldurulmayı bekleyen pozisyon olarak bulunmaktadır. Açık iş oranı en yüksek olan sektör Diğer Hizmet Faaliyetleri (% 4,4) sektörü iken daha sonra sırasıyla İmalat (% 3,4), Toptan ve Perakende Ticaret (% 3) ile Gayrimenkul Faaliyetleri (% 2,9) sektörleridir. Bu dört sektör Türkiye geneli açık iş oranının üzerinde iken diğer sektörler Türkiye ortalamasının altındadır.

Her 3 açık işin biri İstanbul'dadır. Açık iş oranını il düzeyi detayında da incelersek; açık iş oranının en yüksek olduğu il Sinop (%5,8)'tur. Daha sonra sırası ile Yozgat, Denizli, Kastamonu, Burdur, Kırklareli, Edirne, Tokat, Karaman ve Yalova gelmektedir. En düşük açık iş oranı ise Hakkari (%0,1)'dedir. Daha sonra sırası ile Siirt, Tunceli, Van, Muş, Diyarbakır, Nevşehir, Şırnak, Elazığ ve Isparta gelmektedir. 39 ilin açık iş oranı Türkiye geneli açık iş oranının üzerindeyken 42 ilin açık iş oranı ise ortalamanın altındadır. Açık işlerin % 11,4'ü için sadece kadın tercih edildiği, % 45,7'si için sadece erkek, % 42,8'i için ise cinsiyet farketmez tercih edilmiştir. Araştırma kapsamında 200 bin 911 işyeri için bilgi derlenmiştir. Türkiye genelinde araştırma döneminde 40 bin 940 işyerinde açık iş olduğu tespit edilmiştir. Her beş işyerinden birinde açık iş olduğu görülmüştür. Denizli'de işyerlerinin % 37'si, Sinop'ta % 35'i, Karaman'da % 34'ü, Konya ve Bursa'da ise % 29'unun açık işi olduğu görülmüştür. Bu iller en fazla açık işi olan işyeri oranına sahip illerdir. Açık işi olan işyeri oranı en düşük olan iller ise Hakkari % 2, Siirt % 3, Diyarbakır % 4, Tunceli % 5 ve Aksaray % 6'dır. İmalat sektörünün ağırlıkta olduğu illerde açık işi olan işyeri oranının daha yüksek olduğu görülmüştür.

En fazla açık iş bulunan mesleklere baktığımızda en fazla açık işin Makineci (Dikiş) mesleğinde olduğu görülmektedir. Beden İşçisi ise ikinci sıradadır. Daha sonra sırası ile Garson, Satış Danışmanı, Temizlik Görevlisi, Güvenlik Görevlisi, Şoför, Gazaltı Kaynakçısı, Depo Hamalı ve Çağrı Merkezi Görevlisidir. 2 bin 94 farklı meslekte açık iş bulunmaktadır.

Elektrik Mühendisi mesleğinde açık iş oranı % 5,3 iken Elektrik Teknikeri mesleğinde % 3,8, Elektrik Teknisyeni % 3,5 ve Elektrikçi mesleğinde ise % 2,5'tir. Bu örnekte meslekteki eğitim

düzeyi azaldıkça açık iş oranındaki düşüş açık bir şekilde görülmektedir. İşgücü piyasasında Elektrikçi mesleğinde açık iş sayısal olarak daha fazla olmasına rağmen açık iş oranı Elektrik Mühendisinde daha yüksektir. Bu da bize açık iş sayısının tek başına analiz için yeterli olmayacağının en büyük göstergesidir. Konu ile alakalı en güzel örneklerden biri de Beden İşçisi (İnşaat) mesleğinde açık iş oranı % 0,7 iken İnşaat Mühendisinde % 3,2 olmasıdır.

Açık işler en fazla İŞKUR kanalı ile aranmaktadır. Son üç yılda yapılan çalışmalarda arama kanallarının dağılımına bakıldığında İŞKUR her yıl oranını arttırmıştır. 2012 ve 2013 yıllarında en fazla kullanılan arama kanalı Akraba-Eş ve dost iken 2014 yılında İŞKUR ilk sıraya yükselmiştir. 2014 yılı çalışmasında tespit edilen toplam 198 bin 852 kişilik açık işin % 60'ı İŞKUR vasıtasıyla aranmaktadır.

Son üç yıl dikkate alındığında sürekli İŞKUR'un payının arttığını diğer arama kanallarının ise inişli çıkışlı bir seyir izlediğini görmekteyiz. İŞKUR gerek hizmet kalitesini gerekse hizmet çeşitliliğini arttırarak arama kanalları içerisinde ilk sıraya yükselmiştir. Açık işlerin imalat sektörü ağırlıklı ve ara eleman ihtiyacı üzerine oluşu İŞKUR'u ilk sıraya taşımıştır. En klasik eleman arama yöntemi olan Akraba-eş-dost vasıtasıyla eleman aramanın hala ağırlığı söz konusudur. Daha önce İŞKUR hizmetlerinden faydalanan işyerleri açık işlerini ağırlıklı olarak İŞKUR vasıtasıyla aramaktadırlar. Bu durum bize İŞKUR'un hizmetlerinden memnun kalındığını göstermektedir. Çünkü daha önce İŞKUR hizmetlerinden yaralanan işyerleri açık işlerinin açık ara bir şekilde İŞKUR vasıtasıyla ararken daha önce İŞKUR hizmetlerinden faydalanmamış işyerlerinde İŞKUR'un arama kanalı olarak kullanılma oranı oldukça düşüktür. Daha önce İŞKUR hizmetlerinden faydalanmamış işyerleri açık işlerin sadece % 25,4'ünü İŞKUR vasıtası ile aramaya başlamışlardır.

İşyerlerine yapılan İşgücü Piyasası Talep Araştırması neticesinde 2.704 farklı meslekte 282.704 kişinin temininde güçlük çekildiği görülmüştür.

Her 3 işyerinden biri eleman temininde güçlük çekmiştir. Bu oran 2013 yılının birinci döneminde % 44'tür. Eleman temininde güçlük çekilen kişi sayısı da geçen yıla göre azalmıştır. Bu durum işgücü piyasasında alınan tedbirler ile işverenlerin ihtiyaç duydukları nitelik ve beceride eleman yetiştirilmesinde bir seviyeye gelindiğini göstermektedir. En fazla eleman temininde güçlük meslekler Makineci (Tekstil), Satış Elemanı, Garson, Kaynakçı, Mobilyacı, Şoför, Beden İşçisi, Tornacı, Güvenlik Görevlisi ve Aşçı'dır.

İşgücü piyasasında temininde güçlük çekilen mesleklerin neden temininde güçlük çekildiği bilgisi oldukça önemlidir. Teminde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk sırayı % 73,9 ile "gerekli beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması", ikinci sırayı % 60,3 ile "iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması", üçüncü sırayı ise % 37,5 ile "işe başvuru yapılmaması" almaktadır. Bu üç nedeni ise % 18,8 ile "önerilen ücretin az bulunması" ve % 17,5 ile "çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi" izlemektedir.

30 Haziran 2015 tarihi itibariyle işverenler 361 bin 764 kişilik net istihdam artışı beklemektedir. Bir başka ifadeyle işverenler, istihdamlarını mevcut istihdamının yüzde 5,1'i oranında arttırmayı planlamaktadır.

30 Haziran 2015 tarihi itibariyle en fazla istihdam artışı beklenen meslek güvenlik görevlisi olmuştur. Bunu Satış Elemanı, Temizlik Görevlisi ve Makineci (Tekstil) takip etmektedir. En fazla istihdam azalışı beklenen meslek Asfalt İşçisi olmuştur. Bunu Öğretmen ve Ring Ustası meslekleri takip etmişlerdir.

Hangi mesleklerde istihdam artışı veya azalışı olacağının tahmin edilmesi uygulanacak politika ve projelere yön verilmesi açısından önemlidir. Bu sayede istihdamın kalıcı olarak sağlanması, kamu kaynaklarının yerinde ve verimli kullanılması sağlanmaktadır.

Toplam 2 bin 314 farklı meslekte istihdam artışı beklenirken 282 farklı meslekte ise istihdam azalışı beklenmektedir. Çalışan bulunan mesleklerin yaklaşık yarısında ise herhangi bir değişim beklenmemektedir.

Araştırma kapsamındaki her beş işyerinden bir tanesi önümüzdeki yıl istihdamını arttıracağını bildirmiştir. İşyerlerinin sadece yüzde 4,2'si istihdamlarını azaltacaklarını belirtmiştir. İşyerlerinin çok önemli bir kısmı ise ya istihdamında değişiklik beklemiyor ya da bir yıllık vadede bir öngörüsü bulunmamaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL GÖRÜNÜMÜ

İşgücü piyasasını etkileyen birçok unsur bulunmaktadır. İşgücü piyasasının fotoğrafını iyi çekebilmek için hem arz hem de talep tarafının iyi bir şekilde incelenmesi gerekmektedir. Bu çalışmada ağırlıklı olarak 2014 yılı İşgücü Piyasası Talep Araştırması'nın sonuçlarına yer verilecektir. Çalışma, araştırmanın sonuç raporu niteliğinde bir yayın olacaktır. Ancak yukarıda bahsettiğimiz gibi işgücü piyasasını iyi bir şekilde okuyabilmemiz için arz ve talep yapısı ile bunları etkileyen unsurları birlikte ele almamız gerekmektedir. Bu nedenle bu bölümde kısaca, çok fazla detaya girmeden Dünya'da ve Türkiye'de işgücü piyasalarının durumuna göz atılacaktır.

1.1. DÜNYA İŞGÜCÜ PİYASASI

Dünya ekonomisinde günümüze kadar yaşanan tarihsel gelişime baktığımızda; uluslararası ticaretin serbestleşmesi ve gelişmesi, ulus devletleşme süreciyle eşanlı ulusal pazarların oluşmaya başlaması, sermaye birikimi için hızlanan ekonomik etkileşimler kadar işgücünün arz ve talebinin gündeme gelişi ve maliyet minimizasyonu gereği uluslararası hareketlilikte önemli bir aşama kaydedilmiştir. Ekonomi politikalarında yaşanan değişiklikler ve konjonktürel kırılma dönemlerinde tesis edilen uygulamalar yerel ve global ölçekte işgücü piyasalarında bir takım sorunlar doğurmuştur. 19. yy. ilk çeyreğine kadar sınai ekonominin gelişme süreci, 1929 ekonomik buhranı ile yaşanan olumsuzluklar ve özellikle 1980 sonrası dünyayı etkisine alan neo-liberal politikalar ve küreselleşme olgusu işgücü piyasaları üzerinde kötü çalışma şartları, işgücü maliyetleri nedeniyle kayıt dışılığın artması, uluslararası ölçekte yabancı sermayeyi ülkeye çekebilme adına girilen rekabet ortamının ülke içinde oluşturduğu bölüşüm sorunlarının yansımaları ve benzeri problemlerle yüz yüze kalınmasına yol açmıştır.

IMF'nin 2013 Ekim ayında açıkladığı ''Dünya Ekonomik Görünümü'' raporuna göre dünyada ekonomik büyüme 2007 yılında yüzde 4 seviyesinde iken, krizin ardından 2008 yılında yüzde 1,5 seviyesinde kalmıştır. 2009 yılında krizin tüm dünyaya yayılması ile birlikte büyüme bir yana, yüzde 2,2 oranında küçülme yaşanmıştır. Ekonomik büyümenin negatif bir seyir izlemesi işsizlik rakamlarını da ciddi bir şekilde etkilemiştir. Kriz öncesindeki işsizlik oranlarına dönmek bir yana, işsiz kalma süresi bakımından son durum, kriz öncesine göre iki katına çıkmış bulunmaktadır.

34 ülkeden oluşan OECD bölgesindeki işsizlik oranlarını incelediğimizde 2008 yılında yüzde 6,1 olan işsizlik oranı 2009 yılında yüzde 8,3 seviyesine çıkmış, inişli çıkışlı bir grafikten sonra 2012 yılında bu oran yüzde 8,2 olarak gerçekleşmiştir. Aynı durum Euro Bölgesi ülkeleri için de geçerlidir. Kriz öncesi yüzde 7,1 olan işsizlik oranı bir sonraki yıl yüzde 9 seviyesine çıkmış ve bu oran gittikçe artarak 2013 yılında yüzde 11'lere dayanmıştır. Bu oran 2014 yılının ilk yarısı için yüzde 11,6 olarak gerçekleşmiştir. ABD'de ise 2012 yılına göre işsizlik oranları 0,7 puanlık bir düşüşle 2013 yılında yüzde 7,4 olarak gerçekleşmiştir. 2014 yılının ilk altı ayı için ise işsizlik oranı 6,4 seviyesindedir.

EUROSTAT'ın yıllık sonuçlarına göre ise AB-28 için 2012 yılında yüzde 10,4 olan işsizlik oranı, 2013 yılında yüzde 10,8'e yükselmiş, 2014 yılının Haziran ayında ise yüzde 10,2 olarak kaydedilmiştir. EURO bölgesi için işsizlik oranlarına baktığımızda ise 2013 yılında yüzde 12 olduğu görülürken 2014 Haziran ayında yüzde 11,5 olarak kaydedilmiştir.

Tablo 1 **Dünyada İşsizlik Oranları (2013-2014*)**

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	12013	2014
İspanya	10,9	9,2	8,5	8,3	11,3	18	20,1	21,7	25	26,1	24,5*
Yunanistan	10,5	9,9	8,9	8,3	7,7	9,5	12,6	17,7	24,3	27,5	27,2**
Portekiz	7,5	8,6	8,6	8,9	8,5	10,6	12	12,9	15,9	16,4	14,1*
Hırvatistan	13,8	12,8	11,4	9,6	8,4	9,1	11,8	13,5	15,9	17,3	16,3*
Letonya	11,2	9,6	7,3	6,5	8	18,2	19,8	16,2	15	11,9	11,4****
İrlanda	4,5	4,4	4,5	4,7	6,4	12	13,9	14,7	14,7	13,1	11,8*
Slovakya	18,4	16,4	13,5	11,2	9,6	12,1	14,5	13,7	14	14,2	13,8*
Litvanya	11,3	8	5,2	3,8	5,3	13,6	18	15,4	13,4	11,8	10,5*
Bulgaristan	12,1	10,1	9	6,9	5,6	6,8	10,3	11,3	12,3	13	11,6*
GRK	4,6	5,3	4,6	3,9	3,7	5,4	6,3	7,9	11,9	15,9	15,2*
EURO Alanı (17)	9,3	9,2	8,5	7,6	7,6	9,6	10,1	10,1	11,4	12	11,5*
Macaristan	6,1	7,2	7,5	7,4	7,8	10	11,2	10,9	10,9	10,2	8,1**
İtalya	8	7,7	6,8	6,1	6,7	7,8	8,4	8,4	10,7	12,2	12,3*
AB28	9,3	9	8,3	7,2	7,1	9	9,7	9,7	10,5	10,8	10,2*
Estonya	9,7	7,9	5,9	4,6	5,5	13,8	16,9	12,5	10,2	8,6	7,2**
Fransa	9,3	9,3	9,2	8,4	7,8	9,5	9,7	9,6	10,2	13	10,2*
Polonya	19,1	17,9	13,9	9,6	7,1	8,1	9,7	9,7	10,1	10,3	9,5*
Slovenya	6,3	6,5	6	4,9	4,4	5,9	7,3	8,2	8,9	10,1	10,1*
Türkiye	**	9,2	8,7	8,8	9,7	12,5	10,7	8,8	8,1	9	9,1***
ABD	5,5	5,1	4,6	4,6	5,8	9,3	9,6	8,9	8,1	7,4	6,1*
İngiltere	4,7	4,8	5,4	5,3	5,6	7,6	7,8	8	7,9	7,5	6,5***
Finlandiya	8,8	8,4	7,7	6,9	6,4	8,2	8,4	7,8	7,7	8,2	8,8*
Belçika	8,4	8,5	8,3	7,5	7	7,9	8,3	7,2	7,6	8,4	8,5*
Danimarka	5,5	4,8	3,9	3,8	3,4	6	7,5	7,6	7,5	7	6,5*
Romanya	8	7,2	7,3	6,4	5,8	6,9	7,3	7,4	7	7,3	7,1*
Almanya	10,5	11,3	10,3	8,7	7,5	7,8	7,1	5,9	5,5	5,3	5,1*
Hollanda	5,1	5,3	4,4	3,6	3,1	3,7	4,5	4,4	5,3	6,7	6,8*
Lüksemburg	5	4,6	4,6	4,2	4,9	5,1	4,6	4,8	5,1	5,9	6,3*
Avusturya	4,9	5,2	4,8	4,4	3,8	4,8	4,4	4,2	4,3	4,9	5*
Japonya	4,7	4,4	4,1	3,9	4	5,1	5,1	4,6	4,3	4	3,5**
Norveç	4,3	4,5	3,4	2,5	2,5	3,2	3,6	3,3	3,2	3,5	3,2**

Kaynak: EUROSTAT *Temmuz verileri, ** Haziran, *** Mayıs, **** Nisan ayı işsizlik oranlarıdır.

ILO tarafından yayınlanan ve sonuncusu 2014 yılı Ocak ayında çıkan ve "Ekonomik toparlanmaya rağmen işsizliğin artış riski" alt başlığını taşıyan Küresel İstihdam Raporu tüm bu sorunlar için iki temel çözüm önerisi getirmektedir. İlk olarak iş dostu, yani iş yaratan makroekonomik politikalardan bahsedilmektedir. Yani değişen piyasa yapısına uygun yeni işler oluşturulmalı ve mevcut işgücü bu eksende eğitilmelidir. ILO' ya göre, bu politikalar sayesinde özellikle yüksek gelire sahip G-20 ülkeleri içerisinde 2020 yılına kadar 6,1 milyon ilave istihdam yaratılabilir ki bu da işsizlik oranında yüzde 1,8 puanlık bir düşüş anlamına gelmektedir. Yine ILO tahminlerine göre 2018'e kadar her yıl 42,6 milyon kişilik işgücüne yeni katılım olurken, yaratılan iş imkânı 40 milyonla sınırlı kalmaktadır. Buradan anlaşılan yeni iş sahaları oluşturulmazsa işsizlik oranları her geçen gün daha da artacaktır. Bu durumdan en çok etkilenecek olanlar ise hiç şüphesiz gençlerdir.

İkinci olarak; sosyal politikalara daha çok önem verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Burada aktif istihdam politikalarının öneminden bahsedilmektedir. Pasif istihdam politikaları ile işgücünün hantallaştırılıp devlet desteğini kanıksaması yerine sosyal yardım istihdam bağlantısı kurularak, sosyal yardım alanların istihdamı teşvik edilmelidir. Buradan da istihdam bürolarının ne kadar önemli olduğu açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

Tablo 2 **Dünyada Bölgesel İşsizlik Oranları, (%)**

BÖLGELER	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014*	2015*	2016*	2017*
Dünya	5,5	5,6	6,2	6,1	6	6	6	6,1	6,1	6,1	6,1
Gelişmiş Ülkeler ve AB Ülkeleri	5,8	6,1	8,4	8,8	8,4	8,6	7,9	8,6	8,4	8,2	8
Orta ve Güneydoğu Avrupa(AB dışı)	8,2	8,1	9,9	9,2	8,5	8	8,1	8,2	8,2	8,2	8,2
Doğu Asya	3,8	4,3	4,4	4,2	4,3	4,4	5	4,7	4,8	4,9	4,9
Güneydoğu Asya ve Pasifik	5,5	5,2	5,1	4,7	4,4	4,1	4,4	4,3	4,3	4,3	4,3
Güney Asya	4,1	4,1	4,2	3,8	3,8	3,9	4,1	4	4,1	4,1	4,1
Latin Amerika ve Karayipler	6,9	6,5	7,5	7,3	6,7	6,6	6,4	6,5	6,5	6,5	6,4
Orta Asya	10,2	10,1	10,3	11,1	10,8	10,9	10,7	11	10,9	10,8	10,8
Kuzey Afrika	11,1	10,5	10,6	10,4	11,8	12,1	12	12,2	12,1	12,1	12,1
Sahra Güneyi Afrika	7,7	7,7	7,7	7,6	7,6	7,6	7,5	7,6	7,5	7,5	7,5

Kaynak: ILO(2014 İstihdam Eğilimleri Raporu) * 2014-17 projeksiyon

1.2. TÜRKİYE İŞGÜCÜ PİYASASI

Ülke genelinde üretilen hâsıla, kişi başına düşen milli gelir, büyüme hızı, özel ve kamu sektör yatırımlarının hacmi ve seyri, cari açık, borç stoku, dış ticaret ve enflasyon gibi ekonomik değişkenler ülkenin sosyo-ekonomik yapısını ortaya koymakta ve dolayısıyla ülkenin işgücü piyasasını etkileyen temel unsurların başında gelmektedir. İşsizlik Türkiye'nin ve dünyanın birçok ülkesinde en önemli sorun olarak gündemin ilk sıralarında yer almaktadır. Gelişmişlik farkı gözetmeksizin hemen her ülke, işsizlik ve neden olduğu sosyal sorunlarla artık daha sık karşılaşmaktadır. İşsizlikle mücadelede bilinen en etkin yol ekonomik büyümedir1. İstihdam dostu büyüme politikaları dünyanın gündeminde olup istihdamsız büyümenin sürdürülebilir olmadığı ifade edilmektedir. Ancak ifade edilmesi gereken bir durum istihdamsız büyüme kadar büyümesiz istihdamın da sürdürülebilir olmadığıdır.

2009 yılında kriz dolayısıyla gerçekleşen daralmadan sonra dünya genelindeki olumsuz ekonomik görünüme rağmen Türkiye ekonomisi reel olarak büyümüştür. 2011 yılında Türkiye Ekonomisi IMF'nin yüzde 7,5'lik tahmininin üzerinde yüzde 8,8 oranında büyüme gösterirken, 2012 yılında Türkiye ekonomisi yüzde 2,2 oranında büyümüştür. 2013 yılında ise Türkiye ekonomisi yüzde 4 büyüme gerçekleştirerek Orta Vadeli Programdaki hedefe ulaşılmıştır. Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan Orta Vadeli Programa göre ise Türkiye'nin 2014 yılında yüzde 4, 2015 ve 2016 yılında ise yüzde 5 oranında büyümesi hedeflenmektedir.

Grafik 1: Yıllık Büyüme Oranları

Kaynak: TüIK, *: Kalkınma Bakanlığı OVP tahminleri

[1] Dokuzuncu Kalkınma Planı, İşgücü Piyasası, Özel İhtisas Komisyon Raporu s.1

Türkiye, küresel ekonomik krizden en hızlı çıkan ve son dönemlerdeki küresel ekonomik belirsizlikten en az etkilenen ülkelerden biridir. 2002-2012 döneminde ortalama büyüme oranı yüzde 5,2 olmuştur. İstihdam ekonomik, sosyal ve politik istikrarın en önemli unsurudur. Küresel krizin yıkıcı etkileri nedeniyle 2009 ve 2010 yıllarında gerileyen kişi başına düşen gayrisafi hâsıla, 2011 yılı sonunda kriz öncesindeki seviyenin üzerine çıkmış ve 10 bin 466, 2012 yılı sonu itibariyle ise 10 bin 504 Amerikan doları olarak gerçekleşmiştir. Kişi başına düşen hâsılanın önümüzdeki dönemde olumlu ekonomik ortamın etkisiyle yükselmeye devam etmesi ve 2015 yılı sonunda 12 bin 859 Amerikan doları seviyesine ulaşması beklenmektedir.

Türkiye ekonomisi 2001'de yaşanan derin ekonomik krizin ardından ekonominin temellerini sağlamlaştırmaya yönelik politikalar ve uygulamalar başlatmıştır. Krizin ardından yürürlüğe sokulan Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı ile birçok yapısal reform gerçekleştirilmiştir. Türkiye süreç içinde yaşadığı istikrarlı ekonomik büyümenin etkisiyle hızla toparlanmıştır. Avrupa Birliği üyelik sürecinin de etkisiyle kamu maliyesinde de önemli gelişmeler yaşanmıştır. 2005 yılında Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu yürürlüğe konularak kamu kaynaklarının verimsiz kullanımını engellemek amacıyla performans esaslı uygulamalar getirilmiştir. AB tanımlı genel yönetim nominal borç stoku 2002-2012 yılları arasındaki on yıl içinde yüzde 74'ten Maastricht Kriteri olan yüzde 60'ın çok altına, yüzde 36,1'e gerilemiş ve Türkiye 24 AB ülkesinden daha düşük oranlara sahip olmuştur. Benzer şekilde, bütçe açığı 2002-2012 yılları arasında yüzde 10'dan yüzde 3'ün altına gerileyerek AB-Maastricht Kriterlerinin bütçe dengesi için öngördüğü ilkeye uyum sağlamaya başlamıştır.

Grafik 2: Kişi Başına Düşen GSYİH (ABD Doları)

Kaynak: TÜİK, * Kalkınma Bakanlığı OVP tahminleri

Türkiye'de işgücünün temel özelliklerini ve istihdamın yapısını değerlendirebilmek için işgücü piyasasının arz cephesine ilişkin en kapsamlı veriler TÜİK'in Sürekli Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçlarından elde edilmektedir. Bu kapsamda yayınlanmakta olan işgücüne katılma oranı,

istihdam oranı, işsizlik oranı gibi veriler işgücü piyasasının değerlendirilmesinde kullanılan en temel verilerdir. Aşağıdaki tabloda en temel işgücü göstergeleri yer almaktadır.

Tablo 3 **Türkiye İşgücü Piyasasında Temel Göstergeler (2004-2014)**

Yıllar	15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	İşgücü	İstihdam	İşsiz	İKO (%)	İşsizlik Oranı (%)	Tarım dışı İşsizlik Oranı (%)	İstihdam Oranı (%)	İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus
2005	48.356	21.691	19.633	2.058	44,9	9,5	12	40,6	26.665
2006	49.275	21.913	19.933	1.980	44,5	9	11,1	40,5	27.362
2007	50.177	22.253	20.209	2.044	44,3	9,2	11,2	40,3	27.925
2008	50.982	22.899	20.604	2.295	44,9	10	12,3	40,4	28.083
2009	51.833	23.710	20.615	3.095	45,7	13,1	16	39,8	28.124
2010	52.904	24.594	21.858	2.737	46,5	11,1	13,7	41,3	28.310
2011	53.985	25.594	23.266	2.328	47,4	9,1	11,3	43,1	28.391
2012	54.961	26.141	23.937	2.204	47,6	8,4	10,3	43,6	28.820
2013	55.983	27.047	24.601	2.445	48,3	9	10,9	43,9	28.936
2014-OCAK	56.571	27.261	24.456	2.805	48,2	10,3	12,2	43,2	29.310
2014- ŞUBAT	56.648	27.824	24.999	2.825	49,1	10,2	12,1	44,1	28.824
2014- MART	56.718	28.330	25.583	2.747	49,9	9,7	11,6	45,1	28.388
2014- NİSAN	56.795	28.773	26.194	2.579	50,7	9	10,8	46,1	28.022
2014- MAYIS	56.869	29.089	26.538	2.551	51,2	8,8	10,7	46,7	27.780
2014-HAZİRAN	56.946	29.240	265.86	2.654	51,3	9,1	11,1	46,7	27.706
2014-TEMMUZ	57.021	29.276	26.410	2.867	51,3	9,8	12,0	46,3	27.745
2014-AĞUSTOS	57.098	29.257	26.313	2.944	51,2	10,1	12,3	46,1	27.841
2014-EYLÜL	57.175	29.233	26.169	3.064	51,1	10,5	12,7	45,8	27.942

Kaynak: TÜİK

İstihdam oranı (İO) açısından Türkiye'nin durumuna baktığımızda ise; 2005 yılındaki yüzde 40,6'lık orandan sonra düşüşe geçen istihdam oranı 2008 yılında yüzde 40,4, 2009 yılında -küresel krizin de etkisiyle- yüzde 39,8 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde uygulamaya konulan sonuç odaklı politikalar ve kararlılıkla izlenen programlar olumlu netice vermiş ve genel istihdam oranı 2010 yılından itibaren yükselişe geçmiştir. 2010 yılında yüzde 41,3 olarak gerçekleşen İO, 2011 yılında yüzde 43,1'e, 2012 yılında yüzde 43,6'ya ve 2013 yılında ise önceki gerçekleşmelerin tamamını aşarak yüzde 43,9'a ulaşmıştır. 2014 yılı içerisinde de istihdam oranında ciddi bir artış seyri görülmektedir.

İşsizlik oranının ülkemizdeki seyrine bakıldığında; 2005 yılından 2009 yılına kadar genel işsizlik oranı yüzde 9 ile 10 bandı arasında dalgalı bir seyir izlemiştir. 2008 yılında meydana gelen küresel kriz tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de büyük bir daralmaya neden olmuş ve işsizlik oranında yükselme gözlenmiştir. 2008 yılında yüzde 10 olarak gerçekleşen işsizlik oranı krizin etkilerini gösterdiği 2009 yılında yüzde 13,1'e çıkmıştır. Kriz sonrasında uygulamaya konulan politikalar ve yaşanan toparlanma ile işsizlik oranında azalma sağlanmıştır. 2010 yılında işsizlik oranı yüzde 11,1'e düşmüş, 2011 yılında ise yüzde 10'un da altına inerek yüzde 9,1 olarak gerçekleşmiştir. İşsizlik oranlarındaki bu düşüş 2012 yılına kadar devam etmiş ve 2012 yılı işsizlik oranı yüzde 8,4 olarak gerçekleşerek, veri dönemdeki en iyi oran olarak kayıtlardaki yerini almıştır. 2013 yılı verilerine göre ise işsizlik oranı 0,6 puanlık bir artışla yüzde 9 olarak gerçekleşmiştir.

2015-2017 Orta Vadeli Program tahminlerine göre; 2014 yılı için istihdam oranının yüzde 45,3, 2017 yılında yüzde 45,9, işgücüne katılma oranının 2014 yılı için yüzde 50,1 2017 yılında yüzde 50,5, işsizlik oranının 2014 yılında yüzde 9,6, 2017 yılı sonunda ise yüzde 9,1 olması öngörülmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu işgücü piyasası ile ilgili önemli veri kaynaklarından biri olan Hanehalkı İşgücü Anketi çalışmasında bazı değişiklikler yapmıştır. 2014 yılı Şubat döneminden itibaren yeni seride veriler açıklamaya başlamış olup bu seriye yönelik olarak veri setlerinin bir kısmını da geçmişe dönük olarak güncellemiştir. Ancak bu güncelleme tüm veriler için mevcut değildir. Bu nedenle bu bölümde Türkiye işgücü piyasasının özellikle arz yönlü analizi kısa tutulmuştur.

1.3. İŞKUR'A KAYITLI İŞGÜCÜ VERİLERİ

Türkiye'nin son yıllarda sosyal politika alanında en önemli icracılarından biri olma yolunda ilerleyen İŞKUR ülkemizde işgücü piyasasının en yetkin aktörüdür. İşgücü piyasasında varlık gösteren tarafların yani işgücünü arz ve talep edenlerin piyasa kuralları çerçevesinde daha hızlı ve etkili şekilde bir araya getirilmesini, taraflar için de en uygun eşleştirmenin sağlanmasını misyon edinen İŞKUR her geçen gün aldığı başvuruları artırmakta ülkemizin en önemli sorunlarından biri olan işsizlik sorununa karşı önemli katkılar sunmaktadır. Alanında gerçekleştirdiği faaliyetlerin zorunlu kıldığı istatistik mevcudu hem İŞKUR'un hem de ülkemizin önemli bir edinimidir. Bu istatistikler Türkiye genelinde başvuruları, kayıtlı işgücü ve kayıtlı işsizlerin cinsiyet, yaş, eğitim, meslek gibi özelliklerini ve açık işlerin sektörel ve mesleki dağılımlarını içermesi açısından önemli göstergelerdir.

2014 yılı Ocak-Ağustos döneminde İŞKUR hizmetlerinden yararlanmak amacı ile 1 milyon 438 bin 415 kişi İŞKUR'a başvurmuştur. İŞKUR'a kayıtlı toplam işsiz sayısı 2014 yılı Ağustos ayı itibariyle 2 milyon 436 bin 20 kişidir.

1.3.1. İŞKUR'a Başvurular

2014 yılı Ocak-Ağustos döneminde İŞKUR'a hizmetlerinden yararlanmak amacı ile 1 milyon 438 bin 415 kişi başvurmuştur. Bu dönemde Kuruma başvuranların yüzde 64'ü (926 bin 406 kişi) erkek, yüzde 36'sı (512 bin 9 kişi) ise kadındır. Başvurularda dikkati çeken, geçen yıl olduğu gibi eğitim seviyesi düşük olanların, gençlerin ve nitelik gerektirmeyen mesleğe sahip olanların başvurular içerisinde yoğunlukta olduğudur. İŞKUR'a başvurular verilerinin içinde hangi hizmetten faydalanmak için başvurulduğu ayrımına bakılmaksızın tüm başvurular sayılmaktadır. Özellikle İŞKUR'a başvurular son yıllarda hizmet kalitesi ile paralel olarak artmıştır. 2006 yılında Kuruma toplam 364 bin 388 kişi hizmetlerinden faydalanmak amacıyla başvurmuş iken bu sayı 2013 yılında 2 milyon 359 bin 304 kişiye ulaşmıştır.

1.3.2. İŞKUR'a Kayıtlı İşsizler

İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin sayısı 2011 yılı sonu itibariyle 1 milyon 884 bin 965 kişi iken, 2012 yılı sonu itibariyle 2 milyon 372 bin 262 kişiye ulaşmıştır. 2013 yılında ise, bu rakam 2 milyon 610 bin 969 kişi olarak gerçekleşmiştir. 2014 yılının Ağustos ayı sonunda gözlenen kayıtlı işsiz sayısı 2 milyon 436 bin 20 kişidir. 2014 yılı Ağustos ayı sonunda İŞKUR'da en fazla Beden İşçisi (Genel) mesleğinde kayıt bulunmaktadır ve bu rakam 453 bin 270'tir. Beden İşçisi (Genel) mesleğine kayıtlı işsizler, toplam kayıtlı işsizlerin % 19'unu oluşturmaktadır. Daha sonra sırasıyla % 4,4'lük oran ile Büro Memuru (Genel) ve % 3,6'lık oran ile Beden İşçisi (Temizlik) meslekleri gelmektedir.

Tablo 4 Kayıtlı İşsizlerin Mesleklere Göre Dağılımı (2013-2014*)

2013		2014*	
MESLEK	KAYITLI İŞSİZ	MESLEK	KAYITLI İŞSİZ
Beden İşçisi (Genel)	590.467	Beden İşçisi (Genel)	453.270
Büro Memuru (Genel)	128.086	Büro Memuru (Genel)	107.907
Beden İşçisi (Temizlik)	101.469	Beden İşçisi (Temizlik)	86.448
Temizlik Görevlisi	66.004	Temizlik Görevlisi	73.471
Satış Danışmanı	59.418	Satış Danışmanı	63.339
Sekreter	54.950	Sekreter	54.878
Ön Muhasebeci	45.179	Ön Muhasebeci	46.710
Şoför-Yük Taşıma	43.960	Şoför-Yük Taşıma	45.356
Muhasebeci	33.838	Çaycı	31.954
Garson (Servis Elemanı)	29.924	Muhasebeci	31.756
Diğer Meslekler	1.457.674	Diğer Meslekler	1.440.931

Kaynak: İŞKUR (*Ağustos Sonu itibariyle)

Kayıtlı işsizler meslek bazında incelendiğinde; mesleklerin 2013 yılının tamamı ve 2014 yılının ilk sekiz ayı sonu itibariyle büyük ölçüde örtüştüğü görülmektedir. Bununla beraber ilk sekiz meslek için sıralamanın aynı oluşu dikkat çekmektedir. Beden İşçisi (Genel), Büro Memuru (Genel), Beden İşçisi (Temizlik), Temizlik Görevlisi, Satış Danışmanı, Şoför-Yük Taşıma ve Çaycı gibi nitelik gerektirmeyen mesleklerin bulunuşu istihdama dâhil olmak isteyen söz konusu işverenin ihtiyacına göre her işi yapabilecekleri düşüncesinde olduklarını göstermektedir.

1.3.3. Açık İşler

Son yıllarda İŞKUR'un işgücü talebini çekme çalışmaları sonucu İŞKUR'a gelen açık işlerde gözle görünür bir artış olmuştur.

Tablo 5 Açık İşler (2013-2014*)

Yıllar	Kamu	Özel	Kamu (%)	Özel (%)	Toplam
2003	43.955	85.303	34%	66%	**129.258**
2004	48.904	60.774	45%	55%	**109.678**
2005	34.655	79.712	30%	70%	**113.827**
2006	32.747	119.047	22%	78%	**151.794**
2007	16.936	169.986	9%	91%	**186.922**
2008	14.360	164.260	8%	92%	**178.620**
2009	21.388	144.502	13%	87%	**165.890**
2010	60.039	308.597	16%	84%	**368.636**
2011	64.636	595.987	10%	90%	**660.623**
2012	140.668	851.136	14%	86%	**991.804**
2013	66.261	1.414.929	4%	96%	**1.481.196**
2014*	7.465	1.126.145	0,7%	99,3%	**1.133.610**

Kaynak: İŞKUR *Ocak-Ağustos

Bu artışın özel sektör ağırlıklı olması İŞKUR'un etkin işyeri ziyaretleri neticesinde işverenler tarafından daha fazla tercih edilir hale geldiğini göstermektedir. Etkin işgücü piyasası talep araştırmaları ile de bu artışın devam edeceği söylenebilir.2003 yılından itibaren özel sektörden alınan açık işlerin kamuya göre daha fazla olduğu görülmektedir. 2014 yılı Ocak-Ağustos döneminde ise özel sektörden alınan açık iş sayısında rekor sayılabilecek bir seviyeye ulaşılmıştır. İŞKUR tarafından bu dönemde alınan açık işlerin mesleklere göre dağılımına baktığımızda ise en fazla açık işin, 2012 ve 2013 yıllarında da olduğu gibi Beden İşçisi (Genel) mesleğinde olduğu görülmektedir.

Tablo 6 Açık İşlerin Mesleklere Göre Dağılımı (2013-2014*)

2013		2014*	
MESLEK	AÇIK İŞ	MESLEK	AÇIK İŞ
Beden işçisi (genel)	438.396	Beden işçisi (genel)	318.530
Temizlik görevlisi	57.989	Temizlik görevlisi	58.421
Satış danışmanı	45.366	Satış danışmanı	33.673
Beden işçisi (temizlik)	41.680	Güvenlik görevlisi	30.787
Güvenlik görevlisi	39.759	Makineci (dikiş)	29.369
Makineci (dikiş)	36.157	Garson (servis elemanı)	25.902
Garson (servis elemanı)	32.710	Beden işçisi (temizlik)	25.424
Büro memuru (genel)	31.642	Büro memuru (genel)	24.576
Çağrı merkezi görevlisi	31.586	Çağrı merkezi görevlisi	23.182
Reyon görevlisi	20.081	Reyon görevlisi	19.348
Diğer meslekler	705.830	Diğer meslekler	544.398
Toplam	1.481.196	Toplam	1.133.610

Kaynak: İŞKUR *Ocak-Ağustos

İşverenler tarafından alınan açık işler meslek bazında incelendiğinde mesleklerin; 2013 yılının tamamı ve 2014 yılının ilk sekiz ayı itibariyle büyük ölçüde benzerlik gösterdiği görülmektedir. Bununla beraber iki yıl için de aynı olan ilk 10 mesleğin sadece sıralamaları farklılık göstermektedir.

1.3.4. İşe Yerleştirmeler

İŞKUR tarafından işe yerleştirmelere yıllar itibariyle bakıldığında 2013 yılının tamamında 671 bin 578 kişinin, 2014 yılının ilk sekiz ayı içinde ise 549 bin 221 kişinin işe yerleştiği görülmektedir. Söz konusu işe yerleştirmeler meslekler bazında değerlendirildiğinde alınan açık işler ile paralellik gösterdiği görülmüştür. Kayıtlı işsizlerin mesleklerine bakıldığında ilk beş sırada yer alan Beden İşçisi (Genel), Büro Memuru (Genel), Temizlik görevlisi, Beden İşçisi (Temizlik) ve Satış Danışmanı meslekleri, İŞKUR tarafından işe yerleştirmelerin en çok gerçekleştiği meslekler tablosunda da benzer bir sıralama göstermektedir.

Tablo 7 Mesleklere Göre İşe Yerleştirme (2013-2014*)

2013		2014*	
MESLEK	İŞE YERLEŞTİRME	MESLEK	İŞE YERLEŞTİRME
Beden İşçisi (Genel)	229.020	Beden İşçisi (Genel)	227.597
Temizlik Görevlisi	30.965	Temizlik Görevlisi	34.190
Beden İşçisi (Temizlik)	29.750	Güvenlik Görevlisi	19.297
Satış Danışmanı	17.065	Beden İşçisi (Temizlik)	17.411
Güvenlik Görevlisi	16.896	Satış Danışmanı	12.602
Makineci (Dikiş)	12.907	Büro Memuru (Genel)	10.222
Büro Memuru (Genel)	12.696	Reyon Görevlisi	9.577
Garson (Servis Elemanı)	12.032	Makineci (Dikiş)	9.148
Çağrı Merkezi Görevlisi	11.551	Veri Giriş Kontrol İşletmeni	8.082
Reyon Görevlisi	9.094	Çağrı Merkezi Görevlisi	7.662
Diğer Meslekler	289.602	Diğer Meslekler	193.433
Toplam	**671.578**	**Toplam**	**549.221**

Kaynak: İŞKUR *Ocak-Ağustos

Meslekler bazında Açık İşler ve İşe Yerleştirmeler karşılaştırıldığında, 2014 yılının ilk sekiz ayı için ilk iki sıranın aynı meslekte olduğu görülmektedir. Beden İşçisi (Genel) ve Temizlik Görevlisi olan söz konusu meslekleri sırasıyla Beden İşçisi (Temizlik), Satış Danışmanı ile Büro Memuru (Genel) meslekleri izlemektedir.

İŞKUR'un işe yerleştirmeleri alınan açık işlere ve İŞKUR'a kayıtlı işsizlere bağlıdır. İŞKUR ancak kendine gelen taleplere elindeki portföyden işe yerleştirme yapmaktadır. Bu açıdan bakıldığında İŞKUR'un işe yerleştirmelerini kendi kayıtları etkilemektedir. En fazla Beden İşçisi mesleğinde açık iş geliyorsa ve kayıtlarda da bu meslekte eleman bulunuyorsa en fazla işe yerleştirme Beden İşçisi mesleği olmaktadır. Beden İşçisi mesleği mesleki nitelik ve beceri gerektirmeyen işler için genel bir meslek olarak kullanılmaktadır. İŞKUR istatistiklerinde ağırlığının bu kadar yüksek oranda olmasının nedeni budur.

1.3.5. Mesleki Eğitim Faaliyetleri

Aktif işgücü programları niteliksiz işsizlere işgücü piyasasının aradığı nitelikleri kazandırması bakımından oldukça önemlidir. Bu kapsamda İŞKUR özellikle 2009 yılından itibaren bu programlara ayırdığı kaynağı arttırarak faydalanıcı sayısında önemli gelişmeler kaydetmiştir.

İŞKUR 2014 yılı Ocak-Ağustos dönemi itibariyle toplam 18 bin 985 program açmış olup bu programlara 57 bin 520 kişisi erkek, 63 bin 428 kişisi kadın olmak üzere toplam 120 bin 948 kişi katılmıştır. 2014 yılı Ocak-Ağustos döneminde UMEM Projesinden yararlanan sayısı 15 bin kişiyi aşmıştır.

Tablo 8 Kurs ve Kursiyer Göstergeleri 2014*

KURS TÜRÜ	2014 Yılı Ocak-Ağustos Dönemi			
	Açılan Program Sayısı	Katılan Kursiyer Sayısı		
		Erkek	Kadın	Toplam
Çalışanların Mesleki Eğitimi	177	3.138	502	3.640
İşbaşı Eğitim Programı(İEP)	14.793	17.318	15.989	33.307
Mes. Eğ. Kursu /İstihdam Garantili	1.249	13.307	19.890	33.197
UMEM Pr./Mesleki Eğitim Kursu(MEK)	664	6.318	5.704	12.022
MEK/İstihdam Garantisiz	420	2.895	6.235	9.130
Girişimcilik Eğitim Programı(GEP)	602	8.427	7.503	15.930
UMEM Projesi/İEP	531	2.289	2.534	4.823
MEK/Özel Politika	325	2.479	4.373	6.852
Engelli Kursu/Komisyon Kaynaklı	134	810	570	1.380
GAP /İEP	73	259	110	369
Hükümlü Kursu/Kurum Ve Komisyon Kaynaklı	15	256	10	266
Eski Hükümlü Kursu/Kurum Kaynaklı	1	15	0	15
Toplam	**18.985**	**57.520**	**63.428**	**120.948**

Kaynak: İŞKUR

1.3.6. İşsizlik Ödeneği

2014 yılı Ocak-Ağustos döneminde işsizlik ödeneğini 326 bin 938 kişi hak etmiştir. 2013 yılı ve 2014 yılının ilk sekiz ayı için işsizlik ödeneğini hak eden kişilere meslekler bazında bakıldığında, Beden İşçisi (Genel), Satış Danışmanı, Büro Memuru (Genel), Şoför-Yük Taşıma, Temizlik Görevlisi, Ön Muhasebeci, Muhasebeci, Beden İşçisi (Temizlik) ve Sekreter mesleklerinin ortak olduğu görülmektedir. Bununla birlikte 2014'ün ilk sekiz ayı için işsizlik ödeneği hak edenlerin % 13'ü Beden İşçisi (Genel) mesleğindedir. Söz konusu mesleği sırasıyla % 3 oranları ile Satış Danışmanı ve Büro Memuru (Genel) meslekleri takip etmektedir.

İŞKUR'un sunduğu hizmetlerden faydalanan kesimlerin meslek dağılımları genel olarak değerlendirildiğinde; İŞKUR'a başvurularda, kayıtlı işsizlerde, açık işlerde, işe yerleştirmelerde ve işsizlik sigortası fonundan yararlananlarda Beden İşçisi, Satış Danışmanı, Büro Memuru gibi mesleklerin ön plana çıktığı görülmektedir. Bu mesleklerin ön plana çıkmasındaki en önemli nedenlerden biri bu mesleklerin genel ve birçok mesleği kapsayacak şekilde kullanılmasıdır. Bunun yanında ara eleman diye nitelendirilen mesleklerde de İŞKUR hizmetlerinden faydalanma noktasında bir yoğunlaşma görülmektedir.

Tablo 9 Mesleklere Göre İşsizlik Ödeneği Hak Edenler (2014*)

2013		2014*	
MESLEK	İŞSİZLİK ÖDENEĞİNİ HAK EDENLER	MESLEK	İŞSİZLİK ÖDENEĞİNİ HAK EDENLER
Beden İşçisi (Genel)	53.988	Beden İşçisi (Genel)	41.929
Büro Memuru (Genel)	12.138	Satış Danışmanı	9.261
Satış Danışmanı	11.578	Büro Memuru (Genel)	9.010
Şoför-Yük Taşıma	10.705	Şoför-Yük Taşıma	8.139
Muhasebeci	9.989	Temizlik Görevlisi	8.133
Ön Muhasebeci	9.065	Muhasebeci	7.234
Beden İşçisi (Temizlik)	8.697	Ön Muhasebeci	7.219
Temizlik Görevlisi	8.491	Beden İşçisi (Temizlik)	6.773
Sekreter	6.357	Makineci (Dikiş)	4.996
Aşçı	6.255	Sekreter	4.770
Diğer Meslekler	285.071	Diğer Meslekler	219.474
Toplam	**422.334**	**Toplam**	**326.938**

Kaynak: İŞKUR (*Ocak-Ağustos)

İŞKUR'un son yıllarda sunduğu hizmetlerdeki niceliksel ve niteliksel artış verilerine de yansımıştır. İŞKUR'un işgücü piyasasındaki en önemli aktörlerden birisi olması elindeki verilerin de önemini arttırmıştır. İşgücü piyasasını analiz edip yorumlamamızı sağlayan en önemli kaynaklardan bir tanesi de İŞKUR verileri olmuştur. Ancak işgücü piyasasını yalnızca İŞKUR verilerinden analiz etmemiz ya da İŞKUR verilerinin tanım ve arka planını bilmeden kullanmamız doğru değildir.

Kutu 1

İŞKUR İşsiz Kayıtları ile TÜİK İşsizlik Kayıtları neden kıyaslanabilir değildir?

Kamuoyunda çoğu zaman İŞKUR ve TÜİK'in işsiz sayılarını kıyaslanma eğilimleri görülmektedir. Ancak TÜİK ve İŞKUR'un kayıtları birbiri ile yorumlanmadan önce bu verilere ilişkin bazı hususların kesinlikle bilinmesi gereklidir.

TÜİK İşgücü piyasası ile ilgili verilerini Hanehalkı İşgücü Anketi vasıtasıyla açıklamaktadır. ILO ve EUROSTAT gibi uluslararası kuruluşların belirlediği tanım ve sınıflamalara uyumlu bir şekilde yapılan, hanelere gidilerek tespit edilen işsiz sayısı ve oranı resmi işsiz sayısı ve oranıdır. Bu tanımlara göre bir kişinin işsiz sayılabilmesi için bazı koşullar bulunmaktadır.

Referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son dört hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan tüm kişiler işsiz nüfusa dahildirler.

İŞKUR'un işsiz kayıtları ise TÜİK'in işsiz kayıtlarından farklı olarak anket sonucu elde edilen veriler değil idari kayıtlardır. İŞKUR'a kayıtlı işsizler, kendileri İŞKUR'a gelerek veya web üzerinden kayıt olarak kayıtlı işsiz olmaktadır. TÜİK ve İŞKUR arasında önemli bir metodolojik fark işsizlik süresine ilişkindir. İŞKUR'da kayıtlı işsiz olarak, 18 aya kadar kayıtlı kalınabilmektedir. Bu süre içerisinde kişiye düzenli olarak iş fırsatlarına ilişkin bilgilendirme, mesleki kurslar ve toplum yararına çalışma programlar, işsizlik ödeneği gibi imkanlarından yararlanma hizmeti sunulmaktadır.

Son yıllarda birçok nedenle İŞKUR'un kayıtlı işsiz sayılarında mutlak artış yaşanmıştır. Bu artışın nedeni işsiz sayısının artışı değil İŞKUR hizmetlerinin yaygınlaşmasıdır. İŞKUR verileri sadece İŞKUR'a kayıtlı olanlar ile ilgili ve idari kayıtlardır.

İKİNCİ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI

2.1. AMAÇ VE YÖNTEM

İyi işleyen bir işgücü piyasasının oluşabilmesi, işgücü arz ve talebinin temel niteliklerinin incelenip bunlara uygun önlemlerin zamanında alınmasına bağlıdır. Birçok ülkede yüksek işsizlik oranlarına rağmen özellikle kısa dönemli işgücü talebinin yüksek olduğu da sık sık ifade edilmektedir. Birçok sektörde işgücü fazlalığı olmasına rağmen etkin eşleştirme eksikliği ve beceri uyumsuzlukları nedeniyle işgücü açığı karşılanamayabilmektedir. Açık işler, işgücünün mobilitesinin yetersizliği ve işverenin talep ettiği niteliklere sahip eleman olmaması nedenlerinin yanı sıra bazı mesleklerde iş ortamı ve ücretin beğenilmemesi nedeniyle zamanında doldurulamamaktadır. İşgücü piyasasının talep boyutuyla ele alınıp mevcut durumda işgücü, mevcut açık iş ve gelecek dönemde işgücünün eğilimlerinin bilinmesi kısa dönemli işgücü yetiştirilmesi için temel verileri sağlamaktadır.

İşgücü piyasasında arz ve talebin etkin bir şekilde uyumlaştırılabilmesi için işgücü piyasası bilgileri oldukça önemlidir. İşgücü piyasasının arz tarafına yönelik veriler ağırlıklı olarak Türkiye İstatistik Kurumu'nun yapmış olduğu Sürekli Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarından elde edilmektedir. Ancak işgücü piyasasının talep tarafına yönelik pek fazla veri bulunmamaktadır. Bu açığı da İŞKUR İşgücü Piyasası Talep Araştırmaları ile doldurmaya çalışmaktadır. Arz tarafı ile ilgili verilerde de il düzeyinde yeterli veri bulunmamaktadır. Talep tarafı ile ilgili yapılan araştırmalar ise henüz istenen düzeyde değildir. Bu bağlamda işgücü piyasası araştırmalarını daha da geliştirerek yapılması büyük önem arz etmektedir.

4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanununda İŞKUR'a verilen görevlere istinaden işgücü piyasası ihtiyaçlarının tespit edilmesi amacıyla İŞKUR tarafından 2007 yılından beri periyodik olarak işgücü piyasası analizleri (İPA) sürdürülmektedir. Değişik yöntemler kullanılarak 2007'den beri devam ettirilen analizler Türkiye geneli için 2009 yılından itibaren yılda iki defa yapılmaktadır. İşgücü piyasası araştırmalarının EUROSTAT normlarına uygun şekilde yürütülmesi ve Resmi İstatistik Programı kapsamına alınmasına yönelik çalışmalar 2011 yılının ikinci yarısından itibaren TÜİK işbirliğiyle devam etmektedir.

Bu çalışmaların temel amaçları, işgücü piyasası ile ilgili periyodik bilgi elde etmek, işgücü piyasasında mevcut, geçmiş ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen sektörel ve mesleki değişim ile gelişmeleri izlemek, işgücü piyasasının talep yapısını ortaya koymak ve bu sonuçlar üzerinden aktif istihdam politikalarına veri kaynağı teşkil etmek şeklindedir. Bu çalışmanın önemli amaçlarından biri de İŞKUR'un yanı sıra diğer kurum ve kuruluşların işgücü talebi hakkında bilgi ihtiyacını karşılamak ve mesleki eğitim planlamasını ihtiyaca uygun olması için veri sağlamaktır.

İŞKUR, 2014 yılı I. Dönem İşgücü Piyasası Talep Araştırması kapsamında 12 Mayıs-27 Haziran 2014 tarihleri arasında Türkiye genelinde 129 bin 65 işyerine ulaşılarak, yüz yüze görüşme yöntemiyle Ek 1'de belirtilen İşyeri Bilgi Formunu uygulamıştır. 2007 yılından bu yana yapılan talep araştırmaları için kapsam ve alan notları aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 10 İşgücü Piyasası Araştırmaları (2007-2014)

İŞKUR'UN UYGULADIĞI İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI YÖNTEM VERİLERİ						
Dönem	Kapsamı	Periyot	Sınıflamalar	Yöntem	Görüşme Yapılan İşyeri Sayısı[2]	
2007	50+ Tüm İşyerleri	15 Ekim - 30 Kasım	ISCO 88- NACE REV.1.1	Yüz yüze	Toplam	12.712
2008	Tüm İşyerleri	15 Ekim - 5 Aralık	ISCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	71.001
					10+ işyeri	26.409
					50+işyeri	7.224
2009/I	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	17 Nisan - 30 Mayıs	ISCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	275.099
					10+ işyeri	83.404
					50+işyeri	15.273
2009/II	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	4 Kasım-13 Aralık	ISCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	255.938
					10+ işyeri	80.638
					50+işyeri	15.985
2010/I	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	26 Nisan- 1 Haziran	ISCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	218.068
					10+ işyeri	73.418
					50+işyeri	14.476
2010/II	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	28 Eylül- 28 Ekim	ISCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	198.479
					10+ işyeri	69.442
					50+işyeri	14.688
2011/I	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	1 Nisan- 13 Mayıs	ISCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	159.862
					10+ işyeri	60.501
					50+işyeri	13.393
2011/II	10 + Girişimler (TÜİK)	19 Aralık- 19 Ocak	ISCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	5.941
					10+ Girişim	3.283
					50+Girişim	1.606
2012/I	10 + Girişimler (TÜİK)	2 Mayıs- 15 Haziran	ISCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam Girişim	5.225
2012/II	10 + İşyerleri (TÜİK)	10 Eylül-31 Ekim	ISCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam İşyeri	53.194
2013/I	10 + İşyerleri (TÜİK)	15 Mayıs-30 Haziran	ISCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam İşyeri	87.719
2013/II	10 + Girişimler (TÜİK)	11-29 Kasım	ISCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam Girişim	10.540
2014/I	10 + İşyerleri (TÜİK)	12 Mayıs-28 Haziran	ISCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam İşyeri	110.509

Kaynak: İŞKUR

[2] Genelleme yapılmamış işyeri sayısıdır.

TÜİK İş Kayıtları Sistemi altlık olarak kullanılarak sektörel kapsam dâhilinde yer alan ve 10 ve daha fazla çalışana sahip işyerleri, çalışmada örnekleme çerçevesi olarak kullanılmıştır. Araştırmanın kapsamında Türkiye genelinde Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflamasına (NACE Rev 2.) göre; tarım, kamu, hane halklarında işverenler ve uluslararası kurum/kuruluşlar dışındaki 17 alt sektörde yer alan, 10 ve daha fazla çalışana sahip işyerleri örnekleme çerçevesi olarak kabul edilmiştir. Örnekleme birimi "işyeri" olarak belirlenmiş ve 17 sektör bazında Türkiye geneli ve il düzeyi tahmini verilmiştir. 75 İlde tamsayım yöntemi uygulanan bu çalışmada 6 ilde ise örnekleme yöntemi ile tespit edilen işyerleri ziyaret edilmiştir.

İşyerlerinde yüz yüze görüşme yöntemiyle (Araştırmanın saha çalışmasının tamamı İŞKUR personeli tarafından gerçekleştirilmiştir) gerçekleştirilen "İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu" kapsamında;

- Temel işyeri bilgileri
- Mevcut istihdam bilgileri (Cinsiyet, meslek)
- Açık iş (Meslek, Talep edilen eğitim ve beceri düzeyleri, Karşılanma yolları)
- Temininde güçlük çekilen meslekler, (Meslek, Güçlük nedeni)
- 30 Haziran 2015 tarihinde artış/azalış olacağı düşünülen mesleklere ilişkin sorular sorulmuştur.

İşgücü Piyasası Talep Araştırması, 17 sektörde işyeri bazında Türkiye ve il tahmini vermek üzere seçilen 129.065 işyerine uygulanmıştır. Bu işyerlerinden 110.509'u ile görüşme gerçekleştirilebilmiş, geriye kalan 18.556 işyeri için cevapsızlık durumları derlenmiştir. Türkiye, İl ve sektörel temsiliyeti konusunda herhangi bir noksanlık ve istatistiki yetersizlik söz konusu olamayacak bu çalışmada mesleklere göre yapılan tahminlerin ihtiyatla karşılanması gerekir. Çünkü mesleklere göre bir çerçeve olmadığı için örneklem çekimine mesleki kırılım dâhil edilmemiştir. Dolayısıyla rapordaki mesleklere ilişkin bilgiler, detay olarak sunulmuştur.

Bu araştırmanın 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerini kapsaması ve 1-9 arası kişi istihdam eden işyerlerinin dışarıda bırakması eleştirilere neden olmaktadır. Bu çalışmanın yüz yüze ve il düzeyinde 75 ilde tamsayım yöntemiyle gerçekleştirilmesi aynı metodoloji ile 1-9 arası kişi istihdam eden işyerlerine uygulanmasını olanaksız kılmaktadır. Ayrıca bu çalışma daha fazla işgücü piyasasının talep yönünü ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu kapsamda SGK'nın 2014 yılı Mayıs Bülteni incelendiğinde, SGK'ya kayıtlı işyerlerinin sadece yüzde 15'i 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerleri iken çalışanların yüzde 70'i bu işyerlerinde istihdamdadır. Yani bu araştırma işyeri sayısı bakımından önemli bir kısmı kapsam dışında bırakıyor gibi görünse de çalışan sayısı bakımından sadece yüzde 30'luk bir kitleye ulaşamamaktadır. Bu çalışmanın işgücü piyasasının talep yanının fotoğrafını çekme hedefi olduğu için

işyerinden ziyade mümkün olduğunca çok çalışanın işyerlerini kapsaması daha anlamlıdır. Yine de bu çalışmanın önemli hedeflerinden biri kapsama 1-9 arası kişi çalıştıran işyerlerini de dahil etmektir.

Kapsanan kitle: Sektörel kapsam dahilinde tüm yerel birimler anket kapsamını oluşturmaktadır.

Örnekleme çerçevesi: 2013 yılı TÜİK İş Kayıtları Sistemi altlık olarak kullanılmak üzere sektörel kapsam dahilinde ilgili sektörde yer alan ve 10 ve daha fazla çalışana sahip yerel birimler çalışmada örnekleme çerçevesi olarak kullanılmıştır.

Örnekleme birimi: Örnekleme birimi yerel birimdir.

Gözlem birimi: Gözlem birimi yerel birimdir.

Tahmin boyutu: 2014 yılı I. Dönem İşgücü Piyasası Araştırması çalışması, 17 sektörde yerel birim bazında Türkiye tahmini vermek üzere planlanmıştır. Ayrıca C sektöründe 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22,23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33 bölümlerinde tahmin verilecek boyutta tabakalama değişkenleri aşağıda verilmiştir.

Örnekleme yöntemi: 2014 yılı I. Dönem İşgücü Piyasası Talep Araştırması çalışmasında tabakalı rassal örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Örnek Hacmi ve Örnek Seçimi 2014 yılı I. Dönem İşgücü Piyasası Talep Araştırması çalışmasında amaç, kapsam dahilindeki sektörler bazında Türkiye tahmini vermektir. Çalışma 6 ilde (Ankara, İstanbul, İzmir, Antalya, Bursa, Kocaeli) örnekleme, diğer illerde tamsayım uygulanmak üzere planlanmıştır. Bursa ili için ayrıca 2-9, 10+ çalışan sayısı tabakalaması istenmiştir. Örnek hacmi istenilen düzeyde tahmin üretilmesini sağlayacak kriterler dikkate alınarak, 6 ilde 40.353 olarak hesaplanmıştır. Diğer illerde ise birim sayısı 87.151 olarak belirlenmiştir. Örnek hacminin dağıtımı, sektör düzeyinde uzlaşık dağıtım yöntemi ile yapılmıştır.

nh = ñ [K2 + (1- K2) Mh 2] ½

ñ = Göze düşen ortalama örnek hacmi

Mh =Nh / (N / h) = h.Wh

K = Göreceli önem

h = Tabaka sayısı

nmin = K.ñ en küçük göze düşen örnek hacmi

Bu yöntem birim sayısı çok küçük dahi olsa her tabakada belirli sayıda örnek hacmini garanti

etmektedir. Dolayısıyla yerel birim sayısının çok az sayıda olduğu tabakalar yapısal olarak sistem içerisinde belirlenerek tamsayımla ele alınmıştır. Tüm sektörlerde maliyet ve işgücü dikkate alınarak belirlenmiştir.

Örneklerin seçimi ardışık basit rassal örneklem (ABRÖ) yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Bu yöntemde, birimlere (0,1] aralığında uniform dağılan sürekli rassal sayılar (permanent random number-PRN) atanır. Atanan bu rassal sayılara göre birimler küçükten büyüğe doğru dizilir, tabaka bazında belirlenen $d_h \in [0,1]$ şeklindeki sabit bir başlangıç noktasından sonraki ilk birimden başlamak üzere, tabaka bazında belirlenen örnek hacmi kadar birim örneğe seçilir.

Tahmin ve Notasyonlar: Her sektörde yerel birimler bulundukları tabaka esas olmak üzere ABRÖ yöntemi ile örneğe seçilmişlerdir. Her tabakadan örneğe seçilen toplam n_h tane birimin π_h olarak tanımlanan bir seçim olasılığı vardır. Herhangi bir tabakadaki örnek birimin seçim olasılığı aşağıdaki gibi yazılır:

$$\pi_h = \frac{n_h}{N_h}$$

h = ele alınan ekonomik faaliyet grubundaki tabaka indisi

n_h = h. tabakadaki örnek birim sayısı

N_h = h. tabakadaki toplam birim sayısı

Herhangi bir karakteristiğin (y) toplam tahmini ($\hat{Y}$), seçilen birimlerin seçim olasılıklarının tersi ile çarpımının toplamından elde edilir.

$$\hat{Y}_h = \sum_i \left(y_i / \pi_h \right) = \sum_i \frac{N_h}{n_h} y_i$$

($\hat{Y}$) toplam tahminine ilişkin h. tabakadaki varyans formülü aşağıda verilmiştir:

$$v\left(\hat{Y}_h\right) = N_h^2 v\left(\bar{y}_h\right) = N_h^2 \left[\sum \left(y_i - \bar{y}_h\right)^2 / n_h\left(n_h - 1\right) \right] \text{ dır.}$$

Tabaka bazında gerçekleştirilen bu tahminlerden Türkiye toplamına tabakalı örneklemin genel kuralları kullanılarak ulaşılır. Herhangi bir karakteristiğin genel toplam tahmini

$\hat{Y} = \sum_h \hat{Y}_h$ şeklinde bulunur.

Toplam tahmine ilişkin varyans ise

$v\left(\hat{Y}\right) = \sum_h v\left(\hat{Y}_h\right)$ olarak elde edilir.

2.2. İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM

Türkiye genelinde Türkiye İşgücü Piyasası Talep Araştırması kapsamına giren 129 bin 65 işyerinden 110 bin 509 işyeri 12 Mayıs-27 Haziran 2014 tarihleri arasında ziyaret edilerek söz konusu işyerlerine işyeri bilgi formu uygulanmıştır. Bu çalışma ile elde edilen bilgiler Türkiye geneli için derlenmiştir. Örneklem, ham veri sonuçları genelleştirildiğinde 200 bin 911 işyeri için veri açıklanmıştır.

Tablo 11 Sektörlere Göre İşyeri Büyüklükleri

SEKTÖRLER	1-9 İşyeri	10-49 İşyeri	50-249 İşyeri	250+ İşyeri	Toplam
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	514	901	261	46	1.722
İmalat	8.600	32.239	8.275	1.483	50.597
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	250	285	114	28	676
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyet.	148	253	72	25	498
İnşaat	19.091	15.598	2.767	335	37.791
Toptan ve Perakende Ticaret	13.518	30.062	2.800	313	46.693
Ulaştırma ve Depolama	2.810	7.655	833	130	11.428
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	2.789	8.396	1.188	221	12.594
Bilgi ve İletişim	625	1.668	373	56	2.722
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	416	1.264	199	84	1.962
Gayrimenkul Faaliyetleri	485	912	106	11	1.514
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	3.817	5.341	418	62	9.638
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	2.368	3.517	1.737	444	8.066
Eğitim	1.101	3.915	598	99	5.712
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	423	3.085	524	139	4.171
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor	270	459	112	8	849
Diğer Hizmet Faaliyetleri	1.616	2.367	271	24	4.278
Toplam	58.841	117.916	20.646	3.507	200.911

Kaynak: TİPTA 2014-1

Bu bölümde araştırma kapsamına dahil olan işyerleri ile ilgili bilgiler ve çalışanlara yönelik bilgiler paylaşılacaktır. Ek 1'deki Soru Kağıdından da görüleceği üzere işyerlerinin özelliklerine ilişkin 11 adet soru sorulmuştur. Bu sorulara verilen cevaplardan derlenen veriler ile işyerlerinde çalışanlara ilişkin veriler bu bölümde ele alınacaktır. Türkiye genelinde işyerlerinin sektörlere göre dağılımına ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Araştırma kapsamında toplam 200 bin 911 işyerine ilişkin bilgi toplanmıştır. En fazla işyeri sırasıyla İmalat, Toptan ve Perakende Ticaret, İnşaat, Konaklama ve Yiyecek Hizmet Faaliyetleri ile Ulaştırma ve Depolama sektörlerinde bulunmaktadır. İşyerlerinin yaklaşık yarısı imalat ile toptan ve perakende ticaret sektörlerindedir. Bu iki sektöre yaklaşık yüzde 19'luk oranıyla İnşaat sektörü de eklendiğinde her üç işyerinden ikisinin bu üç sektörde olduğu görülmektedir. En az işyeri ise Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri ile Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektörlerinde bulunmaktadır.

İşyerlerinin yüzde 29,2'si 1-9 istihdamlı, yüzde 58,6'sı 10-49 istihdamlı, yüzde 10,2'si 50-249 eleman istihdamlı, yüzde 1,7'si ise 250 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerleridir. Araştırma kapsamında 1-9 istihdamlı işyeri olmamasına rağmen soru formu uygulanırken işyerlerinin yüzde 29,2'sinin mevcut istihdamlarının 1-9 kişi arası oldukları görülmektedir. TÜİK'ten temin edilen işyeri listeleri 2013 yılına ait işyeri kayıtlarıdır. Söz konusu listeler belirlenirken bir işyerinin 10 ve daha fazla kişi istihdam eden bir işyeri olarak sayılabilmesi için son bir yılda herhangi bir dönemde 10 ve daha fazla çalışana ulaşması yeterlidir. Bu bağlamda 1-9 istihdamlı işyerlerine son bir yıl içerisinde hiç 10 ve daha fazla kişi çalıştırıp çalıştırmadıkları sorulmuştur. Araştırmanın referans döneminde 1-9 arası kişi çalıştıran işyerlerinin yüzde 26,4'ünün son bir yıl içerisinde herhangi bir dönemde 10 ve daha fazla kişi çalıştırdıkları tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu işyerleri de TÜİK'in tanımına göre araştırma kapsamında olan işyerleridir. Çalışma kapsamında inşaat sektöründe 10+ istihdamlı bilinerek gidilen işyerlerinin yüzde 50,5'inin 1-9 istihdamlı işyerleri oldukları görülmüştür. Söz konusu sektördeki bu oran çalışmanın geneline de etki etmiştir. İnşaat sektöründeki işyerlerinin devamlılığının ve büyüklüğünün yapılan iş ile sınırlı olması yani bir inşaat yapılıyorken işyerinde çalışan sayısının fazla olup inşaat bittikten sonra firmada sadece büro çalışanlarının kalması bu sektördeki işyerlerinin en önemli özelliklerinden biridir. Bu özellik bu sektördeki işyerlerinin çalışan sayısı açısından büyüklüklerinin tespit edilip araştırma kapsamına alınıp alınmaması konusunda sıkıntılar ortaya çıkarmaktadır. En fazla işyeri bulunan İmalat sektöründe ise 10'dan daha az kişi çalıştıran işyerlerinin oranı yüzde 17'dir. Bu oran diğer sektörlere göre oldukça düşük bir orandır. İmalat sektörünün yapısı gereği 1-9 arası kişi istihdam eden işyeri oranı düşük kalmıştır. Sayısal olarak en fazla 10-49, 50-249, 250 ve daha fazla işyeri olan sektör imalat sektörüdür. Bu sektörü sırası ile toptan ve perakende ticaret, inşaat sektörleri takip etmektedir.

2013 yılı I. Dönem İşgücü Piyasası Talep Araştırmasında da işyerlerinin sektörel dağılımında sıralama olarak bu yılki tablonun neredeyse aynısı ortaya çıkmıştır. Sadece Bilgi ve iletişim sektörü ile finans ve sigorta faaliyetleri sektörleri yer değiştirmiştir. Sektörlerin oransal ağırlı-

ğında da çok fazla değişim görülmemiştir. Kapsama giren işyeri sayısı bu yıl yüzde 9 oranında artarken sektörlerin toplam içerisindeki oranları çok fazla değişmemiştir.

En fazla işyeri İmalat sektöründedir. Her dört işyerinden bir tanesi İmalat sektöründedir. Araştırma kapsamındaki işyerlerinde İmalat sektörünün ağırlığı bulunmaktadır. Bu ağırlık çalışmanın sonuçlarına da yansımaktadır. Bu nedenle İmalat sektörünün alt sektörleri hakkında da bilgi sahibi olmak analizlerimizi kolaylaştıracaktır. İmalat sektörünün alt kırılımlarına baktığımızda ise Tekstil imalatı ve gıda imalatı yapan işyerlerinin ön plana çıktığı görülmektedir. İmalat sektöründeki işyerlerinin yaklaşık yüzde 28'i deri, giyim ve tekstil imalatı yapan işyerleridir. Yüzde 12'si ise gıda ve içecek imalatı yapan işyerleridir. Daha sonra ise metal ürünleri imalatı gelmektedir.

İşyerlerinin yüzde 33,1'i İstanbul'dadır. İşyerlerinin yüzde 9,3'ü Ankara, yüzde 6,3'ü İzmir ve yüzde 4,2'si Bursa ilinde iken en az işyeri ise Bayburt, Ardahan, Tunceli, Kilis, Gümüşhane ve Hakkari illerindedir. İllere göre işyerlerinin sektörel dağılımları farklılık göstermektedir. Örneğin Adana'da en fazla işyeri toptan ve perakende ticaret sektöründe iken Antalya'da imalat sektörü en fazla işyeri olan dördüncü sektördür. Ardahan da en fazla işyeri İnşaat sektöründedir.

İllere göre işyerlerinin sektörel dağılımı farklılık gösterse de en fazla işyeri olan ilk üç sektör sıralamaları farklı olmakla beraber çoğunlukla imalat, toptan ve perakende ticaret ile inşaat sektörleridir.

Araştırma kapsamındaki işyerlerinde toplam 7 milyon 49 bin 691 kişinin çalıştığı tespit edilmiştir. Tespit edilen çalışan sayısı genelde TÜİK ve SGK verilerindeki çalışan sayıları ile karşılaştırılmaya çalışılmaktadır. Bu karşılaştırma yapılırken bu araştırmanın yılın belirli bir döneminde yapıldığı kamu ve tarım dahil dört sektörü dışarıda bıraktığı ve 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerini kapsadığı ile burada kullanılan işyeri tanımının SGK'nın işyeri tanımı ile uyuşmadığı göz önünde bulundurulmalıdır.

Tablo 12 Türkiye Genelinde Çalışanların Sektörlere ve Cinsiyete Göre Dağılımı

SEKTÖRLER	Erkek	Kadın	Toplam
Madencilik ve taş ocakçılığı	79.021	4.869	83.891
İmalat	1.901.184	609.622	2.510.806
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	32.936	4.286	37.222
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	28.404	2.908	31.312
İnşaat	759.091	73.790	832.881
Toptan ve perakende ticaret;	817.111	302.613	1.119.724
Ulaştırma ve depolama	273.571	51.378	324.949
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	371.017	169.413	540.430
Bilgi ve iletişim	67.100	35.568	102.669
Finans ve sigorta faaliyetleri	101.830	87.352	189.181
Gayrimenkul faaliyetleri	28.692	8.824	37.515
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	125.064	71.242	196.305
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	383.854	162.398	546.251
Eğitim	92.917	98.060	190.977
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	77.501	113.834	191.334
Kültür, Sanat, Eğlence, dinlence ve spor	18.217	5.477	23.694
Diğer hizmet faaliyetleri	61.353	29.198	90.551
Toplam	**5.218.862**	**1.830.830**	**7.049.691**

Kaynak: TİPTA 2014-1

Çalışanların sektörel dağılımına bakıldığında 2 milyon 509 bin 806 çalışan sayısı ile imalat sektörünün ilk sırada olduğu görülmektedir. İmalat sektöründen sonra 1 milyon 119 bin 724 çalışan ile toptan ve perakende ticaret ve 832 bin 881 çalışan ile inşaat sektörleri gelmektedir. En fazla işyeri bulunan ilk üç sektör ile en fazla çalışanı bulunan ilk üç sektör aynıdır. Çalışanların yüzde 35,6'sı İmalat sektöründedir. İşyerleri için ise bu oran yüzde 25 düzeyindedir. Her üç çalışandan biri imalat sektöründe istihdam edilmektedir. Hem kadınlarda hem de erkeklerde en fazla çalışanın bulunduğu sektör imalat sektörüdür. En az çalışan ise Kültür, Sanat, Eğlence, dinlence ve spor, Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri ile Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektörlerindedir. Bu sektörler en az işyeri olan üç sektördür. Ancak sıralamada değişiklik söz konusudur. Kültür, Sanat, Eğlence, dinlence ve spor sektörü en az işyerine sahip sektör değildir.

Geçen yılın aynı döneminde en fazla çalışanı olan ilk beş sektör sıralamaları ile birlikte aynıdır. En az çalışan bulunan ilk iki sektör de paralellik göstermektedir. En fazla çalışanı bulunan imalat sektörünün detayına baktığımızda en fazla çalışanın yüzde 31 ile deri, giyim ve tekstil imalatı sektörlerinde, yüzde 10'unun ise gıda ve yiyecek imalatı sektörlerinde olduğunu görmekteyiz.

Toplam çalışanların yüzde 74'ü erkek iken yüzde 26'sı kadındır. Her dört çalışandan üçü erkek'tir. TÜİK'in yayımladığı 2014 yılı Hanehalkı İşgücü Anketi Mayıs Dönemi sonuçlarına göre tarım ve kamu sektörü dışındaki sektörlerde çalışanların yüzde 25,9'u kadındır. Bu sonuç çalışma sonucu ile oldukça uyumludur. Çalışanların sektörel bazda cinsiyet kırılımına bakıldığında 2 sektör dışında kalan tüm sektörlerde erkek çalışan sayısının kadın çalışan sayısından fazla olduğu görülmektedir. Kadın çalışan sayısının erkek çalışan sayısından fazla olduğu iki sektör ise eğitim ve insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörleridir. Finans ve sigorta faaliyetleri sektöründe kadın çalışanlar yüzde 46'lık oranıyla erkek çalışanlara yaklaşmış durumdadırlar. Maden ve taş ocakçılığı sektöründe ise çalışanların sadece yüzde 5,8'i kadındır. İnşaat ile Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri sektörlerinde çalışanların yüzde 90'ı erkektir. Bazı sektörler erkeklerin yoğun bir şekilde çalıştığı sektörlerdir. Bu sektörlerde kadınların genelde büro işlerinde çalıştığı görülmektedir. En fazla çalışanın bulunduğu imalat sektöründe de erkeklerin ağırlığı görülmektedir. İmalat sektöründe çalışanların sadece yüzde 24,3'ü kadındır. İmalatın alt sektörlerinde en fazla çalışan tekstil ve giyim imalatında olmasına rağmen sektörde erkeklerin ağırlığı görülmektedir. İmalat sektörünün alt sektörlerinin hepsinde erkeklerin çalışma oranı kadınlara göre daha yüksektir. Sadece giyim eşyalarının imalatı alt sektöründe kadınların çalışma oranı yüzde 46,6'dır. İmalat sektöründe çalışan kadınların yarısı tekstil, deri ve giyim eşyaları imalatı alt sektörlerinde çalışmaktadır.

Geçen yıl yapılan çalışma sonuçlarına göre çalışanların yüzde 23,1'i kadın, yüzde 76,9'u erkek iken 2014 yılı çalışmasında kadınların çalışanlar içerisindeki oranının arttığı tespit edilmiştir.[3] 2013 yılında kapsamdaki işyerlerinden sadece sağlık sektöründe kadınların erkeklere göre daha fazla çalıştığı eğitim sektöründe ise erkeklerin daha ağırlıkta olduğu tespit edilmiştir.

Çalışanları sektörler içerisinde erkeklerin ve kadınların yoğunluğu açısından inceledikten sonra üzerinde durulması gereken bir diğer konu da kadın veya erkek çalışanların sektörel dağılımıdır. Yani çalışan kadınların yüzde kaçı hangi sektörde çalışmaktadır bilgisidir. Çalışan erkeklerin yüzde 36'sı, kadınların yüzde 33,3'ü imalat sektöründe istihdam edilmektedir. Her iki grupta da en fazla ikinci çalışılan sektör toptan ve perakende ticaret sektörüdür. Erkeklerin en fazla çalıştığı üçüncü sektör inşaat iken kadınların ise Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörüdür. En az sayıda kadın çalışanın bulunduğu sektör Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri iken en az erkek çalışanın bulunduğu sektör Kültür,

[3] TÜİK'in Hanehalkı İşgücü Anketinde 2014 yılı Şubat döneminden itibaren yeni seriye geçilmiş olup, veri seti güncellemelerinde kadın-erkek ayrımında veri konulmamıştır. Kadın-erkek ayrımında veriler 2014 yılı Şubat dönemi ve sonrası için bulunmaktadır. Dolayısıyla fikir vermesi açısından karşılaştırma yapılacak bir veri bulunmamaktadır.

Sanat, Eğlence, dinlence ve spor sektörüdür. İşyeri sayısında olduğu gibi çalışan sayısında da imalat sektörünün ağırlığı görülmektedir. Her 3 çalışandan biri imalat sektöründedir. İşyeri sayısında olduğu gibi çalışan sayısında da ilk üç sektörün payı üçte iki oranındadır.

Çalışanların yüzde 37'si İstanbul, yüzde 7'si Ankara ve yüzde 5,7'si İzmir'dedir. Çalışan sayısının en az olduğu iller ise sırası ile Tunceli, Hakkari, Kilis, Gümüşhane ve Bitlis'tir. Şırnak, Siirt, Mardin, Ağrı ve Bingöl illerinde çalışanların sadece yüzde 10'a yakın bir kısmı kadındır. Edirne'de ise çalışanların yüzde 40'ı kadındır. Bu alanda en yüksek orana sahip olan il Edirne'dir. Karaman, Kırklareli, Sinop, Denizli, Ordu, Giresun ve İstanbul'da çalışanlar içerisinde kadınların oranı yüzde 30'un üzerindedir. Özellikle tekstil imalatı sektörünün ağırlıkta olduğu illerde kadın çalışanların oranının yüksek olduğu dikkat çekmektedir. İşyerlerinde ortalama kaç kişi çalıştığı, işyerlerinin büyüklüğü konusunda bilgi sunmaktadır. Sektörlerde ortalama kaç kişinin çalıştığı verisine aşağıdaki grafikte yer verilmiştir.

Grafik 3: Sektörlere Göre Ortalama Çalışanlar (Kişi)

Kaynak: TİPTA 2014-1

Çalışan sayısı işyeri sayısına oranlandığında Türkiye genelinde 10+ istihdamlı işyerlerinde ortalama 35,1 kişinin çalıştığı tespit edilmiştir. Ortalama çalışan sayısı en fazla olan sektör finans ve sigorta faaliyetleri sektörüdür. Daha sonra sırasıyla idari ve destek hizmet faaliyetleri ile su temini; kanalizasyon atık yönetimi ve iyileştirme faaliyeti sektörleri gelmektedir. Bu sektörlerdeki işyerleri diğer sektörlerdeki işyerlerine göre daha büyük işyerleridir. Ortalama çalışan sayısının en düşük olduğu sektörler inşaat, diğer hizmet faaliyetleri ile mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler sektörleridir. İnşaat sektöründe ortalama çalışan sayısının bu kadar düşük çıkmasının nedeni daha önce de ifade edildiği gibi yıl içerisinde bu sektörde çalışan sayısında görülen dalgalanmalardır. Çalışan ve işyeri sayısında ilk sırada bulunan imalat sektöründe ortalama çalışan sayısı genel ortalamanın oldukça üzerindedir.

Tablo 13 **İşyerlerinin Kuruluş yıllarına ve Sektörlere Göre Dağılım**

SEKTÖRLER	0-4 Yıl	5-9 Yıl	10-14 Yıl	15-19 Yıl	20-24 Yıl	25+ Yıl	Toplam
Madencilik ve taş ocakçılığı	393	446	241	257	155	230	1.722
İmalat	9.260	11.582	8.290	8.305	5.746	7.410	50.592
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üret. ve dağ.	199	219	110	64	41	44	676
Su temini; kanalizasyon, atık yön. ve iyileştirme faal	126	155	71	82	38	27	498
İnşaat	12.518	10.931	4.618	4.357	2.907	2.460	37.791
Toptan ve perakende ticaret	6.117	12.634	8.263	8.322	5.275	6.082	46.693
Ulaştırma ve depolama	3.187	2.902	1.815	1.646	996	882	11.428
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	3.072	3.756	1.830	1.448	924	1.565	12.594
Bilgi ve iletişim	998	689	380	278	212	164	2.722
Finans ve sigorta faaliyetleri	207	462	260	283	143	607	1.962
Gayrimenkul faaliyetleri	614	420	181	126	98	75	1.514
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	2.100	3.425	1.459	1.178	691	785	9.638
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	3.096	2.468	1.066	805	387	244	8.066
Eğitim	1.403	1.907	902	687	389	423	5.712
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	1.380	1.643	518	376	148	106	4.171
Kültür, Sanat, Eğlence, dinlence ve spor	190	270	99	72	73	145	849
Diğer hizmet faaliyetleri	1.089	833	456	372	265	1.263	4.278
Toplam	**45.950**	**54.739**	**30.560**	**28.659**	**18.488**	**22.511**	**200.911**

Kaynak: TİPTA 2014-1

İşyerlerinin yüzde 23'ü 0-4 yaş aralığında, yüzde 27'si 5-9 yaş aralığındadır. İşyerlerinin yarısı 10 yıldan önce faaliyete başlamışlardır. İşyerlerinin önemli bir kısmı genç işyerleridir. İşyerlerinin sadece yüzde 11'i 25 ve daha üzeri yıl önce kurulmuşlardır. İşyerlerinin yüzde 20'si 20 yıl ve üzeri süredir faaliyet göstermektedir. Bu işyerleri daha köklü ve kurumsal işyerleridir. İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektöründeki işyerlerinin yüzde 72'si 10 yıldan daha az yaşa sahiptir. İdari ve destek hizmet faaliyetleri ile gayrimenkul faaliyetleri sektörlerinde bu oran yüzde 69'dur.

Finans ve sigorta faaliyetleri sektöründe 20 yaş ve üzeri işyerlerinin oranı yüzde 38'dir. Aynı oran diğer hizmet faaliyetleri sektöründe yüzde 37'dir. Kültür, Sanat, Eğlence, dinlence ve spor sektöründe ise yüzde 26'dır. En fazla işyeri olan sektörlere bakacak olursak; imalat sek-

töründe ortalamanın üzerinde bir kurumsallaşma söz konusu olup 20 yaş ve üzeri işyeri oranı yüzde 26'dır. Toptan ve perakende ticaret sektöründeki oranlar imalat sektörüne yakındır. İnşaat sektöründeki işyerleri ise genç işyerleridir. Sektörde 10 yaşın altındaki işyerlerinin oranı yüzde 62'dir.

Tablo 14 **Çalışanların Meslek Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı**

SEKTÖRLER	Erkek	Kadın	Toplam
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	381.372	316.588	697.960
Hizmet ve Satış Elemanları	678.569	250.560	929.129
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	862.416	389.100	1.251.516
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	24.363	4.315	28.678
Profesyonel Meslek Mensupları	427.558	292.913	720.472
Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	1.092.057	160.526	1.252.583
Teknisyenler, Teknikerler ve Yard. Profesyonel Meslek Men.	479.393	132.306	611.702
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	1.089.134	227.257	1.316.391
Yöneticiler	183.997	57.265	241,262
Toplam	**5.218.862**	**1.830.830**	**7.049.691**

Kaynak: TİPTA 2014-1

2014 Yılı I. Dönem Türkiye İşgücü Piyasası Talep Araştırmasına göre çalışanların meslek grubuna göre dağılımı incelendiğinde; çalışanların yüzde 18,7'si Tesis ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar, yüzde 17,8'i Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar ile yüzde 17,8'i Nitelik Gerektirmeyen Meslekler grubundadır. Nitelik Gerektirmeyen Mesleklerde çalışanların oranı yüksektir. TÜİK'in Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarına göre 2014 yılı Şubat ile Ağustos dönemleri arasında bu oran yüzde 14 ile 16 arasında değişmiştir. Birebir karşılaştırılamayacak oranlar olmasına rağmen oranlar birbirlerine yakındır.

Erkeklerin en fazla çalıştığı meslek grubu sırasıyla Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcıları (% 20,9), Sanatkarlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar(% 20,9) ve Nitelik Gerektirmeyen Meslekler (% 16,5)'dir. Erkekler için ez az çalışılan meslek grubu ise Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları (% 0,5) meslek grubudur. Kadınların en çok çalıştığı meslek grubu ise sırasıyla Nitelik Gerektirmeyen Meslekler, Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar ve Profesyonel Meslek Mensupları meslek gruplarıdır. Kadınlar için en az çalışılan meslek grubu ise Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları meslek grubudur.

Erkeklerin yüzde 16,5'i, kadınların ise yüzde 21,3'ü nitelik gerektirmeyen meslekler grubunda çalışmaktadır. Kadınların en fazla çalıştığı meslek grubu aynı zamanda nitelik gerektirmeyen

meslekler grubudur. TÜİK'in Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarına göre de kadın ve erkeklerin nitelik gerektirmeyen mesleklerde çalışma oranları hemen hemen aynıdır. Kadınlar erkeklere göre daha az nitelik gerektiren mesleklerde çalışıyor gibi görünse de en fazla çalıştıkları ikinci ve üçüncü meslek grupları erkeklerin çalıştığı meslek gruplarına göre daha fazla eğitim gerektiren meslek gruplarıdır.

Grafik 4: Çalışanların Meslek Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Kaynak: TİPTA 2014-1

Yukarıdaki grafikten de görüldüğü üzere bütün meslek gruplarında erkek çalışan sayısının kadın çalışan sayısından fazla olduğu anlaşılmaktadır. Bunun nedeni işgücüne katılım oranındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır. TÜİK'in 2014 yılı Ağustos dönemi verilerine göre erkeklerde işgücüne katılım oranı yüzde 72,1 iken kadınlarda bu oran yüzde 30,9'dur. Kadınların nitelik gerektirmeyen meslekler, profesyonel meslek mensupları ve büro hizmetlerinde çalışan elemanlar meslek gruplarında çalışma oranları daha yüksektir. Erkeklerde çalışma oranı en yüksek olan ilk üç meslek grubu sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar, nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları ve teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları meslek gruplarıdır.

Genel olarak en çok çalışılan meslekler temizlik görevlisi, beden işçisi (genel), makineci (dikiş), şoför (yük taşıma) ve beden işçisi (inşaat) olarak sıralanmaktadır. Kadınlar açısından en çok çalışılan ilk üç meslek sırasıyla temizlik görevlisi, makineci (dikiş), muhasebeci meslekleri iken erkeklerde en çok çalışılan meslekler sırasıyla beden işçisi (genel), şoför (yük taşıma) ve temizlik görevlisidir. En fazla çalışılan ilk on meslek içerisindeki Makineci (Dikiş) ve Muhasebeci mesleklerinde kadın çalışan sayısı erkek çalışanlara göre daha fazladır.

Çalışma kapsamındaki işyerlerinde 5 bin 53 farklı meslekte çalışan tespit edilmiştir. Çalışanların meslek çeşitliliği dikkat çekicidir. Erkekler 4 bin 933 farklı meslekte, kadınlar ise 3 bin 456

farklı meslekte çalışmaktadır. İnşaat ustası, iş makinaları bakım ve onarımcısı, beton santral operatörü, mermer ocakçısı gibi mesleklerde kadın çalışan tespit edilememiştir.

Tablo 15 **En Çok Çalışan Meslekler**

Genel	Erkek	Kadın
Temizlik Görevlisi	Beden İşçisi (Genel)	Temizlik Görevlisi
Beden İşçisi (Genel)	Şoför-Yük Taşıma	Makineci (Dikiş)
Makineci (Dikiş)	Temizlik Görevlisi	Muhasebeci
Şoför-Yük Taşıma	Beden İşçisi (İnşaat)	Bankacılık Meslek Elemanı
Beden İşçisi (İnşaat)	Güvenlik Görevlisi	Bulaşıkçı (Stevard)
Satış Danışmanı	Garson (Servis Elemanı)	Sekreter
Garson (Servis Elemanı)	Satış Danışmanı	Satış Danışmanı
Güvenlik Görevlisi	Makineci (Dikiş)	Büro Memuru (Genel)
Muhasebeci	Muhasebeci	Beden İşçisi (Genel)
Bankacılık Meslek Elemanı	Büro Memuru (Genel)	Aşçı
Büro Memuru (Genel)	Bankacılık Meslek Elemanı	Garson (Servis Elemanı)
Bulaşıkçı (Stevard)	Pazarlamacı	Konfeksiyon İşçisi
Aşçı	Şoför (Yolcu Taşıma)	Ön Muhasebeci
Pazarlamacı	Aşçı	Kasiyer
Şoför (Yolcu Taşıma)	Elektrikçi (Genel)	Müşteri Temsilcisi
Sekreter	Tır-Çekici Şoförü	Hemşire
Konfeksiyon İşçisi	Depo Hamalı	Çaycı
Satış Temsilcisi / Plasiyer	Satış Temsilcisi / Plasiyer	Kalite Kontrolcü-Tekstil
Beden İşçisi (Temizlik)	Sevkiyat Görevlisi	Çağrı Merkezi Görevlisi
Elektrikçi (Genel)	Metal Mamuller Montaj İşçisi	Pazarlamacı

Kaynak: TİPTA 2014-1

Araştırma kapsamına giren işyerleri ile ilgili olarak da veriler toplanmıştır. Bu veriler bize kapsamdaki işyerlerinin bazı özelliklerini ortaya koymuştur. Aşağıdaki grafikte bu veriler genel ve toplu bir biçimde sunulmuş olup daha sonra bu özellikler tek tek ele alınacaktır.

Grafik 5: Türkiye İşyeri Özellikleri

Kaynak: TİPTA 2014-1

2014 Yılı I. Dönem Türkiye İşgücü Piyasası Talep Araştırmasına göre Türkiye genelindeki işyerlerinin yüzde 36'sı İŞKUR hizmetlerinden yararlanmıştır. İŞKUR'dan eleman talebi olan işyeri sayısı oranı yüzde 32'dir. Türkiye genelinde devlet teşvikinden yararlanan işyeri oranı yüzde 26'dır. İhracat yapan işyeri oranı yüzde 18, yabancı ortaklığı bulunan işyeri oranı ise yüzde 3'tür.

Sosyal imkanlar bakımından çeşitli avantajlar sunabilme kabiliyetine göre değerlendirdiğimizde ülke genelinde kreşi olan işyeri oranı yüzde 1 olarak görülmektedir. Servis imkanı olan işyeri oranı yüzde 36, eğitim düzenleyen işyeri oranı ise yüzde 65,7'dir.

Araştırma kapsamındaki 200 bin 911 işyerinin 72 bin 384'ü daha önce İŞKUR'un herhangi bir hizmetinden yararlandığını belirtmiştir.

Tablo 16 İşkur Hizmetinden Faydalanan İşyerleri Sayısı ve Oranları

SEKTÖRLER	ORAN	İŞKUR Hizmetinden Faydalananların Kendi İçinde Dağılımı
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	35%	0,8%
İmalat	49%	34,0%
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	32%	0,3%
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	45%	0,3%
İnşaat	22%	11,4%
Toptan ve Perakende Ticaret	35%	22,5%
Ulaştırma ve Depolama	28%	4,4%
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	40%	7,0%
Bilgi ve İletişim	35%	1,3%
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	25%	0,7%
Gayrimenkul Faaliyetleri	25%	0,5%
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	25%	3,3%
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	48%	5,3%
Eğitim	40%	3,2%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	46%	2,7%
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor	28%	0,3%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	32%	1,9%
Toplam	**36%**	100,0%

Kaynak: TİPTA 2014-1

Sektörel bazda İŞKUR hizmetlerinden yararlanma oranlarına bakıldığında işyeri sayısı bakımından en büyük üç sektör olan imalat, toptan ve perakende ticaret ile inşaat sektörlerinin İŞKUR hizmet kanallarını kullanma oranları sırasıyla yüzde 49, yüzde 35 ve yüzde 22'dir. İmalat sektörü yüzde 49'luk İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranıyla diğer sektörler içinde birinci sırada iken, işyeri sayısı en çok olan üçüncü sektör olan inşaat sektörü ise bu oran bakımından yüzde 22 ile en düşük seviyededir. İmalat sektöründeki ara eleman talebi İŞKUR vasıtası ile karşılanmaya çalışılmaktadır.

İŞKUR hizmetlerinden faydalanan işyerlerine hangi hizmetlerden faydalandıkları sorulmamıştır. Sadece Kuruma açık iş (eleman talebi) verip vermedikleri sorulmuştur. İŞKUR'un hiz-

metlerinden yararlanan işyerlerinin yüzde 90'ı Kurum'a açık iş ilanı verdiklerini belirtmişlerdir. Bu oldukça yüksek bir orandır. Bu tablonun yansıması ise açık işlerin en fazla İŞKUR kanalı ile aranması olmuştur. İŞKUR yine de bu oranı yükseltip işgücü piyasasının en etkin aktörü olarak etkisini arttırmalıdır.

İl düzeyinde İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerlerinin o ildeki toplam işyerlerine oranına baktığımızda; Artvin ilindeki işyerlerinin yüzde 72'si, Ardahan'da yüzde 66'sı, Gümüşhane'de yüzde 63'ü, Karaman'da yüzde 61'i, Uşak'ta yüzde 60'ı, Aksaray'da ise yüzde 59'u daha önce İŞKUR hizmetlerinden yararlanmıştır. Bu iller bu alanda en yüksek orana sahip illerdir. Bu oranın en düşük olduğu iller ise yüzde 19'luk oranı ile Tunceli, Diyarbakır yüzde 25, Ankara ve Batman yüzde 28, İstanbul, Siirt ve Mardin yüzde 29 şeklindedir. İstanbul ve Ankara'nın bu alandaki oranlarının düşük olması Türkiye geneli ortalamasını da aşağıya çekmiştir. Çünkü 63 il Türkiye ortalamasının üzerindeyken 18 il bu ortalamanın altında kalmıştır.

Türkiye genelinde işyeri büyüklüklerine göre İŞKUR'dan faydalanma oranlarına baktığımızda dikkat çekici nokta işyeri büyüklüğü arttıkça İŞKUR'dan yararlanan işyeri oranındaki artıştır. Son yıllarda İŞKUR'un sunduğu hizmetler, hizmet ağının genişletilmesi adına personel sayısının artırılması, piyasa aksaklıklarının hızla bertaraf edilmesi için işgücü piyasasının taraflarına uygulanan bilgi formu çalışmaları vb. faaliyetleri İŞKUR'un kamuoyu nezdinde sık sık gündeme gelmesini sağlamıştır. Bu durum dolaylı olarak İŞKUR'un tanınırlığının büyük ölçekli işletmeler kadar küçük ölçekli işletmeler için de artması yönünde beklentiler oluşturmaktadır.

İŞKUR'dan daha önce eleman talebinde bulunan işyerlerinin toplam işyerlerine oranı ise yüzde 32'dir. Bu işyerlerinin sektörel dağılımı da yukarıdaki tabloya benzerdir. Ardahan'daki işyerlerinin yüzde 64'ü, Artvin'deki işyerlerinin yüzde 60'ı, Uşak'taki işyerlerinin ise yüzde 57'si daha önce İŞKUR'dan eleman talebinde bulunmuştur. Bu oran Hakkari'de yüzde 13, Tunceli'de yüzde 17, Diyarbakır'da yüzde 20'dir. Aynı oran İstanbul ve Ankara'da yüzde 25'ler düzeyinde iken İzmir'de yüzde 29'dur. Bu üç büyük ilimiz de Türkiye geneli ortalamasının altındadır. Araştırma kapsamındaki işyerlerinin yüzde 3,3'ünün yabancı bir ortaklığı bulunmaktadır. Yabancı ortaklığı bulunma oranı işyeri büyüklüğü arttıkça artmaktadır. 250 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinin yüzde 17'sinin yabancı ortaklığı bulunmaktadır.

Yabancı ortaklığı olan işyerlerinin yüzde 65'i imalat, toptan ve perakende ticaret ile inşaat sektörlerindedir. En az sayıda yabancı ortaklığı olan işyeri Kültür, Sanat, Eğlence, dinlence ve spor ile Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri sektörlerindedir. Bu tablo toplam işyeri sayısı ile paralel olduğu için çok anlamlı değildir. Her sektörü kendi içerisinde değerlendirdiğimizde ise Finans ve sigorta faaliyetleri sektöründeki işyerlerinin yüzde 11,4'ünün yabancı ortaklığı bulunduğunu görmekteyiz. Bu oran Bilgi ve iletişim sektöründe yüzde 9,8, Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektöründe ise yüzde 8,4'tür. Bu oran Diğer hizmet faaliyetleri, eğitim ile inşaat sektörlerinde ise yüzde 1'ler civarındadır.

Tablo 17 Yabancı Ortaklık-Çalışan İlişkisi

	İŞYERİ SAYISI	MEVCUT İSTİHDAM	ORTALAMA ÇALIŞAN
Toplam	200.911	7.049.691	35
Yabancı Ortaklık	6.680	833.001	125
Yabancı Ortaklık Hariç	194.231	6.216.690	32

Kaynak: TİPTA 2014-1

Yabancı ortaklığı olan işyerleri ile yabancı ortaklığı bulunmayan işyerleri karşılaştırıldığında yabancı ortaklığı bulunan işyerlerinde ortalama çalışan sayısı bariz farkla yüksektir. Yabancı ortaklığa sahip işyerleri ortalama 125 kişi istihdam ederken yabancı ortaklığı bulunmayan işyerleri ortalama 32 kişi istihdam etmektedir. Buradan da anlaşıldığı üzere yabancı ortaklığı bulunan işyerleri, yabancı ortaklığı bulunmayan işyerlerine göre 3,9 kat daha fazla çalışan istihdam etmektedir. Türkiye geneli ortalama çalışan sayısı ise 35 kişidir.

Tablo 18 İhracat Yapan İşyeri Oranları

SEKTÖRLER	ORAN	İhracat Yapan Firmaların Kendi İçinde Dağılımı
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	27%	1,3%
İmalat	46%	64,1%
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	7%	0,1%
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	10%	0,1%
İnşaat	4%	4,3%
Toptan ve Perakende Ticaret	18%	23,3%
Ulaştırma ve Depolama	5%	1,5%
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	2%	0,7%
Bilgi ve İletişim	11%	0,9%
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	3%	0,1%
Gayrimenkul Faaliyetleri	2%	0,1%
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	6%	1,5%
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	4%	0,9%
Eğitim	1%	0,2%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	1%	0,1%
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor	4%	0,1%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	5%	0,6%
Toplam	**18%**	**100%**

Kaynak: TİPTA 2014-1

İhracat yapan işyerlerinin sektörel payına bakıldığında imalat sektörünün yüzde 64,1'lik payla en çok ihracat yapan sektör olduğu görülmektedir. Sektörleri kendi içinde karşılaştırdığımızda imalat sektöründeki işyerlerinin yüzde 46'sı ihracat yapmaktadır. Bu alanda da imalat sektörü ilk sırada yer almaktadır. Madencilik ve taş ocakçılığı sektöründeki işyerlerinin yüzde 27'si ihracat yaparak bu alanda ikinci sırada olmasına rağmen ihracat yapan tüm işyerleri içerisinde sektörün payı sadece yüzde 1,3'tür. İhracat yapan işyerlerinin % 91,7'si imalat, toptan ve perakende ticaret ve inşaat sektörleri oluşturmaktadır. Bu sektörler en fazla işyerine sahip olan sektörler olduğu için bu sonuç normaldir. Geri kalan yüzde 8,3'lük payı ise diğer 14 sektör karşılamaktadır. Büyüklüklerine göre işyerleri, ihracat yapma oranları açısından değerlendirildiğinde işyeri büyüklüğü ile ihracat yapma oranı arasında pozitif yönlü bir korelasyon vardır. Çalışan sayısı arttıkça ihracat yapma oranı da artmaktadır. Türkiye genelinde ihracat yapma oranı yüzde 18'dir. 50-249 istihdamlı işyerlerinin yüzde 34'ü ve 250+ istihdamlı işyerlerinin ise yüzde 42'si ihracat yapmaktadır. Türkiye genelinde teşvik alan işyerleri, büyüklüklerine göre karşılaştırıldığında istihdam edilen kişi sayısı arttıkça işyerlerinin teşvik alma oranının da arttığı görülmektedir. Buradan anlaşılan çalışan sayısı bakımından büyük ölçekli işyerleri teşviklerden yararlanma noktasında daha duyarlı davranmaktadırlar. Ülke genelinde işyerlerinin yüzde 26'sı teşviklerden yararlanmaktadır. Teşviklerden faydalanan işyerlerinin yüzde 64'ü daha önce İŞKUR hizmetlerinden de faydalanmıştır. Teşvik alan işyerlerinin kamu kurumları ile çalışma kültürlerinin olduğunun bir göstergesidir.

Türkiye genelinde toplam 200 bin 911 işyerinin yüzde 9'unda yani 18 bin 588 işyerinde part-time çalışma usulü uygulanmaktadır. İşyeri büyüklükleri arttıkça part-time çalışma oranı da artmaktadır. Part-time çalışma oranı en yüksek işyeri büyüklüğü ise yüzde 26'lık oranla 250 ve üzeri çalışana sahip işyerleridir.

Tablo 19 Türkiye Geneli Sektörel Bazda Kısmi Zamanlı Çalışma (Part-Time) Çalışma yapan İşyeri Sayıları ve Oranları

SEKTÖRLER	ORAN	Part Time Çalışan Firmaların Kendi İçinde Dağılımı
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	5%	0,5%
İmalat	7%	19,0%
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	9%	0,3%
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	7%	0,2%
İnşaat	5%	11,0%
Toptan ve Perakende Ticaret	6%	16,2%
Ulaştırma ve Depolama	10%	6,3%
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	15%	10,2%
Bilgi ve İletişim	12%	1,8%
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	6%	0,7%
Gayrimenkul Faaliyetleri	10%	0,8%
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	14%	7,3%
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	17%	7,2%
Eğitim	28%	8,6%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	33%	7,3%
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor	22%	1,0%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	7%	1,6%
Toplam	**9%**	100,0%

Kaynak: TİPTA 2014-1

Part-time çalışma oranı en yüksek olan sektörler yüzde 33 ile insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri, yüzde 28 ile eğitim, yüzde 22 ile Kültür, Sanat, Eğlence, dinlence ve spor, yüzde 17 ile idari ve destek hizmet faaliyetleri ve yüzde 15 ile de konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörleridir. İşyeri sayısı en yüksek olan ilk iki sektör imalat ve inşaat sektörlerinde ise part-time çalışma oranı sırasıyla yüzde 7 ve yüzde 5 olarak görülmektedir.

İşyerlerinin büyüklüklerine göre mevsimlik işçi çalıştırma oranlarını veren yukarıdaki grafiğe bakıldığında Türkiye genelinde yüzde 10 olan mevsimlik işçi çalıştırma oranının yaklaşık olarak tüm işyeri büyüklükleri için de geçerli olduğu görülmektedir.

Tablo 20 Türkiye Geneli Sektörel Olarak Mevsimlik İşçi Çalıştıran İşyerleri Oranları

SEKTÖRLER	MEVSİMLİK İŞÇİ ÇALIŞTIRAN İŞYERİ ORANI	MEVSİMLİK İŞÇİ ÇALIŞTIRAN İŞYERLERİNİN DAĞILIMI
Madencilik ve taş ocakçılığı	13,2%	1,2%
İmalat	6,3%	16,2%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	3,6%	0,1%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	7,5%	0,2%
İnşaat	17,0%	33,2%
Toptan ve perakende ticaret;	6,6%	15,7%
Ulaştırma ve depolama	7,7%	4,5%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	21%	13,3%
Bilgi ve iletişim	6,2%	0,9%
Finans ve sigorta faaliyetleri	1,6%	0,2%
Gayrimenkul faaliyetleri	12%	0,9%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	7%	3,6%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	13%	5,4%
Eğitim	4,4%	1,3%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	2,7%	0,6%
Kültür, Sanat, Eğlence, dinlence ve spor	22%	0,9%
Diğer hizmet faaliyetleri	9%	1,9%
Toplam	9,8%	100,0%

Kaynak: TİPTA 2014-1

Mevsimlik işçi çalıştıran işyerlerini sektörel olarak incelediğimizde mevsimlik işçi çalıştırma oranı en yüksek olan ilk üç sektör yüzde 21,7 ile Kültür, Sanat, Eğlence, dinlence ve spor, yüzde 20,7 ile konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri ve yüzde 17,3 ile de inşaat sektörleridir. Buna rağmen Kültür, Sanat, Eğlence, dinlence ve spor sektörünün Türkiye geneli işyeri sayısı bakımından 849 işyeri ile sondan üçüncü olduğunu gözden kaçırmamak gerekir. Mevsimlik işçi çalıştıran işyeri sayısına göre en büyük ilk üç sektör inşaat, imalat ve toptan ve perakende ticaret sektörleridir. Sektör bazında mevsimlik işçi çalıştıranların kendi içindeki oranlarına göre ise yüzde 33,2 ile inşaat, yüzde 16,2 ile imalat ve yüzde 15,7 ile de toptan ve perakende

ticaret sektörü şeklinde sıralanmaktadırlar. Bu tablo yorumlanırken konuya sadece sektörler açısından bakılmamalıdır. Eğer bir ilimiz yaz turizminin yoğun olarak yaşandığı bir yer ise buradaki tüm sektörler bu mevsimsel dalgalanmadan etkilenecektir. Turizmin etkisi sadece Kültür, Sanat, Eğlence, dinlence ve spor ile Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörleri üzerinde olmayacak, toptan ve perakende ticaret, Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler gibi sektörleri de etkileyecektir. Doğal olarak tüm sektörlerde mevsimlik çalışmanın çıkması beklenen bir sonuçtur. Muğla ilindeki işyerlerinin yüzde 40'ı, Ağrı ilindeki işyerlerinin yüzde 30'u, Antalya ilindeki işyerlerinin yüzde 27'si, Erzurum ilindeki işyerlerinin yüzde 25'i mevsimlik eleman çalıştırmaktadır. Bu oran Mardin'de yüzde 2,8, Şırnak'ta yüzde 3,7, Tekirdağ, Artvin, İstanbul, Diyarbakır ve Bursa'da ise yüzde 6 dolaylarındadır.

Araştırma kapsamındaki işyerlerinin % 36,4'ünün servis imkanı bulunmaktadır. 73 bin 194 işyeri çalışanlarına servis hizmeti sunmaktadır. Servis hizmeti sunan işyerlerinin yüzde 41'i imalat, yüzde 23'ü toptan ve perakende, yüzde 10'u inşaat ve yüzde 6'sı Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörlerindedir. Bu tablo yine toplam işyeri sayısına benzer bir tablodur. Bu nedenle sektör içerisindeki oranlara baktığımızda; imalat sektöründeki işyerlerinin yaklaşık yüzde 60'ının, Madencilik ve taş ocakçılığı sektöründeki işyerlerinin yüzde 53'ünün, Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri sektöründeki işyerlerinin ise yüzde 52'sinin servis imkanı bulunmaktadır. Bu oran Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler sektöründe yüzde 18, Eğitim ve inşaat sektörlerinde ise yüzde 20'dir. Tekirdağ, Denizli, Bursa, Kocaeli, Uşak ve Konya illerindeki toplam işyerlerinin yaklaşık yarısının servis imkanı bulunmaktadır. Tunceli, Bingöl, Giresun, Şırnak ve Mardin'de ise bu oran yüzde 20'ler seviyesindedir. Çalışma kapsamındaki işyerlerinin sadece yüzde 1'inde kreş imkanı bulunması dikkat çekici bir noktadır. Araştırma kapsamındaki işyerlerinin önemli bir kısmı işyerlerinde çalışanlara eğitim aldırmıştır. Her 3 işyerinden 2 tanesi eğitim aldırmıştır. Hiçbir sektörde eğitim düzenleyen işyeri oranı yüzde 50'nin altına inmemiştir.

Tablo 21 Türkiye Geneli Sektörel Olarak Eğitim Düzenleyen İşyeri Oranları

SEKTÖRLER	Eğitim Düzenleyen İşyeri Oranı	Eğitim Düzenleyen İşyerlerinin Dağılımı
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	73,5%	1,0%
İmalat	74,8%	28,6%
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi Ve Dağıtımı	73,3%	0,4%
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	77%	0,3%
İnşaat	57,4%	16,4%
Toptan ve Perakende Ticaret	65,6%	23,2%
Ulaştırma ve Depolama	62,5%	5,4%
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	63,0%	6,0%
Bilgi ve İletişim	61,5%	1,3%
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	69%	1,0%
Gayrimenkul Faaliyetleri	63%	0,7%
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	57,1%	4,2%
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	67%	4,1%
Eğitim	60,7%	2,6%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	77%	2,4%
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor	55,1%	0,4%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	62%	2,0%
Toplam	65,7%	100,0%

Kaynak: TİPTA 2014-1

Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri, İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri ile İmalat sektöründeki her dört işyerinden üçünde eğitim düzenlenmiştir. Soruda işyerlerine 2014 yılı içerisinde çalışanlarına işleri ile ilgili herhangi bir eğitim aldırıp aldırmadıkları sorulmuştur.

Eğitim düzenleyen işyerlerinin sektörel dağılımına baktığımızda ise ilk üç sıra yine imalat, toptan ve perakende ticaret ile inşaat sektörleri şeklinde olmuştur. İl düzeyinde eğitim düzenleme durumu incelendiğinde Bartın ilindeki işyerlerinin yüzde 82'si, Afyon'da % 79'u, Muş, Çankırı ve Karabük'te yüzde 77'si eğitim düzenlerken, bu oran Bayburt'ta yüzde 21, Hakkari'de yüzde 22, Ardahan ve Bitlis'te yüzde 29, Bingöl'de ise yüzde 34'tür.

Araştırma kapsamındaki işyerlerinin yapısına bakıldığında gerek işyeri sayısının gerekse çalışan sayısının İmalat, Toptan ve Perakende Ticaret ile İnşaat sektörlerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu sektörler işgücü piyasasının öncü sektörleri olmuşlardır. Özellikle İmalat sektörünün yapısı işgücü piyasasının yapısını önemli ölçüde etkilemektedir. İşyerlerinin önemli bir kısmı İstanbul, Ankara ve İzmir'dedir. Ancak en büyük ağırlık İstanbul'dadır.

2.3. AÇIK İŞLER

Açık işlere ilişkin veriler işgücü piyasasının talep yönünü ifade eden verilerdir. Açık işlere ilişkin detaylı bilgi Kutu 2'de ifade edilmektedir. Araştırma kapsamında 12 Mayıs-27 Haziran arasında işyerlerine ziyaret esnasında açık işlerinin bulunup bulunmadığı sorulmuştur. Bir anlamda ziyaret edilen tarihler arasında işyerlerinin eleman ihtiyaçları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada referans tarihi veya döneminin olmayışı ziyaret sırasındaki mevcut durumun sorulması bu çalışmanın istatistiksel olarak sınırlılığını ortaya koymaktadır. Çalışma esnasında işyerlerine açık iş bulunan meslekler yanında bu meslekte cinsiyet tercihlerinin olup olmadığı, açık iş olan meslekler için talep edilen asgari eğitim düzeyi yine aranan beceriler ve açık işleri hangi kanallar ile aradıkları da sorulmuştur. Bu kapsamda toplanan verilere bu bölümde detaylı bir şekilde yer verilecektir.

Açık işlere ilişkin bu araştırma kapsamında talep edilen cinsiyet de sorulmuştur. Ülkemizde bu detayda bilgi tutulmamaktadır. Mevcut açık iş verilerini yayınlayan kurum olan İŞKUR, istatistiklerinde bu tür bir veriye yer vermemekte ve işverenlerden gelen açık iş taleplerini cinsiyet ayrımında almamaktadır. Ayrımcılık yaratmaması açısından açık iş verileri cinsiyet ayrımı olmadan toplanmaktadır. ILO-İŞKUR ortaklığında yürütülen Kadınlar İçin Daha Çok ve İyi İşler: Türkiye'de İnsana Yakışır İş İçin Kadınların Güçlendirilmesi Projesi kapsamında açık işlerde talep edilen cinsiyet bilgisine ihtiyaç duyulduğu için bu çalışmada açık işler için cinsiyet bilgisi sorulmuştur. Ancak seçenekler arasında "farketmez" de bulunmuştur.

Kutu 2

Açık İşler ve Açık iş Oranları ne demektir?

Bir ekonominin işgücü piyasasının işleyişini analiz edebilmek için kullanılabilecek birtakım değişkenler bulunmaktadır. İşgücü piyasasının arz kısmındaki gelişmeleri izleyebilmek ve değerlendirebilmek için kullanılabilecek temel değişken işsizlik oranı iken işgücü piyasasının talep tarafını izleyebilmek ve değerlendirebilmek için kullanılabilecek temel değişken açık iş oranıdır. Açık iş istatistikleri işgücü piyasasında neler olduğuna ilişkin erken belirtiler sunmaktadır. İşgücü piyasası açısından öncü bir gösterge olan açık iş istatistikleri politika yapıcılara karar almada ve uyguladıkları politikaların etkilerini gözlemlemede fazlasıyla yardım sağlamaktadır.

AB Komisyon'unun 453/2008 Sayılı Tüzüğünde açık iş kavramının tanımı açık bir şekilde ortaya konulmuştur. Buna göre, bir işgücü talebi beyanının AB mevzuatına göre açık iş olarak kabul edilebilmesi için, bir işletmede; mevcut, yeni yaratılmış ya da kısa bir dönemde yaratılacak ücretli bir pozisyona yönelik, şirket dışındaki kaynaklar kullanılarak söz konusu pozisyonun doldurulması amacıyla işveren tarafından aktif adımların atıldığı bir talebin söz konusu olması gerekmektedir. Bu tanımda dikkat edilmesi gereken nokta, söz konusu açık pozisyonu doldurmak için işveren tarafından aktif bir şekilde girişimde bulunuluyor olmasıdır. Diğer taraftan 19/2009 Sayılı Komisyon Tüzüğünde, açık iş kapsamında işveren tarafından açık pozisyon için uygun bir aday bulmaya yönelik atılan adımlardan aktif adım olarak nitelendirilecek olanlar şu şekilde sıralanmıştır:

a)Kamu istihdam kurumuna açık işi bildirmek, b)Özel istihdam bürosu ile iletişime geçmek, c) Açık işe ilişkin olarak internette, gazetelerde, dergilerde, vb. ilan vermek, d) Kamuya açık, iletişim panolarında açık işe ilişkin ilan vermek, e)Muhtemel adaylara ulaşmak, onlarla mülakat yapmak ya da aralarından eleme yapmak, f)Akraba-eş-dost kanalıyla uygun bir aday aramak, g)Stajyerlikten yararlanmak.

*Açık iş kavramı bu şekilde ortaya konulduktan sonra açık iş oranı kavramının içeriğine bakıldığında EUROSTAT'ın kabul ettiği oranın, açık işler ile mevcut çalışanların sayısını içerdiği görülecektir. Açık iş oranı; açık iş sayısının, mevcut çalışanların sayısı ile açık iş sayısının toplamına bölünmesi ile elde edilmektedir[Açık İş Oranı=Açık İş Sayısı/(Açık İş Sayısı + Mevcut Çalışanlar)*100]. Başka bir deyişle, bir ekonominin işgücü piyasasının talep tarafındaki gelişmeleri izlemeyi sağlayan açık iş oranının hesaplanabilmesi için açık iş sayısı ve mevcut çalışan sayısı gereklidir.*

** Bu metin "AB Müktesebatı Çerçevesinde Açık İş Kavramı ve Açık İş İstatistiklerinin Derlenmesi İçin İŞKUR'a Öneriler" başlığıyla, daha ayrıntılı bir şekilde İstihdamda 3İ dergisinin 10. Sayısında yayınlamıştır.*

Çalışma kapsamında 198 bin 582 kişilik açık iş tespit edilmiştir. Açık iş oranı se % 2,7 olarak hesaplanmıştır. İşgücü talebinin canlı olması, işsizler için iş bulma alternatiflerinin çok olması anlamında olumlu yorumlanabileceği gibi değişik nedenlerle etkin işgücü arzı ve talebi eşleştirmesinin yapılamaması anlamında da olumsuz yorumlanabilir.

Tablo 22 **Sektörlere Göre Açık İşler**

SEKTÖRLER	Açık İş	Açık İş Dağılımı	Açık İş Oranı
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	1.450	0,7%	1,7%
İmalat	87.006	43,8%	3,4%
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	188	0,1%	0,5%
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	295	0,1%	0,9%
İnşaat	14.074	7,1%	1,7%
Toptan ve Perakende Ticaret;	34.783	17,5%	3,0%
Ulaştırma ve Depolama	8.051	4,1%	2,4%
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	14.863	7,5%	2,7%
Bilgi Ve İletişim	2.773	1,4%	2,6%
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	1.277	0,6%	0,7%
Gayrimenkul Faaliyetleri	1.111	0,6%	2,9%
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	4.424	2,2%	2,2%
İdari Ve Destek Hizmet Faaliyetleri	15.218	7,7%	2,7%
Eğitim	3.298	1,7%	1,7%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	5.084	2,6%	2,6%
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor	504	0,3%	2,1%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	4.182	2,1%	4,4%
Toplam	**198.582**	**100,0%**	**2,7%**

Kaynak: TİPTA 2014-1

Açık işlerin yaklaşık yarısı İmalat sektöründe faaliyet gösteren işyerlerindedir. En fazla açık iş olan ikinci sektör Toptan ve Perakende Ticaret iken daha sora sırası ile İdari ve Destek Hizmetleri ile Konaklama ve Yiyecek Faaliyetleri sektörü gelmektedir. En az açık iş ise Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı, Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri sektörü ile Kültür, Sanat, Eğlence, dinlence ve spor sektörlerindedir. En fazla açık işi olan ilk beş sektör ile çalışma kapsamında en fazla ziyaret edilen ve en fazla çalışana sahip ilk beş sektör aynıdır. Sadece İnşaat sektörü çalışma kapsamındaki en fazla işyeri olan üçüncü sektör iken en fazla açık işi olan beşinci sektördür. Dikkat çeken nokta ise İmalat sektörünün işyerleri içindeki oranından açık işler içerisindeki oranının oldukça fazla olmasıdır. Bu sektörde açık iş potansiyeli yüksektir. İşyeri sayısının fazla olması açık iş sayısının da sayısal olarak fazla olmasına yol açmıştır. Bu nedenle açık iş oranı açık işlerin sektörel durumunu analiz etmemizde daha yardımcı olacaktır.

Türkiye genelinde açık iş oranı % 2,7 olarak tespit edilmiştir. Yani işyerlerinin 100 kişiye ihtiyacı varken bunların 97,3'ü çalışmakta 2,7'si ise açık ve doldurulmayı bekleyen pozisyon olarak bulunmaktadır. Açık iş oranı en yüksek olan sektör Diğer Hizmet Faaliyetleri (% 4,4) sektörü iken daha sonra sırasıyla İmalat (% 3,4), Toptan ve Perakende Ticaret (% 3), ile Gayrimenkul Faaliyetleri (% 2,9) sektörleridir. Bu dört sektör Türkiye geneli açık iş oranının üzerinde iken diğer sektörler Türkiye ortalamasının altındadır. Sayısal olarak en fazla açık işi olan beş sektörden sadece İmalat ve Toptan ve Perakende Ticaret sektörlerinde açık iş oranının Türkiye geneli ortalamasının üstünde olduğu görülmüştür. İmalat ile Toptan ve Perakende Ticaret sektörü çalışma kapsamında ele alınan alanların önemli bir kısmında ön plana çıkan sektörler olmuşlardır. Açık iş oranı en düşük olan sektörler ise Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı (% 0,5), Finans ve Sigorta Faaliyetleri (% 0,7) ile Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri (% 0,9) sektörleridir. Çalışmanın işyeri bazlı olması Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektöründeki açık iş oranının düşük çıkmasına neden olmuştur. Bu sektörde bankaların merkezleri yerine şubeleri ziyaret edilmiş, açık iş ilanları merkezden verildiği için şubelerden açık iş ilanına çıkılmaması dolayısıyla açık iş oranı düşük çıkmıştır. Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe ise açık iş oranı hemen hemen Türkiye geneli ile aynıdır. Araştırma döneminde özellikle turizm alanında sezonun başlamış olması bu sektördeki açık iş oranının beklenen düzeyin altında gerçekleşmesine neden olmuştur.

En fazla açık iş bulunan iller İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa ve Antalya'dır. Açık işlerin % 36,7'si İstanbul'dadır. Her 3 açık işin biri İstanbul'dadır. İşyerlerinin % 33'ü, çalışanların % 37'sinin İstanbul'da olduğu düşünüldüğünde bu oldukça normal bir durumdur. En az açık iş ise Hakkari, Tunceli, Siirt, Bayburt ve Ardahan'dadır. Bu illerde açık iş sayısındaki azlık işyeri sayısı ile bağlantılıdır.

Açık iş oranını il düzeyi detayında da incelersek; açık iş oranının en yüksek olduğu il Sinop (%5,8)'tur. Daha sonra sırası ile Yozgat, Denizli, Kastamonu, Burdur, Kırklareli, Edirne, Tokat, Karaman ve Yalova gelmektedir. En düşük açık iş oranı ise Hakkari (%0,1)'dedir. Daha sonra sırası ile Siirt, Tunceli, Van, Muş, Diyarbakır, Nevşehir, Şırnak, Elazığ ve Isparta gelmektedir.

39 ilin açık iş oranı Türkiye geneli açık iş oranının üzerindeyken 42 ilin açık iş oranı ise ortalamanın altındadır.

İllerdeki açık işlerin sektörel dağılımlarında da farklılıklar görülmektedir. İllerin önemli bir çoğunluğunda en fazla açık iş İmalat sektöründedir. Adıyaman, Düzce, Edirne, Aksaray, Kırklareli, Manisa, Bilecik ve Ordu illerindeki açık işlerin % 70'inden fazlası İmalat sektöründedir. Bu illerde açık işlerde tek başına İmalat sektörü ön plandadır. Bayburt, Diyarbakır, Erzurum, Hatay, Iğdır, Kars, Rize, Siirt, Şanlıurfa ve Şırnak illerinde ise en fazla açık iş Toptan ve Perakende Ticaret sektörlerindedir. Ardahan, Bitlis ve Hakkari illerinde ise İnşaat sektörü en fazla açık işin bulunduğu sektörlerdir. Antalya ve Muğla'da ise Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektörü ön plandadır. Ağrı ilinde Diğer Hizmet Faaliyetleri en fazla açık iş bulunan sektör iken Gümüşhane'de Ulaştırma ve Depolama, Bingöl'de İdari ve Destek Hizmetleri, Van'da ise İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri ilk sırada yer alan sektörler oluştur. Bu paragrafta yazılan sektörler dışındaki sektörler hiçbir ilde ilk sırada olmamışlardır. İmalat sektörü açık işlerde ön plana çıkarken işgücü piyasasındaki bölgesel ve mevsimsel farklılıklara göre bazı illerde sektörel farklılıklar görülmüştür.

Açık işlerde sektörel olarak imalat ön plana çıkmaktadır. Bu sektördeki açık işleri alt sektörlere göre incelediğimizde imalat sektöründeki her 3 açık işten 1 tanesinin giyim ve tekstil imalatı alt sektöründe olduğunu görmekteyiz. Bu alt sektörde giriş çıkışların yoğun olarak yaşanması açık işleri de yükseltmektedir. Ana metal ile fabrikasyon metal ürünleri imalatı alt sektörlerinin imalat sektörü açık işlerinin % 12'sini oluşturmaktadır.

Tablo 23 Cinsiyete Göre Açık İş Oranları

Cinsiyet	Genelleştirilmiş Toplam Açık İş Sayısı	Toplam Çalışan Sayısı	Açık İş Oranı
Kadın	22.707	1.830.830	1,2%
Erkek	90.848	5.218.862	1,7%
Toplam	**198.582**	**7.049.691**	**2,7%**

Kaynak: TİPTA 2014-1

Çalışma kapsamında işverenlerden açık işleri için herhangi bir cinsiyet tercihi olup olmadığı sorulmuştur. Açık işlerin % 11,4'ü için sadece kadın tercih edildiği, % 45,7'si için sadece erkek, % 42,8'i için ise cinsiyet farketmez tercih edilmiştir. Sadece kadın olarak tercih edilen açık işlerden hareketle kadınlar için açık iş oranı % 1,2'dir. Bu oran hem genel açık iş oranından hem de aynı yöntem ile erkekler için belirlenen açık iş oranından (% 1,7) düşüktür. Burada farketmezi tercih edenleri de kadınlara eklersek kadınların açık iş oranı % 5,6'ya, farketmez seçeneği tercih edilen açık iş sayısını erkeklere eklersek erkekler için açık iş oranının % 3,3 olacağını görülmektedir. Araştırma kapsamındaki işyerlerinde çalışanların % 26'sının kadın olduğu düşünüldüğünde açık işlerin % 11,4'ü için sadece kadın tercih edilip % 42,8'i için ise cinsiyetin fark etmemesi önemli bir durumdur. Bu tablonun yorumlanmasında % 42,8'den kadınların alacağı pay etkili olacaktır.

Çalışanlar açısından bakıldığında her dört çalışandan biri kadın iken, sadece kadın veya sadece erkek tercih edilen açık işlerin beş tanesinden birinde kadın istenmektedir. Burada aslında açık işlerde kadın ve erkekler arasında mesleklere göre bir farklılaşma olduğu görülmektedir.

Araştırma kapsamında 200 bin 911 işyeri için bilgi derlenmiştir. Türkiye genelinde araştırma döneminde 40 bin 940 işyerinde açık iş olduğu tespit edilmiştir. Her beş işyerinden birinde açık iş olduğu görülmüştür. İmalat, İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri ile Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektörlerinde yaklaşık olarak her üç işyerinden birinde açık iş olduğu tespit edilmiştir. Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı ile İnşaat sektörlerinde ise açık işi olan işyeri oranı oldukça düşüktür. En fazla açık işi olan sektörler İmalat ile Toptan ve Perakende Ticaret sektörleridir. Ancak en fazla işyeri bu sektörlerde de olduğu için bu normal bir sonuçtur.

Tablo 24 Sektörlere Göre Açık İşi Olan İşyerlerinin Dağılımı

SEKTÖRLER	İşyeri Sayısı	Açık İş Olan İşyeri Sayısı	Açık İş Verme Oranı
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	1.722	206	12,0%
İmalat	50.592	14.767	29,2%
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi Ve Dağıtımı	676	57	8,4%
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	498	75	15,0%
İnşaat	37.791	3.748	9,9%
Toptan ve Perakende Ticaret	46.693	9.938	21,3%
Ulaştırma ve Depolama	11.428	1.544	13,5%
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	12.594	3.405	27,0%
Bilgi ve İletişim	2.722	542	19,9%
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	1.962	254	13,0%
Gayrimenkul Faaliyetleri	1.514	264	17,4%
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	9.638	1.618	16,8%
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	8.066	1.592	19,7%
Eğitim	5.712	866	15,2%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	4.171	1.157	27,7%
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor	849	139	16,4%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	4.278	768	17,9%
Toplam	**200.911**	**40.940**	**20,4%**

Kaynak: TİPTA 2014-1

Denizli'de işyerlerinin % 37'si, Sinop'ta % 35'i, Karaman'da % 34'ü, Konya ve Bursa'da ise % 29'unun açık işi olduğu görülmüştür. Bu iller en fazla açık işi olan işyeri oranına sahip illerdir. Açık işi olan işyeri oranı en düşük olan iller ise Hakkari % 2, Siirt % 3, Diyarbakır % 4, Tunceli % 5 ve Aksaray % 6'dır. İmalat sektörünün ağırlıkta olduğu illerde açık işi olan işyeri oranının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Açık işi olan işyerlerinin yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde; yaş grupları arasında çok büyük bir farklılık olmadığı görülmektedir. En az açık işi olan işyeri oranı 5-9 yaş arası işyerlerinde iken en fazla açık işi olan işyeri oranı 20-24 yaş aralığında bulunmaktadır. 20 yaş üzeri işyerlerindeki açık işi bulunma oranının 20 yaşın altındaki işyerlerine göre biraz daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak bu fark çok dikkat çekici bir boyutta değildir.

Açık işi bulunan işyeri oranı en yüksek olan sektörler olan İmalat, İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri ile Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektörlerinin ortak özelliği en yüksek açık işi olan işyeri oranlarının 0-4 yaş grubundaki işyerlerinde olmasıdır. Bu sektörlerdeki genç işyerlerinin açık işi olma oranı daha yüksektir. Diğer Hizmet Faaliyetleri, Kültür Sanat ve Eğlence ile Eğitim sektörlerinde toplam işyerleri içerisinde açık işi olan işyerlerinin oranı genç işyerlerinde belirgin bir şekilde daha yüksektir. Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri sektöründe ise yaş grubu büyük işyerlerinde açık işi olma oranı daha yüksektir.

Tablo 25 **Açık İşi Olan İşyerlerinin Sektörlere ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı**

Sektörler	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25+	Toplam
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	11,0%	13,6%	8,6%	14,7%	12,8%	10,5%	12,0%
İmalat	31,8%	28,0%	27,0%	29,1%	29,5%	30,1%	29,2%
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	9,4%	7,6%	9,4%	5,3%	11,6%	6,8%	8,4%
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	14,7%	16,9%	18,1%	6,6%	16,9%	21,1%	15,0%
İnşaat	8,4%	10,4%	10,6%	11,5%	11,0%	10,2%	9,9%
Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı	22,6%	20,5%	21,0%	20,4%	23,2%	21,5%	21,3%
Ulaştırma ve Depolama	14,3%	13,5%	14,3%	11,1%	11,8%	15,6%	13,5%
Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	31,4%	26,6%	24,3%	25,9%	23,4%	25,7%	27,0%
Bilgi ve İletişim	17,3%	23,5%	26,2%	11,8%	24,0%	14,8%	19,9%
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	17,9%	9,0%	13,2%	11,5%	21,6%	12,8%	13,0%
Gayrimenkul Faaliyetleri	17,6%	19,2%	14,6%	19,7%	19,6%	6,8%	17,4%
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	21,4%	15,9%	13,6%	17,6%	9,6%	19,4%	16,8%
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	22,5%	20,0%	16,2%	12,3%	23,5%	16,2%	19,7%
Eğitim	20,4%	15,8%	13,7%	9,4%	13,9%	8,5%	15,2%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	29,1%	26,8%	29,1%	26,5%	28,3%	21,9%	27,7%
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor	24,8%	22,3%	13,9%	4,4%	15,8%	2,1%	16,4%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	28,1%	20,1%	20,0%	25,1%	13,9%	5,7%	17,9%
Toplam	20,4%	19,7%	20,0%	20,5%	21,7%	21,3%	20,4%

Kaynak: TİPTA 2014-1

Genel toplamda işyerlerinin yaşının açık iş durumlarını çok fazla etkilemediği görülmüştür. Ancak bazı sektörlerde işyerlerinin yaşı ile açık işi olma durumları arasında bağlantı bulunmaktadır.

Açık işlerin aranma kanallarında genel oranlara bakıldığında İŞKUR ve Akraba-Eş Dost arama kanallarının ağırlığı görülmektedir. Sektörel olarak bakıldığında ise 6 sektörde İŞKUR'un, yine 6 sektörde Akraba-Eş dost seçeneğinin, 5 sektörde ise İnternet ve Sosyal medyanın arama kanalı olarak ilk sırada olduğu görülmektedir. Açık işlerin yarıya yakınının İmalat sektöründe olması ve bu sektörde en fazla eleman arama kanalı olarak İŞKUR'un kullanılması İŞKUR'u en fazla tercih edilen arama kanalı olarak ilk sıraya yerleştirmiştir.

İnternet ve Sosyal Medyanın ağırlıklı olarak kullanıldığı sektörler ise Bilgi ve İletişim, Gayri Menkul Faaliyetleri, Finans ve Sigorta, Mesleki ve Bilimsel Faaliyetler ile Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektörleridir. Özellikle Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektöründeki açık işlerin % 89'unun bu kanal ile aranması oldukça dikkat çekicidir.

Açık iş arama kanalı olarak İŞKUR, özellikle İmalat ile İdari ve Destek Hizmetleri sektörlerinde ön plana çıkmaktadır. İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri sektöründe İŞKUR'un ilk tercih edilen arama kanalı olması Kurumun niteliksiz eleman ile ara eleman taleplerini karşılamanın yanında nitelik düzeyi yüksek eleman bulunmasına da aracılık ettiğinin bir göstergesi olmuştur.

Tablo 26 Sektörlere Göre Açık İşleri Arama Kanalları

SEKTÖRLER	İŞKUR aracılığıyla	Gazete-İlan vb	Akraba-Eş-Dost	İnternet-Sosyal Medya	Özel İstihdam Büroları
Madencilik ve taş ocakçılığı	65,7%	20,4%	54,6%	15,0%	7,4%
İmalat	70,4%	40,2%	58,5%	24,4%	5,2%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	31,3%	28,3%	23,4%	49,4%	18,9%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	65,8%	26,6%	47,7%	22,7%	4,9%
İnşaat	50,7%	28,7%	57,5%	26,9%	10,5%
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	48,4%	40,1%	55,7%	32,3%	7,1%
Ulaştırma ve depolama	53,9%	37,0%	61,2%	34,3%	4,8%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	56,7%	34,8%	58,6%	30,4%	7,6%
Bilgi ve iletişim	49,6%	46,8%	53,5%	62,8%	42,7%
Finans ve sigorta faaliyetleri	39,4%	11,5%	24,4%	89,0%	7,6%
Gayrimenkul faaliyetleri	39,8%	30,3%	40,0%	51,7%	19,2%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	29,8%	31,9%	47,2%	49,5%	18,1%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	70,1%	54,8%	38,7%	48,3%	7,3%
Eğitim	41,5%	40,3%	36,6%	38,6%	7,4%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	52,8%	40,9%	34,9%	51,2%	16,8%
Kültür, Sanat, Eğlence, dinlence ve spor	27,0%	45,1%	45,9%	33,8%	16,6%
Diğer hizmet faaliyetleri	55,2%	40,0%	67,5%	35,1%	20,0%
Toplam	60,4%	39,5%	55,0%	31,4%	7,8%

Kaynak: TİPTA 2014-1

Akraba-Eş Dost yöntemiyle açık işleri arama bütün sektörlerde tercih edilen bir yöntem olmakla beraber İnşaat, Diğer Hizmet Faaliyetleri ile Ulaştırma ve Depolama sektörlerindeki oranları dikkat çekmektedir.

Özel İstihdam Büroları ise Bilgi ve İletişim Faaliyetleri, Diğer Hizmet Faaliyetleri ile Gayrimenkul Faaliyetleri sektörlerinde kendini biraz daha ön planda gösterirken Ulaştırma ve Depolama, Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri ile İmalat sektörlerinde ise arama kanalı olarak kullanılma oranı oldukça düşüktür.

Açık işlerin % 11,4'ü için sadece kadın, % 45,7'si için sadece erkek ve % 42,8'i için cinsiyet ayrımının gerekmediği işverenler tarafından ifade edilmiştir. Açık işlerde cinsiyet ayrımına sektörel olarak baktığımızda; açık işlerin yaklaşık yarısına sahip olan İmalat sektörü Türkiye geneli oranlarını doğrudan etkilemektedir. Bu sektörde kadın talebi oranı % 11'lere, erkek talebi oranı ise % 49'lara yaklaşmaktadır. Kadınlar en fazla oranda % 24 ile İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektöründe tercih edilirken Eğitim sektöründe kadınların talep edilme oranı erkeklerin oranından daha yüksektir. Bu sektörde de çalışan kadın sayısı erkek sayısından daha yüksektir. Bu durum açık işlerde talep edilen cinsiyet dağılımını da etkilemiştir.

Tablo 27 Açık İşlerin Sektörlere ve Cinsiyete Göre Dağılımı

SEKTÖRLER	Kadın	Erkek	Farketmez	Toplam	Kadın	Erkek	Farketmez
Madencilik ve taş ocakçılığı	76	1.210	164	1.450	5,3%	83,4%	11,3%
İmalat	9.255	42.506	35.245	87.006	10,6%	48,9%	40,5%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	8	106	74	188	4,3%	56,4%	39,3%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	22	208	65	295	7,5%	70,3%	22,2%
İnşaat	1.004	10.556	2.514	14.074	7,1%	75,0%	17,9%
Toptan ve perakende ticaret	5.500	16.440	12.844	34.783	15,8%	47,3%	36,9%
Ulaştırma ve depolama	1.004	6.020	1.026	8.051	12,5%	74,8%	12,7%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	1.482	5.112	8.268	14.863	10,0%	34,4%	55,6%
Bilgi ve iletişim	156	476	2.141	2.773	5,6%	17,2%	77,2%
Finans ve sigorta faaliyetleri	24	249	1.004	1.277	1,9%	19,5%	78,6%
Gayrimenkul faaliyetleri	72	213	826	1.111	6,5%	19,1%	74,3%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	381	1.247	2.797	4.424	8,6%	28,2%	63,2%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	988	4.968	9.261	15.218	6,5%	32,6%	60,9%
Eğitim	473	204	2.622	3.298	14,3%	6,2%	79,5%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	1.224	207	3.654	5.084	24,1%	4,1%	71,9%
Kültür, Sanat, Eğlence, dinlence ve spor	66	101	337	504	13,0%	20,1%	66,9%
Diğer hizmet faaliyetleri	971	1.027	2.184	4.182	23,2%	24,5%	52,2%
Toplam	**22707**	**90.848**	**85.027**	**198.582**	**11,4%**	**45,7%**	**42,8%**

Kaynak: TİPTA 2014-1

Bu iki sektörün önemli bir diğer özelliği de farketmez seçeneğinin çok yüksek oranda tercih edilmesidir. Yine bu iki sektörde sadece kadın tercihi oranı sadece erkek tercihi oranından fazla olsa da ağırlık olarak cinsiyet ayrımcılığına gidilmemekte ve % 70'lerin üzerinde cinsiyet için farketmez denilmektedir. Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence Spor, İdari ve Destek Hizmetleri, Mesleki Bilimsel ve Teknik Hizmetler, Gayrimenkul Faaliyetleri, Bilgi ve İletişim Faaliyetleri ile Finans ve Sigorta Faaliyetlerinde de ağırlıklı olarak açık işlerde farketmez seçeneğinin işaretlendiği görülmektedir.

Madencilik, İnşaat, Ulaştırma ve Depolama ile Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri sektörlerinde ise ağırlıklı olarak sadece erkek eleman talebi bulunmaktadır.

Kadınların erkeklere göre daha fazla tercih edildiği sektörlerde aslında çok fazla cinsiyet farklılaştırmasına gidilmediği görülürken, erkeklerin kadınlara göre daha fazla oranda tercih edildiği sektörlerde ise tam bir cinsiyet farklılaştırılmasına gidildiği görülmektedir.

Açık işlerde sadece kadın veya erkek eleman tercihi illere göre farklılık göstermektedir. Adıyaman, Diyarbakır ve Edirne illerinde sadece kadın talep edilen açık işler sadece erkek talep edilen açık işlere göre daha fazladır. Ancak bu illerde farketmez seçeneğinin daha ön planda olduğu görülmektedir. Ardahan, Bilecik, Burdur, Elazığ, Erzincan, Gümüşhane, Kahramanmaraş, Kayseri, Kırşehir, Konya, Niğde ve Rize illerinde açık işler için % 60'ın üzerinde erkek eleman tercihinde bulunulmuştur. Bu illerdeki açık işlerde cinsiyet farklılaştırması belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Batman, Bingöl, Bitlis, Mardin, Ordu, Sinop ve Şırnak illerde % 65'in üzerinde farketmez denilmiştir. Bu illerin açık işlerinde cinsiyet farklılaştırması görülmemektedir. Aksaray, Gümüşhane ve Bitlis'teki açık işlerde sadece kadın tercih edilme oranı % 1'lerdedir.

Tablo 28 **Açık İşlerin Meslek Gruplarına Göre Dağılımı**

MESLEK GRUPLARI	Genelleştirilmiş Toplam Açık İş Sayısı	Açık İş Dağılımı	Açık İş Oranı
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	12.756	6,4%	1,8%
Hizmet ve Satış Elemanları	32.461	16,3%	3,4%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	32.417	16,3%	2,5%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	1.058	0,5%	3,6%
Profesyonel Meslek Mensupları	15.272	7,7%	2,1%
Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	39.653	20,0%	3,1%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	14.346	7,2%	2,3%
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	49.762	25,1%	3,6%
Yöneticiler	857	0,4%	0,4%
Toplam	**198.582**	100,0%	2,7%

Kaynak: TİPTA 2014-1

Açık işleri meslek gruplarına göre incelediğimizde en fazla açık işin Tesis ve Makine Operatörü ve Montajcılar meslek grubunda olduğunu görmekteyiz. Her dört açık işten bir tanesi bu meslek grubundadır. Daha sonra sırası ile Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar, Hizmet ve Satış Elemanları ile Nitelik Gerektirmeyen Mesleklerde çalışanlar gelmektedir. En az açık iş olan meslek grubu ise Yöneticiler'dir. Yönetici meslek grubunda çalışan sayısının da az olması bu tablonun ortaya çıkmasında etkili iken diğer bir neden de açık işin tanımı gereği açık pozisyonun işyerinin dışından karşılanması gerekmektedir. Yöneticiler ise diğer meslek gruplarına göre daha fazla oranda işyerleri tarafından kendi içinden karşılanmaktadır.

En fazla açık işi olan ilk dört meslek grubu aynı zamanda en fazla çalışanın bulunduğu ilk dört meslek grubudur. Ancak Hizmet ve Satış Elemanlarının çalışanlar içerisinde oranı nitelik Gerektirmeyen Mesleklere Göre 5 puan düşüktür. Söz konusu dört meslek grubundan çalışanlar içerisindeki payı açık işler içerisindeki oranı tek düşük olan Nitelik Gerektirmeyen Meslekler'dir. Bu da bize çalışanlara göre açık işlerin daha fazla nitelik gerektiren meslekler-den oluştuğunu göstermektedir.

En fazla çalışanın olduğu meslek gruplarında açık işlerin de sayısal olarak fazla olması normal bir durumdur. Ancak bu tablo açık işleri analiz etmemiz için yeterli gelmemektedir. Açık iş oranları analiz için daha iyi bir gösterge olabilecektir. Açık iş oranı en yüksek olan meslek grubu Tesis ve Makine Operatörü ve Montajcılar ile Nitelikli Tarım Elemanları meslek gruplarıdır. Daha sonra ise Hizmet ve Satış Elemanları ile Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar gelmektedir. Diğer meslek gruplarında açık iş oranı ise Türkiye geneli açık iş oranının altında seyretmektedir.

Tablo 29 **Açık İşlerin Meslek Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı**

Meslek Grupları	Kadın	Erkek	Farketmez	Toplam	Kadın	Erkek	Farketmez
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	3.362	2.529	6.857	12.756	26,4%	19,8%	53,8%
Hizmet ve Satış Elemanları	4.061	10.686	17.714	32.461	12,5%	32,9%	54,6%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	4.948	14.200	13.270	32.417	15,3%	43,8%	40,9%
Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalış.	22	783	253	1.058	2,0%	74,0%	23,9%
Profesyonel Meslek Mensupları	1.955	2.938	10.378	15.272	12,8%	19,2%	68,0%
Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	2.060	30.997	6.594	39.652	5,2%	78,2%	16,6%
Teknisyenler, Teknikerler Ve Yard.	1.064	7.452	5.827	14.346	7,4%	51,9%	40,6%
Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	5.035	21.075	23.651	49.762	10,1%	42,4%	47,5%
Yöneticiler	201	187	469	857	23,4%	21,8%	54,7%
Toplam	**22.707**	**90.848**	**85.013**	**198.582**	**11,4%**	**45,7%**	**42,8%**

Kaynak: TİPTA 2014-1

Açık işlerin cinsiyet ve meslek grubuna göre dağılımına bakıldığında Büro Hizmetlerinde Çalışanlar İle Yöneticiler meslek gruplarında sadece kadınların tercih edilme oranının erkeklere göre daha yüksek olduğunu görülmektedir. Aslında her iki meslek grubunda da farketmez oranı % 50'lerin üzerinde olsa da kadınların bu meslek gruplarında erkeklere göre daha fazla tercih edildiği tespit edilmiştir. Yöneticiler meslek grubunda sadece kadın tercihinin sadece erkek tercihinden daha fazla olması dikkat çeken bir husustur. Profesyonel Meslek Grubu cinsiyet farklılaşmasının en alt düzeyde olduğu meslek grubudur. Bu meslek grubundaki açık işler için % 68 oranında farketmez denilmiştir. Aynı zamanda sadece kadın veya sadece erkek tercih edenlerin de oranları birbirlerine oldukça yakındır. Cinsiyet ayrımının en fazla ön plana çıktığı meslek grubu ise Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlardır. Bu meslek grubundaki açık işlerde % 78 oranında sadece erkek talebi var iken farketmez oranı ise sadece % 16,6'dır. Açık işlerin en fazla olduğu meslek grupları Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar ile Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek gruplarıdır. Bu meslek gruplarında ise sadece kadınların tercih edilme oranı düşüktür. Nitelik Gerektirmeyen Mesleklerde ise genel orana göre kadınların tercih edilme oranının bir miktar daha yüksek olması dikkat çekicidir. Özellikle temizlik görevlisi gibi nitelik gerektirmeyen mesleklerde kadın işgücüne olan talebin fazla olması bu oranı yükseltmektedir.

Açık işler için kadın, erkek veya farketmez tercihlerinin kendi içlerindeki dağılımına baktığımızda kadınlar için sırasıyla Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar, Nitelik Gerektirmeyen Meslekler ile Hizmet ve Satış Elemanları en fazla tercih edilen meslek gruplarıdır. Erkekler için ise bu sıralama Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar, Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar ile Nitelik Gerektirmeyen Meslekler şeklindedir.

En fazla açık iş bulunan mesleklere baktığımızda en fazla açık işin Makineci (Dikiş) mesleğinde olduğu görülmektedir. Beden İşçisi ise ikinci sıradadır. 2 bin 94 farklı meslekte açık iş bulunmaktadır. Bu meslek çeşitliliğinde tek başına bir meslek ön plana çıkmamaktadır. En fazla çalışanı olan ilk on meslek ile en fazla açık işi olan ilk 10 mesleğin 7 tanesi ortaktır. Bu sonuç bize sayısal olarak en fazla çalışanı olan mesleklerde açık işin de sayısal olarak çok olduğunu göstermektedir. Bu bakımdan daha sağlıklı analiz yapabilmek için mesleklerdeki açık iş oranlarına da bakmamız gerekmektedir.

Tablo 30 Açık İşlerin Mesleklere Göre Dağılımı

Meslekler	Genelleştirilmiş Toplam Açık İş Sayısı	Oran
Makineci (Dikiş)	12.816	6,5%
Beden İşçisi (Genel)	10.794	5,4%
Garson (Servis Elemanı)	6.646	3,3%
Satış Danışmanı	5.988	3,0%
Temizlik Görevlisi	4.008	2,0%
Güvenlik Görevlisi	3.856	1,9%
Şoför-Yük Taşıma	3.651	1,8%
Gaz Altı Kaynakçısı	3.151	1,6%
Depo Hamalı	2.913	1,5%
Çağrı Merkezi Görevlisi	2.735	1,4%
Komi (Garson Yardımcısı)	2.568	1,3%
Ütücü	2.212	1,1%
Ön Muhasebeci	1.999	1,0%
Pazarlamacı	1.964	1,0%
Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı	1.950	1,0%
Bulaşıkçı (Stevard)	1.885	0,9%
Kasiyer	1.855	0,9%
Dikiş Makinesi Operatörü-Kumaş	1.817	0,9%
Müşteri Temsilcisi	1.784	0,9%
Kaynakçı (Oksijen Ve Elektrik)	1.668	0,8%
Diğer	122.324	61,6%
Toplam	**198.582**	**100,0%**

Kaynak: TİPTA 2014-1

Gazaltı Kaynakçısı mesleğinde açık iş oranı % 10,1, aynı oran Çağrı Merkezi Görevlisi mesleğinde % 9,8, CNC Torna Tezgâhı Operatöründe % 8,4, Kaynakçı (Oksijen ve Elektrik) mesleğinde % 6,5, Hemşire mesleğinde % 6, Mobilya İmalatçısı mesleğinde ise % 5,4'tür. En fazla açık iş olan Makineci (Dikiş) mesleğinde açık iş oranı % 4,9, Garson mesleğinde de yine % 4,9'dur. Beden İşçisi mesleğinde ise % 4'tür. Satış Danışmanında % 4,3 olan açık iş oranı, Temizlik Görevlisinde % 0,1, Şoför'de % 2,3, Güvenlik Görevlisi mesleğinde ise % 2,9'dur. Daha fazla mesleki nitelik ve beceri gerektiren mesleklerde açık iş oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak Beden İşçisinde açık iş oranının % 4 olarak tespit edilmesi dikkat çekicidir. Makine Mühendisi mesleğinde ise açık iş oranı % 4,6'dır.

Tablo 31 Açık İşlerin Mesleklere ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Kadın	Sayı	Erkek	Sayı
Makineci (Dikiş)	2.512	Beden İşçisi (Genel)	6.095
Satış Danışmanı	1.547	Şoför-Yük Taşıma	3.489
Sekreter	977	Gaz Altı Kaynakçısı	3.039
Paketleme İşçisi (El İle)	887	Depo Hamalı	2.706
Temizlik Görevlisi	858	Garson (Servis Elemanı)	2.087
Çağrı Merkezi Görevlisi	855	Güvenlik Görevlisi	1.977
Beden İşçisi (Genel)	807	Kaynakçı (Oksijen Ve Elektrik)	1.633
Ön Muhasebeci	742	CNC Torna Tezgahı Operatörü	1.285
Kasiyer	648	Mobilya İmalatçısı/Mobilyacı	1.045
Ambalajcı (El İle)	511	Komi (Garson Yardımcısı)	1.033
Muhasebeci	326	Mermer İşçisi	1.027
Remayöz Makinesi Operatörü	309	Elektrikçi (Genel)	1.023
Hemşire	302	Akaryakıt Satış El. (Pompacı)	1.011
Halkla İlişkiler Ve Tanıtım Elemanı	302	Plastik Enjeksiyon Üretim Ele.	922
Kalite Kontrolcü-Tekstil	288	Mobilya Montaj İşçisi	900
Konfeksiyon İşçisi	275	Beden İşçisi (İnşaat)	791
Garson (Servis Elemanı)	261	Metal Mamuller Montaj İşçisi	736
Bulaşıkçı (Stevard)	253	Pazarlamacı	697
Kat Görevlisi	244	Plastik Doğramacı /Pvc	657
Ütücü	237	Sevkiyat Görevlisi	646
Diğer	9.564	Diğer	58.049
Toplam	**22.707**	**Toplam**	**90.848**

Kaynak: TİPTA 2014-1

Elektrik Mühendisi mesleğinde açık iş oranı % 5,3 iken Elektrik Teknikeri mesleğinde % 3,8, Elektrik Teknisyeni % 3,5 ve Elektrikçi mesleğinde ise % 2,5'tir. Bu örnekte meslekteki eğitim düzeyi azaldıkça açık iş oranındaki düşüş açık bir şekilde görülmektedir. İşgücü piyasasında Elektrikçi mesleğinde açık iş sayısal olarak daha fazla olmasına rağmen açık iş oranı Elektrik Mühendisinde daha yüksektir. Bu da bize açık iş sayısının tek başına analiz için yeterli olmayacağının en büyük göstergesidir. Konu ile alakalı en güzel örneklerden biri de Beden İşçisi (İnşaat) mesleğinde açık iş oranı % 0,7 iken İnşaat Mühendisinde % 3,2 olmasıdır.

Dikkat çekici bir nokta da işgücü piyasasındaki işsizlerin masa başı işler olarak isimlendirilen büroda çalışılabilecek işleri daha fazla tercih etmesidir. Ancak araştırmanın sonucuna göre

Büro Memurunda Açık iş oranı % 0,3'tür. İşgücü piyasasında çok fazla nitelik gerektirmeyen büro işlerinde talep olmadığı görülmektedir. Sekreter mesleğinde ise açık iş oranı % 2'dir. Meslekten beklenen nitelik ve beceri arttıkça açık iş oranı artmaktadır.

2013 yılının ilk döneminde yapılan araştırma sonuçlarına göre en fazla açık iş bulunan ilk 20 meslek ile bu yıl en fazla açık iş olan ilk 20 meslek çok büyük ölçüde birbirine benzerdir.

Açık iş olan mesleklerin cinsiyete göre ayrımına baktığımızda; en fazla sadece kadın tercih edilen mesleğin Makineci (Dikiş) olduğunu görmekteyiz. Erkeklerde ise Beden İşçisi (Genel) ilk sıradadır. Bir meslek tablonun her iki tarafında da bulunabilir. Çünkü aynı meslekte bir işyeri sadece kadın çalışan talep ederken başka bir işyeri sadece erkek çalışan talep edebilir. Bu bağlamda tablonun hem kadın hem de erkek tarafında iki meslek bulunmaktadır. Bu meslekler Beden İşçisi (Genel) ve Garson (Servis Elemanı)'dur. Bu mesleklerden özellikle Beden İşçisi dikkat çekicidir. Özellikle kadın Beden İşçisi talebinin olması aslında yapılacak işin tam olarak beden işçiliği olmadığının, vasıf gerektirmeyen mesleklerde Beden İşçisi mesleğinin ortak ve genel bir ad olarak kullanıldığının göstergesidir. Bu işler basit ve nitelik gerektirmeyen işler olmasından dolayı Beden İşçisi olarak işverenlerce nitelendirilmiş olup, oysaki bu işlerin Türk Meslekler Sözlüğünde ayrı bir karşılığı bulunmaktadır.

En fazla kadın açık iş bulunan mesleklere baktığımızda İmalat ve Hizmet sektörleri ile ilgili mesleklerin bulunduğunu İmalat ile ilgili mesleklerin ağırlıklı olarak Tekstil ve giyim imalatı üzerine olduğu dikkat çekmektedir. En fazla erkek açık iş bulunan mesleklerin ise biraz daha İmalat ağırlıklı ve mesleki beceri yanında fiziksel güç gerektiren meslekler olduğu görülmektedir.

Tablo 32 Açık İş Olan Mesleklerde Aranan Beceriler (%)

Meslekler	Bilgisayar Kullanımı	Fazla Mesaiye Kalabilme	Fiziki Ve Bedensel Yeterlilik	Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	İletişim Ve İfade Yeteneği	İş Ahlakına Sahip Olma	Proje Tabanlı Çalışma	Satış Ve Pazarlama Becerisi	Seyahat Edebilme Esnekliği	Sorun Çözme Ve Bağımsız Karar Verme Becerileri	Takım Çalışması	Yabancı Dil	Yeterli Mesleki/ Teknik Bilgi Ve Tecrübe
Makineci (Dikiş)	0,6	42,2	64,6	7,9	20,5	71,4	4,4	1,1	0,8	9,1	48,3	0,9	63,2
Beden İşçisi (Genel)	3,0	52,5	74,4	9,4	33,9	70,8	6,2	2,2	3,9	10,2	49,3	1,1	23,2
Garson (Servis Elemanı)	4,6	38,3	69,5	26,8	65,9	69,2	8,8	17,0	3,2	18,5	57,6	23,9	55,7
Satış Danışmanı	60,0	50,8	55,2	56,3	80,3	74,7	28,4	81,8	23,1	50,5	70,6	12,8	47,4
Gaz Altı Kaynakçısı	1,3	41,0	69,0	15,7	27,2	64,4	19,1	3,3	10,6	18,5	49,0	0,2	80,9
Çağrı Merkezi Görevlisi	76,7	42,3	29,1	33,7	89,8	73,5	22,3	60,3	11,0	61,6	81,2	14,5	27,4
Hemşire	36,7	53,8	66,5	31,5	52,4	71,6	22,0	3,2	13,7	45,5	63,2	8,0	82,2
Makine Mühendisi	69,5	41,6	60,5	59,7	67,5	77,0	60,8	18,1	41,6	56,9	63,5	49,4	69,0
Mobilya İmalatçısı/ Mobilyacı (Ahşap)	1,9	48,2	81,5	35,7	43,5	80,9	31,3	25,4	31,8	30,3	69,3	2,2	77,5
İnşaat Mühendisi	58,2	35,2	52,0	58,9	52,0	57,7	58,4	11,6	32,9	46,6	52,0	25,1	72,2

Kaynak: TİPTA 2014-1

Açık iş olan mesleklerde istenen beceriler mesleklere göre farklılıklar göstermektedir. İş Ahlakına Sahip Olma, Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe ile Fiziksel ve Bedensel Yeterlilik açık iş olan mesleklerde ön plana çıkan beceriler olarak dikkat çekmektedir. İş Ahlakına Sahip Olma tablodaki mesleklerin tamamına yakınında aranan ilk beceri olarak dikkati çekmektedir. Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe ise Beden İşçisi, Çağrı Merkezi Görevlisi ile Satış Danışmanı mesleklerinde az tercih edilen bir beceri iken Hemşire, Gazaltı Kaynakçısı, İnşaat Mühendisi ve Makine Mühendisi mesleklerinde talep edilme oranı oldukça yüksektir. Mesleki nitelik ve becerinin ön plana çıktığı mesleklerde bu beceri ilk sıralarda yer almaktadır. Ancak Mobilya İmalatçısı mesleğinde ise Fiziksel ve Bedensel Yeterlilik talep edilme oranının Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe talep edilme oranından daha yüksek çıkması dikkat çekicidir.

Bilgisayar Kullanımı becerisinin Çağrı Merkezi Görevlisi, Satış Danışmanı, Makine Mühendisi ve İnşaat Mühendisi mesleklerinde ön plana çıktığı Makineci (Dikiş), Beden İşçisi gibi mesleklerde ise aranan bir beceri türü olmadığı görülmüştür. Fazla Mesaiye Kalabilme tablodaki tüm mesleklerde birbirine yakın oranlarda görülen bir beceri olmuştur. Fiziksel ve Bedensel Yeterlilik tüm mesleklerde talep edilen bir beceri iken Çağrı Merkezi Görevlisi mesleğinde talep edilme oranı düşük olmuştur.

Tablo 33 Açık İş Olan Mesleklerin Arama Kanalları

MESLEKLER	İŞKUR	Akraba-Eş Dost	Gazete-İlan vb.	İnternet-Sosyal Medya	Özel İstihdam Büroları
Makineci (Dikiş)	62,4%	68,9%	42,8%	15,4%	1,2%
Beden İşçisi (Genel)	76,4%	47,9%	39,9%	15,3%	4,6%
Garson (Servis Elemanı)	51,9%	56,9%	34,1%	30,1%	6,0%
Satış Danışmanı	49,5%	60,5%	31,0%	52,8%	7,2%
Temizlik Görevlisi	72,3%	50,8%	35,7%	31,4%	9,0%
Güvenlik Görevlisi	61,9%	35,2%	59,0%	55,9%	9,9%
Şoför-Yük Taşıma	74,9%	73,2%	19,5%	53,7%	4,0%
Gaz Altı Kaynakçısı	67,4%	47,5%	45,0%	25,0%	5,0%
Ön Muhasebeci	61,6%	53,6%	25,2%	20,2%	7,0%
Çağrı Merkezi Görevlisi	56,4%	30,6%	30,4%	68,2%	23,1%
Makine Mühendisi	42,1%	26,2%	28,4%	53,4%	25,8%
Elektrik Mühendisi	21,5%	20,1%	28,5%	64,9%	25,0%
Elektrik Teknikeri	51,7%	32,8%	45,6%	47,6%	7,0%
Elektrik Teknisyeni	58,8%	32,0%	31,0%	24,2%	11,7%
CNC Torna Tezgahı Operatörü	64,0%	41,3%	50,5%	41,1%	7,0%
Mimar	32,1%	35,5%	49,2%	51,6%	9,0%
Hemşire	65,1%	47,9%	50,0%	57,7%	24,1%
Mobilya İmalatçısı/Mobilyacı	39,5%	47,4%	73,6%	14,2%	0,4%
Sekreter	57,1%	24,5%	39,6%	26,1%	6,2%
Yazılım Mühendisi	7,9%	2,1%	53,8%	86,3%	47,6%

Kaynak: TİPTA 2014-1

Makine Mühendisi ve İnşaat Mühendisi mesleklerinde de % 50'nin üzerinde bu becerinin talep edilmesi dikkat çekici olmuştur. Hesap Yapabilme Becerisi Mühendislik ve Muhasebecilik mesleklerinde ön plana çıkmış iken diğer mesleklerde talep edilme oranı görece düşük kalmıştır. İletişim ve İfade Yeteneği ise Satış Danışmanı ve Çağrı Merkezi Görevlisi mesleklerinde oldukça yüksek oranlarda talep edilirken Makineci (Dikiş), Gazaltı Kaynakçısı mesleklerinde talep edilme oranı düşük kalmıştır. Proje Tabanlı Çalışma Becerisi tabloda Mühendislikler hariç diğer mesleklerde düşük oranda tespit edilmiştir. Satış ve Pazarlama Becerisi ise Satış Danışmanı ve Çağrı Merkezi Görevlisi mesleklerinde yüksek oranda talep edilirken diğer

mesleklerde oranı düşük kalmıştır. Seyahat Edebilme ile Yabancı Dil Bilgisi becerileri meslek-lerin önemli bir kısmında düşük oranda talep edilmektedir. Takım Çalışmasına Uyum hemen hemen bütün mesleklerde aranan bir beceri olurken Bağımsız Karar Verebilme becerisi ise Çağrı Merkezi Görevlisi, Makine Mühendisi ve Satış Danışmanı mesleklerinde ön plana çıkmıştır. Mesleklerin özelliklerine göre beceri taleplerinde bulunulmaktadır.

Açık iş olan mesleklerin aranma kanallarına göre dağılımı incelendiğinde İŞKUR ve Akraba Eş-Dost vasıtasıyla eleman aramanın ön plana çıktığı görülmektedir. İnternet ve Sosyal Medya ile Gazete ve İlan arama kanalı olarak bazı mesleklerde kendilerini ağırlıklı olarak hissettirdikleri görülmektedir.

Tablodaki meslekler incelendiğinde Beden İşçisi, Temizlik Görevlisi, Güvenlik Görevlisi, Şoför, Gazaltı Kaynakçısı, Ön Muhasebeci, Elektrik Teknikeri, Elektrik Teknisyeni, CNC Torna Tezgah Operatörü, Hemşire ve Sekreter mesleklerinde aranma kanalı olarak ilk sırada İŞKUR kullanılmaktadır. Makineci (Dikiş), Garson, Satış Danışmanı meslekleri yaygın olarak Akraba-Eş-Dost vasıtasıyla aranmamaktadır. Mobilya İmalatçısı en fazla Gazete ve İlan yöntemiyle aranırken, Çağrı Merkezi Görevlisi, Makine Mühendisi, Elektrik Mühendisi, Mimar, Yazılım Mühendisi meslekleri ise en fazla İnternet-Sosyal Medya kanalı ile aranmaktadır. Tabloda Özel İstihdam Bürolarının ilk sırada olduğu meslek bulunmamaktadır. Eğitim düzeyi yüksek olan Mühendislik ve Mimarlık gibi mesleklerin İnternet-Sosyal Medya kanalı ile aranması dikkat çekicidir. İŞKUR arama kanalı olarak hem nitelik gerektiren hem de nitelik gerektirmeyen mesleklerde ön plana çıkmıştır. Ancak Mühendislik ve Mimarlık gibi mesleklerde arama kanalı olarak ilk sırayı alamamıştır.

Açık işlerde istenen eğitim düzeyleri incelendiğinde ilk sırada % 38 ile farketmez denildiği görülmektedir. Her 3 açık işin 1'i için eğitim düzeyinin önemli olmadığı belirtilmiştir. İşverenler eğitim düzeyine bakmadan verdikleri işi yapabilecek veya işyerlerinde kendilerinin eğiteceği eleman aramaktadırlar. İkini sırada ise % 25 ile lise altı eğitim düzeyi gelmektedir. Görüldüğü üzere açık işlerde istenen eğitim düzeyi oldukça düşüktür. Bunun nedeni de en fazla açık iş olan mesleklerden Beden İşçisi, Temizlik Görevlisi gibi mesleklerde eğitim düzeyi olarak ya farketmez denilmekte ya da lisealtı düzey talep edilmektedir. Ayrıca Tekstil sektöründeki açık işlerde de (Makineci) eğitim düzeyi aranmamaktadır. Aslında herhangi bir eğitim düzeyinin aranmaması ara eleman taleplerinde de söz konusudur. İşverenler eğitim düzeyinden ziyade işi yapabilmesine bakmaktadır. Lisans ve üstü eğitim düzeyi talebi ancak % 8'lere yaklaşabilirken meslek lisesi mezunlarının talep edilme oranının genel liselere göre düşük olması diğer dikkat çeken bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Grafik 6: Açık İşlede İstenen Eğitim Düzeyi

Kaynak: TİPTA 2014-1

2013 yılında yapılan araştırma sonuçları da yukarıdaki grafiğe yakındır. Geçen yılda en fazla tercih farketmezden yana kullanılırken daha sonra lise altı ve genel lise mezunları gelmiştir. Bu tablo açık işlerin yapısı ile de bağlantılıdır. Önceki bölümlerde en fazla açık iş olan meslek-lerin önemli bir kısmının geçen yılın sonuçları ile paralel olduğu belirtilmiştir.

Grafik 7: Eğitim Durumlarına Göre İstihdam ve İşsizler

Kaynak: TÜİK

TÜİK tarafından yayınlanan 2014 Yılı Haziran Dönemi Sürekli Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarından üretilen grafiğe yukarıda yer verilmiştir. Haziran dönemi Mayıs, Haziran ve Temmuz aylarının ortalamasını vermektedir. Araştırmanın saha çalışmasının sürdüğü iki ayı bu dönem içerisine almaktadır.

Haziran Dönemi sonuçlarına göre çalışanların ve işsizlerin önemli bir bölümü lise altı eğitime sahiptir. İstihdamdakilerin % 62'sinin, işsizlerin de % 55'inin eğitim düzeyi lise altındadır. Bu grafik ülkemizdeki işgücü piyasasının yapısını ortaya koymaktadır. Her 3 çalışandan birinin lise altı eğitimli olması açık işler için istenen eğitim düzeyleri için de bir fikir vermektedir. Her beş işsizden biri yükseköğretim mezunu iken açık işlerde yükseköğretim mezunlarının oranı oldukça düşüktür.

Grafik 8: Açık İşlerde Cinsiyete Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi

Kaynak: TİPTA 2014-1

Açık işlerde sadece kadın veya sadece erkek işgücü taleplerinde hangi eğitim düzeyinin istendiğine bakacak olursak; farketmez seçeneğinin erkekler için daha fazla talep edildiğini görmekteyiz. Erkeklerde ikinci sırada talep edilen eğitim düzeyi lise altı iken kadınlarda ise genel lise'dir. Erkeklerde meslek lisesi mezunlarına olan talep kadınlara göre daha yüksek düzeyde iken meslek yüksekokulu ve üstü eğitim düzeyinin kadınlar içerisindeki payının daha yüksek olduğunu görmekteyiz. Kadınlarda da eğitim düzeyi olarak çıraklık eğitim mezunu yönünde talep olması dikkat çekici bir durumdur.

Açık işlerde istenen eğitim durumuna ihracat yapan ve yabancı ortaklığı olan işyerleri kapsamında bakacak olursak; ihracat yapan işyerlerinin açık işleri toplam açık işlerin % 36,6'sı, yabancı ortaklığı olan işyerlerinin açık işleri de toplam açık işlerin % 5'idir. Toplam işyerleri içerisinde ihracat yapan firmaların oranının % 18, yabancı ortaklığı bulunan işyerlerinin oranının % 3 olduğunu düşündüğümüzde bu gruptaki işyerlerinin açık iş potansiyellerinin yüksek olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 34 **İhracat Yapan ve Yabancı Ortaklığı Bulunan İşyerlerinin Açık İşlerdeki Eğitim Düzeyi**

Eğitim Durumu	İhracat yapan Firmaların Açık İş Sayısı	İhracat Yapan Firmaların Açık İş Dağılımı	Yabancı Ortaklığı Olan Firmaların Açık İş Sayısı	Yabancı Ortaklığı Olan Firmaların Açık İş Dağılımı	Türkiye Geneli Açık İş Dağılımı
Çıraklık Eğitimi	1.549	2,1%	299	2,5%	1,8%
Lise altı	20.490	28,2%	1.728	14,7%	24,9%
Genel lise	5.416	7,5%	1.952	16,6%	15,5%
Meslek lisesi	8.903	12,3%	1.583	13,5%	8,9%
Meslek yüksekokulu	2.109	2,9%	758	6,4%	3,4%
Lisans	3.163	4,4%	1.824	15,5%	6,5%
Lisansüstü	44	0,1%	36	0,3%	0,3%
Farketmez	30.693	42,3%	3.519	29,9%	38,2%
Toplam	**72.600**	**100,0%**	**11.766**	**100,0%**	**100,0%**

Kaynak: TİPTA 2014-1

Yabancı ortaklığı olan ve İhracat yapan işyerlerinin açık işlerinde aradığı eğitim durumlarına baktığımızda her ikisinde de ilk sırayı farketmez seçeneğinin aldığı görülmektedir. Farketmez oranı ihracat yapan işyerlerinde % 42'nin üzerindeyken yabancı ortaklığı olan işyerlerinde % 30'a yakındır. İhracat yapan firmalarda ikinci tercih lise altı eğitim düzeyi iken yabancı ortaklığı olan işyerlerinde genel liselerdir. Yabancı ortaklığı olan işyerlerinde meslek yüksekokulu, lisans ve lisansüstü eğitim düzeyi talep etme oranı hem ihracat yapan işyerleri hem de Türkiye geneline göre yüksektir. Yabancı ortaklığı olan işyerleri açık işlerinde hem Türkiye geneli hem

de ihracat yapan işyerlerine göre daha yüksek düzeyde eğitim talep ederken, ihracat yapan işyerleri Türkiye geneline göre daha düşük düzeyde eğitim talep etmektedirler.

Tablo 35 **Açık İşlerde İstenen Eğitim Düzeylerinin Arama Kanallarına Göre Dağılımı**

Eğitim Düzeyi	İŞKUR	Gazete-İlan vb	Akraba-Eş Dost	İnternet-Sosyal Medya	Özel İstihdam Büroları
Çıraklık Eğitimi	61,6%	51,1%	55,8%	33,2%	10,6%
Lise altı	72,9%	42,4%	58,4%	26,0%	5,4%
Genel lise	57,9%	37,8%	49,4%	43,2%	13,6%
Meslek lisesi	65,9%	37,7%	51,7%	42,6%	9,4%
Meslek yüksekokulu	50,9%	31,4%	42,1%	44,7%	14,6%
Lisans	30,7%	25,5%	33,1%	59,2%	19,6%
Lisansüstü	16,8%	77,8%	18,6%	41,8%	13,1%
Farketmez	58,4%	40,9%	60,9%	21,5%	4,0%
Toplam	60,4%	39,5%	55,0%	31,4%	7,8%

Kaynak: TİPTA 2014-1

Açık işlerde istenen eğitim düzeylerine göre arama kanallarına baktığımızda; İŞKUR ve Akraba-eş-dost; meslek yüksekokulu mezunlarına kadar olan eğitim seviyelerinde ilk iki sırada iken eğitim düzeyi arttıkça internet-sosyal medya ile gazete ve ilanın ağırlığı artmaktadır. Özel istihdam bürosu arama kanalında en yüksek talep edilme oranı da lisans ve meslek yüksekokulu mezunlarında görülmektedir. İŞKUR, çıraklık eğitim, lise altı, genel lise, meslek lisesi ve meslek yüksekokulu mezunu eleman taleplerinde en fazla kullanılan arama kanalıdır. Meslek lisesi ve meslek yüksekokulu mezunlarının en fazla İŞKUR vasıtasıyla aranması ne kadar dikkat çekici bir konu ise lisans ve lisansüstü mezunu işgücü taleplerinde oranının düşük olması da bir o kadar dikkat çekicidir. İŞKUR işgücü piyasasındaki etkinliğini arttırmak için yüksek eğitim düzeyi aranan talepleri ve işgücünü Kuruma çekebilmelidir. Lisansüstü eğitimliler ağırlıklı olarak gazete ve ilan ile internet ve sosyal medya yolu ile aranmaktadır. Özel istihdam Büroları Türkiye genelindeki açık işlerin sadece % 7,8'ini ararken kullanılırken, eğitim düzeyi olarak baktığımızda farketmez ve lise altı eğim isteyen açık işlerde bu oranın altında kalmaktadır. Diğer eğitim düzeylerinde bu oranın üzerindedir. Ancak en fazla açık iş için farketmez ve lise altı işgücü talep edildiği için özel istihdam bürolarının genel oranı da düşük çıkmaktadır.

Grafik 9: Açık İşlerde Talep Edilen Becerilerin Dağılımı

Kaynak: TİPTA 2014-1

Açık işlerde aranan becerilere baktığımızda en fazla iş ahlakına sahip olma daha sonra ise sırası ile fiziksel ve bedensel yeterlilik ile yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe gelmektedir. Diğer bir ön plana çıkan beceri ise takım çalışmasına uyumdur. Aslında bu tablo bize açık işlerin yapısı ile ilgili birtakım ipuçları vermektedir. En az talep edilen becerinin yabancı dil, seyahat özgürlüğü, proje tabanlı çalışma ve bilgisayar kullanımı olması açık işler içerisinde nitelik ve beceri gerektirmeyen mesleklerin sayısal olarak ağırlığının en büyük işaretlerinden biridir.

Beceri verilerinin toplandığı soruda derecelendirme istenilmemesi sonuçları etkilemektedir. İlgili soruda açık iş olan meslek için hem istenildiği kadar beceri türü seçilebilmesi hem de bu becerilerin önemlerine göre bir derecelendirmeye tabi tutulmaması bir sınırlılık olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü bazı beceriler her meslekte istenebilmekte bu beceri en çok talep edilen beceri olmaktadır. Oysaki bu beceri mesleklerin birçoğunda çok önemli olmayan bir beceri olabilmektedir. Örneğin fiziksel ve bedensel yeterlilik birçok meslekte talep edilmektedir. Beden İşçisi mesleğindeki önemi ve gerekliliği ile Makine Mühendisi mesleğindeki

önem ve gerekliliği bir değildir. Ancak her iki meslek için de işaretlense aynı ağırlıkta değer görüp sonuçlar ona göre yorumlanmaya çalışılmaktadır. Bu bağlamda yukarıdaki grafik yorumlanırken bu durum gözden kaçırılmamalıdır.

Grafik 10: Açık İşlerde Talep Edilen Becerilerin Cinsiyete göre Dağılımı

Kaynak: TİPTA 2014-1

Sadece kadın veya erkek talep edilen açık işlerde istenen becerilere baktığımızda; erkeklerde en fazla tercih edilen becerinin fiziki ve bedensel yeterlilik daha sonra ise iş ahlakına sahip olma ile yeterli mesleki/teknik beceriye sahip olma olduğu görülmektedir. Kadınlarda ise en fazla talep edilen beceri iş ahlakına sahip olma iken daha sonra sırası ile fiziki ve bedensel yeterlilik ile yeterli mesleki/teknik beceriye sahip olma gelmektedir. Kadınlarda en fazla aranan ikinci becerinin fiziki ve bedensel yeterlilik olması dikkat çekmektedir. Kadınlarda erkeklere göre daha fazla oranda bilgisayar kullanımı, hesap yapabilme, İletişim ve ifade yeteneği, satış ve pazarlama ile sorun çözme becerisi aranmaktadır. Seyahat edebilme ve fazla mesaiye kalma oranı erkeklerde daha yüksektir. Ayrıca erkelerde yeterli mesleki/teknik beceriye sahip olma, fiziki ve bedensel yeterlilik ile takım çalışmasına yatkınlık kadınlara göre daha fazla talep edilen becerilerdir.

Tablo 36 Açık İşlerde Talep Edilen Becerilerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Beceriler	Çıraklık Eğitimi	Lise altı	Genel lise	Meslek lisesi	Meslek yüksekokulu	Lisans	Lisans üstü	Farketmez	Toplam
Bilgisayar kullanımı	5,6%	4%	42,7%	33,0%	60,8%	69,4%	94,5%	4,4%	19,3%
Fazla Mesaiye Kalabilme	47,0%	45%	44,0%	48,4%	42,0%	35,8%	34,1%	38,3%	41,9%
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	72,7%	76%	60,4%	69,7%	55,5%	53,0%	85,6%	66,3%	67,0%
Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	24,3%	14%	44,1%	40,3%	54,9%	57,1%	88,9%	13,5%	25,4%
İletişim ve İfade Yeteneği	37,6%	36%	66,6%	54,0%	60,9%	73,3%	93,7%	29,6%	43,4%
İş Ahlakına Sahip Olma	72,9%	73%	70,4%	73,9%	73,8%	76,0%	94,6%	63,5%	69,4%
Proje Tabanlı Çalışma	17,7%	8%	21,6%	28,7%	39,5%	47,4%	87,4%	10,4%	17,1%
Satış ve Pazarlama Becerisi	3,6%	5%	35,4%	11,4%	23,1%	25,5%	10,0%	7,0%	13,2%
Seyahat Edebilme Esnekliği	10,4%	5%	13,9%	13,3%	29,7%	33,8%	23,4%	7,7%	11,2%
Sorun Çözme ve Bağımsız Karar Verme	29,7%	17%	39,0%	36,2%	50,6%	57,2%	92,4%	15,4%	25,9%
Takım Çalışması	52,8%	53%	60,9%	59,9%	61,6%	64,8%	93,6%	45,4%	53,2%
Yabancı Dil	1,0%	2%	10,6%	7,1%	21,3%	39,9%	80,3%	2,3%	7,2%
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	64,4%	50%	49,9%	70,1%	73,4%	76,4%	95,7%	53,0%	55,9%
Toplam	100,0%	100%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Kaynak: TİPTA 2014-1

Açık işlerde eğitim düzeyine göre ne tür beceriler arandığını incelersek: Çıraklık, lise altı eğitim ve farketmezin Türkiye geneli ile paralel olarak beceri talepleri bulunmaktadır. Genel lise mezunlarında ise takım çalışması ve iletişim ve ifade yeteneğinin diğer eğitim gruplarına göre daha fazla oranlarda talep edildiği dikkat çekmektedir. Meslek lisesi mezunlarında ise Yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe fiziksel ve bedensel yeterliliğe göre daha ön plandadır. Meslek lisesi mezunu arayan açık işlerde iş ahlakına sahip olma ilk sırada iken Yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe az bir oranla ikinci sıradadır. Genel lise mezunlarında meslek lisesi mezunlarına göre satış ve pazarlama, iletişim ve ifade ile bilgisayar kullanımı becerileri daha fazla oranda ve daha belirgin bir şekilde talep edilirken meslek lisesi mezunlarında Yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe genel lise mezunlarına oranla daha baskın bir şekilde tercih edilmektedir. Fiziksel ve bedensel yeterlilik meslek lisesi mezunlarında genel lise mezunlarına göre daha fazla oranda talep edilmesi dikkat çekmektedir.

Eğitim düzeyi arttıkça özellikle lise üstü eğitim düzeylerinde bilgisayar kullanımı, iletişim ve ifade, proje tabanlı çalışma, seyahat edebilme, takım çalışması, sorun çözme, yabancı dil ile Yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe becerilerinin talep edilme oranları artmaktadır. Fazla mesaiye kalma, fiziksel ve bedensel yeterlilik, satış ve pazarlama becerilerinin talep edilme düzeyi ise eğitim durumları ile ters orantılıdır. Yani eğitim düzeyi arttıkça bu becerilerin talep edilme düzeyi düşmektedir.

Grafik 11: Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı

Kaynak: TİPTA 2014-1

Açık işler en fazla İŞKUR kanalı ile aranmaktadır. Son üç yılda yapılan çalışmalarda arama kanallarının dağılımına bakıldığında İŞKUR her yıl oranını arttırmıştır. 2012 ve 2013 yıllarında en fazla kullanılan arama kanalı Akraba-Eş ve dost iken 2014 yılında İŞKUR ilk sıraya yükselmiştir. Bu grafik açık işlerin hangi kanallarla arandığını göstermektedir. Bir açık iş birden farklı kanalla aranabilmektedir. Bu nedenle toplam yüzde yüzü vermemektedir. Ayrıca bu grafik açık iş sayısı üzerinden oluşturulmuştur. Yani 2014 yılı çalışmasında tespit edilen toplam 198 bin 852 kişilik açık işin % 60'ı İŞKUR vasıtasıyla aranmaktadır.

Son üç yıl dikkate alındığında sürekli İŞKUR'un payının arttığını diğer arama kanallarının ise inişli çıkışlı bir seyir izlediğini görmekteyiz. İŞKUR gerek hizmet kalitesini gerekse hizmet çeşitliliğini arttırarak arama kanalları içerisinde ilk sıraya yükselmiştir. Açık işlerin imalat sektörü ağırlıklı ve ara eleman ihtiyacı üzerine oluşu İŞKUR'u ilk sıraya taşımıştır. En klasik eleman arama yöntemi olan Akraba-eş-dost vasıtasıyla eleman aramanın hala ağırlığı söz konusudur. Gazete-ilan ile internet ve sosyal medyanın payı artarken özel istihdam bürolarının payı ise % 7,8 olarak gerçekleşmiştir.

İllerin tamamına yakınında İŞKUR ve Akraba-Eş-Dost açık işlerin en fazla arandığı kanallar olup hep ilk iki sıradadırlar. Sadece Diyarbakır, Konya ve Sinop'ta Gazete ve ilan ikinci sıraya çıkıp İŞKUR üçüncü sıraya gerilemiştir.

Tablo 37 **İhracat Yapan ve Yabancı Ortaklığı Bulunan İşyerlerindeki Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı**

ARAMA KANALI	Yabancı Ortaklığı Olan Firmalar	İhracat yapan firmalar	Türkiye geneli
İŞKUR aracılığıyla	59,0%	70,6%	60,4%
Gazete-İlan vb	29,1%	41,7%	39,5%
Akraba-Eş Dost	53,6%	57,1%	55,0%
İnternet-Sosyal Medya	53,1%	30,7%	31,4%
Özel İstihdam Büroları	16,2%	7,5%	7,8%
Toplam	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**

Kaynak: TİPTA 2014-1

Yabancı ortaklığı olup açık işi olan işyerleri açık işlerinin önemli bir bölümünü İŞKUR vasıtasıyla aramaktadır. Türkiye geneli ile karşılaştırdığımızda yabancı ortaklığı olan işyerlerinin İnternet-Sosyal medya ile Özel İstihdam Bürolarını daha yüksek oranlarda kullandığını görmekteyiz. İhracat yapan işyerlerinde ise İŞKUR yine en fazla tercih edilen kanal iken özellikle Türkiye geneline göre ihracat yapan işyerleri İŞKUR'u daha fazla tercih etmektedir. İhracat yapan firmaların diğer arama kanallarını kullanma oranı Türkiye geneli ile paralel bir yapıya sahiptir.

Tablo 38 Teşvikten Yararlanan İşyerlerinin Açık İşleri Arama Kanalları

ARAMA KANALI	Evet	Hayır
İŞKUR	65,0%	44,8%
Gazete-İlan vb	28,2%	33,6%
Akraba-Eş Dost	54,9%	54,6%
İnternet-Sosyal Medya	26,6%	26,3%
Özel İstihdam Büroları	6,7%	6,7%
Toplam	100,0%	100,0%

Kaynak: TİPTA 2014-1

Daha önce herhangi bir devlet teşvikinden faydalanan işyerleri açık işlerini en fazla İŞKUR vasıtası ile ararken teşvikten yararlanmayıp açık işi olan işyerleri ise Akraba-Eş-Dost yöntemini en fazla kullanmaktadır. Gazete-ilan yöntemiyle açık işlerini arama teşvikten yararlanmayanlarda teşvikten yararlananlara göre daha yaygındır. Devlet teşviklerinden yararlanma kamu kurumları ile çalışma alışkanlığı kazandırabileceği gibi İŞKUR ile ilgili teşviklerden yararlanılıp İŞKUR'un bu alandaki oranı arttırılmış olabilecektir.

Tablo 39 Daha Önce İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanan İşyerlerinin Açık İşlerini Arama Kanalları

Arama Kanalları	Evet	Hayır	Toplam
İŞKUR	76,6%	25,4%	60,4%
Gazete-İlan vb	39,1%	40,2%	39,5%
Akraba-Eş Dost	52,4%	60,5%	55,0%
İnternet-Sosyal Medya	33,0%	27,9%	31,4%
Özel İstihdam Büroları	8,6%	6,1%	7,8%
Toplam	100,0%	100,0%	100,0%

Kaynak: TİPTA 2014-1

Daha önce İŞKUR hizmetlerinden faydalanan işyerleri açık işlerini ağırlıklı olarak İŞKUR vasıtasıyla aramaktadırlar. Bu durum bize İŞKUR'un hizmetlerinden memnun kalındığını göstermektedir. Çünkü daha önce İŞKUR hizmetlerinden yaralanan işyerleri açık işlerinin açık ara bir şekilde İŞKUR vasıtasıyla ararken daha önce İŞKUR hizmetlerinden faydalanmamış işyerlerinde İŞKUR'un arama kanalı olarak kullanılma oranı oldukça düşüktür. Daha önce İŞKUR hizmetlerinden faydalanmamış işyerleri açık işlerin sadece % 25,4'ünü İŞKUR vasıtası ile aramaya başlamışlardır. Burada daha önce İŞKUR'dan hiç hizmet almayan işyerleri araştırma

kapsamında tespit edilen açık işlerini ilk defa İŞKUR vasıtasıyla aramaya başlamışlardır. Bu oran % 25 de olsa daha önce İŞKUR ile çalışmayan bir kesimin İŞKUR ile tanışmasına ve hizmetlerden faydalanmasına bir fırsat oluşturmuştur. İŞKUR hizmetinden faydalanmayan işyerleri ağırlıklı olarak akraba-eş-dost ile gazete-ilan yöntemini kullanmaktadırlar. İŞKUR hizmetlerinden faydalanan işyerlerinin İŞKUR hizmetlerinden faydalanmayan işyerlerine göre daha yüksek oranda Özel İstihdam Bürolarını kullanmaları dikkat çekici bir sonuçtur.

Tablo 40 Daha Önce İŞKUR'a Talep Veren İşyerlerinin Açık İşlerini Arama Kanalları

Arama Kanalları	Toplam Açık iş Sayısı	Açık İş Dağılımı
İŞKUR aracılığıyla	102.179	77,7%
Gazete-İlan vb	51.668	39,3%
Akraba-Eş Dost	69.140	52,6%
İnternet-Sosyal Medya	43.461	33,0%
Özel İstihdam Büroları	11.170	8,5%
Genel Toplam	**131.559**	100,0%

Kaynak: TİPTA 2014-1

Tablo 41 İşyerlerinin Yaş Gruplarına Göre İş Oranları

Yaş Grupları	Açık İş Sayısı	Çalışan Sayısı	Açık İş Oranı
0-4	50.926	1.172.912	4,2%
5-9	53.846	1.558.239	3,3%
10-14	25.613	996.784	2,5%
15-19	25.784	1.035.230	2,4%
20-24	18.103	763.427	2,3%
25+	24.309	1.523.099	1,6%
Genel Toplam	**198.582**	**7.049.691**	**2,7%**

Kaynak: TİPTA 2014-1

İşyerlerinin yaşına göre açık iş verme oranlarına bakıldığında işyerlerinin yaşı ile açık işi olan işyeri sayısı arasında çok da bir ilişkinin bulunmadığını, her yaş grubunda açık işi olan işyeri oranının birbirine çok yakın olduğunu tespit etmiştik. Ancak açık iş oranı işyerlerinin yaşı ile açık iş oranı arasında bir ilişkinin olduğunu ortaya koymaktadır. İşyerlerinin yaşı arttıkça açık iş oranı düşmektedir. Sadece 10 yaşın altındaki işyerlerinde açık iş oranı Türkiye geneli ortalamasının üstündedir. Kurumsallaşmış işyerlerinde işyeri bazlı baktığımızda genç işyerleri ile aynı oranda işyerinde açık iş bulunmaktadır. Ancak açık iş sayısı olarak baktığımızda ise genç işyerlerinde açık iş oranı kurumsallaşmış işyerlerine göre oldukça yüksektir. Genç işyerlerinde işgücü piyasasında daha hareketli bir yapıya sahip olup eleman ihtiyaçları kurumsallaşmış işyerlerine göre daha fazladır.

Tablo 42 Kreşi Bulunan İşyerlerinin Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi

İşyeri Sayısı	Açık İş İçin Cinsiyet Tercihi			
	Kadın	Erkek	Farketmez	Toplam
Kreş İmkanı Olan İşyeri Sayısı	108	116	143	301
Açık İşi Olan İş Yeri Sayısı	3.976	12.746	7.755	21.466
Kreş İmkanı Olan İşyeri Oranı	35,9%	38,5%	47,5%	100,0%
Açık İşi Olan İş Yeri Oranı	18,5%	59,4%	36,1%	100,0%

Kaynak: TİPTA 2014-1

Açık işi olan işyerlerinin % 18,5'i sadece kadın, % 59,4'ü sadece erkek, % 36,1'i ise farketmez seçeneğini tercih etmiştir. Kreş imkanı olan işyerlerinde ise kadınların tercih edilme oranı % 35,9 olmuştur.

Tablo 43 Kreş ve Servis İmkanı Bulunan İşyerlerinin Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi

Cinsiyet	Kreş ve Servis İmkanı Olan İşyerlerinin Açık İş Sayısı	Türkiye geneli Açık İş Sayısı	Kreş ve Servis İmkanı Olan İşyerlerinin Açık Dağılımı	Türkiye Geneli Açık İş Dağılımı
Kadın	494	22.707	10,2%	11,4%
Erkek	634	90.848	13,1%	45,7%
Farketmez	3.701	85.013	76,6%	42,8%
Toplam	**4.829**	**198.582**	**100,0%**	**100,0%**

Kaynak: TİPTA 2014-1

Kreş ve servis imkanı bir arada bulunan işyerlerinde açık işler için cinsiyet farklılaştırmasına fazla gidilmediği görülmektedir. Kreş ve servis imkanı bir arada bulunan işyerlerinde açık işler için sadece kadın isteme oranı Türkiye geneli açık işlerde kadın talep edilme oranına göre düşük olsa da bu olumsuz bir şekilde yorumlanmamalıdır. Çünkü farketmez oranı oldukça yüksektir ve bu durum cinsiyet ayrımı yapılmadığını göstermektedir.

2.4. TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

İşgücü Piyasası Talep Araştırması kapsamındaki işyerlerine 2014 yılı başından itibaren hangi mesleklerde eleman temin ederken güçlük çektikleri sorulmuştur. İşyerlerinin işgücü piyasasında eleman temin etmede güçlük çektikleri meslekler işgücü piyasasının talep yapısı ile ilgili değerli bilgiler sunmaktadır. İşyerlerine yapılan İşgücü Piyasası Talep Araştırması neticesinde 2.704 farklı meslekte 282.704 kişinin temininde güçlük çekildiği görülmüştür.

Temininde güçlük çekilen mesleklere sektörler itibariyle bakıldığında ilk sırada 111.361 kişi ile İmalat sektörü, ikinci sırada ise 48.979 kişi ile Toptan ve perakende ticaret sektörü yer almaktadır. İlk iki sırada yer alan temininde güçlük çekilen kişi sayısı toplam temininde güçlük çekilen kişilerin % 56,7'sini oluşturmakta olup bu sektörleri sırasıyla İnşaat ve Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri izlemektedir. En fazla açık iş olan sektörler ile birbirlerine yakın bir tablo söz konusudur. En fazla açık iş olan ve temininde güçlük çekilen ilk beş sektör aynı olmasına karşın sıralamaları farklıdır. İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri sektörü açık iş sayısında üçüncü sırada iken temininde güçlük çekilen mesleklerde beşinci sıradadır. Bu da İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri sektöründe talebin çok olmasına karşın işgücü piyasasından fazla güçlük çekilmeden karşılanabildiğini göstermektedir.

Tablo 44 Temininde Güçlük Çekilen Mesleklerin Sektörel Dağılımı

SEKTÖRLER	Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı	Oran %
Madencilik ve taş ocakçılığı	3.295	1,2 %
İmalat	111.361	39,4 %
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	384	0,1 %
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	377	0,1 %
İnşaat	34.347	12,1 %
Toptan ve perakende ticaret	48.979	17,3 %
Ulaştırma ve depolama	9.957	3,5 %
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	21.918	7,8 %
Bilgi ve iletişim	3.631	1,3 %
Finans ve sigorta faaliyetleri	1.305	0,5 %
Gayrimenkul faaliyetleri	1.452	0,5 %
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	8.630	3,1 %
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	18.839	6,7 %
Eğitim	4.027	1,4 %
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	7.960	2,8 %
Kültür, Sanat, Eğlence, dinlence ve spor	833	0,3 %
Diğer hizmet faaliyetleri	5.408	1,9 %
Toplam	**282.704**	**100,0 %**

Kaynak: TİPTA 2014-1

En fazla eleman temininde güçlük çeken ilk beş sektör 2013 yılı araştırmasının ilk beş sektörü ile sıralamaları da aynıdır. En az sayıda eleman temininde güçlük çeken sektörler de 2013 ile 2014 yıllarında benzerlik göstermektedir. Temininde güçlük çekilen mesleklerde ihtiyaç duyulan 282 bin 704 kişinin % 33,6'sı İstanbul, % 7,8'i Ankara, % 5,6'sı İzmir, % 5,1'i Bursa ilindeki işyerlerince talep edilmiş/edilmektedir. Bu oranlar çalışan sayısı ve işyeri sayısı fazla olan illerde yüksektir. İllerin önemli bir kısmında en fazla eleman temininde güçlük çeken sektör İmalattır. Tüm illerde temininde güçlük çekilen meslek bulunmaktadır. 58 ilimizde en fazla eleman temininde güçlük çekilen sektör imalattır. Ağrı, Hakkari, Çanakkale, Gümüşhane, Diyarbakır, Siirt, Şanlıurfa, Elazığ, Şırnak, Erzincan, Erzurum, Trabzon ve Van illerinde temininde güçlük çekilen mesleklerde ön plana çıkan sektör Toptan ve Perakende Ticaret sektörüdür.

Antalya, Muğla ve Nevşehir illerinde temininde güçlük çekilen mesleklerde Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörü; Ardahan, Bitlis, Kars, Tunceli illerinde İnşaat; Artvin'de Madencilik ve taş ocakçılığı; Bingöl ve Uşak'ta ise İdari ve destek hizmet faaliyetleri sektörü ön plandadır.

Tablo 45 **Sektörlere Göre Temininde Güçlük Bildiren İşyeri Sayısı ve Oranları**

SEKTÖRLER	İşyeri Sayısı Toplamı		
	İşyeri Sayısı	Temininde Güçlük Bildiren İşyeri Sayısı	% Oran
Madencilik ve taş ocakçılığı	1.722	506	29,4 %
İmalat	50.592	23.682	46,8 %
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	676	118	17,4 %
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyet.	498	136	27,3 %
İnşaat	37.791	9.100	24,1 %
Toptan ve perakende ticaret	46.693	16.887	36,2 %
Ulaştırma ve depolama	11.428	2.948	25,8 %
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	12.594	5.992	47,6 %
Bilgi ve iletişim	2.722	840	30,8 %
Finans ve sigorta faaliyetleri	1.962	331	16,8 %
Gayrimenkul faaliyetleri	1.514	447	29,5 %
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	9.638	3.212	33,3 %
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	8.066	2.134	26,5 %
Eğitim	5.712	1.915	33,5 %
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	4.171	2.255	54,1 %
Kültür, Sanat, Eğlence, dinlence ve spor	849	222	26,2 %
Diğer hizmet faaliyetleri	4.278	1.278	29,9 %
Toplam	**200.911**	**72.003**	**35,8 %**

Kaynak: TİPTA 2014-1

Temininde güçlük çektiğini bildiren işyerlerine sektörler itibariyle bakıldığında ilk sırada 23.682 işyeri ile İmalat sektörü gelmektedir. Daha sonra sırasıyla 16.887 işyeri ile Toptan ve Perakende Ticaret sektörü ve 9.100 işyeri ile İnşaat sektörü gelmektedir. Sektörün kendi içinde temininde güçlük çektiğini bildiren işyeri oranlarını incelediğimizde % 54,1 ile İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörünün ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bu oran İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektöründeki işyerlerinin yarısından fazlasının eleman temininde güçlük çektiğini göstermektedir. İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörünü sırasıyla % 47,6 ile Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri ve % 46,8 ile İmalat sektörü ve % 36,2 ile Toptan ve perakende ticaret takip etmektedir. Bu sektörlere yönelik eleman temininde güçlük çekilmektedir. Ancak bu veriyi sağlıklı olarak analiz edebilmemiz için bu sektörlerin neden eleman temininde güçlük çektiği bilgisi de önemlidir.

Her 3 işyerinden biri eleman temininde güçlük çekmiştir. Bu oran 2013 yılının birinci döneminde % 44'tür. Eleman temininde güçlük çekilen kişi sayısı da geçen yıla göre azalmıştır. Bu durum işgücü piyasasında alınan tedbirler ile işverenlerin ihtiyaç duydukları nitelik ve beceride eleman yetiştirilmesinde bir seviyeye gelindiğini göstermektedir. Burada önemli noktalardan biri işyerlerinin eleman temininde neden güçlük çektiği noktasıdır. Bu konuya ilerleyen bölümlerde değinilecektir.

İl düzeyinde toplam işyerleri içerisinde eleman temininde güçlük çeken işyerlerinin oranına bakıldığında bu alanda ilk sırada Kars ilinin olduğu görülmektedir. Kars ilindeki işyerlerinin % 57,4'ü, Bolu ilindeki işyerlerinin % 56,4'ü eleman temininde güçlük çekmektedir. Iğdır, Denizli Gümüşhane, Yozgat, , Rize, Sinop, Karabük ve Tokat illerinde ise bu oran % 50'nin üzerindedir. Bu illerden bazılarının hem açık iş oranı hem de açık iş olan işyeri oranında da üst sıralarda olması işgücü piyasasında bazı uyuşmazlıkların ya da işgücü piyasası arz ve talep yapısı arasındaki farklılıkların bir göstergesidir. Söz konusu illerde eleman talebinin yüksek olması da bu oranı yüksek çıkarmaktadır. Temininde güçlük çeken işyeri oranı en düşük iller ise Diyarbakır (%15,8), Hakkari, Bingöl, Mardin, Batman, Bitlis, Tunceli ve Muş'tur. Bu illerde bu oranın düşük olmasının ana nedeni işgücü talebindeki düşüklükten kaynaklanmaktadır. Temininde güçlük çekilen mesleklerin ve işyerlerinin yaklaşık yarısına sahip olan İstanbul, Ankara ve İzmir illerinde toplam işyerlerine göre eleman temininde güçlük çeken işyerlerinin oranı Türkiye geneline göre düşüktür. İstanbul'da 34,5 olan bu oran Ankara'da % 34,4, İzmir'de % 31,7'dir.

Temininde en fazla güçlük çekilen meslek grubu; temininde güçlük çekilen kişilerin tamamının içerisinde % 27,9'luk oranıyla Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar ve % 24,2'lik oranı ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılardır. Söz konusu sıralama açık iş dağılımında tam tersi olarak % 25,1 ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar ve % 20 ile Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar şeklindedir. Daha sonra temininde güçlük çekilen kişilerde sırasıyla % 15,3 ile Hizmet ve Satış Elemanları ve % 10,1 ile Nitelik Gerektirmeyen Meslekler yer almaktadır. Açık iş dağılımında söz konusu bu iki meslek grubu % 16,3'lük eşit oranla üçüncü sırada yer almaktadır.

En az temininde güçlük çekilen meslek grupları ise Yöneticiler ile Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanlarıdır. Açık iş dağılımında da 0,1 puan farkla benzer bir durum söz konusudur. Nitelik gerektirmeyen mesleklerin temininde güçlük çekilme dağılımı % 10,1'dir. Çalışanların %17,8'i, açık işlerin % 16,3'ü nitelik gerektirmeyen mesleklerde iken temininde güçlük çekilen mesleklerde bu oran % 10,1'dir. Bu tablo işgücü piyasasında genellikle nitelik ve beceri gerektiren mesleklerde eleman bulunmasında zorluk çekildiğini göstermektedir. Mevcut çalışanların nitelik düzeyi düşük iken ihtiyaç duyulan meslekler nitelik düzeyi daha yüksek mesleklerdir.

Tablo 46 **Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı ile Açık İş Sayısı ve Oranları (1)**

Meslek Grubu	Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı	Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı %	Açık İş Eleman Sayısı	Açık İş %
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	14.188	5,0 %	12.756	6,4 %
Hizmet ve Satış Elemanları	43.254	15,3 %	32.461	16,3 %
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	28.455	10,1 %	32.417	16,3 %
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	1.176	0,4 %	1.058	0,5 %
Profesyonel Meslek Mensupları	23.838	8,4 %	15.272	7,7 %
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	78.897	27,9 %	39.652	20,0 %
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	23.560	8,3 %	14.346	7,2 %
Tesis Ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	68.416	24,2 %	49.762	25,1 %
Yöneticiler	921	0,3 %	857	0,4 %
Toplam	**282.704**	**100 %**	**198.582**	**100 %**

Kaynak: TİPTA 2014-1

Temininde güçlük çekilen kişilere aynı meslek grubunda çalışanlar itibariyle bakıldığında ilk sırada % 6,3 ile Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar gelmektedir. Daha sonra sırasıyla % 5,2 ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar ve % 4,7 ile Hizmet ve Satış Elemanları gelmektedir. Nitelik gerektirmeyen Mesleklerde ise bu oran % 2,3 ile Türkiye ortalaması olan % 4'ün altında gerçekleşmiştir.

Tablo 47 Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı ile Açık Sayısı Oranları (2)

Meslek Grubu	Toplam Çalışan Sayısı	Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı	Oran %
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	697.960	14.188	2,0 %
Hizmet ve Satış Elemanları	929.129	43.254	4,7 %
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	1.251.516	28.455	2,3 %
Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanları	28.678	1.176	4,1 %
Profesyonel Meslek Mensupları	720.472	23.838	3,3 %
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	1.252.583	78.897	6,3 %
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	611.700	23.560	3,9 %
Tesis Ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	1.316.391	68.416	5,2 %
Yöneticiler	241.262	921	0,4 %
Toplam	**7.049.691**	**282.704**	**4,0 %**

Kaynak: TİPTA 2014-I

2013-1. Dönem TİPTA çalışması ile 2014-1. Dönem TİPTA çalışması karşılaştırıldığında Temininde güçlük çekilen kişi sayısının % 17,1 oranında düştüğü görülmektedir. Bununla beraber temininde güçlük çekilen kişi sayısı oranlarının sektörel dağılımında paralellik bulunmaktadır. İmalat sektörü her iki çalışma sonucunda da % 39,4'lük oranla ilk sırada yer almaktadır. Daha sonra sırasıyla 0,8 puan azalışla % 17,3 oranıyla Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı, 1,3 puan azalışla % 12,1 oranıyla İnşaat ve 1,3 puan artışla % 7,8 oranıyla Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri gelmektedir.

Tablo 48 Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı 2013 ve 2014 yılları için Sektörel Dağılımı

SEKTÖRLER	2013		2014	
	Eleman Sayısı	Oran%	Eleman Sayısı	Oran%
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	2.814	0,8 %	3.295	1,2 %
İmalat	134.403	39,4 %	111.361	39,4 %
Elektrik, Gaz, Buhar Ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	510	0,1 %	384	0,1 %
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	559	0,2 %	377	0,1 %
İnşaat	45.631	13,4 %	34.347	12,1 %
Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtları	61.834	18,1 %	48.979	17,3 %
Ulaştırma ve Depolama	13.091	3,8 %	9.957	3,5 %
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	22.200	6,5 %	21.918	7,8 %
Bilgi ve İletişim	2.764	0,8 %	3.631	1,3 %
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	2.340	0,7 %	1.305	0,5 %
Gayrimenkul Faaliyetleri	1.891	0,6 %	1.452	0,5 %
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	10.595	3,1 %	8.630	3,1 %
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	19.887	5,8 %	18.839	6,7 %
Eğitim	5.693	1,7 %	4.027	1,4 %
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	9.896	2,9 %	7.960	2,8 %
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor	852	0,2 %	833	0,3 %
Diğer Hizmet Faaliyetleri	5.988	1,8 %	5.408	1,9 %
Toplam	**340.950**	**100 %**	**282.704**	**100 %**

Kaynak: TİPTA 2014-1

Temininde en az güçlük çekilen kişilerde ise sektörel olarak iki çalışma arasında farklılık görülmektedir. 2013 yılına göre 0,1 puan azalışla Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri 2014 yılı için temininde en az güçlük çekilen sektör olmuştur. Daha sonra sırasıyla Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı ve Kültür, Sanat, Eğlence, dinlence ve spor sektörleri gelmektedir.

2013 yılına göre Bilgi ve İletişim sektörünün 0,5 puan artarak % 1,3 ile Eğitim sektörünün de 0,3 puan azalışla % 1,4 ile temininde güçlük çektiği göz önüne alınırsa işgücü piyasasının konjonktürel dalgalanmalardan etkilendiği görülmektedir.

Temininde güçlük çektiğini bildiren işyerlerinin meslek gruplarına göre eleman karşılama durumuna bakıldığında genel toplam içerisinde; % 38,3 oranla 27.605 işyeri çalışanını temininde güçlük çekerek karşıladığını, % 30,1 oranla 21.669 işyeri ise karşılayamadığını belirtmiştir. Her üç cevabın toplam içinde dağılımında yakın sıralamalar gerçekleşmektedir. Spesifik olarak Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar her üç cevap için de ilk sırada, Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanları ise son sırada yer almaktadır. Temininde güçlük çekerek karşılayamadığını belirten işyerleri meslek grupları bazında sırasıyla incelendiğinde % 18,8 ile Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar ve % 13,9 ile Profesyonel Meslek Mensupları gelmektedir. Bu durum işgücü piyasasında genellikle nitelik ve beceri gerektiren mesleklerin bulunmasında zorluk çekildiğini göstermektedir.

Tablo 49 **Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çeken İşyerlerinin Eleman Karşılama Durumu**

Türkiye	Temininde Güçlük Çektiğini Bildiren İşyeri sayısı							
	Evet		Hayır		Kısmen		Genel Toplam	
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	1.567	5,7%	1.241	5,7%	1.147	5,0%	3.955	5,5%
Hizmet ve Satış Elemanları	4.510	16,3%	2.995	13,8%	3.660	16,1%	11.164	15,5%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	2.015	7,3%	1.734	8,0%	1.847	8,1%	5.596	7,8%
Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri	101	0,4%	77	0,4%	58	0,3%	236	0,3%
Profesyonel Meslek Mensupları	4.104	14,9%	3.005	13,9%	2.650	11,7%	9.759	13,6%
Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	7.413	26,9%	5.687	26,2%	6.418	28,2%	19.518	27,1%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yar.	3.250	11,8%	2.712	12,5%	2.451	10,8%	8.413	11,7%
Tesis ve Makine Operatörleri	4.506	16,3%	4.077	18,8%	4.442	19,5%	13.025	18,1%
Yöneticiler	139	0,5%	140	0,6%	57	0,3%	337	0,5%
Toplam	**27.605**	100,0%	**21.669**	100,0%	**22.730**	100,0%	**72.003**	100,0%

Kaynak: TİPTA 2014-1

İşverenlerin cevapları meslek grupları bazında incelendiğinde; Sanatkârlar Ve İlgili İşlerde eleman çalıştıran işyerlerinin % 38'i temininde güçlük çekerek işgücü ihtiyacını karşılayabildiğini belirtmiştir. Söz konusu işyerlerinin % 29'u işgücü ihtiyacını karşılayamadığını, % 33'ü ise kısmen yani kısa süreli veya bir kısmını karşılayabildiğini belirtmiştir. Genel toplam içerisinde temininde en fazla güçlük çektiğini belirten ikinci meslek grubu olan Tesis Ve Makine Operatörleri ve Montajcılar grubundaki işyerlerinin % 34,6'sının işgücü ihtiyacının tamamını, % 34,1'inin ise bir kısmını karşılayabildiğini, % 31,3'ünün ise eleman ihtiyacını karşılayamadığını görmekteyiz. Meslek grubu Hizmet Ve Satış Elemanları olan işyerlerine bakıldığında % 40,6'sının temininde güçlük çekerek işgücü ihtiyacını karşılayabildiği görülmektedir. Söz konusu işyerlerinin % 26,8'inin işgücü ihtiyacını karşılayamadığı, % 32,8'inin ise kısmen yani kısa süreli veya bir kısmını karşılayabildiği görülmektedir.

Temininde güçlük çekilen mesleklerin toplam içerisindeki sıralaması ile açık iş sıralamaları birbirlerine yakındır. En fazla temininde güçlük çekilen meslek gruplarında açık iş oranları da yüksektir. Açık iş oranı yüksek meslek gruplarının temininde de güçlük çekilmektedir. 2013 ve 2014 yılları temininde güçlük çekilen meslekler karşılaştırıldığında ilk 20 mesleğin 17'sinin aynı olduğu görülmektedir. Makineci (Tekstil) ve Satış elemanı iki yıl için de ilk iki sırada yer almaktadır. Temininde güçlük çekilen mesleklerde 2013 yılında ilk sıralarda Makineci (Tekstil), Satış Elemanı, Kaynakçı, Garson ve Güvenlik Görevlisi gelmektedir. Açık işler ile temininde güçlük çekilen meslekler arasında büyük oranda paralellik bulunmaktadır. En fazla açık iş olan ilk 20 meslek ile en fazla temininde güçlük çekilen ilk 20 mesleğin 15 tanesi aynıdır.

Tablo 50 **Temininde Güçlük Çekilen Meslekler**

2013		2014	
Meslek	**Oran %**	**Meslek**	**Oran %**
Makineci (Tekstil)	7,8 %	Makineci (Tekstil)	7,0 %
Satış Elemanı	4,9 %	Satış Elemanı	5,4 %
Kaynakçı	4,0 %	Garson	4,5 %
Garson	3,5 %	Kaynakçı	4,0 %
Güvenlik Görevlisi	2,9 %	Mobilyacı	2,8 %
Şoför	2,5 %	Şoför	2,7 %
Tornacı (CNC Dahil)	2,5 %	Beden İşçisi	2,5 %
Beden İşçisi	1,9 %	Tornacı (CNC Dahil)	2,2 %
Elektrikçi	1,5 %	Güvenlik Görevlisi	2,2 %
Muhasebeci	1,5 %	Aşçı	1,8 %
Temizlik Görevlisi	1,5 %	İş Makineleri Operatörü	1,6 %
Aşçı	1,4 %	Muhasebeci	1,6 %
Ortacı	1,4 %	Temizlik Görevlisi	1,2 %
Elektrik Teknisyeni	1,0 %	Çağrı Merkezi Görevlisi	1,1 %
Çağrı Merkezi Görevlisi	1,0 %	Müşteri Temsilcisi	1,0 %
Sıvacı	0,9 %	Hemşire	1,0 %
İnşaat İşçisi	0,9 %	Mermer İşçisi	1,0 %
Hemşire	0,9 %	Elektrikçi	0,9 %
Ütücü	0,9 %	Ütücü	0,8 %
Mermer İşçisi	0,8 %	Sıhhi Tesisatçı	0,8 %

Kaynak: TİPTA 2014-1

2014 yılı için Temininde güçlük çekilen ilk 20 mesleğe bakıldığında yüksek nitelik gerektirmeyen, düşük maliyetlerle ve işbaşı eğitimleriyle yetiştirilebilecek Satış Elemanı, İnşaat İşçisi, Beden İşçisi, Temizlik Görevlisi gibi mesleklerin yanında Makineci (Tekstil), Hemşire, Elektrikçi, CNC Tezgâh Operatörü, Muhasebeci gibi mesleklerde bulunması noktasında da sıkıntı yaşanabilmektedir. Kalifikasyonu düşük mesleklerde neden temininde güçlük çekildiğine ilişkin açıklamalar aşağıdaki grafik ve tablo ile açıklanmaktadır.

İşgücü piyasasında temininde güçlük çekilen mesleklerin neden temininde güçlük çekildiği bilgisi oldukça önemlidir. Teminde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk sırayı % 73,9 ile "gerekli beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması", ikinci sırayı % 60,3 ile "iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması", üçüncü sırayı ise % 37,5 ile "işe başvuru yapılmaması" almaktadır. Bu üç nedeni ise % 18,8 ile "önerilen ücretin az bulunması" ve % 17,5 ile "çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi" izlemektedir. İşveren tarafından doldurulan işyeri bilgi formlarından teminde güçlük çekilme sebebinin çok yüksek oranlı olarak iş arayan kaynaklı olduğu ve işveren kaynaklı sorunun çok düşük olduğu ifade edilmiştir.

Grafik 12: Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri

Kaynak: TİPTA 2014-1

İşgücü piyasasında işveren bakış açısını ana hatlarıyla yansıtan bu çalışmada da görülebileceği gibi bazı mesleklerin temininde güçlük çekilmesi meslek, tecrübe ve yeterlilikler ile ilgili iken bazı mesleklerde ise bunlara ek olarak ücret ve çalışma koşullarının işgücü arzı beklentilerini karşılayamaması nedeniyle açık işlerin karşılanmasında güçlük çekilmektedir. Özellikle düşük ücretli ve çalışma koşulları ağır olan işlerde "sürekli eleman aranıyor" durumunun yaşandığı meslekler bulunduğu ifade edilebilir. Ancak bu durum gelişen işgücü piyasasında mesleki olarak yeterli olan ve tecrübeli elemanların tek başına ücret ve çalışma koşulları ile bağlantılı olarak karşılanamadığı şeklinde yorumlanamaz. Yeni birçok meslekte eleman bulunmadığı veya eleman bulunan durumlarda ise bu kişilerin özellikle bilgisayar/bilişim destekli yeterliliklere veya ilgili tecrübeye sahip olmadığı işverenlerce ifade edilmektedir. Bu veriler mesleksizlik, işgücü piyasasının gerektirdiği nitelik ve beceriye sahip olmama ve tecrübesizlik durumunu bir kez daha ortaya koymaktadır. İşverenlerin teminde güçlük çekilme nedeni olarak ifade ettikleri durumların dağılımı aşağıda gösterilmiştir.

İl düzeyinde temininde güçlük çekilme nedenleri incelendiğinde; illerin çok büyük bölümünde Gerekli Mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması ile Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması ilk iki sırayı paylaşmıştır. Ağırlıklı olarak Gerekli Mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması ilk sırada yer almıştır. Afyon, Amasya, Bilecik, Bolu, Denizli, Karabük, Karaman, Yalova ve Zonguldak illerinde ise Gerekli Mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamamasından sonra Bu meslekte işe başvuru yapılmaması nedeni gelmiştir. Bu iller açık iş ve temininde güçlük çekilen meslek sıralamalarında da ön plana çıkan illerdir. Sayılan illerin işgücü piyasalarında aranan nitelik, beceri ve mesleklerde işgücü açığı olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. İşyerlerinin sunduğu imkanlardan kaynaklı nedenler ise hemen hemen bütün illerde ilk üç içerisine girememiştir. Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi Artvin'de temininde güçlük çekilme nedeni olarak % 45, Muş'ta ise % 44'lük bir orana sahiptir.

Önerilen ücretin az bulunması Muş'ta % 42, Iğdır'da % 37 ve Ankara ile İstanbul'da % 28'lik orana sahiptir. Ankara ve İstanbul'da ücretlerin az bulunması seçeneğinin diğer illere göre oranının yüksek olması bu illerdeki yaşam koşulları ve buna bağlı olarak da ücret beklentisi ile ilgilidir. Vardiyalı çalışma olması Uşak'ta % 41, Bingöl'de ise % 31 oranına sahiptir. Bu illerde vardiyalı çalışma işgücü temininin önünde diğer illere göre daha büyük bir engeldir. İşyerine ulaşım zorluğu % 30 oranı ile Iğdır, % 27 oranı ile Muş'ta ön plana çıkmakta ve diğer illerin oranlarından da oldukça yüksektir.

Çalışma sürelerinin uzunluğu ise % 37 ile Uşak ve % 19 ile Kırıkkale illerinde eleman temininde güçlük olarak karşımıza çıkmaktadır. Sektörlere göre eleman temininde güçlük çekme nedenlerine baktığımızda Gerekli Mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması nedeni İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmetler sektörü hariç tüm sektörlerde ilk sıradadır. İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmetler sektöründe ise ilk sırada bu meslekte iş başvurusunun yapılmaması bulunmaktadır.

Finans ve sigorta faaliyetleri sektöründe beceri ve nitelik eksikliği nedeniyle eleman bulunamaması oldukça üst seviyededir. İdari ve Destek Hizmetleri Faaliyetleri sektöründe ise önerilen ücretin az bulunması ikinci sıradadır.

Tablo 51 Sektörlere Göre Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri

SEKTÖRLER	Bu meslekte işe başvuru yapılmaması	Gerekli Mesleki beceriye/ niteliğe sahip eleman bulunamaması	Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması	Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi	Önerilen ücretin az bulunması	Vardiyalı çalışma olması	İşyerine ulaşım zorluğu	Çalışma sürelerinin uzunluğu
Madencilik ve taş ocakçılığı	39,6%	76,9%	68,5%	31,7%	11,8%	4,5%	3,8%	1,0%
İmalat	48,0%	72,4%	60,9%	21,0%	21,4%	10,7%	7,2%	5,4%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	16,5%	84,8%	44,8%	9,4%	19,7%	3,0%	9,7%	1,6%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	35,7%	59,7%	45,6%	34,8%	28,5%	4,0%	15,6%	1,2%
İnşaat	36,9%	78,9%	65,1%	17,2%	15,9%	4,7%	6,5%	3,6%
Toptan ve perakende ticaret	41,4%	74,2%	63,1%	19,2%	18,9%	5,8%	6,3%	7,7%
Ulaştırma ve depolama	27,2%	67,4%	51,0%	22,7%	27,6%	21,2%	4,1%	9,1%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	43,7%	70,4%	57,5%	18,4%	20,7%	10,6%	9,4%	9,7%
Bilgi ve iletişim	39,0%	76,1%	73,4%	10,8%	16,5%	6,5%	0,8%	3,3%
Finans ve sigorta faaliyetleri	36,2%	90,2%	68,5%	3,8%	16,3%	4,7%	0,5%	1,5%
Gayrimenkul faaliyetleri	51,1%	63,7%	51,9%	18,7%	24,3%	8,0%	15,8%	9,3%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	35,2%	72,4%	59,7%	21,8%	21,7%	1,2%	4,3%	3,3%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	38,7%	53,0%	46,5%	26,9%	46,9%	23,5%	13,8%	8,0%
Eğitim	46,4%	67,8%	53,2%	11,2%	21,1%	3,2%	5,0%	6,8%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	60,4%	55,5%	37,3%	8,8%	11,1%	3,8%	4,2%	3,4%
Kültür, Sanat, Eğlence, dinlence ve spor	55,6%	76,7%	71,0%	7,0%	9,5%	3,7%	7,3%	6,0%
Diğer hizmet faaliyetleri	52,2%	60,0%	55,4%	22,4%	21,0%	18,6%	3,1%	3,4%
Toplam	43,6%	71,2%	59,5%	19,9%	21,7%	9,7%	7,1%	6,0%

Kaynak: TİPTA 2014-1

Aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi temininde güçlük yaşanan mesleklerin başında yer alan Makineci (Dikiş), Pazarlamacı, Muhasebeci, Kaynakçı ve Aşçı mesleklerinde eleman bulunamaması arz kaynaklı sorunlara bağlanmıştır. Yani bu mesleklerde temininde güçlük çekilme nedeninin yüksek oranlarda bu mesleklerde yeterlilikleri olan tecrübeli eleman bulunamaması ön plana çıkmıştır. İşgücü piyasasına bu mesleklerde eleman yetiştirilmesi veya bu mesleklerde olan işgücünün yeterliliklerinin geliştirilmesi karşılanamama sorununu hafifletebilecektir.

Satış Elemanı, Kaynakçı, Garson, Şoför, Makineci (Dikiş), Elektrikçi, Muhasebeci, Aşçı, İnşaat Mühendisi ve Elektrik Teknisyeni mesleklerinde yüksek oranda iş tecrübesine sahip eleman bulunamamaktadır. Tecrübe kazandırma amaçlı işbaşı eğitim programları bu karşılanamama sorununu çözebilecektir.

Tablo 52 **Mesleklerin Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri**

Meslekler	Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması	Gerekli Mesleki Beceriye/ Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması	Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması	Çalışma Ortam Ve Koşullarının Beğenilmemesi	Önerilen Ücretin Az Bulunması	Vardiyalı Çalışma Olması	İşyerine Ulaşım Zorluğu	Çalışma Sürelerinin Uzunluğu
Makineci (Dikiş)	53%	74%	62%	20%	20%	5%	6%	8%
Garson (Servis Elemanı)	39%	69%	62%	24%	22%	9%	9%	11%
Satış Danışmanı	41%	74%	60%	25%	23%	7%	2%	16%
Beden İşçisi (Genel)	49%	38%	27%	39%	30%	27%	12%	11%
Güvenlik Görevlisi	41%	51%	39%	40%	68%	26%	22%	6%
Gaz Altı Kaynakçısı	43%	79%	68%	17%	23%	4%	5%	3%
Aşçı	37%	82%	64%	17%	17%	5%	7%	8%
İnşaat Mühendisi	38%	61%	57%	17%	25%	6%	10%	6%
Temizlik Görevlisi	42%	41%	34%	36%	39%	13%	21%	7%
Şoför-Yük Taşıma	30%	69%	57%	31%	27%	4%	9%	16%
Kaynakçı (Oksijen/Elektrik)	38%	79%	68%	27%	24%	6%	5%	3%
Çağrı Merkezi Görevlisi	51%	78%	31%	31%	30%	18%	9%	5%
Makine Mühendisi	29%	72%	68%	12%	13%	4%	11%	1%
Hemşire	62%	47%	36%	6%	11%	4%	3%	2%
Muhasebeci	19%	84%	70%	13%	18%	3%	10%	7%
Mobilya İmalatçısı	32%	84%	72%	14%	15%	1%	22%	5%
Büro Memuru	18%	83%	53%	12%	15%	1%	1%	5%
Elektrikçi	23%	86%	76%	18%	17%	4%	4%	3%
İnşaat Mühendisi	38%	61%	57%	17%	25%	6%	10%	6%
Elektrik Teknikeri	32%	87%	70%	8%	10%	2%	6%	1%

Kaynak: TİPTA 2014-1

Beden İşçisi, Temizlik Görevlisi ve Güvenlik Görevlisi gibi Nitelik Gerektirmeyen Mesleklerde ise temel problem çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi ve ücretlerin düşüklüğüdür. Çağrı Merkezi Görevlisi ve Satış Danışmanı mesleklerinde işgücü piyasasında eleman bulunurken bu elemanlar piyasanın istediği nitelik ve beceriye sahip değildirler. Yukarıda ifade edildiği gibi teminde güçlük çekilen mesleklerin temininin kolaylaştırılması amacıyla hem arz hem de talep boyutuyla bir takım çalışmalar yürütülebilir. İşverenlerin "bu meslekte eleman yok" dediği meslekler için başta İŞKUR olmak üzere kayıtlı işsiz portföyünden bu mesleklerin olup olmadığına bakılıp işverene gönderme yapılabilir. Tecrübeli eleman yokluğu durumu ifade edilen meslekler için işbaşı eğitim programları imkanları incelenebilir. Nitelik ve beceri yetersizliği nedeniyle karşılanmasında güçlük çekilen mesleklerde ise ilgili yeterlilik kazandırma çalışmaları hızlandırılabilir veya işverenin bu yeterlilikleri iş sürecinde kendi imkanlarıyla sağlaması için teşvikler sunulabilir. Yukarıdaki meslekler itibariyle temel sıkıntının nitelik ve beceri eksikliği ile tecrübesizlik olduğu görülmektedir.

2.5. GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ

Bu kısımda TİPTA 2014 Birinci Dönem çalışması kapsamındaki işyerlerinin gelecek dönemde istihdamlarını ne kadar artırmayı veya azaltmayı planladıklarına ilişkin tahminler derlenmiştir. Bu kapsamda işverenlerin 2015 yılı Haziran ayı sonunu öngörerek istihdam artış veya azalışlarına ilişkin veriler tablolaştırılmıştır. İşverenlerden işyeri bilgi formunu cevapladıkları anda mevcut olan istihdamlarını esas alarak üç seçeneğe göre bir yanıt vermeleri talep edilmiştir. Buna göre mevcut istihdam işverenin öngörüsüne göre ya artış ya da azalış gösterecektir. Bu iki seçeneğin dışında işverenin fikrim yok şeklinde cevap verme seçeneği de mevcuttur. Ayrıca işverenlere bir yıl sonrası sorularak tahminleri mevsimsel etkilerden arındırmak da hedeflenmiştir. Çünkü bir yıldan daha kısa vadeli tahminler sorulduğunda bazı sektörlerde mevsimsel etkiler sonuçları etkileyebilmektedir. Bir yıldan uzun vadeli öngörülere ise işverenler çok sağlıklı cevap verememektedir. Bu kapsamda işverenlerin sektörel ve mesleksel tahminleri aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 53 Sektörler İtibariyle Net İstihdam Değişimi ve Net İstihdam Değişim Oranları

Sektörler	Net İstihdam Değişimi	Toplam Çalışan Sayısı	Net İstihdam Değişim Oranı
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	4.329	83.891	5,2%
İmalat	115.160	2.510.806	4,6%
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi Ve Dağıtımı	308	37.222	0,8%
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	1.271	31.312	4,1%
İnşaat	60.506	832.881	7,3%
Toptan ve Perakende Ticaret	55.307	1.119.724	4,9%
Ulaştırma ve Depolama	9.754	324.949	3,0%
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	15.853	540.430	2,9%
Bilgi ve İletişim	5.413	102.669	5,3%
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	7.353	189.181	3,9%
Gayrimenkul Faaliyetleri	1.797	37.515	4,8%
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	9.490	196.305	4,8%
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	59.204	546.251	10,8%
Eğitim	992	190.977	0,5%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	9.343	191.334	4,9%
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor	698	23.694	2,9%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	4.987	90.551	5,5%
Toplam	**361.764**	**7.049.691**	**5,1%**

Kaynak: TİPTA 2014-I

Araştırma sonuçlarına göre işverenlerin 2015 yılı Haziran ayı sonu itibariyle istihdam beklentilerinde olumlu bir tablo söz konusudur. Şöyle ki 30 Haziran 2015 tarihi itibariyle işverenler 361 bin 764 kişilik net istihdam artışı beklemektedir. Bir başka ifadeyle işverenler, istihdamlarını mevcut istihdamının yüzde 5,1'i oranında arttırmayı planlamaktadır. Gelecek dönem istihdam beklentilerine sektörel olarak bakıldığında imalat sektöründe 115 bin 110 kişilik net istihdam artışı beklendiği görülmektedir. Böylece imalat sektörü en fazla istihdam artışı beklenen sektör olmuştur. Bu sektörü inşaat, idari ve destek hizmet faaliyetleri ve toptan ve

perakende ticaret sektörleri takip etmektedir. Net istihdam değişiminde ilk sırada imalat sektörü yer almakla birlikte, işverenlerin istihdam düzeylerini ne oranda arttırmayı planladıkları hususunu yansıtan net istihdam değişim oranı bakımından ilk sırada idari ve destek hizmet faaliyetleri sektörü % 10,8 ile birinci sırada yer almaktadır. Bir diğer ifadeyle idari ve destek hizmet faaliyetleri sektöründe yer alan işverenler 2015 yılı Haziran ayı sonu itibariyle mevcut istihdamlarının yüzde 10,8'i kadar artış beklemektedir. Net istihdam artışı anlamında birinci sırada imalat sektörü olmasına rağmen net istihdam değişim oranında % 4,6'lık artış beklentisi Türkiye geneli ortalamasının altındadır. Bu bağlamda idari ve destek hizmetleri faaliyetleri sektöründeki çalışan sayıları daha az olmasına rağmen imalat sektörüne kıyasla oran olarak daha fazla istihdam artışı beklentisi vermektedir. Net istihdam değişim oranı bakımından ikinci sırada ise % 7,3 ile inşaat sektörü bulunmaktadır. Bu sektörü de % 5,5 ile diğer hizmet faaliyetleri ve % 5,3 ile bilgi ve iletişim sektörleri takip etmektedir.

Bütün sektörlerde net istihdam artışı beklenmesi dikkat çekici bir noktadır. Net istihdam değişim oranı en düşük sektörler ise Eğitim ile Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektörleridir. Eğitim sektöründe dershanelerin kapatılması beklentisine rağmen sektörde özel okulların istihdam artış beklentisi net olarak istihdamın artacağı öngörüsüne yol açmıştır. Ancak net istihdam değişim oranı en düşük olan sektör Eğitim sektörüdür.

İl düzeyinde net istihdam değişim oranları incelenirse; 78 ilde net istihdam artışı beklenirken sadece 3 ilde istihdam azalışı beklenmektedir. İstihdam azalışı beklenen 3 ilimiz Artvin, Kilis ve Hakkari'dir. Net istihdam Artış Oranı beklentisi en yüksek ilimiz Şanlıurfa'dır. Daha sonra sırasıyla Iğdır, Batman, Tokat, Kırıkkale ve Ağrı illeri gelmektedir. Bu illerde beklenen net istihdam değişim oranı % 10'un üzerindedir. Bu oldukça yüksek bir orandır. Şanlıurfa ilinde İdari ve Destek Hizmetleri sektörü ile Bilgi ve İletişim sektöründe % 40'lara varan istihdam artış beklentisi bulunmaktadır. Iğdır'da İnşaat, Batman'da İmalat ile Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörleri, Tokat ve Kırıkkale'de İnşaat ile idari ve destek hizmet faaliyetleri sektörleri, Ağrı'da Diğer Hizmet faaliyetleri sektörlerindeki net istihdam değişim oranlarında yüksek düzeyde artış beklenmektedir. Artvin'de İnşaat, Eğitim ve Sağlık sektörlerinde beklenen istihdam azalışı il genelinde net istihdam değişim oranını negatif çıkarmıştır. Kilis'te İnşaat, Ulaştırma ve Depolama ile Eğitim sektörlerinde beklenen istihdam azalışı net istihdam beklentisini negatif çıkarmıştır. Hakkari'de İnşaat, Eğitim ile Diğer Hizmet Faaliyetleri sektörleri istihdam azalışı beklentisi olan sektörlerdir. Bir yıl sonra istihdamında azalış beklenen illerde İnşaat ve Eğitim sektörlerinde ortak olarak istihdam azalışı beklenmektedir. Bu dikkat çekici bir noktadır.

81 ilin 43'ünde Türkiye Geneli ortalaması olan % 5,1 veya üzerinde net istihdam artışı beklenmektedir. Geri kalan 38 ilin 3'ünde istihdam azalışı beklenirken 35 ilde beklenen istihdam artış oranı Türkiye genelinin altındadır. Muş, Bayburt ve Nevşehir'de net istihdam artış beklentisi en düşük oranda olan illerdir.

Tablo 54 **Meslek Grupları İtibariyle Net İstihdam Değişim Oranlar**

Meslek Grupları	Net İstihdam Değişimi	Toplam Çalışan Sayısı	Net İstihdam Değişim Oranı
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	23.657	697.961	3,4%
Hizmet ve Satış Elemanları	67.357	929.129	7,2%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	63.370	1.251.516	5,1%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	836	28.678	2,9%
Profesyonel Meslek Mensupları	23.007	720.472	3,2%
Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	84.561	1.252.583	6,8%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Çalışanı	27.589	611.700	4,5%
Tesis ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	70.104	1.316.391	5,3%
Yöneticiler	1.284	241.262	0,5%
Toplam	**361.764**	**7.049.691**	**5,1%**

Kaynak: TİPTA 2014-1

Türkiye'de meslek gruplarına göre net istihdam artışını değerlendirdiğimizde 84 bin 561 kişilik istihdam artışı beklentisi ile en fazla sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlarda olmuştur. Bu meslek grubunu sırasıyla tesis ve makine operatörleri ve montajcılar, hizmet ve satış elemanları ve nitelik gerektirmeyen meslekler takip etmektedir. Meslek gruplarına net istihdam değişim oranı anlamında baktığımızda ise sayısal sıralama değişerek % 7,2 ile hizmet ve satış elemanları birinci sırada yer almaktadır.

Sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grubunda net istihdam değişim oranının ilk sırada bulunmayışının nedeni bu meslek grubunda sayısal anlamda artış en fazla olmasına rağmen çalışan sayılarına oranla düşük kalmasıdır. Hizmet ve satış elemanları meslek grubunda ise net istihdam artışı toplam çalışan sayısına diğer meslek gruplarına göre fazla olması net istihdam değişim oranı bağlamında birinci sırada olmasını sağlamıştır. Bu meslek grubunu sırasıyla % 6,8 ile sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar ve % 5,3 ile tesis ve makine operatörleri ve montajcılar takip etmektedir. Bütün meslek gruplarında istihdam artışı beklenmektedir. En düşük net istihdam değişim oranı beklentisi Yöneticiler meslek grubundadır. Nitelik Gerektirmeyen Mesleklerde % 5,1'lik istihdam artışı beklenmesi dikkat çekicidir.

30 Haziran 2015 tarihi itibariyle en fazla istihdam artışı beklenen meslek güvenlik görevlisi olmuştur. Bunu Satış Elemanı, Temizlik Görevlisi ve Makineci (Tekstil) takip etmektedir. En fazla istihdam azalışı beklenen meslek Asfalt İşçisi olmuştur. Bunu Öğretmen ve Ring Ustası meslekleri takip etmişlerdir. 2015 yılı içerisinde özel dershanelerin kapanacağı beklentisi öğretmen mesleğinde istihdam azalışı olacağı yönünde bir sonuç ortaya çıkarmıştır.

Tablo 55 Net İstihdam Artışı ve Azalışı Beklenen İlk 10 Meslek

Net istihdam Artışı Beklenen Meslekler	Net İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler
Güvenlik Görevlisi	Asfalt İşçisi
Satış Elemanı	Öğretmen
Temizlik Görevlisi	Ring Ustası
Makineci (Tekstil)	İnşaat Bekçisi
İnşaat İşçisi	Kayısı İşleme ve Paketleme İşçisi
Beden İşçisi	Bilgisayar Operatörü
Garson	Tekne Montaj İşçisi
Kaynakçı	Kule Vinç Operatörü
Şoför	Endüstriyel Mekanik Teknisyeni
Mobilyacı	Tuğla İmal İşçisi

Kaynak: TİPTA 2014-1

Hangi mesleklerde istihdam artışı veya azalışı olacağının tahmin edilmesi uygulanacak politika ve projelere yön verilmesi açısından önemlidir. Bu sayede istihdamın kalıcı olarak sağlanması, kamu kaynaklarının yerinde ve verimli kullanılması sağlanmaktadır. Toplam 2 bin 314 farklı meslekte istihdam artışı beklenirken 282 farklı meslekte ise istihdam azalışı beklenmektedir. Çalışan bulunan mesleklerin yaklaşık yarısında ise herhangi bir değişim beklenmemektedir.

Tablo 56 Mevsimlik Çalıştıran İşyerlerindeki Net İstihdam Değişim Oranları ve Sektörler İçerisindeki Net İstihdam Değişim Payı

SEKTÖRLER	Mevsimlik Personel Çalıştıran İşyerlerinin		Toplam İşyerlerinin	
	NİDO	Sektörler İtibariyle Net Değişim Payı	NİDO	Sektörler İtibariyle Net Değişim Payı
Madencilik ve taş ocakçılığı	6,5%	1,1%	5,2%	1,2%
İmalat	4,9%	12,8%	4,6%	31,8%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	2,4%	0,0%	0,8%	0,1%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	0,7%	0,1%	4,1%	0,4%
İnşaat	11,7%	30,1%	7,3%	16,7%
Toptan ve perakende ticaret	7,8%	12,8%	4,9%	15,3%
Ulaştırma ve depolama	4,8%	3,6%	3,0%	2,7%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	1,6%	7,2%	2,9%	4,4%
Bilgi ve iletişim	9,9%	1,4%	5,3%	1,5%
Finans ve sigorta faaliyetleri	0,1%	0,1%	3,9%	2,0%
Gayrimenkul faaliyetleri	11,7%	0,8%	4,8%	0,5%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	9,7%	2,5%	4,8%	2,6%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	19,2%	25,9%	10,8%	16,4%
Eğitim	1,5%	0,3%	0,5%	0,3%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	2,9%	0,3%	4,9%	2,6%
Kültür, Sanat, Eğlence, dinlence ve spor	2,3%	0,3%	2,9%	0,2%
Diğer hizmet faaliyetleri	3,3%	0,7%	5,5%	1,4%
Toplam	**6,3%**	**100,0%**	**5,1%**	**100,0%**

Kaynak: TİPTA 2014-1

Net istihdam değişim oranına sektörel bazda mevsimlik işçi çalıştıran ve toplam işyeri olarak bakıldığında, yedi sektörde toplam işyerlerinde net istihdam değişim oranının mevsimlik personel çalıştıran işyerlerindeki net istihdam değişim oranından fazla olduğu görülmektedir. Net istihdam değişim oranlarına mevsimlik personel çalıştıran işyerleri özelinde baktığımızda en fazla % 19,2 ile idari ve destek hizmet faaliyetleri, % 11,7 ile gayrimenkul faaliyetleri ve inşaat sektörleri takip etmektedir. Toplam işyerleri özelinde net istihdam değişim oranına baktığımızda ise birinci sırada % 10,8 ile yine idari ve destek hizmet faaliyetleri yer almaktadır. Bunu % 7,3 ile inşaat, % 5,5 ile diğer hizmet faaliyetleri takip etmektedir.

Sektörler itibariyle net istihdam değişim payını mevsimlik personel çalıştıran ve toplam işyerleri yönünde karşılaştırdığımızda altı sektörde mevsimlik işçi çalıştıran işyerlerindeki sektörler itibariyle net istihdam değişim payının fazla olduğu görülmektedir. Söz konusu sektörlerin büyük bir kısmının mevsimsel etkilerden fazlasıyla etkilenen sektörlerden oluştuğu görülmektedir.

Mevsimlik personel çalıştıran işyerinde sektörler itibariyle net istihdam değişim payı en fazla % 30,1 ile inşaat, % 25,9 ile idari ve destek hizmet faaliyetleri, % 12,8 ile imalat ve toptan ve perakende ticaret sektörleri olarak sıralanmıştır. Toplam işyerlerinde sektörler itibari ile net istihdam değişim payı sıralamasında birinci olarak % 31,8 ile imalat sektörü yer alırken bu sektörü % 16,7 ile inşaat ve % 16,4 ile de idari ve destek hizmet faaliyetleri sektörleri takip etmektedir.

İnşaat sektöründe görülen yüzde 7,3'lük net istihdam değişim oranını mevsimlik personel çalıştıran işyerleri özelinde incelediğimizde bu oranın yüzde 11,7'ye yükseldiğini görmekteyiz. İnşaat sektöründeki mevsimlik personel çalıştıran işyerlerinin toplam işyerlerine göre yüksek net istihdam değişim oranı vermesi, inşaat sektörünün mevsimlik personele olan ihtiyacını ortaya koymaktadır. Mevsimlik personel çalıştıran işyerlerinin de toplam işyerlerine göre daha fazla istihdam artışı beklemesi inşaat sektörünün mevsimsel şartlardan etkilendiğini göstermektedir.

Türkiye İşgücü Piyasası Talep Araştırması kapsamında part-time çalışan işyerlerine 30 Haziran 2015 itibariyle istihdam artışı ile ilgili soru yönelttiğimizde part-time çalışanı olan işyerlerinin net istihdam değişim oranı beklentisi % 3,8 olmuştur. Part-time çalışanı olmayan işyerlerinin mevcut istihdamlarına ek olarak net istihdam değişim oranını % 5,5 olarak gerçekleştirmeyi öngörmektedirler. Bu veriler ışığında part-time çalışanı olmayan işyerlerinin istihdamın artması ve işsizliğin azalmasına oransal olarak daha fazla katkı sağlayacağı görülmektedir. Türkiye'deki toplam işyerlerinde net istihdam değişim oranı ise % 5,1 olarak hesaplanmıştır.

Araştırma kapsamındaki her beş işyerinden bir tanesi önümüzdeki yıl istihdamını arttıracağını bildirmiştir. İşyerlerinin sadece yüzde 4,2'si istihdamlarını azaltacaklarını belirtmiştir. İşyerlerinin çok önemli bir kısmı ise ya istihdamında değişiklik beklemiyor ya da bir yıllık vadede bir öngörüsü bulunmamaktadır.

Tablo 57 İşyerlerine Göre İstihdam Artış/Azalış Beklentisi

SEKTÖRLER	İstihdam Artışı İşyeri %	İstihdam Azalışı İşyeri %
Madencilik ve taş ocakçılığı	17,3%	4,1%
İmalat	25,5%	3,9%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	12,0%	1,5%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	23,2%	2,4%
İnşaat	18,1%	4,6%
Toptan ve perakende ticaret	22,3%	3,9%
Ulaştırma ve depolama	18,3%	5,0%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	21,3%	3,8%
Bilgi ve iletişim	26,6%	2,6%
Finans ve sigorta faaliyetleri	16,3%	2,0%
Gayrimenkul faaliyetleri	19,2%	2,6%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	21,1%	4,4%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	25,4%	3,7%
Eğitim	14,4%	9,7%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	29,0%	2,3%
Kültür, Sanat, Eğlence, dinlence ve spor	17,8%	4,0%
Diğer hizmet faaliyetleri	18,2%	4,3%
Genel Toplam	**21,8%**	**4,2%**

Kaynak: TİPTA 2014-I

Tüm sektörlerde istihdam artışı bekleyen işyerlerinin oranı istihdam azalışı bekleyen işyerlerinin oranına göre daha yüksektir. İki oranın birbirine en yakın olduğu sektör ise Eğitim'dir. Eğitim sektöründeki işyerlerinin % 14,4'ü istihdam artışı beklerken % 9,7'si ise istihdam azalışı beklemektedir. İki oranın birbirinden en fazla uzaklaştığı sektör ise İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörüdür. Bu sektördeki işyerlerinin % 29'u istihdam artışı beklerken sadece % 2,3'ü istihdam azalışı beklemektedir.

İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektöründeki her üç işyerinden yaklaşık bir tanesinde istihdam artışı beklenirken bu sektörü Bilgi ve İletişim sektörü takip etmektedir. Bilgi ve İletişim sektöründeki işyerlerinin % 26,6'sı istihdam artışı beklerken bu oran İmalat sektöründe % 25,5'tir. Bu üç sektörden İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri ile imalat sektörünün net istihdam değişim oranı Türkiye genelinin altındadır. Bu sektörlerde istihdam artışı bekleyen işyerlerinin oranı yüksek olsa da istihdam artışı beklenen kişi sayısı ise diğer sektörlere göre düşüktür.

Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektörü ise hem en düşük oranda istihdam artışı hem de en düşük oranda istihdam azalışı bekleyen işyeri oranına sahip sektördür. Bu sektörde net istihdam değişim oranı da oldukça düşüktür. Eğitim sektöründeki işyerlerinin yaklaşık % 10'u istihdam azalışı beklerken daha sonra Ulaştırma ve Depolama sektörü % 5'lik oranıyla gelmektedir.

Net istihdam değişim oranı en yüksek olan İdari ve destek hizmet faaliyetleri sektöründeki her dört işyerinden birinde istihdam artışı beklenmektedir. Bu alandaki oranı da yüksektir. Bu sektördeki işyerleri ihale usulü çalışan işyerleridir. Gelecekte ihale alma yönündeki beklentileri oldukça yüksektir.

İl düzeyinde işyerlerinin beklentilerine bakıldığında; hem istihdam artışı bekleyen işyeri oranında hem de istihdam azalışı bekleyen işyeri oranında Iğdır ili ilk sıradadır. Iğdır'daki işyerlerinin % 39'u istihdam artışı beklerken, % 12'si istihdam azalışı beklemektedir. Çanakkale, Konya, Yozgat, Tokat, Rize, Kırıkkale ve Şırnak illerinde istihdam artışı bekleyen işyerlerinin oranı % 33 ile % 30 arasındadır. Iğdır, Tokat ve Kırıkkale illeri net istihdam değişimi oranı en yüksek beş il içerisindedir. En düşük oranda istihdam artışı bekleyen işyeri oranına sahip illerimiz ise Hakkari, Bingöl ve Tunceli'dir. Bu illerde istihdam artışı bekleyen işyerlerinin oranı % 10'un altındadır. 81 ilimizde de istihdam artışı bekleyen işyerlerinin oranı istihdam azalışı bekleyen işyerlerinin oranından daha yüksektir. İstihdam azalışı bekleyen işyerlerinin oranının en yüksek olduğu iller ise sırasıyla Iğdır, Ağrı, Kars, Gümüşhane ve Kilis'tir. İstihdam azalışı bekleyen işyeri oranının en düşük olduğu iller ise sırasıyla Sakarya, Kırşehir, Mardin, Isparta ve Kayseri'dir.

Artvin, Kilis ve Hakkari'de istihdam azalışı beklenirken Kilis'te işyerlerinin % 16'sı istihdam artışı, % 8'i ise istihdam azalışı, Artvin'de işyerlerinin % 17'si istihdam artışı, % 4'ü istihdam

azalışı, Hakkari'de işyerlerinin % 8'i istihdam artışı % 3'ü istihdam azalışı beklemektedir. İstihdam azalışı bekleyen işyerleri sayısal olarak daha fazla kişi istihdamlarını azaltacaklarını tahmin ettikleri için bu illerde istihdam azalışı beklenmektedir.

2.6. SEKTÖRLERDE ÖN PLANA ÇIKAN MESLEKLER

2014 yılı I. Dönem İşgücü Piyasası Talep Araştırması bilindiği üzere sektörel düzeyde tahmin üreten bir çalışmadır. Nace Rev.2'ye göre 17 sektörde tahmin üretmektedir. Raporun bu bölüme kadar olan kısmında sektörler ile ilgili bilgilere detaylı olarak yer verilmiştir. Ancak sektörlerde hangi mesleklerin ön plana çıktığı konusuna ise yer verilememiştir. Bu bölümde ise araştırma kapsamında bulunan 17 sektörde en fazla hangi mesleklerde açık iş ve temininde güçlük çekilen meslek bulunduğu hususuna ve istihdam artışı veya azalışı beklenen meslekler ilişkin bilgiler verilecektir.

Bu bölüm analiz edilirken dikkat edilmesi gereken en önemli hususlardan bir tanesi bazı mesleklerin sektörü olmadığı varsayımıdır. Bazı meslekler belirli sektördeki işyerlerinde bulunabilirken bazı meslekler ise tüm sektörlerdeki işyerlerinde bulunabilmektedir. Örneğin; Muhasebeci, Büro Memuru veya Temizlik Görevlisi bütün işyerlerinde bulunabilir. Bu durum da bu mesleklerin tüm sektörlerde olduğu sonucunu karşımıza çıkarmaktadır. Bu bölüm değerlendirilirken bu husus önemle dikkate alınmalıdır.

Özellikle son dönemlerde çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından hazırlanan eylem planlarında ve 2023 Ulusal İstihdam Stratejisi'nde sektörel düzeyde hedefler ve eylemler bulunmaktadır. Bu bakımdan sektör düzeyindeki bilgilerin önemi her geçen gün artmaktadır. Yapılan çalışmada sektörel olarak detaylı bilgilere erişilmiştir. Bu bilgilerin kullanıcılar ile paylaşılması amacıyla bu bölüm hazırlanmıştır.

Madencilik ve Taş Ocakçılığı

Tablo 58 Madencilik ve Taş Ocakçılığı Sektöründe Açık iş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

Açık İş		Temininde Güçlük Çekilen Meslek	
Meslek	%	Meslek	%
Madenci (Genel)	25,5%	Madenci (Genel)	46,6%
Mermer İşçisi	12,1%	Mermer İşçisi	7,2%
Beden İşçisi (Genel)	9,5%	İş Makineleri Operatörü	4,8%
Sondaj İşçisi	8,8%	Beden İşçisi (Genel)	2,8%
Şoför-Yük Taşıma	2,6%	Şoför-Yük Taşıma	2,4%
Ağır Kamyon Şoförü	2,1%	Ağır Kamyon Şoförü	2,0%
İş Makineleri Operatörü	2,0%	Maden Mühendisi	1,8%
Maden Mühendisi	1,7%	Kepçe Operatörü	1,7%
Diğer Madenciler Ve Taşocakçılar	1,5%	Ekskavatör(Kazıma Ve Yükleme) Operatörü	1,4%
Taşlama Tezgâh Ustası	1,4%	Diğer Madenciler Ve Taş ocakçılar	1,1%
Yer Altı Maden İşletmesi Hazırlık Elemanı	1,3%	Kaynakçı (Oksijen Ve Elektrik)	1,0%
Makine Bakımcı	1,3%	Beden İşçisi (İnşaat)	1,0%
Garson (Servis Elemanı)	1,2%	Taşlama Tezgâh İşçisi	0,9%
Ekskavatör(Kazıma Ve Yükleme) Operatörü	1,1%	Mekanik Bakım Onarımcısı	0,9%
Diğer Elektrik Tesisatçıları	1,1%	Beton Transmikser Operatörü	0,8%

Kaynak: TİPTA 2014-1

Madencilik sektöründe hem açık iş hem de temininde güçlük çekilen mesleklerde Madenci ve Mermer işçisi meslekleri ön plana çıkmaktadır. Madenci mesleği temininde güçlük çekilen mesleklerin yaklaşık yarısını oluşturmaktadır.

En fazla Açık iş ve temininde güçlük çekilen ilk 15 mesleğin 8 tanesi ortaktır. Bu 8 meslek aynı zamanda en fazla istihdam artışı beklenen ilk 15 mesleğin içerisindedir. Dolayısıyla bu mesleklerde Madencilik sektörünün eleman ihtiyacı olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Madenci, Mermer İşçisi, İş Makinesi Operatörü, Beden İşçisi, Şoför ve Maden Mühendisi bu sektörde ön plana çıkan mesleklerdir.

Tablo 59 Madencilik ve Taş Ocakçılığı Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı

İstihdam Artışı	İstihdam Azalışı
Meslek	Meslek
Madenci (Genel)	Mermer Ocakçısı
Mermer İşçisi	Soğuk Demirci
Beden İşçisi (Genel)	İnşaat Kalıpçısı (Ahşap)
Konkasör Operatörü (Kırma-Eleme)	Meydancı
İş Makineleri Operatörü	Sıhhi Tesisatçı/Isıtma Ve Sıhhi Tesisatçı
Sondaj İşçisi	İnşaat Elemanları Kalıpçısı (Elle)
Diğer Madenciler Ve Taş Ocakçılar	Taş Ayırıcı (Mermer, Granit)
Ağır Kamyon Şoförü	Yapı Yalıtımcısı
Şoför-Yük Taşıma	Beton Delme Kesme Makinesi Operatörü (Karotcu)
Beton Transmikser Operatörü	Kürekçi - Kömür Ocağı
Maden Mühendisi	Maden Topoğrafı
Yer Altı Müteferrik İşçisi	Demirci (Makine İle)
Yer Altı Maden İşletmesi Hazırlık Elemanı	Cevher Hazırlama Teknikeri
Ekskavatör(Kazıma Ve Yükleme) Operatörü	İş Makineleri Bakım Ve Onarımcısı
İnşaat Kalfası (Genel)	İş Makineleri Yağcısı

Kaynak: TİPTA 2014-1

İstihdam azalışı beklenen mesleklerde sayısal olarak çok fazla bir azalış beklenmemektedir. Sektörde 55 meslekte istihdam azalışı beklenirken, 114 farklı meslekte ise net istihdam artışı beklenmektedir.

İmalat

İmalat sektörü çalışma içerisindeki sürükleyici sektördür. En fazla işyeri, çalışan, açık iş ve temininde güçlük çekilen meslek bu sektördedir. Açık iş ve temininde güçlük çekilen ilk 3 meslek aynıdır. Aynı zamanda bu meslekler en fazla istihdam artışı beklenen ilk 3 meslektir. En fazla Açık iş olan ve temininde güçlük çekilen ilk 15 mesleğin 12 tanesi ortaktır. Bu meslek-lerin 10 tanesi ise en fazla istihdam artışı beklenen ilk 15 mesleğin içerisindedir. Bu sektörde özellikle Makineci (Dikiş), Beden İşçisi, Gaz altı Kaynakçısı, Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı,

CNC Torna Tezgahı Operatörü, Mobilya İmalatçısı gibi meslekler ön plana çıkmaktadır. Ayrıca Mermer İşçisi ve Beden İşçisi meslekleri İmalat sektöründe olduğu gibi Madencilik sektöründe de ön plana çıkan meslekler olması dikkat çekicidir.

Tablo 60 İmalat Sektörü Açık iş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

Açık İş		Temininde Güçlük Çekilen Meslek	
Meslek	%	Meslek	%
Makineci (Dikiş)	13,2%	Makineci (Dikiş)	12,7%
Beden İşçisi (Genel)	8,6%	Beden İşçisi (Genel)	4,1%
Gaz Altı Kaynakçısı	2,8%	Gaz Altı Kaynakçısı	3,4%
Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı	2,0%	Cnc Torna Tezgahı Operatörü	1,8%
Ütücü	1,9%	Mermer İşçisi	1,5%
Dikiş Makinesi Operatörü-Kumaş	1,7%	Kaynakçı (Oksijen Ve Elektrik)	1,5%
Cnc Torna Tezgahı Operatörü	1,4%	Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı	1,4%
Ortacı/Ayakçı (Tekstil)	1,4%	Ütücü	1,4%
Kaynakçı (Oksijen Ve Elektrik)	1,3%	Dikiş Makinesi Operatörü-Kumaş	1,3%
Mermer İşçisi	1,3%	Dokuma Makineleri Operatörü / Dokumacı	1,2%
Overlok Makinesi Operatörü (Overlokçu)	1,0%	Ortacı/Ayakçı (Tekstil)	1,2%
Kalite Kontrolcü-Tekstil	1,0%	Kalite Kontrolcü-Tekstil	1,0%
Dokuma Makineleri Operatörü / Dokumacı	1,0%	Mobilya İmalatçısı/Mobilyacı (Ahşap)	0,9%
Tekstil Terbiye İşçisi	1,0%	Dökümcü (Metal)	0,9%
Metal Mamuller Montaj İşçisi	0,9%	Mobilya Döşeme İşçisi	0,9%

Kaynak: TİPTA 2014-1

İmalat sektöründe ön plana çıkan meslekler, mesleki nitelik ve beceri gerektiren meslekler dir. İmalat sektörünün alt sektör grubunda Tekstil ve konfeksiyon imalatının biraz daha ağırlıklı olması bu sektöre yönelik meslekleri biraz daha ön plana çıkarmıştır.

Tablo 61 İmalat Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı

İstihdam Artışı	İstihdam Azalışı
Meslek	**Meslek**
Makineci (Dikiş)	Asfalt İşçisi
Beden İşçisi (Genel)	Ring Ustası
Gaz Altı Kaynakçısı	Kesim Kontrol İşçisi (Konfeksiyon)
Kaynakçı (Oksijen Ve Elektrik)	Deri Kesimci
Cnc Torna Tezgahı Operatörü	Tuğla İmal İşçisi
Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı	Gemi Onarım İşçisi
Mermer İşçisi	Trikotajcı/Endüstriyel Örmeci
Mobilya İmalatçısı/Mobilyacı (Ahşap)	Ciltçi (Mücellit)
Ütücü	Kuruyemiş Harman İşçisi
Bisküvi İmalat İşçisi	Kayısı İşleme Ve Paketleme İşçisi
Dokuma Makineleri Operatörü / Dokumacı	Av Tüfeği İmal İşçisi
Konfeksiyon İşçisi	Elektrik Tesisatçısı/Elektrik Tesisatçısı Ve Pano Montörü
Metal Mamuller Montaj İşçisi	Turizm Ve Otelcilik Elemanı
İplik Eğirme Operatörü (Ring/Vater/Vargel)	Takı İmalat Teknisyeni
Kablo Ağı Bantlama Elemanı	Diğer Dikişçiler Ve Nakışçılar

Kaynak: TİPTA 2014-1

Bu sektörde en fazla istihdam azalışı beklenen mesleklerin önemli bir kısmı Türkiye genelinde en fazla istihdam azalışı beklenen meslekler içerisinde yer almaktadır. Sektörün Türkiye geneli içerisindeki ağırlığından dolayı yukarıdaki tablolar Türkiye geneli tablolarına da yön vermektedir. Sektörde 111 farklı meslekte istihdam azalışı beklenirken, 1.424 farklı meslekte ise istihdam artışı beklenmektedir.

Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı

Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı sektörü işyeri ve çalışan sayısı bakımından küçük bir sektördür. Bu sektörde açık iş ve temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında nitelik ve becerinin yanında yüksek eğitim düzeyi de gerektiren meslekler olduğu görülmektedir. En fazla açık iş ve temininde güçlük çekilen meslek Elektrik Teknikeri'dir. Her iki alanda da oranı % 10'dur. Bu sektörde ihtiyaç duyulan mesleklerin oranları birbirine yakındır.

Tablo 62 Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı Sektöründe Açık iş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

Açık İş		Temininde Güçlük Çekilen Meslek	
Meslek	%	Meslek	%
Elektrik Teknikeri	10,7%	Elektrik Teknikeri	10,7%
Büro Memuru (Genel)	6,9%	Sondaj İşçisi	7,8%
Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)	5,5%	Diğer Elektrik Teknisyenleri	6,2%
Elektrik-Elektronik Mühendisi	4,6%	Elektrik Mühendisi	4,8%
Elektrik Tesisatı Ve Pano Montörü Teknisyeni/Elektrik Teknisyeni	4,3%	Muhasebeci	4,2%
Elektrikçi (Genel)	4,0%	Makine Mühendisi	3,3%
Makine Mühendisi	3,8%	Lpg Dolum Ve Boşaltım İşçisi	2,9%
Finans Uzmanı	3,4%	Elektrik Tesisatı Ve Pano Montörü Teknisyeni/ Elektrik Teknisyeni	2,7%
Kontrol Mühendisi /Kontrol Ve Otomasyon Mühendisi	3,1%	Elektrik Dağıtım Şebekesi Bakım Teknisyeni	2,7%
Elektrik Mühendisi	3,0%	Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)	2,7%
Diğer Elektrik Teknisyenleri	2,8%	Elektrikçi (Genel)	2,6%
Muhasebeci	2,7%	Elektrik-Elektronik Mühendisi	2,6%
Mekanik Vasıta Tesis Cihaz Vinç Operatörü	2,3%	Finans Uzmanı	2,3%
Kalorifer Tesisatçısı	2,3%	Elektrik Teknisyeni-Yüksek Voltaj	2,0%
Beden İşçisi (Genel)	2,1%	Gaz Altı Kaynakçısı	1,9%

Kaynak: TİPTA 2014-1

En fazla açık iş bulunan ilk 15 meslek ile en fazla temininde güçlük çekilen ilk 15 mesleğin 10 tanesi ortaktır. Özellikle Elektrik ile ilgili mesleklerin yoğunluğu dikkat çekmektedir. Elektrik Teknikeri mesleği; sektörde hem açık iş hem temininde güçlük çekilen meslek hem de istihdam artışı beklenen meslekler içerisinde ilk sıradadır. Bu mesleğin yanında Elektrik-Elektronik Mühendisi, Elektrik Mühendisi, Elektrik Teknisyeni, Elektrikçi, Elektrik Tesisatı Ve Pano Montörü Teknisyeni/Elektrik Teknisyeni meslekleri sektörde ön plana çıkan mesleklerdir.

İstihdam azalışı beklenen mesleklerdeki sayısal azalış öngörüsü oldukça düşüktür. 21 farklı meslekte istihdam azalışı beklenirken 78 farklı meslekte ise istihdam artışı beklenmektedir. Bu sektörde Beden İşçisi mesleğinde istihdam azalışı beklenmesi dikkat çeken bir noktadır.

Tablo 63 Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı

İstihdam Artışı	İstihdam Azalışı
Meslek	**Meslek**
Elektrik Teknikeri	Endüstriyel Mekanik Teknisyeni
Metal Mamuller Montaj İşçisi	Mekanik Bakım Onarımcısı
Sondaj İşçisi	İskele Kurucusu-İnşaat (Metal Veya Ahşap)
Elektrik Tesisatı Ve Pano Montörü Teknisyeni/Elektrik Teknisyeni	Boru Döşemecisi
Elektrikçi (Genel)	Beden İşçisi (İnşaat)
Doğalgaz Ve Tesisat Teknikeri	Beden İşçisi (Genel)
Pazarlamacı	Usta Öğretici (Kaynakçılık)
Diğer Elektrik Teknisyenleri	Kaynakçı (Oksijen Ve Elektrik)
Elektrik Mühendisi	Müşteri Hizmetleri Görevlisi/Asistanı
Diğer Makine Teknisyenleri	Topoğraf
Elektrik-Elektronik Mühendisi	Laboratuvar Teknikeri
Makine Teknikeri	Büro Memuru (İdari İşler)
Seracılık Teknikeri	İş Güvenliği Uzmanı (Tehlikeli Sınıf-B)
Elektrik-Elektronik Teknisyeni	Çaycı
Makine Mühendisi	Depo Sorumlusu

Kaynak: TİPTA 2014-1

Su temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri

Su temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri işyeri ve çalışan sayısı bakımından küçük bir sektördür. Bu sektörde açık iş ve temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında nitelik ve beceri gerektiren mesleklerin yanında mesleki nitelik gerektirmeyen mesleklerin de olduğunu görmekteyiz. En fazla açık iş ve temininde güçlük çekilen meslek Geri Dönüşüm İşçisi'dir.

Tablo 64 Su temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri Sektöründe Açık İş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

Açık İş		Temininde Güçlük Çekilen Meslek	
Meslek	%	Meslek	%
Geri Dönüşüm İşçisi	15,9%	Geri Dönüşüm İşçisi	13,5%
Beden İşçisi (Genel)	11,8%	Beden İşçisi (Genel)	12,8%
Şoför-Yük Taşıma	7,0%	Şoför-Yük Taşıma	10,5%
Plastik Geri Dönüşüm Makinesi Operatörü	5,9%	Çevre Mühendisi	3,6%
Makine Montajcısı	3,8%	Plastik Geri Dönüşüm Makinesi Operatörü	3,3%
Temizlik Görevlisi	3,4%	Oksi-Gaz Kaynakçısı	3,1%
Muhasebeci	2,4%	İş Makineleri Operatörü	2,7%
Çevre Mühendisi	2,3%	Kepçe Operatörü	2,1%
Hurda Toplayıcısı/Geri Dönüştürülebilir Atık Toplayıcısı	2,2%	Proses İşçisi	2,1%
Ağır Kamyon Şoförü	1,8%	İnşaat Mühendisi	2,1%
Makine Mühendisi	1,7%	Hurda Toplayıcısı/Geri Dönüştürülebilir Atık Toplayıcısı	2,1%
Metal Levha İşçisi	1,7%	Taş Yapı Ustası (Restorasyon)	1,7%
Proses İşçisi	1,7%	Satış Temsilcisi / Plasiyer	1,7%
Plastik Mamuller İmal İşçisi	1,7%	Beko Loder (Kazıcı - Yükleyici) Operatörü	1,5%
Plastik Kalıp Makinesi Operatörü (Presle)	1,7%	Forklift Operatörü	1,5%

Kaynak: TİPTA 2014-1

En fazla açık iş bulunan ilk 15 meslek ile en fazla temininde güçlük çekilen ilk 15 mesleğin 7 tanesi ortaktır. Bu 7 mesleğin ise sadece 4 tanesi en fazla istihdam artışı beklenen ilk 15 meslek içerisindedir. Geri Dönüşüm İşçisi, Beden İşçisi, Şoför ve Plastik Geri Dönüşüm Makinesi Operatörü meslekleri sektörde ön plana çıkan mesleklerdir.

Tablo 65 **Su temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı**

İstihdam Artışı	İstihdam Azalışı
Meslek	**Meslek**
Beden İşçisi (Temizlik)	Kaynakçı (Oksijen Ve Elektrik)
Beden İşçisi (Genel)	Tehlikeli Madde Taşımacılığı Şoförü/Tanker Operatörü
Temizlik Görevlisi	Vidanjör Şoförü
Geri Dönüşüm İşçisi	Sevkiyat Görevlisi
Plastik İşlemeci	Bekçi
Süpürgeci (Temizlik İşçisi) - Cadde, Sokak Vb.	Diğer Özel Sektör Genel Müdür Yardımcıları
Atık Toplayıcısı	Diğer Özel Sektör Genel Müdürler
Çöpçü	Hamal
Makine Montajcısı	Muhasebe Müdürü
Şoför-Yük Taşıma	Vinç Operatörü
Plastik Geri Dönüşüm Makinesi Operatörü	
Depo Hamalı	
Ağır Kamyon Şoförü	
İnşaat Mühendisi	
Metal Kesimci (Şaloma)	

Kaynak: TİPTA 2014-1

İstihdam azalışı beklenen mesleklerdeki sayısal azalış öngörüsü oldukça düşüktür. Sadece 10 farklı meslekte istihdam azalışı beklenirken 85 farklı meslekte ise istihdam artışı beklenmektedir. Bu sektörde en fazla istihdam artışı beklenen meslekler içerisinde mesleki beceri ve nitelik gerektirmeyen mesleklerin ağırlığı dikkat çekmektedir.

İnşaat

İnşaat sektörü işyeri ve çalışan sayısı bakımından büyük sektörlerden biridir. En fazla açık iş ve temininde güçlük çekilen mesleklerin toplam içerisindeki oranları düşüktür. Açık iş ve temininde güçlük çekilen meslekler bir alana yığılmamış, oransal olarak meslekler arasında dengeli dağılmıştır. Bu sektörde açık iş ve temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında nitelik ve beceri gerektiren mesleklerin yanında mesleki nitelik gerektirmeyen mesleklerin de olduğu görülmektedir.

En fazla açık iş bulunan ilk 15 meslek ile en fazla temininde güçlük çekilen ilk 15 mesleğin 5 tanesi ortaktır. Bu 5 mesleğin ise sadece 3 tanesi en fazla istihdam artışı beklenen ilk 15 meslek içerisindedir. Sektörde en fazla ihtiyaç duyulan meslekler arasında bir farklılaşma görülmektedir. Elektrikçi, Beden İşçisi (İnşaat), Sıhhi Tesisatçı/Isıtma ve Sıhhi Tesisatçı ve İnşaat Mühendisi meslekleri sektörde ön plana çıkan mesleklerdir.

Tablo 66 İnşaat Sektöründe Açık İş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

Açık İş		Temininde Güçlük Çekilen Meslek	
Meslek	%	Meslek	%
Beden İşçisi (Genel)	4,0%	Elektrikçi (Genel)	3,5%
Beden İşçisi (İnşaat)	3,5%	Sıhhi Tesisatçı/Isıtma Ve Sıhhi Tesisatçı	3,5%
Elektrikçi (Genel)	3,3%	İnşaat Elemanları Kalıpçısı (Elle)	3,0%
Gaz Altı Kaynakçısı	3,3%	Beden İşçisi (İnşaat)	2,7%
İnşaat Mühendisi	2,7%	Sıvacı	2,6%
Ön Muhasebeci	2,1%	Tır-Çekici Şoförü	2,6%
Temizlik Görevlisi	2,0%	İnşaat Mühendisi	2,4%
Garson (Servis Elemanı)	2,0%	Gaz Altı Kaynakçısı	2,3%
Boyacı-Metal	1,8%	İş Makineleri Operatörü	2,2%
Sıhhi Tesisatçı/Isıtma Ve Sıhhi Tesisatçı	1,8%	Kaynakçı (Oksijen Ve Elektrik)	2,1%
Çağrı Merkezi Görevlisi	1,7%	İnşaat Kalıpçısı (Ahşap)	1,9%
Mobilyacı	1,5%	İnşaat Ustası	1,8%
Sekreter	1,5%	Fayans, Seramik Ve Karo Döşemecisi	1,7%
Muhasebeci	1,5%	İnşaat Teknolojisi Teknikeri	1,4%
Çelik Konstrüksiyon İşçisi	1,5%	Soğuk Demirci	1,3%

Kaynak: TİPTA 2014-1

İnşaat sektöründe 134 farklı meslekte istihdam azalışı beklenirken 539 farklı meslekte ise istihdam artışı beklenmektedir. Bazı meslekler bu sektöre ait değil gibi görünse de İnşaat sektörü kapsamı geniş olan bir sektördür.

Tablo 67 İnşaat Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı

İstihdam Artışı	İstihdam Azalışı
Meslek	Meslek
Beden İşçisi (İnşaat)	Diğer Sıhhi Tesisat İşçileri ve Boru Tesisatçıları
Elektrikçi (Genel)	İnşaat Bekçisi
Beden İşçisi-Bina İnşaatı	Kule Vinç Operatörü
Sıvacı	Diğer Metal İşlemcileri
Nezaretçi ve Ustabaşı (İnşaat İşleri)	Muhasebe Meslek Elemanı
Beden İşçisi (Genel)	Oto Bakım-Onarımcısı (Oto Mekanikeri)
İnşaat Ustası	Bant Kontrol Merkezi Operatörü (Kömür Madeni)
Taş Ve Tuğla Duvarcısı	Usta Yardımcısı (Elektrik)
Fayans, Seramik ve Karo Döşemecisi	Ferforje Demir Ustası
Sıhhi Tesisatçı/Isıtma ve Sıhhi Tesisatçı	Diğer Mobilya İşçileri
İnşaat Boyacısı/Boyacı-Bina	Kablo Montaj İşçisi
Betonarme Demircisi	İş Makineleri Yağcısı
Tır-Çekici Şoförü	Karıştırıcı (İnşaat Elemanları)
Mimar	Kamyonet Şoförü
İnşaat Bakım İşçisi	Doğalgaz Tesisat Teknisyeni

Kaynak: TİPTA 2014-1

Toptan ve Perakende Ticaret

Toptan ve Perakende Ticaret sektörü işyeri ve çalışan sayısı, açık iş ve temininde güçlük çekilen meslekler bakımından en büyük ikinci sektördür. En fazla açık iş ve temininde güçlük çekilen mesleklerin toplam içerisindeki oranları düşüktür. Açık iş ve temininde güçlük çekilen meslekler bir alana yığılmamış oransal olarak meslekler (Satış Danışmanı hariç) arasında dengeli dağılmıştır. Bu sektörde açık iş ve temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında nitelik ve beceri gerektiren mesleklerin yanında mesleki nitelik gerektirmeyen mesleklerin de olduğunu görülmektedir.

Tablo 68 Toptan ve Perakende Ticaret Sektöründe Açık İş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

Açık İş		Temininde Güçlük Çekilen Meslek	
Meslek	%	Meslek	%
Satış Danışmanı	12,0%	Satış Danışmanı	10,8%
Beden İşçisi (Genel)	4,1%	Pazarlamacı	4,0%
Kasiyer	3,5%	Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)	3,0%
Pazarlamacı	2,9%	Şoför-Yük Taşıma	2,6%
Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)	2,9%	Kasiyer	2,5%
Şoför-Yük Taşıma	2,8%	Satış Temsilcisi / Plasiyer	2,4%
Reyon Görevlisi	2,5%	Muhasebeci	2,1%
Ön Muhasebeci	2,3%	Beden İşçisi (Genel)	2,1%
Satış Temsilcisi / Plasiyer	2,2%	Garson (Servis Elemanı)	2,0%
Garson (Servis Elemanı)	2,1%	Reyon Görevlisi	1,5%
Kredi Kartı Pazarlama Elemanı	2,1%	Ön Muhasebeci	1,5%
Muhasebeci	1,7%	Kasap	1,3%
Depo Hamalı	1,5%	Müşteri Hizmetleri Görevlisi/Asistanı	1,1%
Çağrı Merkezi Görevlisi	1,1%	Elektrik-Elektronik Teknisyeni	1,0%
Süthane İşçisi	1,1%	Depo Hamalı	0,9%

Kaynak: TİPTA 2014-1

En fazla açık iş bulunan ilk 15 meslek ile en fazla temininde güçlük çekilen ilk 15 mesleğin 12 tanesi ortaktır. Bu 12 mesleğin ise sadece 9 tanesi en fazla istihdam artışı beklenen ilk 15 meslek içerisindedir. Satış Danışmanı, Beden İşçisi, Pazarlamacı, Satış Temsilcisi, Kasiyer, Akaryakıt Satış Elemanı, Reyon Görevlisi, Şoför ve Garson meslekleri sektörde ön plana çıkan mesleklerdir. Özellikle satış ve pazarlama ile ilgili mesleklerin ağırlığı görülmektedir.

Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe 117 farklı meslekte istihdam azalışı beklenirken, 991 farklı meslekte ise istihdam artışı beklenmektedir. Bazı meslekler bu sektöre ait değil gibi görünse de Toptan ve Perakende Ticaret sektörü kapsamı geniş olan bir sektördür.

Tablo 69 Toptan ve Perakende Ticaret Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı

İstihdam Artışı	İstihdam Azalışı
Meslek	**Meslek**
Satış Danışmanı	Cep Telefonu ve Aksesuarları Satış Elemanı
Beden İşçisi (Genel)	Asansör Montaj İşçisi
Pazarlamacı	Tekne Montaj İşçisi
Kasiyer	Plastik Doğrama Montaj Elemanı
Satış Temsilcisi / Plasiyer	Kayısı İşleme ve Paketleme İşçisi
Temizlik Görevlisi	Ahşap Çatı Ustası
Reyon Görevlisi	Ambalajcı (El İle)
Şoför-Yük Taşıma	Büro İşçisi
Garson (Servis Elemanı)	Çözgü Operatörü
Müşteri Temsilcisi	Remayöz Makinesi Operatörü
Beden İşçisi (İnşaat)	Üst Düzey Yöneticisi (İş Hizmetleri)
Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)	Mekaniker (Pedallı Araçlar)
Pazarlama Uzmanı	Deri Eşya İmal İşçisi
Sevkiyat Görevlisi	Minibüs Şoförü
Aşçı Yardımcısı	Otomotiv Boya İşçisi

Kaynak: TİPTA 2014-1

Ulaştırma ve Depolama

Ulaştırma ve Depolama sektörü özellikle son yıllarda gelişim gösteren ve büyümeye devam eden bir sektördür. Açık işlere ve temininde güçlük çekilen mesleklerde şoför mesleği ağırlıktadır.

Tablo 70 Ulaştırma ve Depolama Sektöründe Açık İş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

Açık İş		Temininde Güçlük Çekilen Meslek	
Meslek	%	Meslek	%
Şoför-Yük Taşıma	23,7%	Şoför (Yolcu Taşıma)	11,9%
Depo Hamalı	12,3%	Şoför-Yük Taşıma	10,8%
Paketleme İşçisi (El İle)	8,5%	Tır-Çekici Şoförü	8,8%
Tır-Çekici Şoförü	6,3%	Kurye	5,1%
Şoför (Yolcu Taşıma)	5,2%	Ambar/Depo Görevlisi	5,0%
Kurye	5,1%	Sevkiyat Görevlisi	3,2%
Beden İşçisi (Genel)	3,0%	Depo Hamalı	3,0%
Ön Muhasebeci	2,1%	Beden İşçisi (Genel)	2,5%
Ağır Kamyon Şoförü	1,5%	Ağır Kamyon Şoförü	2,0%
Ambar/Depo Görevlisi	1,5%	Forklift Operatörü	2,0%
Motorsikletli Kurye	1,4%	Vinç Operatörü	1,9%
Vinç Operatörü	1,2%	Motorsikletli Kurye	1,7%
Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)	1,1%	İthalat-İhracat Sorumlusu	1,4%
Otobüs Kaptanı (Şoförü)	1,0%	Ön Muhasebeci	1,3%
Raylı Sistemler Makine Teknikeri	0,9%	Otobüs Muavini	1,2%

Kaynak: TİPTA 2014-1

En fazla açık iş bulunan ilk 15 meslek ile en fazla temininde güçlük çekilen ilk 15 mesleğin 10 tanesi ortaktır. Bu 10 mesleğin ise sadece 9 tanesi en fazla istihdam artışı beklenen ilk 15 meslek içerisindedir. Şoför (Yük ve Yolcu Taşıma), Tır-Çekici Şoförü, Vinç Operatörü, Beden İşçisi (Genel), Motosikletli Kurye, Kurye, Ambar/Depo Görevlisi, Depo Hamalı ve Ağır Kamyon Şoförü sektörde ön plana çıkan mesleklerdir.

Tablo 71 Ulaştırma ve Depolama Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı

İstihdam Artışı	İstihdam Azalışı
Meslek	**Meslek**
Şoför-Yük Taşıma	Servis Şoförü (Okul)
Tır-Çekici Şoförü	Beton Transmikser Operatörü
Hostes (Uçak Kabin Memuru)	Otopark Görevlisi
Şoför (Yolcu Taşıma)	Motorsikletli Kurye
Beden İşçisi (Genel)	Temizlik Görevlisi
Ambar/Depo Görevlisi	Dış Ticaret Ofis Hizmetleri Elemanı
Kurye	Beden İşçisi (Temizlik)
Ağır Kamyon Şoförü	Diğer Elektrik Teknisyenleri
Depo Hamalı	Seramik İmal İşçisi
Beden İşçisi (İnşaat)	Kamyonet Şoförü
Diğer İmalat Ve İlgili İşçiler (Elle)	Büro İşçisi
Lojistik Operasyon Elemanı	Makam Şoförü
Vinç Operatörü	Gümrük Müşavir Yardımcısı
Lojistik Meslek Elemanı	Sayman
Pilot	Gümrük İşletme Meslek Elemanı

Kaynak: TİPTA 2014-1

Açık iş ve temininde güçlük çekilen mesleklerde ilk sıralarda görünmeyen Hostes ve Pilot mesleğinde istihdam artışı beklenmektedir. Ulaştırma ve Depolama sektöründe 69 farklı meslekte istihdam azalışı beklenirken 274 farklı meslekte ise istihdam artışı beklenmektedir.

Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri

Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektörü mevsimsellikten etkilenen bir sektördür. Çalışmanın Mayıs-Haziran aylarında yapılması sektördeki açık işlerin beklenenden daha az sayıda tespit edilmesine neden olurken temininde güçlük çekilen mesleklerin ise daha doğru tespit edilmesine neden olmuştur. Açık işlerde ve temininde güçlük çekilen mesleklerde ilk 3 meslek toplamın % 50'sini ifade etmektedir. Bu iki alanda da Garson ve Komi mesleklerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Bu sektörde açık iş ve temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında nitelik ve beceri gerektiren mesleklerin yanında mesleki nitelik gerektirmeyen mesleklerin de olduğu görülmektedir.

Tablo 72 Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri Sektöründe Açık İş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

Açık İş		Temininde Güçlük Çekilen Meslek	
Meslek	%	Meslek	%
Garson (Servis Elemanı)	31,7%	Garson (Servis Elemanı)	30,1%
Komi (Garson Yardımcısı)	12,7%	Aşçı	10,8%
Bulaşıkçı (Stevard)	7,5%	Komi (Garson Yardımcısı)	10,1%
Aşçı	4,7%	Bulaşıkçı (Stevard)	6,3%
Aşçı Yardımcısı	3,2%	Resepsiyon Görevlisi (Ön Büro Elemanı)	4,8%
Resepsiyon Görevlisi (Ön Büro Elemanı)	2,6%	Oda Görevlisi-Turizm	2,8%
Temizlik Görevlisi	2,4%	Aşçı Yardımcısı	2,6%
Oda Görevlisi-Turizm	2,3%	Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	2,3%
Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	2,3%	Motorsikletli Kurye	2,0%
Kasiyer	2,2%	Kebap Ustası	1,9%
Motorsikletli Kurye	2,0%	Temizlik Görevlisi	1,8%
Meydancı	1,6%	Meydancı	1,6%
Kahve Ve Kakao Hazırlayıcısı (Barista)	1,3%	Pide Ustası	1,4%
Satış Danışmanı	1,1%	Kasiyer	1,3%
Kebap Ustası	1,0%	Meydancı (Otel)	1,2%

Kaynak: TİPTA 2014-1I

En fazla açık iş bulunan ilk 15 meslek ile en fazla temininde güçlük çekilen ilk 15 mesleğin 13 tanesi ortaktır. Bu 13 mesleğin ise sadece 11 tanesi en fazla istihdam artışı beklenen ilk 15 meslek içerisindedir. Bu durum bize en fazla açık iş bulunan, en fazla eleman temininde güçlük çekilen meslekler ve istihdam artışı beklenen meslekler tablolarında görünen tüm mesleklerde sektörün işgücü açığının olduğunu göstermektedir.

Tablo 73 Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı

İstihdam Artışı	İstihdam Azalışı
Meslek	**Meslek**
Garson (Servis Elemanı)	Simit Satış Elemanı
Aşçı	Güvenlik Görevlisi
Komi (Garson Yardımcısı)	Bilet Satış Elemanı (Gişe/Banko)
Bulaşıkçı (Stevard)	Paketleme İşçisi (El İle)
Aşçı Yardımcısı	İthalat-İhracat Sorumlusu
Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	Pastane Ürünleri Satış Elemanı
Kasiyer	Fitnıs Eğitmeni (Fitness Eğitmeni)
Motorsikletli Kurye	Yumurta Paketleme İşçisi
Temizlik Görevlisi	Kalorifer Ateşçisi (Katı Ve Sıvı Yakıt)
Resepsiyon Görevlisi (Ön Büro Elemanı)	Depo Sorumlusu
Yemek Dağıtım Elemanı (Kepçeci)	Dağıtım Elemanı (Gıda-İçecek)
Kebap Ustası	İnşaat Bekçisi
Mutfak Görevlisi	Müzisyen
Satış Danışmanı	Bekçi
Pide Ustası	Otel Müdürü

Kaynak: TİPTA 2014-1

Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektöründe 29 farklı meslekte istihdam azalışı beklenirken 204 farklı meslekte ise istihdam artışı beklenmektedir. İstihdam azalışı beklenen mesleklerde beklenen sayısal azalış oldukça düşüktür.

Bilgi ve İletişim

Bilgi ve İletişim sektörü son yıllarda gelişme gösteren bir sektördür. Bu çalışma kapsamında da gerek temininde güçlük çekilen meslekler gerekse istihdam artış beklentileri açısından ön planda olan bir sektördür. Açık işlerde ve temininde güçlük çekilen mesleklerde Müşteri Temsilcisi ve Çağrı Merkezi Görevlisi meslekleri ilk iki sıradadır. Aynı şekilde en fazla istihdam artışı olan ilk iki meslektir. Bu yönüyle bu iki meslek bu sektör için sayısal olarak en fazla öne çıkan mesleklerdir. Bu sektörde açık iş ve temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında genellikle mesleki nitelik ve becerinin yanında yüksek bir eğitim düzeyi de gerektiren meslekler olduğu görülmektedir.

Tablo 74 Bilgi ve İletişim Sektöründe Açık İş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

Açık İş		Temininde Güçlük Çekilen Meslek	
Meslek	%	Meslek	%
Müşteri Temsilcisi	24,4%	Müşteri Temsilcisi	18,1%
Çağrı Merkezi Görevlisi	11,4%	Çağrı Merkezi Görevlisi	15,1%
Diğer Profesyonel, Teknik Ve İlgili Personel	8,1%	Satış Temsilcisi / Plasiyer	8,0%
Bilgisayar Mühendisi	6,1%	Bilgisayar Mühendisi	5,1%
Satış Danışmanı	5,5%	Yazılım Mühendisi	4,6%
Yazılım Mühendisi	4,6%	Satış Danışmanı	4,2%
Müşteri Hizmetleri Görevlisi/Asistanı	4,3%	Yazılım Destek Uzmanı	3,8%
Pazarlamacı	3,6%	Çağrı Merkezi Takım Lideri	2,8%
Satış Temsilcisi / Plasiyer	3,2%	Pazarlamacı	2,1%
Bilgisayar Programcısı	2,7%	Bilgisayar Programcısı	1,8%
Bilgisayar Yazılım Teknisyeni	2,1%	Yazılım Geliştiricisi	1,7%
Yazılım Destek Uzmanı	1,9%	Bilgisayar Yazılım Teknisyeni	1,6%
Sekreter	1,6%	Grafiker	1,5%
Bilgi İşlem Destek Uzmanı	1,2%	Yazılım Ve Veri Tabanı Uzmanı	1,3%
Bilgi Teknoloji Danışmanı	1,2%	Muhabir	1,3%

Kaynak: TİPTA 2014-1

En fazla açık iş bulunan ilk 15 meslek ile en fazla temininde güçlük çekilen ilk 15 mesleğin 9 tanesi ortaktır. Bu 9 mesleğin ise sadece 8 tanesi en fazla istihdam artışı beklenen ilk 15 meslek içerisindedir. Müşteri Temsilcisi, Çağrı Merkezi Görevlisi yanında Bilgisayar Mühendisi, Yazılım Mühendisi, Bilgisayar Programcısı, Bilgisayar Yazılım Teknisyeni ile Satış Danışmanı ve Pazarlamacı meslekleri sektörde ön plana çıkan mesleklerdir.

Bilgi ve İletişim sektöründe 24 farklı meslekte istihdam azalışı beklenirken 145 farklı meslekte ise istihdam artışı beklenmektedir. İstihdam azalışı beklenen mesleklerde beklenen sayısal azalış oldukça düşüktür. İstihdam azalışı beklenen mesleklerde iletişim sektörüne ait meslekler biraz daha öne çıkması dikkat çekicidir.

Tablo 75 Bilgi ve İletişim Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı

İstihdam Artışı	İstihdam Azalışı
Meslek	**Meslek**
Müşteri Temsilcisi	Bilgisayar Operatörü
Çağrı Merkezi Görevlisi	Matematik Mühendisi
Bilgisayar Mühendisi	Yayın Tasarımcısı
Satış Danışmanı	Endüstri Mühendisi
Satış Temsilcisi / Plasiyer	Bilgi İşlem Destek Elemanı
Bilgi İşlem Destek Uzmanı	Hasta Kabul-Kayıt Görevlisi
Yazılım Destek Uzmanı	Montajcı (Kurgucu)
Yazılım Mühendisi	İnşaat Kalfası (Genel)
Yapımcı-Sinema	Görüntü ve Ses Sistemleri Teknisyeni
Yazılım Geliştiricisi	Kimya Mühendisi
Pazarlamacı	Fatura ve Hesap Tahsilatçısı
Bilgisayar Programcısı	Elektrik Tesisatı ve Pano Montörü Teknisyeni/Elektrik Teknisyeni
Bilgi Teknoloji Danışmanı	Elektronik Haberleşme (Telekomünikasyon) Teknikeri
Müşteri Hizmetleri Görevlisi/Asistanı	Beden İşçisi (İnşaat)
Diğer Profesyonel, Teknik Ve İlgili Personel	Gazeteci

Kaynak: TİPTA 2014-1

Finans ve Sigorta Faaliyetleri

Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektörü ile ilgili olarak işyeri bazlı bilgi toplandığı için özellikle bankaların insan kaynakları yönetiminin merkezden yapılması nedeniyle açık işlerde istenen düzeyde veri toplanamamıştır. Açık işlerde ve temininde güçlük çekilen mesleklerde ilk üç sıradaki meslekler aynı iken en fazla istihdam artışı beklenen meslekler farklıdır. Sigortacılık Meslek Elemanı ve Satış Elemanının açık iş ve temininde güçlük çekilen meslekler içerisindeki oranları oldukça yüksektir. Bu sektörde açık iş ve temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında genellikle mesleki nitelik ve becerinin yanında yüksek bir eğitim düzeyi de gerektiren meslekler olduğu görülmektedir.

En fazla açık iş bulunan ilk 15 meslek ile en fazla temininde güçlük çekilen ilk 15 mesleğin 8 tanesi ortaktır. Bu 8 mesleğin ise sadece 8 tanesi en fazla istihdam artışı beklenen ilk 15 mes-

lek içerisindedir. Sigortacılık Meslek Elemanı, Satış Danışmanı, Beden İşçisi, Satın Alma Uzmanı, Pazarlamacı, Tele-Satış Elemanı, Çağrı Merkezi Görevlisi, Sigorta Satış Temsilcisi(Sağlık, Hayat)ve Pazarlama Yetkilisi (Banka) meslekleri sektörde ön plana çıkmaktadır. Dikkat çeken bir nokta ise Bankacılık Meslek Elemanı açık işlerde üst sıralarda ve en fazla istihdam artışı beklenen meslek iken temininde güçlük çekilen meslekler tablosunda bulunmamaktadır. Bankacılık Meslek Elemanına işgücü piyasasında ihtiyaç duyulmaktadır ancak temininde güçlük çekilmeden işgücü piyasasından kolayca temin edilebilmektedir.

Tablo 76 **Finans ve Sigorta Faaliyetleri Sektöründe Açık İş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler**

Açık İş		Temininde Güçlük Çekilen Meslek	
Meslek	%	Meslek	%
Sigortacılık Meslek Elemanı	28,1%	Satış Danışmanı	26,7%
Satış Danışmanı	18,2%	Sigortacılık Meslek Elemanı	10,8%
Beden İşçisi (Genel)	6,1%	Beden İşçisi (Genel)	6,5%
Bankacılık Meslek Elemanı	4,7%	Çağrı Merkezi Görevlisi	4,8%
Satın Alma Uzmanı	3,5%	Pazarlamacı	4,7%
Pazarlamacı	3,5%	Tele-Satış Elemanı	2,8%
Tele-Satış Elemanı	2,9%	Bilgisayar Mühendisi	2,8%
Çağrı Merkezi Görevlisi	2,9%	Raportör	2,8%
Güvenlik Görevlisi	2,5%	Sigorta Teknik Personel	2,7%
Sigorta Satış Temsilcisi-Sağlık, Hayat	2,5%	Sigorta Eksperi	2,0%
Pazarlama Yetkilisi (Banka)	1,5%	Diğer Veznedarlar Ve İlgili Personel	1,8%
Raportör	1,2%	Sigorta Satış Temsilcisi-Sağlık, Hayat	1,8%
Muhasebeci	1,2%	Avukat	1,7%
Kasiyer	1,2%	Pazarlama Yetkilisi (Banka)	1,7%
Operasyon Yetkilisi (Banka)	0,9%	Yazılım Mühendisi	1,7%

Kaynak: TİPTA 2014-1

Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektöründe 6 farklı meslekte istihdam azalışı beklenirken 79 farklı meslekte ise istihdam artışı beklenmektedir. İstihdam azalışı beklenen mesleklerde beklenen sayısal azalış oldukça düşüktür. Bu sektörde Beden İşçisi mesleğinin ön planda olması dikkat çekici bir noktadır.

Tablo 77 Finans ve Sigorta Faaliyetleri Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı

İstihdam Artışı	İstihdam Azalışı
Meslek	**Meslek**
Bankacılık Meslek Elemanı	Raportör
Pazarlamacı	Sigorta Eksperi
Sigortacılık Meslek Elemanı	Büro İşçisi
Güvenlik Görevlisi	Kredilendirme Görevlisi
Satış Danışmanı	Güvenlik Görevlisi (Banka)
Sigorta Satış Temsilcisi-Sağlık, Hayat	Lojistik Operasyon Elemanı
Çağrı Merkezi Görevlisi	
Bilgisayar Mühendisi	
Müşteri Temsilcisi	
Pazarlama Yetkilisi (Banka)	
Beden İşçisi (Genel)	
Büro Memuru (Genel)	
Pazarlama Uzmanı	
Tele-Satış Elemanı	
İş Güvenliği Uzmanı (Az Tehlikeli Sınıf-C)	

Kaynak: TİPTA 2014-1

Gayrimenkul Faaliyetleri

Gayrimenkul Faaliyetleri sektörü gayrimenkul alım ve satımı ile ilgili işyerlerini içinde barındıran bir sektördür. Açık işlerde, temininde güçlük çekilen mesleklerde ve istihdam artışı beklenen mesleklerdeki ilk üç sıradaki mesleklerin ikisi ortaktır. Temizlik Görevlisi ve Satış Danışmanı ön planda olan mesleklerdir. Bu sektördeki meslekler farklı alanlara dağılmıştır.

Tablo 78 Gayrimenkul Faaliyetleri Sektöründe Açık İş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

Açık İş		Temininde Güçlük Çekilen Meslek	
Meslek	%	Meslek	%
Temizlik Görevlisi	16,5%	Temizlik Görevlisi	10,9%
Çağrı Merkezi Görevlisi	12,7%	Güvenlik Görevlisi	10,3%
Satış Danışmanı	11,7%	Satış Danışmanı	8,0%
Güvenlik Görevlisi	6,3%	Çağrı Merkezi Görevlisi	5,8%
Emlak ve Emlak Yönetimi Meslek Elemanı	3,4%	Satış Temsilcisi / Plasiyer	5,0%
Bahçıvan	3,1%	Bahçıvan	2,7%
Garson (Servis Elemanı)	3,1%	Muhasebeci	2,3%
Satış Temsilcisi / Plasiyer	3,0%	Resepsiyon Görevlisi (Ön Büro Elemanı)	2,3%
Resepsiyon Görevlisi (Ön Büro Elemanı)	2,4%	Emlak ve Emlak Yönetimi Meslek Elemanı	2,2%
Kasap	1,7%	Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	2,1%
Manav	1,7%	Mimar	2,0%
Kasiyer	1,7%	Müşteri Temsilcisi	1,9%
Reyon Görevlisi	1,7%	Gayrimenkul Değerleme Uzmanı	1,8%
Şarküteri Ürünleri Satış Elemanı	1,7%	Sıhhi Tesisatçı/Isıtma Ve Sıhhi Tesisatçı	1,8%
Mimar	1,6%	İnşaat Ustası	1,7%

Kaynak: TİPTA 2014-1

En fazla açık iş bulunan ilk 15 meslek ile en fazla temininde güçlük çekilen ilk 15 mesleğin 9 tanesi ortaktır. Bu 9 mesleğin ise sadece 7 tanesi en fazla istihdam artışı beklenen ilk 15 meslek içerisindedir. Satış Danışmanı, Temizlik Görevlisi, Çağrı Merkezi Görevlisi, Emlak Ve Emlak Yönetimi Meslek Elemanı/Emlak Danışmanı, Bahçıvan, Satış Temsilcisi ve Mimar meslekleri sektörde ön plana çıkan mesleklerdir. Meslek dağılımı çeşitlilik göstermektedir.

Tablo 79 Gayrimenkul Faaliyetleri Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı

İstihdam Artışı	İstihdam Azalışı
Meslek	**Meslek**
Temizlik Görevlisi	Genel Evrak Dağıtıcısı
Satış Danışmanı	Güvenlik Görevlisi (Silahsız)
Beden İşçisi (İnşaat)	İnşaat Demiri Bağlama Ustası
Satış Temsilcisi / Plasiyer	Beton ve Betonarme Kalıpçısı
Emlak ve Emlak Yönetimi Meslek Elemanı/Emlak Danışmanı	Özel Güvenlik ve Koruma Meslek Elemanı
Çağrı Merkezi Görevlisi	Kapıcı-Kaloriferci
Bahçıvan	İnşaat Teknolojisi Teknikeri
Müşteri Temsilcisi	Sıvacı
İnşaat Ustası	Sıvacı (Çimento Alçı)
Beden İşçisi (Genel)	İnşaat Elemanları Kalıpçısı (Elle)
Mimar	Elektrikçi (Genel)

Kaynak: TİPTA 2014-1

Gayrimenkul Faaliyetleri sektöründe 7 farklı meslekte istihdam azalışı beklenirken 111 farklı meslekte ise istihdam artışı beklenmektedir. İstihdam azalışı beklenen mesleklerde beklenen sayısal azalış oldukça düşüktür.

Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler

Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler sektörü; Hukuk ve Muhasebe faaliyetlerinden veterinerlik faaliyetlerine kadar farklı alanları bir çatı altında toplayan geniş bir sektördür. Bu nedenle farklı meslekler bu sektör altında yer almaktadır. Açık iş ve temininde güçlük çekilen mesleklerde oransal olarak çok ön plana çıkan meslek olmamıştır. İnşaat Mühendisi hem açık işlerde hem temininde güçlük çekilen mesleklerde hem de en fazla istihdam artışı beklenen mesleklerde ilk sırayı almıştır. Bu sektörde açık iş ve temininde güçlük çekilen mesleklerde genellikle mesleki nitelik ve becerinin gerekli olduğu meslekler bulunması gerekirken nitelik ve beceri gerektirmeyen mesleklerin de olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 80 Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler Sektöründe Açık İş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

Açık İş		Temininde Güçlük Çekilen Meslek	
Meslek	%	Meslek	%
İnşaat Mühendisi	7,5%	İnşaat Mühendisi	7,4%
Çağrı Merkezi Görevlisi	6,1%	Çağrı Merkezi Görevlisi	6,1%
Satış Danışmanı	4,1%	Muhasebeci	4,3%
Mimar	3,7%	Kaynakçı (Oksijen Ve Elektrik)	3,7%
İnşaat Teknolojisi Teknikeri	3,3%	Mimar	3,3%
Muhasebeci	3,3%	Elektrik Mühendisi	3,0%
Pazarlamacı	3,1%	İnşaat Teknolojisi Teknikeri	2,7%
Elektrik Mühendisi	3,0%	Garson (Servis Elemanı)	1,9%
Makine Mühendisi	2,7%	Pazarlamacı	1,8%
Sekreter	2,6%	Satış Danışmanı	1,8%
İnşaat Mühendisi-Bina	2,4%	Beden İşçisi (Genel)	1,8%
Teknik Ressam	2,3%	Diğer Sıhhi Tesisat İşçileri ve Boru Tesisatçıları	1,7%
Temizlik Görevlisi	1,9%	Harita Teknikeri	1,6%
Kaynakçı (Oksijen Ve Elektrik)	1,8%	Tesisat Teknolojisi ve İklimlendirme Teknisyeni	1,5%
Ön Muhasebeci	1,5%	Usta Öğretici (Isıtma ve Sıhhi Tesisatçılık)	1,5%

Kaynak: TİPTA 2014-1

En fazla açık iş bulunan ilk 15 meslek ile en fazla temininde güçlük çekilen ilk 15 mesleğin 9 tanesi ortaktır. Bu 9 mesleğin ise sadece 6 tanesi en fazla istihdam artışı beklenen ilk 15 meslek içerisindedir. İnşaat Mühendisi, Satış Danışmanı, Pazarlamacı, Çağrı Merkezi Görevlisi, Mimar, Elektrik Mühendisi ve Kaynakçı (Oksijen Elektrik) meslekleri sektörde ön plana çıkmaktadır.

Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler sektöründe 39 farklı meslekte istihdam azalışı beklenirken 346 farklı meslekte ise istihdam artışı beklenmektedir. İstihdam azalışı beklenen mesleklerin farklı alanlarda olması dikkat çekmektedir.

Tablo 81 Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı

İstihdam Artışı	İstihdam Azalışı
Meslek	**Meslek**
İnşaat Mühendisi	Veri Giriş Operatörü
Satış Danışmanı	Halkla İlişkiler ve Tanıtım Meslek Elemanı
Beden İşçisi (Genel)	Satış Görevlisi
Beden İşçisi (İnşaat)	Mali Denetçi
İnşaat Teknolojisi Teknikeri	Dava Takip Memuru
Makine Mühendisi	Meyve ve Sebze Yetiştiricisi (Sera)
Mimar	Büro Memuru (Genel)
Çağrı Merkezi Görevlisi	İnşaat Bekçisi
İnşaat Mühendisi-Bina	Formen
Promosyon Ürünleri Satış Elemanı	Mali Müşavir
Dikiş Makinesi Operatörü-Kumaş	İnşaat Kalfası (Genel)
Avukat	Noter Katibi
Sıvacı	Danışman (Müşavir)
Pazarlamacı	Fotoğrafçı (Fotogravür)
Metal Mamuller Montaj İşçisi	Kongre Ve Fuar Hostesi

Kaynak: TİPTA 2014-1

İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri

İdari ve Destek Hizmetleri Faaliyetleri sektörü net istihdam değişim oranı en yüksek olan sektördür. Açık işlerde, temininde güçlük çekilen mesleklerde ve istihdam artışı beklenen mesleklerdeki ilk üç sıradaki mesleklerin ikisi ortaktır. Güvenlik Görevlisi ve Temizlik Görevlisi ön planda olan mesleklerdir.

Tablo 82 İdari ve Destek Hizmetleri Faaliyetleri Sektöründe Açık İş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

Açık İş		Temininde Güçlük Çekilen Meslek	
Meslek	%	Meslek	%
Güvenlik Görevlisi	22,9%	Güvenlik Görevlisi	28,1%
Temizlik Görevlisi	12,2%	Temizlik Görevlisi	8,2%
Depo Hamalı	7,4%	Çağrı Merkezi Görevlisi	6,2%
Çağrı Merkezi Görevlisi	6,3%	Depo Hamalı	3,8%
Güvenlik Görevlisi (Silahsız)	5,5%	Aşçı Yardımcısı	3,8%
Müşteri Temsilcisi	4,4%	Müşteri Hizmetleri Görevlisi/Asistanı	3,1%
Beden İşçisi (Genel)	3,4%	Garson (Servis Elemanı)	3,1%
Bulaşıkçı (Stevard)	3,0%	Müşteri Temsilcisi	3,0%
Garson (Servis Elemanı)	2,9%	Bulaşıkçı (Stevard)	2,3%
Aşçı Yardımcısı	2,9%	Beden İşçisi (Genel)	2,2%
Ambalajcı (El İle)	2,2%	Bahçıvan	1,9%
Bahçıvan	1,8%	Özel Güvenlik Ve Koruma Meslek Elemanı	1,5%
Satış Danışmanı	1,3%	Operasyon Elemanı (Turizm)	1,2%
Beden İşçisi (Temizlik)	1,0%	Ambalajcı (El İle)	1,1%
Müşteri Hizmetleri Görevlisi/Asistanı	0,9%	Çöpçü	1,1%

Kaynak: TİPTA 2014-1

En fazla açık iş bulunan ilk 15 meslek ile en fazla temininde güçlük çekilen ilk 15 mesleğin 11 tanesi ortaktır. Bu 11 mesleğin ise sadece 9 tanesi en fazla istihdam artışı beklenen ilk 15 meslek içerisindedir. Güvenlik Görevlisi, Temizlik Görevlisi, Depo Hamalı, Çağrı Merkezi Görevlisi, Müşteri Temsilcisi, Beden İşçisi (Genel), Bulaşıkçı, Garson, Aşçı Yardımcısı ve Müşteri Hizmetleri Görevlisi/Asistanı meslekleri sektörde ön plana çıkmaktadır.

Tablo 83 İdari ve Destek Hizmetleri Faaliyetleri Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı

İstihdam Artışı	İstihdam Azalışı
Meslek	**Meslek**
Güvenlik Görevlisi	Paketleme İşçisi (El İle)
Temizlik Görevlisi	Çocuk Gelişim Elemanı
Çağrı Merkezi Görevlisi	Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi
Beden İşçisi (Temizlik)	Diğer Fidanlık İşçileri ve Bahçıvanlar
Müşteri Temsilcisi	İnşaat Elemanları Kalıpçısı (Elle)
Garson (Servis Elemanı)	Bilgi İşlem Destek Sorumlusu
Beden İşçisi (Genel)	Diğer Mühendislik Teknisyenleri
Aşçı Yardımcısı	Oto Bakım-Onarımcısı (Oto Mekanikeri)
Depo Hamalı	Güvenlik Müdürü
Bulaşıkçı (Stevard)	Otel Müdürü
Lojistik Meslek Elemanı	Diş Hekimi
Özel Güvenlik ve Koruma Meslek Elemanı	Koordinatör-İnşaat, İmalat Sanayi
Müşteri Hizmetleri Görevlisi/Asistanı	Genel Müdür-İnşaat ve İmalat Sanayi (Özel Sektör)
Güvenlik Görevlisi (Silahsız)	Ekskavatör(Kazıma ve Yükleme) Operatörü
Güvenlik Görevlisi (Silahlı)	Temizlik Şefi

Kaynak: TİPTA 2014-1

Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektöründe 17 farklı meslekte istihdam azalışı beklenirken 302 farklı meslekte ise istihdam artışı beklenmektedir. İstihdam azalışı beklenen mesleklerde beklenen sayısal azalış oldukça düşüktür.

Eğitim

Eğitim sektöründe dershanelerin kapatılacağı yönündeki beklenti üzerine istihdamlarını azaltmayı öngördüklerini belirtmiş olup diğer eğitim kurumlarında istihdam artış öngörüsü ile sektör toplamda istihdam artışı bekleyen bir sektör halini almıştır. Çalışmanın yapıldığı dönem dershanelerin önümüzdeki yıl için sözleşme imzalama dönemi olduğu için sektörde bir hareketlilik da tespit edilmiştir. Sektörde genellikle Öğretmen mesleği ön plandadır.

En fazla açık iş bulunan ilk 15 meslek ile en fazla temininde güçlük çekilen ilk 15 mesleğin 8 tanesi ortaktır. Bu 15 mesleğin ise sadece 5 tanesi en fazla istihdam artışı beklenen ilk 15

meslek içerisindedir. Açık iş, temininde güçlük çekilen ve istihdam artışı beklenen meslekler arasında bir farklılaşma söz konusudur. İngilizce Öğretmeni, Temizlik Görevlisi, Okul Öncesi Öğretmeni, Direksiyon Eğitmeni ve Sınıf Öğretmeni meslekleri sektörde ön plana çıkan mesleklerdir. Matematik Öğretmeni mesleği hem açık işlerde hem de temininde güçlük çekilen mesleklerde ilk sıralarda yer alırken istihdam azalışı beklenmesi dikkat çekici bir husustur.

Tablo 84 **Eğitim Sektöründe Açık İş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler**

Açık İş		Temininde Güçlük Çekilen Meslek	
Meslek	%	Meslek	%
Öğretim Görevlisi	8,7%	Matematik Öğretmeni-Ortaöğretim	10,6%
İngilizce Öğretmeni	7,5%	Direksiyon Eğitmeni	8,2%
Matematik Öğretmeni-Ortaöğretim	6,7%	İngilizce Öğretmeni	6,7%
Hemşire	5,9%	İlk Yardım Eğitmeni (Sürücü Kursu)	5,3%
Okutman (İngilizce)	5,2%	Temizlik Görevlisi	4,6%
Temizlik Görevlisi	4,0%	Coğrafya Öğretmeni-Ortaöğretim	4,1%
Okul Öncesi Öğretmeni	3,3%	Kimya Öğretmeni-Ortaöğretim	3,2%
Türkçe Öğretmeni	2,9%	Rehber Öğretmen (Psikolojik Danışman)	2,7%
Direksiyon Eğitmeni	2,8%	Sınıf Öğretmeni	2,6%
Araştırma Görevlisi	2,6%	Zihinsel Engelliler Öğretmeni-Özel Eğitim	2,5%
Yazılım ve Veri Tabanı Uzmanı	2,4%	Okul Öncesi Öğretmeni	2,5%
Sınıf Öğretmeni	2,2%	Sağlık Bilgisi Öğretmeni	2,5%
Biyoloji Öğretmeni-Ortaöğretim	1,9%	Eğitim Danışmanı	2,1%
Kimya Öğretmeni-Ortaöğretim	1,8%	Fizik Öğretmeni-Ortaöğretim	2,1%
Fizik Öğretmeni-Ortaöğretim	1,7%	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni	1,8%

Kaynak: TİPTA 2014-1

Eğitim sektöründe 73 farklı meslekte istihdam azalışı beklenirken 146 farklı meslekte ise istihdam artışı beklenmektedir. En fazla açık iş olan ve temininde güçlük çekilen mesleklerde istihdam azalışı beklentisinin olması dikkat çekicidir.

Tablo 85 Eğitim Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı

İstihdam Artışı	İstihdam Azalışı
Meslek	**Meslek**
Öğretim Görevlisi	Diğer Öğretmenler
Sınıf Öğretmeni	Matematik Öğretmeni-Ortaöğretim
İngilizce Öğretmeni	Diğer Orta Öğretim Öğretmenleri
Hemşire	Türkçe Öğretmeni
Sağlık Bilgisi Öğretmeni	Tarih Öğretmeni-Ortaöğretim
Direksiyon Eğitmeni	Fizik Öğretmeni-Ortaöğretim
Zihinsel Engelliler Öğretmeni-Özel Eğitim	Kimya Öğretmeni-Ortaöğretim
Okul Öncesi Öğretmeni	Orta Öğretim Öğretmeni
Büro Memuru (Genel)	Biyoloji Öğretmeni-Ortaöğretim
Yazılım ve Veri Tabanı Uzmanı	Felsefe Grubu Öğretmeni-Ortaöğretim
Güvenlik Görevlisi	Sekreter
Sağlık Eğitimcisi	Fen Bilgisi Öğretmeni-İlköğretim
Engelli Bakım Elemanı	Dershane Müdürü
Temizlik Görevlisi	Coğrafya Öğretmeni-Ortaöğretim
İlk Yardım Eğitmeni (Sürücü Kursu)	Sosyal Bilgiler Öğretmeni-Ortaöğretim

Kaynak: TİPTA 2014-1

İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri

İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri sektörü kadın çalışan sayısı erkek çalışandan fazla olan sektördür. İşyeri bazında bu sektörde önemli bir işgücü açığı tespit edilmiştir. Açık işlerde, temininde güçlük çekilen mesleklerde ve istihdam artışı beklenen mesleklerdeki ilk sırada Hemşire mesleği bulunmakta, Zihinsel Engelliler Öğretmeni-Özel Eğitim mesleği de dikkat çekmektedir. Sektörde sosyal hizmetler alt sektörü de bulunduğu için Öğretmen mesleği de belirgin şekilde tablolarda yer almıştır. Bu sektörde ihtiyaç duyulan meslekler büyük ölçüde nitelik ve beceri gerektiren mesleklerdir.

Tablo 86 İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri Açık İş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

Açık İş		Temininde Güçlük Çekilen Meslek	
Meslek	%	Meslek	%
Hemşire	25,0%	Hemşire	29,4%
Acil Tıp Teknisyeni	6,0%	Zihinsel Engelliler Öğretmeni-Özel Eğitim	9,5%
Zihinsel Engelliler Öğretmeni-Özel Eğitim	4,9%	Fizyoterapist	6,5%
Ebe	4,4%	Acil Tıp Teknisyeni	5,4%
Temizlik Görevlisi	4,0%	Ebe	4,8%
Çağrı Merkezi Görevlisi	3,5%	Okul Öncesi Öğretmeni	2,8%
Hasta Danışmanı	2,9%	Temizlik Görevlisi	1,7%
Fizyoterapist	2,8%	Hasta ve Yaşlı Bakım Elemanı	1,7%
Okul Öncesi Öğretmeni	2,7%	Sağlık Memuru	1,6%
Temizlik Görevlisi (Hastane)	2,4%	Yaşlı Bakım Elemanı	1,4%
Sağlık Memuru	2,4%	İşitme Engelliler Sınıf Öğretmeni	1,4%
Hasta ve Yaşlı Bakım Elemanı	2,2%	Hasta Danışmanı	1,3%
Yaşlı Bakım Elemanı	1,8%	Hasta Bakımı Elemanı	1,2%
Tele-Satış Elemanı	1,7%	Diş Hekimi	1,1%
Hasta Bakımı Elemanı	1,1%	Diğer Uzman Tıp Doktorları	1,0%

Kaynak: TİPTA 2014-1

En fazla açık iş bulunan ilk 15 meslek ile en fazla temininde güçlük çekilen ilk 15 mesleğin 12 tanesi ortaktır. Bu 12 mesleğin ise sadece 8 tanesi en fazla istihdam artışı beklenen ilk 15 meslek içerisindedir. Hemşire, Acil Tıp Teknisyeni, Zihinsel Engelliler Öğretmeni, Temizlik Görevlisi, Fizyoterapist, Okul Öncesi Öğretmeni, Hasta ve Yaşlı Bakım Elemanı ve Hasta Bakım Elemanı meslekleri sektörde ön plana çıkan mesleklerdir. Açık iş bulunan meslekler ile temininde güçlük çekilen meslekler büyük ölçüde birbirleri ile uyuşmaktadır.

İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri sektöründe 15 farklı meslekte istihdam azalışı beklenirken 213 farklı meslekte ise istihdam artışı beklenmektedir. İstihdam azalışı beklenen mesleklerde beklenen sayısal azalış oldukça düşüktür.

Tablo 87 İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı

İstihdam Artışı	İstihdam Azalışı
Meslek	**Meslek**
Hemşire	Diş Protez Teknisyeni
Zihinsel Engelliler Öğretmeni-Özel Eğitim	Tıbbi Patoloji Uzmanı
Çağrı Merkezi Görevlisi	Beden İşçisi (Genel)
Hasta Bakımı Elemanı	Psikiyatri Uzmanı (Psikiyatr)
Acil Tıp Teknisyeni	Destek Personeli (Yardımcı Hizmetler)
Temizlik Görevlisi	Başhekim
Tıbbi Laboratuar Teknikeri	Türkçe Öğretmeni
Diğer Uzman Tıp Doktorları	Sosyal Bilgiler Öğretmeni (İlköğretim)
Fizyoterapist	Yer Hostesi
Hasta Danışmanı	Müzik Öğretmeni-Ortaöğretim
Temizlik Görevlisi (Hastane)	Depo Sorumlusu
Okul Öncesi Öğretmeni	Sağlık Bilgi Elemanı
Bilgi İşlem Destek Elemanı	Halkla İlişkiler ve Tanıtım Uzmanı
Hasta ve Yaşlı Bakım Elemanı	Odyometrist
Engelli Bakım Elemanı	Diğer Okul Öncesi Öğretmenleri

Kaynak: TİPTA 2014-1

Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor

Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor sektörü kapsadığı alanı geniş olan fakat işgücü piyasasındaki ağırlığı çok fazla olmayan bir sektördür. Kapsadığı alanın geniş olması meslekler-deki çeşitlilikten belli olmaktadır. Bu sektörde mesleki nitelik gerektiren mesleklerin yanında nitelik ve beceri gerektirmeyen mesleklere de ihtiyaç duyulmaktadır.

Tablo 88 Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor Sektöründe Açık İş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

Açık İş		Temininde Güçlük Çekilen Meslek	
Meslek	%	Meslek	%
Garson (Servis Elemanı)	12,2%	Animatör-Eğlence Hizmetleri	10,6%
Temizlik Görevlisi	11,1%	Garson (Servis Elemanı)	6,7%
Resepsiyon Görevlisi (Ön Büro Elemanı)	5,9%	Temizlik Görevlisi	5,5%
Animatör-Eğlence Hizmetleri	5,6%	Futbolcu	3,8%
Pazarlamacı	4,6%	Satış Danışmanı	2,9%
Fitnıs Eğitmeni (Fitness Eğitmeni)	4,4%	Montajcı (Kurgucu)	2,6%
Montajcı (Kurgucu)	4,1%	Kasiyer	2,4%
Satış Danışmanı	4,1%	Basketbolcu	2,3%
Komi (Garson Yardımcısı)	3,5%	Fitnıs Eğitmeni (Fitness Eğitmeni)	1,7%
Halkla İlişkiler Görevlisi	3,3%	Bahçıvan	1,5%
Halkla İlişkiler ve Tanıtım Meslek Elemanı	2,6%	Pazarlamacı	1,5%
Lojistik Operasyon Sorumlusu	2,3%	Aşçı	1,2%
Fast Food Hazırlayıcısı-Hamburger, Tost, Sandviç Vb.	2,3%	Görüntü ve Ses Sistemleri Teknisyeni	1,1%
Aşçı	2,1%	Yüzme Eğitmeni	1,1%
Meydancı	1,7%	Resepsiyon Görevlisi (Ön Büro Elemanı)	0,9%

Kaynak: TİPTA 2014-1

En fazla açık iş bulunan ilk 15 meslek ile en fazla temininde güçlük çekilen ilk 15 mesleğin 8 tanesi ortaktır. Bu 8 mesleğin ise sadece 6 tanesi en fazla istihdam artışı beklenen ilk 15 meslek içerisindedir. Garson, Temizlik Görevlisi, Animatör, Fitness Eğitmeni, Montajcı ve Satış Danışmanı meslekleri sektörde ön plana çıkan mesleklerdir.

Tablo 89 Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı

İstihdam Artışı	İstihdam Azalışı
Meslek	**Meslek**
Futbolcu	Akrobat
Garson (Servis Elemanı)	Gazete Dağıtıcısı
Basketbol Antrenörü	Diğer Sıhhi Tesisat İşçileri ve Boru Tesisatçıları
Animatör-Eğlence Hizmetleri	Halkla İlişkiler ve Tanıtım Meslek Elemanı
Temizlik Görevlisi	Voleybolcu
Montajcı (Kurgucu)	Elektrikçi (Genel)
Grafik Animasyoncu	Resepsiyon Görevlisi (Ön Büro Elemanı)
Deniz ve Liman İşletme Meslek Elemanı	Güvenlik Görevlisi
Fitnıs Eğitmeni (Fitness Eğitmeni)	Müzisyen
Basketbolcu	Diğer İnşaat Teknisyenleri
Antrenör (Spor Eğitimcisi)	Ahşap Teknolojisi Teknisyeni
Satış Danışmanı	Betonarme Demircisi
Beden İşçisi (Taşıma, Yükleme-Boşaltma)	Mağaza Müdürü
Futbol Antrenörü	Planlama Müdürü
Görüntü Ve Ses Sistemleri Teknisyeni	Vardiya Amiri - Büro İşleri

Kaynak: TİPTA 2014-1

Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor sektöründe 22 farklı meslekte istihdam azalışı beklenirken 97 farklı meslekte ise istihdam artışı beklenmektedir. İstihdam azalışı beklenen mesleklerde beklenen sayısal azalış oldukça düşüktür.

Diğer Hizmet Faaliyetleri

Diğer Hizmet Faaliyetleri sektörü altında diğer hizmet sektörü ile ilgili faaliyet alanları içerisine girmeyen her türlü bakım ve onarım işleri bulunmaktadır. Bu nedenle sektörde meslekler açısından bir çeşitlilik söz konusudur. En fazla açık iş bulunan ve temininde güçlük çekilen ilk 3 meslekte Ütücü ve Ambalajcı meslekleri ortak olan mesleklerdir.

En fazla açık iş bulunan ilk 15 meslek ile en fazla temininde güçlük çekilen ilk 15 mesleğin 8 tanesi ortaktır. Bu 8 mesleğin ise sadece 6 tanesi en fazla istihdam artışı beklenen ilk 15

meslek içerisindedir. Ütücü, Ambalajcı, Makineci (Dikiş), Çağrı Merkezi Görevlisi, Beden İşçisi ve Bayan Kuaförü meslekleri sektörde ön plana çıkan mesleklerdir.

Tablo 90 Diğer Hizmet Faaliyetleri Sektöründe Açık iş ve Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

Açık İş		Temininde Güçlük Çekilen Meslek	
Meslek	%	Meslek	%
Kumaş Paketleme İşçisi	10,3%	Ütücü	7,8%
Ütücü	10,0%	Ambalajcı (El İle)	6,0%
Ambalajcı (El İle)	7,8%	Makineci (Dikiş)	5,4%
Kalite Kontrolcü-Tekstil	5,6%	Kalite Kontrolcü-Tekstil	4,3%
Makineci (Dikiş)	5,4%	Beden İşçisi (Taşıma, Yükleme-Boşaltma)	3,0%
Çorap Burun Makinesi Operatörü	3,8%	Çorap Örme Makinesi Operatörü	3,0%
Beden İşçisi (Genel)	3,4%	Bayan Kuaförü	2,9%
Çağrı Merkezi Görevlisi	3,3%	Manikürcü-Pedikürcü	2,8%
Paketleme İşçisi (El İle)	2,8%	Elektrikli Ev Aletleri Teknik Servis Teknisyeni	2,7%
Klima Sistemleri Teknisyeni	2,3%	Masaj Uygulayıcısı/Masöz	2,6%
Beden İşçisi (Taşıma, Yükleme-Boşaltma)	2,3%	Elektrik-Elektronik Teknisyeni	2,4%
Bayan Kuaförü	2,3%	Çağrı Merkezi Görevlisi	2,2%
Temizlik Görevlisi	2,0%	Elektrikli Ev Aletleri Bakım Ve Tamircisi	2,2%
Elektrik-Elektronik Teknisyeni	1,9%	Beden İşçisi (Genel)	2,1%
Elektronik Teknisyeni	1,5%	İlik-Düğmeci/İlik-Düğme Otomatçı	1,9%

Kaynak: TİPTA 2014-1

Diğer Hizmet Faaliyetleri sektöründe 48 farklı meslekte istihdam azalışı beklenirken 237 farklı meslekte ise istihdam artışı beklenmektedir.

Tablo 91 Diğer Hizmet Faaliyetleri Sektöründe İstihdam Artışı ve Azalışı

İstihdam Artışı	İstihdam Azalışı
Meslek	**Meslek**
Çağrı Merkezi Görevlisi	Ambar/Depo Görevlisi
Temizlik Görevlisi	Çamaşırhane Elemanı (Yıkama)
Ambalajcı (El İle)	İnşaat Kalıpçısı (Ahşap)
Çorap Örme Makinesi Operatörü	Baskı Operatörü - Tekstil
Çorap Kontrolörü	İnşaat Boyacısı/Boyacı-Bina
Makineci (Dikiş)	Yapı Yalıtımcısı
Cilt Bakım Elemanı/Güzellik Hizmetleri Elemanı	Taş Ve Tuğla Duvarcısı
Ütücü	Alçı Dekorasyoncu (Kartonpiyer)
Güvenlik Görevlisi	Mermer İşçisi
Formacı (Çorap)	Bekçi
Çorap Burun Makinesi Operatörü	Tarım ve Hayvan Sağlığı Laborantı
Beden İşçisi (Taşıma, Yükleme-Boşaltma)	Tarih Öğretmeni-Ortaöğretim
Elektronik Teknisyeni	Diğer Çatı İşçileri
Satış Danışmanı	Lojistik Elemanı
Bayan Kuaförü	Diğer Makine Teknisyenleri

Kaynak: TİPTA 2014-1

İşsizlikle mücadelede ve istihdamın arttırılmasında önemli olan hususlardan biri de İşgücü piyasasında işgücü arzı ve talebi arasındaki uyumun sağlanmasıdır. İşsizlik oranın yüksek olduğu bazı durumlarda işgücü talebinin de yüksek seviyelerde olduğu görülebilmektedir. Bu durum işgücü arz ve talebi arasındaki uyumsuzluktan kaynaklanmaktadır. İşgücü piyasasındaki uyumsuzluğun en az düzeye indirilmesi önemli bir hedef olmalıdır. İşgücü piyasasının arz ve talebinin etkin bir şekilde eşleşebilmesi için işgücü piyasasının fotoğrafının çekilip iyi analiz edilmesi ve tespit edilen noktalar üzerinde karar alıcıların politikalar oluşturmaları gerekmektedir. Bu nedenle işgücü piyasasının arz yönü ve talep yönünü tespit eden çalışmalar oldukça önemlidir.

İşgücü piyasasının arz yönüne ilişkin veriler ağırlıklı olarak TÜİK'in yapmış olduğu "Sürekli Hanehalkı İşgücü Anketi" sonuçlarından elde edilmektedir. Ancak işgücü piyasasının talep tarafına yönelik fazla veri bulunmamaktadır. Bu açığı da Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü İşgücü Piyasası Araştırmaları ile doldurmaya çalışmaktadır. Bu çalışmalar ve çalışma sonuçlarından beklentiler ülkemizde istihdamı arttırmaya işsizliği azaltmaya yönelik en önemli belgelerde yer almaktadır. Ulusal İstihdam Stratejisi, 10. Kalkınma Planı, Türkiye Sanayi Strateji Belgesi, Mesleki ve Teknik Eğitim Stratejisi ve Eylem Planı, Verimlilik Stratejisi ve Eylem Planı, İstihdam ve Mesleki Eğitim İlişkisinin Güçlendirilmesi Eylem planı gibi belgelerde İşgücü Piyasası Araştırmalarına ve bu çalışmadan elde edilecek sonuçlara yer verilmektedir.

Eğitim planlamasından, yatırım planlamasına; teşvik sistemlerinden, beşeri sermaye yatırımına; kariyer planlamasından, mesleki eğitim programlarına kadar bir dizi alanda temel politikaların belirlenip, politika belgelerinin hazırlanmasında en hayati konulardan biri "işgücü piyasası ihtiyaçlarının tespiti"dir.

Ülke için –yukarıda değinildiği üzere- birçok olumlu çıktısı olan/olacak bu çalışmaların İŞKUR açısından en önemli özelliği hiç şüphesiz, ülkenin ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünün yetiştirilmesi amacıyla aktif işgücü programları (AİP) kapsamında düzenlenen mesleki eğitimlere yol gösterici yönüdür. Bu durum mevzuat anlamında da temellendirilmiş durumdadır. İl Müdürlüklerimizce sunulan temel hizmetlerden mesleki eğitim faaliyetlerinin esaslarını belirleyen Aktif İşgücü Hizmetleri Yönetmeliği ile İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik hükümleri gereği "il düzeyinde sunulacak mesleki eğitim hizmetlerinin İPA sonuçları dikkate alınarak" planlanması gerekmektedir.

2014 yılı Türkiye İşgücü Piyasası Araştırması Sonuçlarına göre açık iş oranı yüzde 2,7 gibi yüksek sayılabilecek bir oranda tespit edilmiştir. Bu oran göreceli olarak yüksek bir orandır. İşgücü piyasasında genellikle nitelik ve beceri gerektiren mesleklerde eleman bulunmasında zorluk çekildiğini göstermektedir. Mevcut çalışanların nitelik düzeyi düşük iken ihtiyaç duyulan meslekler nitelik düzeyi daha yüksek mesleklerdir.

Çalışma sonuçlarına göre her beş işyerinden birinin açık işinin olması her beş işyerinden üçünün eleman temin ederken güçlük çekmesi işgücü piyasasındaki arz ve talep arasındaki uyumsuzluğun bir bölümünü gözler önüne sermektedir. 2014 yılı sonunda işsizlik oranının 2013 yılına göre bir miktar yükselmesi beklenmektedir. Bu durum karşısında işgücü piyasasında eleman arayıp bulamayan işverenlerin bulunması ve bunların oranının yüksek olması aslında bu işsizlik oranının etkin bir eşleştirme ile düşürülebileceğini göstermektedir.

Türkiye işgücü piyasasının genelinde çalışanların ve işsizlerin eğitim durumlarının düşük olması işgücü piyasasını olumsuz etkilemektedir. Araştırma kapsamındaki her 3 işyerinden 2'sinin işyerinde eğitim düzenlemesi, eleman temininde güçlük çekilen mesleklerdeki güçlük çekilme nedeninin ağırlıklı olarak gerekli mesleki nitelik ve beceriye sahip eleman bulunamaması ile yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamamasının olması işgücü piyasasının aradığı nitelik ve özelliklerde eleman bulunmadığını ortaya koymaktadır. Önceki dönemlerdeki çalışmaların sonuçları da incelendiğinde mesleksizlik konusunda önemli gelişmeler görülmesine rağmen hala işsizlerin işgücü piyasasının aradığı nitelik ve becerilere sahip olmadığı görülmektedir.

Özellikle mesleki nitelik ve becerinin yanında tecrübenin de ön plana çıkması mesleki eğitimin önemini arttırmakla beraber teorinin yanında pratiğe dayalı eğitime dikkat çekmektedir. Bu alanda İŞKUR'un düzenlediği İşbaşı Eğitim Programları oldukça önemlidir. Bu programlardan yararlananlar hem işgücü piyasasının aradığı meslek ve niteliği kazanmakta hem de işyerlerinde tecrübelerini arttırmaktadırlar. İŞKUR İşbaşı Eğitim Programlarına son yıllarda arttırmakla beraber 2014 yılı sonlarında yaptığı mevzuat değişikliği ile bu programlardan yararlanan katılımcı sayısını daha da arttırmaya çalışmaktadır. Temininde güçlük çekilen mesleklerin azaltılması için İşbaşı Eğitim Programları önemli bir çalışmadır.

Gerek uzun dönemli genel ve mesleki eğitim politikalarının gerekse kısa vadeli aktif işgücü piyasası politikalarının işgücü talebi eğilimleri dikkate alınarak belirlenmesi talebin etkin karşılanabilmesi için önemlidir. Verilecek mesleki eğitimlerin işgücü piyasasının ihtiyaç duydukları mesleklerde ve işgücü piyasasının istediği nitelik ve becerilerde olmalıdır.

2014 yılı içerisinde Ulusal İstihdam Stratejisi yayınlanmıştır. Stratejide yer alan hedeflere ulaşma noktasında İşgücü Piyasası Araştırmalarından elde edilen bilgiler oldukça faydalı olacaktır. Bu çalışma kapsamında işgücü piyasasının eleman ihtiyacı duyduğu alanlara özellikle dezavantajlı gruplar yönlendirilmelidir. Kadınların işgücüne katılım oranları giderek artmaktadır ve artmaya devam edeceği de öngörülmektedir. Bu kapsamda kadınların çalışma hayatına daha kolay adapte olabilecekleri alanlara yönlendirilmeleri gerekmektedir. Kadınların istihdama katılımını artırmak amacıyla aktif işgücü piyasası politikaları kapsamında gerektiği takdirde mesleki eğitim kurslarına katılımı artıracak teşvik politikaları uygulanmalıdır.

Son dönemlerde sektörel analizler oldukça önem kazanmıştır. Özellikle politika belgelerinde sektörlere yönelik özel hedefler, eylemler belirlenmektedir. İşgücü piyasası araştırmalarında da sektörel veriler bulunmasına rağmen bu alana daha fazla ağırlık verilmelidir. Elde edilecek bu veriler ışığında sektörel politikalar belirlenmelidir.

Türkiye için açık işlerin ve açık iş oranlarının sektörel ve mesleki olarak belirlenebilmesi bu meslek ve sektörlerin gelişim eğilimlerine ilişkin önemli göstergelerdir. Ekonomik gelişim yönünü de gösteren bir gösterge olarak değerlendirilebilecek işgücü talebi etkin bir şekilde tespit edilmeli ve gereken önlemler alınmalıdır.

İşgücü talep eğilimlerinin sadece ulusal düzeyde değil hem yerel hem de küresel düzeyde dikkate alınması gerekmektedir. Ulusal düzeyde işgücü talebi için bir tablo ortaya koyan "Türkiye İşgücü Piyasası Araştırma" raporunun yerel karşılıkları olmalıdır. Bu araştırma her il için açık işler, temininde güçlük çekilen meslekler ve gelecek dönemlerde ihtiyaç duyulacak mesleklerin tespit edilmesini sağlayacaktır. Sonuçların il, bölge ve ulusal düzeyde birlikte değerlendirilmesi önemlidir.

İşgücü Piyasası Araştırmaları mevcut durum ve kısa vadeli tahmin vermektedir. Bunun yanında orta vadede işgücü piyasasının ihtiyaçlarını ortaya koyacak çalışmalar yapılmalıdır. Bu çalışmalar ile orta vadede hangi mesleklerde elemana ihtiyaç duyulacağı ve bu mesleklerde ne tür becerilerin aranacağına yönelik bilgiler üretilmelidir. Bu çalışmalar ışığımda meslek liselerinde, meslek yüksekokullarında ve üniversitelerde hangi bölümlerin açılması gerektiği konusunda karalar alınmalıdır.

EKLER

Ek 1: İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu

İŞKUR	TÜRKİYE İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI (TİPTA)
2014	**İŞYERİ BİLGİ FORMU**

Sayın İşyeri Yetkilisi,

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından gerçekleştirilecek olan işgücü piyasası araştırması ile ilimizde istihdam ve işsizlik sorununun çözümü için işgücünün yapısı, sektörler bazında personel, eğitim, nitelik vb. ihtiyaçlarının belirlenmesine yönelik bilgi derlenmesi amaçlanmaktadır.

Bilgi Verme ve Gizlilik

1- Kurum ve kuruluşlardan alınan bu bilgiler, **yalnızca istatistiksel çalışmalarda kullanılmak amacıyla toplanmakta olup, gizliliği 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu ile teminat altına alınmıştır.** Kanun uyarınca sizden alınan bu bilgilerden şahsınıza özel olanlar; idari, adli ve askeri hiçbir organ, makam, merci veya kişiye verilemez, istatistik amacı dışında kullanılamaz.
2- **4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu'nun 21 inci maddesi gereğince Kurum tarafından, kamu ve özel kesim işyerlerinden iş ve işgücü konularında bilgi istenildiğinde, belirtilen süre içinde bilgi verilmesi zorunludur**.
3- İşverenlerden toplanan bilgiler, Kurum hizmetlerinden başka amaçla kullanılamaz. **İkinci fıkraya aykırı davrananlar hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 136 ncı maddesi hükümleri uygulanır.**

Kapsam

Bu araştırma, ilinizdeki 10 ve daha fazla kişi istihdam eden örnek işyerlerini kapsamaktadır. İşyeri Bilgi Formunun, işyeri sahibi veya ortakları, insan kaynakları, personel, işyeri veya muhasebe müdürleri tarafından doldurulması önerilmektedir. Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda bilgi formunu doldurarak verdiğiniz bilgiler ve çalışmaya yapmış olduğunuz katkılardan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarız.

İŞYERİ BİLGİLERİ

Örnek No	
İşyerinin Yasal Unvanı	
İşyerinin Tabela Unvanı	
1) İşyerinizin kuruluş tarihini yıl olarak belirtiniz.	

	Evet	Hayır	Fikrim Yok
2) İşyeri olarak İŞKUR hizmetlerinden yararlanıp yararlanmadığınızı belirtiniz			
3) Daha önce İŞKUR'dan eleman talebinizin olup olmadığını belirtiniz.			
4) İşyerinizin devletin verdiği istihdam teşviğinden yararlanıp yararlanmadığını belirtiniz.			
5) İşyerinizde üretilen ürünlerin ihraç edilip edilmediğini belirtiniz.			
6) İşyerinizin yabancı ortaklığı olup olmadığını belirtiniz.			
7) İşyerinizde kısmi (part-time) çalışmanın var olup olmadığını belirtiniz.			
8) İşyerinizde çalışanlara kreş imkanının sağlanıp sağlanmadığını belirtiniz.			
9) Çalışanlarınıza işe gelmede servis hizmetinin sağlanıp sağlanmadığını belirtiniz.			
10) İşyerinizde mevsimlik istihdam edilen personelin olup olmadığını belirtiniz.			
11) 2014 yılında çalışanlarınıza işleriyle ilgili herhangi bir eğitim düzenlenip düzenlenmediğini belirtiniz.			

ADRES BİLGİLERİ

İL:	**İLÇE:**	**MAHALLE :**	
CADDE/SOKAK:			
DIŞ KAPI NO :			
İÇ KAPI NO :			
TELEFON/FAKS/E-POSTA	...../...../	.....	@.....

Formu Cevaplayan İşyeri Yetkilisinin

Adı ve Soyadı		**Unvanı**	
Tarih		**Telefonu**	
E-posta		**İmza/Kaşe**	

Bu kısım Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü'nde Bilgi Formunun uygulamasından sorumlu olan "kamu görevlilerince" doldurulacaktır.

BU İŞYERİ BİLGİ FORMU ZİYARETÇİ VE KOORDİNATOR EL KİTABI OKUNDUKTAN SONRA UYGULANMIŞ VE VERİ GİRİŞİ ZİYARETÇİ VE KOORDİNATÖR EL KİTABINA UYGUN YAPILMIŞTIR. ARZ EDERİM.

	ZİYARETÇİ	KONTROLÖR	VERİ GİRİŞ PERSONELİ
Adı ve Soyadı			
Tarih ve İmza			

BİLGİ İÇİN BAŞVURULABİLECEK ADRES TELEFON VE FAKS NUMARALARI

İL MÜDÜRLÜĞÜ	ADRES	TELEFON	FAKS	E-POSTA
..... Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü	.....	.....	.....	.....

Bölüm I - MEVCUT İSTİHDAM

S 12: İşyerinizde çalışmakta olan mevcut personeli fiilen yaptıkları işlere göre sıralayınız?

01	02	03	04
Yapılan iş (Örnek; mimar, ziraat mühendisi, harita teknikeri, buldozer operatörü, sekreter, taşıma işçisi vb.)	Kadın Çalışan **Sayısı**	Erkek Çalışan **Sayısı**	Toplam Çalışan **Sayısı**
TOPLAM			

S13. İşyerinizde çalışan sayısının son bir yıl içerisinde, 10 ve üzerine çıkıp çıkmadığını belirtiniz.
(Bu soruya sadece "12. Soruda toplam çalışan sayısı 9 veya daha az kişi olarak belirtilen işyerleri" cevap verecektir.)

Evet ☐

Hayır ☐

SONRAKİ SAYFAYA GEÇİNİZ

Bölüm II -AÇIK İŞLER

S14: Şu an işyerinize herhangi bir yolla eleman arıyor musunuz?

S 14.1: Eleman aramıyoruz. → **Soru 15'e geçiniz.**

01	02	03	04													05					06		
Eleman Aranılan Meslekler	Toplam Açık İş **Sayısı**	Talep Edilen **Asgari** Eğitim Düzeyi 1. Çıraklık 2. Lise altı 3. Genel lise 4. Meslek lisesi 5. Meslek yüksekokulu 6. Lisans 7. Lisans üstü 8. Farketmez	**Beceri İhtiyacı ve Kişisel Özellikler (*)** 1. Bilgisayar kullanımı 2. Fazla mesaiye kalabilme 3. Fiziki ve bedensel yeterlilik 4. Hesap yapabilme (Analitik beceri) 5. İletişim ve ifade yeteneği 6. İş ahlakına sahip olma 7. Proje tabanlı çalışma 8. Satış ve pazarlama becerisi 9. Seyahat edebilme esnekliği 10.Sorun çözme ve bağımsız karar verme becerileri 11.Takım çalışması 12.Yabancı dil 13.Yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe													**İlgili meslekteki açık işinizi hangi yolla arıyorsunuz (*)** 1. İŞKUR aracılığıyla 2. Gazete-İlan, vb. 3. Akraba-Eş Dost 4. İnternet-Sosyal Medya 5. Özel İstihdam Büroları					**Açık işiniz için aşağıdaki seçeneklerden hangisini tercih edersiniz?** 1. Kadın 2. Erkek 3. Farketmez		
			1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**	**11**	**12**	**13**	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**1**	**2**	**3**

(*) (04), (05) ve (06) sütunlarında birden fazla seçenek (X) şeklinde işaretlenebilir.

SONRAKİ SAYFAYA GEÇİNİZ

BÖLÜM III. 30 HAZİRAN 2015 TARİHİ İTİBARİYLE ÇALIŞAN SAYISINDA NET DEĞİŞİKLİĞİ OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

01	02	03
S.15: 30 Haziran 2015 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam artışı bekliyor musunuz?	**Evet**	**15.1'e geçiniz**
	Hayır	**16.soruya geçiniz**
	Fikrim Yok	**16.soruya geçiniz**

S 15.1: **30 Haziran 2015 tarihi itibariyle** işyerinizde çalışan sayısında net istihdam artışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?

Net istihdam **ARTIŞI** olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal ***artış***

S.16: 30 Haziran 2015 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam azalışı bekliyor musunuz?	**Evet**	**16.1'e geçiniz**
	Hayır	**17.soruya geçiniz**
	Fikrim Yok	**17.soruya geçiniz**

S 16.1: **30 Haziran 2015 tarihi itibariyle** işyerinizde çalışan sayısında net istihdam azalışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?

Net istihdam **AZALIŞI** olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal ***azalış***

SONRAKİ SAYFAYA

BÖLÜM IV. ELEMAN TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

S17: 2014 yılı içerisinde işyerinizde eleman temininde güçlük çektiğiniz meslekleri ve bu mesleklerde temininde güçlük çektiğiniz eleman sayısını belirtiniz?

S 17.1: Eleman temininde güçlük çektiğimiz meslek yok. → **Görüşme Bitmiştir. TEŞEKKÜRLER.**

01	02	03	04							
Eleman Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	Temininde güçlük çekilen eleman **sayısı**	**Temininde Güçlük çektiğiniz mesleği şu an karşıladınız mı?** **1-EVET** **2- HAYIR** **3-KISMEN**	**Temininde Güçlük Çekilme Nedeni (*)** **1. Bu meslekte işe başvuru yapılmaması** **2. Gerekli Mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması** **3. Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması** **4. Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi** **5. Önerilen ücretin az bulunması** **6. Vardiyalı çalışma olması** **7. İşyerine ulaşım zorluğu** **8. Çalışma Sürelerinin Uzunluğu**							
			1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**
		|_|							
		|_|							
		|_|							
		|_|							
		|_|							
		|_|							
		|_|							
		|_|							
		|_|							
		|_|							
		|_|							
		|_|							
		|_|							
		|_|							
		|_|							
		|_|							

*** Birden fazla güçlük çekilme nedeni işaretlenebilir.**

Türkiye İşgücü Piyasası Araştırmasına yaptığınız katkıdan dolayı teşekkür ederiz.

V.Bilgi Formu Hakkında Görüş ve Önerileriniz?
(Bu kısım Ziyaretçi veya Yanıt veren İşveren tarafından doldurulabilir.

İşverenin görüşleri:

Ziyaretçinin görüşleri:

Ek 2- Tam Sayım ve Örnekleme Yapılan İller Listesi ve Örnek Sayıları

Tamsayım Yapılan İller	10+ İşyeri Sayısı	Tamsayım Yapılan İller	10+ İşyeri Sayısı
Adana	4.255	Karabük	458
Adıyaman	800	Karaman	477
Afyonkarahisar	1.375	Kars	279
Ağrı	461	Kastamonu	701
Aksaray	785	Kayseri	3.307
Amasya	627	Kırıkkale	405
Ardahan	95	Kırklareli	658
Artvin	343	Kırşehir	377
Aydın	1.962	Kilis	172
Balıkesir	2.252	Konya	4.466
Bartın	421	Kütahya	1.106
Batman	1.039	Malatya	1.431
Bayburt	99	Manisa	2.331
Bilecik	431	Mardin	1.333
Bingöl	541	Mersin	3.638
Bitlis	433	Muğla	2.537
Bolu	629	Muş	426
Burdur	507	Nevşehir	780
Çanakkale	988	Niğde	535
Çankırı	252	Ordu	1.313
Çorum	1.043	Osmaniye	897
Denizli	2.961	Rize	808
Diyarbakır	2.502	Sakarya	1.984
Düzce	1.028	Samsun	2.246
Edirne	715	Siirt	369
Elazığ	1.310	Sinop	370
Erzincan	393	Sivas	1.129
Erzurum	1.199	Şanlıurfa	2.365
Eskişehir	2.068	Şırnak	613
Gaziantep	3.435	Tekirdağ	2.447
Giresun	842	Tokat	918
Gümüşhane	192	Trabzon	2.283
Hakkari	201	Tunceli	152
Hatay	2.208	Uşak	889
Iğdır	238	Van	1.194
Isparta	675	Yalova	581
Kahramanmaraş	1.805	Yozgat	613
Tam Sayım Toplamı : 88.712		Zonguldak	1.014

Örnekleme Yapılan İller	Örneklem İşyeri Sayısı
Ankara	6.911
Kocaeli	4.201
Bursa	10.183
İzmir	6.276
İstanbul	8.493
Antalya	4.289
Örnekleme Toplam	40.353

Ek 3- Tanım ve Kavramlar Sözlüğü

İşgücü Piyasası: Potansiyel çalışanların emeklerini arz ettikleri, işverenlerin de, ihtiyaç duydukları işgücünü talep ettikleri piyasadır. Çalışanlar öncelikle mesleki olmak üzere işe ilişkin beceri ve yeterliliklerini sunarken karşılığında ücret talep ederler.

İl İşgücü Piyasası: İşgücünün il düzeyinde arz ve talep olunduğu pazardır. İl düzeyinde işverenler birçok iş için çeşitli meslek dallarında işçi, çalışanlar da iş talep eder. Bu işler bakımından piyasa, il işgücü piyasasıdır.

İşgücü Piyasası Analizi: Belirli bir yer, bölge ya da ülkenin işgücü piyasasının niteliklerinin ve ayırıcı özelliklerinin incelenip çözümlenmesidir.

İşgücü Talebi: İşgücü talebi işverenlerin istihdam etmeyi istedikleri işçi sayısıdır.

İşgücü Talep Araştırması: İŞKUR tarafından 12 Mayıs-27 Haziran tarihleri arasında yapılan işyeri ziyaretleri kapsamında "İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu" uygulamasıdır.

İşgücü Talep Araştırması Çerçevesi: Maliye Bakanlığı ve SGK kayıtları kullanılarak TÜİK tarafından hazırlanan "Türkiye İşyeri Kayıt Sistemi" üzerinden en güncel veri olan 2013 yılı kayıtlarıdır. Talep araştırması kapsamında çeşitli nedenlerle görüşülemeyen işyerleri için "işyeri cevapsızlık formu" doldurulmuştur.

İşgücü Arzı: Bireylerin her türden işgücü piyasasına pazarlamak üzere sundukları işgücü toplamıdır.

Tanımlanmış bir zaman dilimi (referans dönemi) içinde belirli bir yaş üzerindeki nüfus, işgücü bakımından üç temel gruba ayrılmaktadır; istihdam edilenler, işsizler ve işgücüne dâhil olmayanlar. İstihdam edilenler ve işsizler, birlikte işgücünü oluştururlar. Yukarıda belirtilenler şu şekilde özetlenebilir;

Çalışma çağındaki nüfus: İşgücü+ İşgücüne dâhil olmayanlar

İşgücü: İstihdam edilenler+ İşsizler

Kurumsal olmayan nüfus: Üniversite yurtları, yetiştirme yurtları (yetimhane), huzurevi, özel nitelikteki hastane, hapishane, kışla vb. yerlerde ikamet edenler dışında kalan nüfustur.

Kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus: Kurumsal olmayan nüfus içerisindeki 15 ve daha yukarı yaştaki nüfustur.

Genç nüfus: 15-24 yaş grubundaki nüfustur.

İşgücü: İstihdam edilenler ile işsizlerin oluşturduğu tüm nüfusu kapsar.

İşgücüne Katılım Oranı (İKO): İşgücüne katılım oranı bir ekonomide çalışan veya işsiz, ekonomik olarak aktif olan nüfusun çalışabilir yaştaki nüfusa olan oranını ifade eder.

İKO = (İşgücü Arzı (İstihdam+İşsiz))/(Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus) x 100

Çalışma hayatına katılımı ölçen bu gösterge, çalışma yaşındaki nüfusun ekonomik olarak aktif olan kesimini gösterir. Ülke mal ve hizmet üretiminde yer alabilecek işgücü arzının büyüklüğü hakkında bilgi verir. Cinsiyet ve yaş gruplarına ve eğitim durumuna göre işgücüne katılım oranı ekonomik olarak aktif nüfusun yapısı hakkında bir resim çizer.

Eğitim seviyelerine göre işgücü: Bu gösterge toplam işgücünü eğitim durumlarına göre analiz ederken, 25-29 yaş grubundaki yüksek eğitimlilerin işgücü içindeki oranına da özel önem verir.

İstihdam edilenler: Aşağıda yer alan işbaşında olanlar ve işbaşında olmayanlar grubuna dâhil olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm nüfus istihdam edilen nüfustur.

İş başında olanlar: Yevmiyeli, ücretli, maaşlı, kendi hesabına, işveren ya da ücretsiz aile işçisi olarak referans dönemi içinde en az bir saat bir iktisadi faaliyette bulunan kişilerdir.

İş başında olmayanlar: İşi ile bağlantısı devam ettiği halde, referans haftası içinde çeşitli nedenlerle işinin başında olmayan kendi hesabına veya işveren olarak çalışanlar istihdamda kabul edilmektedir.

Üretici kooperatifi üyeleri, bir iş ya da meslekte bilgi veya beceri kazanmak amacıyla belirli bir menfaat (ayni ya da nakdi gelir, sosyal güvence, yol parası, cep harçlığı vb.) karşılığında çalışan çıraklar ve stajyer öğrenciler de istihdam halinde olanlar kapsamına dâhil edilmektedirler.

İstihdam Oranı: Çalışanların çalışabilir yaştaki nüfusa oranıdır. Ülke ekonomisinin istihdam yaratma gücünü gösterir. Özelikle yaş, cinsiyet ve iktisadi faaliyetlere göre istihdama katılım oranı istihdam politikalarının oluşturulmasında kilit unsurlardır.

İstihdam Oranı = (Toplam istihdam)/(Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus) x 100

Yüksek istihdam oranı ülke ekonomisinin pozitif olarak değerlendirilmesine yol açmasına rağmen, bu gösterge tek başına yeterli değildir. İstihdam oranının değerlendirilmesinde ücretler, çalışma saatleri, kayıt dışı istihdam, eksik istihdam ve çalışma saatleri de önemlidir.

Düşük istihdama katılım oranı ise nüfusun ekonomik faaliyetlere katılmadığını, ekonominin ya yüksek işsizlik oranına ya da çok sayıda ekonomik anlamda aktif olmayan nüfusa sahip olduğunu gösterir.

İşteki durum: Ücretliler, kendi hesabına çalışanlar, işverenler ve ücretsiz aile işçileri olarak dört kategori altında toplanan işteki durum, işgücü piyasasının dinamiklerini ve ülke ekonomisinin gelişimini gösterir. Gelişen bir ülkede genel olarak beklenen tarım sektöründen sanayi ve hizmet sektörlerine geçişle birlikte, ücretli ve maaşlı çalışanların sayısındaki artış; kendi hesabına ve ücretsiz aile işçisi olarak çalışan sayısındaki azalıştır.

İktisadi faaliyetlere göre istihdam: Bu gösterge istihdamın hangi ekonomik faaliyetlerde yer aldığının ifadesidir. İstihdam genelde tarım, sanayi ve hizmetler olarak üç temel iktisadi faaliyete ayrılır. Bu gösterge toplam istihdamın sektörlere göre oransal dağılımını gösterir. Böylelikle sektörlere göre ekonomik gelişmeyi veya daralmayı, trendleri, gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomileri arasındaki seviye farkını ortaya koyar. Sektörel istihdam akışları verimlilik analizlerinde çok önemli yer teşkil eder. Toplam verimliliğin artması için, istihdamın daha az verimliliğe sahip sektörlerden daha yüksek verimliliğe sahip sektörlere geçmesi gerekir.

Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev 2.0 esas olmak üzere aşağıda yer alan sektörler kapsamı oluşturmaktadır.

Mesleklere göre istihdam: Meslek sınıflaması olarak kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün ISCO-88 Uluslararası Standart Meslek Sınıflandırma Sistemi esaslarına göre hazırlanan ve meslek sınıflandırma sistemi içinde yer alan meslek unvanlarını, özetlenmiş meslek tanımlarını ve meslek kodlarını kapsayan bir sözlüktür.

Meslek sınıflaması dört rakamlı kodlanmış olup 9 ana grup altında toplanmaktadır. Ana grupların altında 2 basamaklı alt gruplar, alt grupların altında 3 basamaklı meslek grupları ve meslek gruplarının da altında 4 basamaklı meslekler yer almaktadır. İŞKUR tarafından kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü (TMS) ISCO-08 ile uyumlu daha ayrıntılı bir sözlüktür. ISCO'da söz konusu olan meslek grubu iken TMS'de mesleklerin en ayrıntılı hali bulunmaktadır.

Bu gösterge özellikle farklı işgücü piyasalarında arz ve talep dengesizliklerinin analizinde çok önemlidir. Karar vericiler ve politika yapıcıların ekonomik ve sosyal politikaların formüle edilmesinde ve işgücü, öğretim ve mesleki eğitimin planlanarak uygulanmasında, yürütülmesinde istihdamın mesleklere göre dağılımı önem arz etmektedir.

Kayıt dışı istihdam: Referans haftasında yaptığı işten dolayı herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmayanlardır.

Birçok ülkede kayıt dışı istihdam, gelir ve üretim yaratmada önemli bir rol oynar. Kayıt dışı istihdam sosyal güvenlik sisteminin ve yasal yaptırımlarının dışında olmasına rağmen, yüksek nüfus artış hızına veya kentleşmeye sahip ülkelerde bir seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kayıt dışı istihdam oranı: Bu gösterge kayıt dışı istihdamın toplam istihdam içindeki oranı olarak hesaplanmaktadır. Oranın büyüklüğü çalışma hayatının sosyal güvenceden uzaklığı hakkında bilgi verir.

Kayıt dışı istihdam Oranı = (Kayıt dışı istihdam)/(Toplam istihdam) x 100

Eksik istihdam: Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından düzenlenen 16. Çalışma İstatistikçileri Konferansında, mevcut eksik istihdam tanımı, yaşanan ölçüm zorlukları nedeniyle yeniden ele alınarak, eksik istihdam sorununu daha net ortaya koyabilecek "zamana bağlı eksik istihdam" ve "yetersiz istihdam" kavramlarına geçilmesine karar verilmiştir.

Zamana bağlı eksik istihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer işinde/işlerinde toplam olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu taktirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

Yetersiz istihdam: Zamana bağlı eksik istihdam kapsamında yer almamak koşuluyla, referans haftasında istihdamda olan, son 4 hafta içinde mevcut işini değiştirmek için veya mevcut işine ek olarak bir iş aramış olan ve böyle bir iş bulduğu takdirde 2 hafta içinde çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

İşsiz: Çalışma yaşında olup, işi olmayan, aktif olarak iş arayan ve çalışmaya hazır kesimi ifade eder. Referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son dört hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan tüm kişiler işsiz nüfusa dâhildirler. Ayrıca, dört hafta içinde başlayabileceği bir iş bulmuş ya da kendi işini kurmuş ancak işe başlamak ya da işbaşı yapmak için çeşitli eksikliklerini tamamlamak amacıyla bekleyenler de işsiz nüfus kapsamına dahildirler.

İşsizlik oranı: İşgücü piyasasının en çok bilinen ve medya tarafından da üzerine en çok değinilen göstergesi işsizlik oranıdır. Toplam işsiz sayısının işgücü arzına oranıdır. İşsizliğin değerlendirilmesinde toplam işsizlik oranı tek başına yeterli olmaz. Gelecek planlaması için genç işsizlik ve uzun süreli işsizlik oranlarının da ayrıca dikkate alınması gerekir.

İşsizlik Oranı = İşsiz/(İşgücü arzı (istihdam+işiz)) x 100

Genç işsizlik: Gelişmişlik seviyesine bakmaksızın bir çok ülkede genç işsizliği en önemli politika konusu olarak değerlendirilir. Bu kavramda genç 15-24 yaş grubunu ifade eder.

Genç işsizlik oranı : Genç işsizliğini ayrıntılı olarak tanımlayabilmek için dört ölçüt önemlidir.

15-24 yaş grubundaki işsiz sayısının aynı yaş grubundaki işgücü içindeki oranıdır.

İşgücüne dahil olmayan (İnaktif) nüfus: İşsiz veya istihdamda bulunmayan kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfustur. Bu gösterge, özellikle kişilerin neden işgücü içinde yer almadıklarını açıklamaları bakımından çok önemlidir. Kişiler, çeşitli nedenlerle işgücü piyasası içinde yer almayabilirler. Çalışmak istedikleri halde kendilerine uygun iş bulamayacakları gibi düşüncelerle iş aramayan kesim potansiyel işsiz olmaları nedeniyle işgücü piyasasını yakından ilgilendiren kavramdır.

İşgücüne dahil olmayanlar aşağıdaki gruplara ayrılmıştır.

1. İş aramayıp çalışmaya hazır olanlar: Çeşitli nedenlerle iş aramayıp, ancak 2 hafta içinde işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.1. İş bulma ümidi olmayanlar: Daha önce iş aradığı halde bulamayan veya kendi vasıflarına uygun bir iş bulabileceğine inanmadığı için iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.2. Diğer: Mevsimlik çalışma, ev kadını olma, öğrencilik, irat sahibi olma, emeklilik ve çalışamaz halde olma gibi nedenlerle iş aramayıp ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

2. Mevsimlik çalışanlar: Mevsimlik çalışması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

3. Ev işleriyle meşgul: Kendi evinde ev işleriyle meşgul olması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

4. Eğitim/Öğretime devam ediyor: Bir öğrenim kurumuna, kursa vb. devam etmesi

nedeniyle iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

5. Emekli: Bir sosyal güvenlik kuruluşundan emekli olduğu için iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

6.Çalışamaz halde: Bedensel özür, hastalık veya yaşlılık nedeniyle iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

7. Diğer: Ailevi ve kişisel nedenler ve bunun dışındaki diğer nedenler ile iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus Oranı = (Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus-(İstihdam+İşsiz))/ (Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus) x 100

Eğitim durumu: 6 ve yukarı yaştaki tüm fertlerin eğitim durumları hakkındaki bilgilerdir. Uluslararası Standart Eğitim Sınıflaması'na (ISCED,1997) uygun olarak sınıflandırılmaktadır, ana grupla aşağıdadır.

1. Okuma yazma bilmeyen

2. Okuma yazma bilip bir okul bitirmeyen

3. İlkokul

4. İlköğretim

5. Ortaokul veya mesleki ortaokul

6. Genel Lise

7. Mesleki veya teknik lise

8. Yüksek öğretim

Başvuru: İş arayanların, gereksinimlerinin karşılanması için Kurum İl Müdürlüklerine doğrudan yaptıkları müracaatlardır. (İŞKUR)

Kayıtlı İşsiz: Çalışma yaşında ve gücünde olan, çalışmak isteyen, Kurum'a başvurduğunda asgari ücret düzeyinde gelir getirici bir işi olmayan, Kurum tarafından henüz kendisine iş bulunamayan aktif kayıtlardaki kişilerdir. Kayıtlı işgücünden, daha iyi şartlarda iş arayanlar, emeklilerden iş arayanlar ve belli bir iş yerinde çalışmak isteyenler çıkarıldığında geriye kalanlar kayıtlı işsiz sayılmaktadır. (İŞKUR)

Kayıtlı işgücü: İş arayanlardan aktif kayıtlarda yer alanların tümüdür.

Aktif kayıt: Son işlem tarihinden itibaren 18 ay süre ile işe gönderilmek üzere hazır olan kayıttır.

Açık İş: Kurum'a işverenlerden intikal eden işçi istemidir.

Açık İş: İşveren tarafından hemen veya yakın gelecekte doldurulmak istenen ve işverenin işyeri dışından uygun bir adayın bulunması için aktif adımları attığı yeni yaratılan, boş veya boşalacak iştir. (EUROSTAT)Bu tanıma göre açık iş muhakkak işyeri dışına açılmalıdır. İşgücü Talep Araştırması kapsamında derlenen açık işler bu kapsamdadır.

Açık İş Oranı: Açık işlerin, açık işler ile mevcut çalışanların sayısının toplamına bölünmesi ile elde edilen bir orandır. Temel olarak, işyerleri tarafından fiilen doldurulmak istenen ve bu doğrultuda gerekli girişimlerin yapıldığı pozisyonları göstermektedir. İşyerinde çalışanlar yardımıyla doldurulmayı bekleyen pozisyonlar ise açık iş kavramı kapsamında yer almamaktadır. İşgücü arzına ilişkin İşsizlik oranına kıyasla işgücü talebinin bir göstergesi olarak ekonominin konjonktürel hareketlerine dair daha kullanışlı bir göstergedir. Örneğin ekonominin büyüme dönemlerinde açık iş oranında nispi olarak yükseliş görülürken, açık iş oranının gerilediği dönemler ekonomide yavaşlama işareti olarak değerlendirilmektedir.

Beceri: Eğitim, öğretim ve deneyimin ürünü olan beceri, ilişkin olduğu konudaki bilgiyle bir araya geldiği zaman uzman kişinin niteliğini oluşturur. Beceri, genel olarak iş ve görevleri başarabilmek için gerekli olan sistematik zihinsel ve fiziksel eylemleri, yatkınlıkları, etkinlikleri ifade eder.

Beceri Eksiği: İşgücünün sahip olduğu genel uzmanlığın işin gerekleriyle uyuşmazlığıdır.

Beceri İhtiyacı: Belirli bir organizasyon, sektör veya ulusal ekonomide, farklı türdeki faaliyet, iş veya mesleki rol için gereksinim duyulan beceridir.

Beceri Açığı: Beceri açığının yapısı ve düzeyini belirtir. İşgücü piyasasında becerili işgücüne ihtiyacın, mevcut işgücü arzından ne kadar fazla olduğunu gösterir. Dünyanın birçok ülkesinde işgücü piyasaları, artan işsizlik, yetersiz eğitilmiş personel, ekonomik ve teknolojik koşulların hızla değişmesi ve bu değişime ayak uydurma güçlükleri gibi sorunlarla karşı karşıyadır. Beceri açığının nedenleri arasında, (1) iş gereksinimleriyle karşılaştırıldığında yetersiz kalan ehliyetler, (2) Ehliyetlerle karşılaştırıldığında yetersiz kalan işler, (3) İşsizlik, gizli işsizlik, (4) Sayısal olarak becerili işçi açığı yer alır.

İşe Yerleştirme: İş arayanların Kurumca işe yerleştirilmesidir.

Girişim: Yasal birimlerin oluşturduğu en küçük özellikle mevcut kaynaklarının tahsisi için belirli derecede karar alma özerkliğini kullanarak, mal ve hizmet üreten bir organizasyon birimidir. Girişim, bir veya birden fazla yerde, bir veya birden fazla faaliyet yürütebilir.

Net İstihdam Değişim Oranı: Beklenen istihdam artışından, beklenen istihdam azalışının çıkarılması ile elde edilen sayının mevcut çalışan sayısına bölünmesi ile elde edilen orandır.

Temininde güçlük çekilen meslekler: İşverenler açık işlerini istedikleri becerilere sahip çalışanlarla doldurmadıkları takdirde, bu durumu temininde güçlük çekilen meslekler veya beceri eksiği açık işler olarak ifade ederler.

Yaş bağımlılık oranı : 0-14 ve 65 ve daha yukarı yaştaki nüfusun, 15-64 yaş grubundaki nüfusa oranın yüzde olarak ifadesidir.

Yaş Bağımlılık Oranı = ((0-14 yaş nüfus + 65 yaş nüfus))/(15-64 yaş nüfus) x 100

Yerel birim: Coğrafi olarak tanımlanan bir yere yerleşmiş girişim veya onun bir parçasıdır.

Ekonomik faaliyet, coğrafi olarak tanımlanan bu yerde veya bu yerden tek ve aynı girişim için bir veya daha fazla kişinin çalışması halinde yürütülür.

Ek 4- Sektörlere Göre İPTA Sonuçları Özet Tablo-2014/1

SEKTÖRLERE GÖRE İPTA SONUÇLARI-2014/1.DÖNEM							
SEKTÖRLER	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı	Açık İş Sayısı	Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı	30 Haziran 2015 İçin Belirlenen Net İstihdam Değişimi	Açık İş Oranı	Net İstihdam Değişim Oranı 30 Haziran 2014
Madencilik ve taş ocakçılığı	1.722	83.891	1.450	3.295	4.329	1,7%	5,2%
İmalat	50.597	2.510.806	87.006	111.361	115.160	3,3%	4,6%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	676	37.222	188	384	308	0,5%	0,8%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	498	31.312	295	377	1.271	0,9%	4,1%
İnşaat	37.791	832.881	14.074	34.347	60.506	1,7%	7,3%
Toptan ve perakende ticaret	46.693	1.119.724	34.783	48.979	55.307	3,0%	4,9%
Ulaştırma ve depolama	11.428	324.949	8.051	9.957	9.754	2,4%	3,0%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	12.594	540.430	14.863	21.918	15.853	2,7%	2,9%
Bilgi ve iletişim	2.722	102.669	2.773	3.631	5.413	2,6%	5,3%
Finans ve sigorta faaliyetleri	1.962	189.181	1.277	1.305	7.353	0,7%	3,9%
Gayrimenkul faaliyetleri	1.514	37.515	1.111	1.452	1.797	2,9%	4,8%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	9.638	196.305	4.424	8.630	9.490	2,2%	4,8%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	8.066	546.251	15.218	18.839	59.204	2,7%	10,8%
Eğitim	5.712	190.977	3.298	4.027	992	1,7%	0,5%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	4.171	191.334	5.084	7.960	9.343	2,6%	4,9%
Kültür, Sanat, Eğlence, dinlence ve spor	849	23.694	504	833	698	2,1%	2,9%
Diğer hizmet faaliyetleri	4.278	90.551	4.182	5.408	4.987	4,4%	5,5%
Toplam	**200.911**	**7.049.691**	**198.582**	**282.704**	**361.764**	**2,7%**	**5,1%**

Ek 5- İllere Göre İPTA Sonuçları Özet Tablo-2014/1

İller	İşyeri Sayısı (2014)	Çalışan Sayısı (2014)	Açık İş Sayısı (2014)	Açık İş Oranı (2014)	Temininde Güçlük Çekilen Kişi	NİDO
Adana	3.960	134.058	2.476	1,8	4.092	4,8%
Adıyaman	750	18.958	419	2,2	924	4,3%
Afyonkarahisar	1.269	36.168	1.012	2,7	2.078	7,8%
Ağrı	407	9.346	256	2,7	540	10,3%
Aksaray	701	18.484	218	1,2	568	5,6%
Amasya	580	14.764	501	3,3	672	7,3%
Ankara	18.694	497.503	15.103	3,0	22.114	5,9%
Antalya	6.621	256.450	8.184	3,1	13.672	5,2%
Ardahan	94	1.940	33	1,7	150	4,2%
Artvin	321	8.534	124	1,4	424	-2,3%
Aydın	1.825	50.164	1.771	3,4	2.865	5,4%
Balıkesir	2.090	54.762	786	1,4	1.795	4,4%
Bartın	409	14.868	370	2,4	372	7,1%
Batman	896	21.819	822	3,6	1.314	10,9%
Bayburt	92	1.629	32	1,9	88	2,0%
Bilecik	395	22.162	740	3,2	982	4,2%
Bingöl	506	10.146	174	1,7	334	6,0%
Bitlis	416	8.098	115	1,4	469	6,4%
Bolu	591	26.941	606	2,2	968	4,4%
Burdur	470	10.970	486	4,2	758	7,4%
Bursa	8.441	339.120	11.171	3,2	14.429	4,7%
Çanakkale	943	28.316	701	2,4	1.245	6,8%
Çankırı	236	8.736	271	3,0	317	6,0%
Çorum	969	25.708	548	2,1	1.122	6,4%
Denizli	2.823	106.861	4.756	4,3	5.866	5,1%
Diyarbakır	2.360	52.915	491	0,9	1.250	3,8%
Düzce	961	40.822	1.347	3,2	1.737	4,2%
Edirne	650	24.097	1.019	4,1	1.281	7,6%
Elazığ	1.253	34.097	356	1,0	1.151	4,3%
Erzincan	360	9.506	269	2,8	356	3,4%
Erzurum	1.144	28.039	488	1,7	1.055	4,5%
Eskişehir	1.984	84.341	2.870	3,3	3.183	7,0%
Gaziantep	3.194	145.664	3.227	2,2	4.508	4,8%
Giresun	794	18.613	319	1,7	483	4,2%
Gümüşhane	178	5.059	193	3,7	428	3,7%
Hakkari	199	3.591	5	0,1	81	-0,3%
Hatay	2.081	66.383	1.143	1,7	2.739	4,3%
Iğdır	220	5.607	88	1,5	537	11,1%
Isparta	634	17.978	207	1,1	639	4,0%
İstanbul	66.502	2.636.628	72.826	2,7	94.916	4,7%

İller	İşyeri Sayısı (2014)	Çalışan Sayısı (2014)	Açık İş Sayısı (2014)	Açık İş Oranı (2014)	Temininde Güçlük Çekilen Kişi	NİDO
İzmir	12.569	400.256	13.310	3,2	15.735	4,6%
Kahramanmaraş	1.692	71.030	1.805	2,5	2.884	6,3%
Karabük	407	17.035	399	2,3	675	4,4%
Karaman	446	23.659	945	3,8	713	3,9%
Kars	253	5.314	155	2,8	399	5,3%
Kastamonu	628	18.553	825	4,3	1.379	6,6%
Kayseri	3.177	126.199	2.072	1,6	4.401	3,9%
Kırıkkale	382	7.867	223	2,8	478	10,3%
Kırklareli	614	26.088	1.108	4,1	1.151	4,2%
Kırşehir	351	11.238	286	2,5	322	5,7%
Kilis	159	4.128	55	1,3	120	-1,2%
Kocaeli	5.106	204.401	7.122	3,4	8.084	5,0%
Konya	4.293	133.895	4.834	3,5	6.864	7,0%
Kütahya	982	35.485	1.296	3,5	1.839	5,2%
Malatya	1.350	46.563	959	2,0	1.714	5,7%
Manisa	2.164	106.478	2.945	2,7	3.438	4,5%
Mardin	1.269	27.161	1.018	3,6	810	4,2%
Mersin	3.409	102.223	1.846	1,8	3.129	4,6%
Muğla	2.417	66.171	1.984	2,9	4.013	3,0%
Muş	396	9.709	89	0,9	578	1,7%
Nevşehir	724	17.633	169	1,0	673	2,2%
Niğde	495	13.785	275	2,0	697	5,1%
Ordu	1.257	34.393	1.049	3,0	1.304	7,9%
Osmaniye	836	24.217	580	2,3	1.437	7,4%
Rize	761	20.598	756	3,5	1.362	8,3%
Sakarya	1.833	77.441	3.039	3,8	3.998	6,2%
Samsun	2.057	56.356	1.239	2,2	1.964	5,6%
Siirt	347	8.940	30	0,3	237	2,6%
Sinop	343	9.608	597	5,9	711	4,7%
Sivas	1.026	34.448	876	2,5	1.324	6,9%
Şanlıurfa	2.196	62.531	1.037	1,6	3.339	16,1%
Şırnak	608	13.815	137	1,0	573	7,6%
Tekirdağ	2.305	145.845	3.563	2,4	4.303	2,9%
Tokat	848	20.315	823	3,9	1.166	10,5%
Trabzon	2.143	48.565	1.217	2,5	2.242	6,2%
Tunceli	127	2.122	11	0,5	95	5,3%
Uşak	804	26.210	751	2,8	1.609	5,1%
Van	1.141	26.635	242	0,9	782	4,9%
Yalova	534	16.956	669	3,8	843	5,1%
Yozgat	557	15.204	718	4,5	1.251	7,4%
Zonguldak	892	30.778	1.008	3,2	1.568	6,7%
Toplam	200.911	7.049.691	198.582	2,7	208.234	5,1%

Ek 6 - 2-9 Arası Kişi İstihdam Eden İşyeri Bilgi Notu (Bursa İli Örneği)

BURSA İLİ İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI

2-9 ARASI KİŞİ İSTİHDAM EDEN İŞYERLERİ ANALİZİ

2014 yılı I. Dönem İşgücü Piyasası Talep Araştırmasının kapsamı 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerleri iken Bursa ilinde pilot bir çalışma yapılmış olup, ilde 2-9 kişi istihdam eden işyerleri de araştırma kapsamına dahil edilmiştir. Raporun bu bölümünde 2-9 arası kişi istihdamlı işyerlerine ait bilgilere yer verilecektir. Bursa ili raporunun diğer iller ile standart olması için 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerine ilişkin bilgileri ayrı bir bölümde 2-9 arası kişi istihdamlı işyerlerine ait veriler ayrı bölümde değerlendirilmiştir. Bu kapsamda bu bölümde sadece 2-9 arası kişi istihdamlı işyerlerine ait veriler bulunacaktır.

Çalışmanın metodolojisi 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerleri ile yapılan çalışma ile aynı olup tek farklılık işyeri büyüklüğüdür. Bu bağlamda, örneklem yöntemi ile Bursa ili 2-9 arası kişi istihdamlı işyerlerine ait bilgiler derlenmeye çalışılmıştır. Bu çalışma kapsamında Bursa ilinde 2-9 kişi arası istihdamlı toplam 7.252 işyerinin ziyaret edilmesi planlanmıştır. 5.210 işyerinden bilgi alınırken 2.042 işyerinden çeşitli nedenlerle cevap alınamamıştır. Cevaplılık oranı % 71,8 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran Bursa ilinde 10 ve daha fazla istihdamlı işyerleri için % 80,4 olarak gerçekleşmiştir. Bu durum işyeri büyüklükleri azaldıkça işyeri kayıtlarında sorunların arttığını göstermektedir. Bu bilginin ortaya konulabilmesi için Bursa ilindeki pilot çalışma oldukça önemli sonuçlar vermiştir.

Toplamda 5.210 işyeri ziyaret edilmiş ve bu işyerlerinin bilgileri genelleştirilerek 37.629 işyeri için bilgi ortaya konulmuştur. İşyerlerinin sektörel dağılımına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

2-9 arası kişi istihdam eden işyerlerinin sektörel dağılımı incelendiğinde işyerlerinin % 35'inin Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe olduğu % 22'sinin ise İmalat sektöründe olduğu görülmektedir. Daha sonra sırası ile Ulaştırma ve Depolama, Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler ile İnşaat sektörleri gelmektedir. Her 3 işyerinden hemen hemen 2'si Toptan ve Perakende Ticaret ile İmalat sektörlerindedir.

Bursa ilindeki 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde ise en fazla işyerinin İmalat sektöründe (% 40) daha sonra Toptan ve Perakende Ticaret (% 20) ile İnşaat sektörlerinde (% 15) olduğu görülmektedir. İşyeri büyüklüğü arttıkça İmalat sektörünün payı artmaktadır. Her iki grup işyerinin sektörel dağılımı arasında belirgin bir farklılık gözlenmektedir.

Çalışanların % 27'si kadın iken % 73'ü erkektir. 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerindeki çalışan oranları da benzerdir. 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde çalışanların % 28'i kadın, % 72'si ise erkektir. İşyerlerinin büyük ve küçük ölçekli olması çalışanların cinsiyet dağılımını Bursa ili özelinde çok fazla etkilememektedir. 2-9 arası kişi istihdam eden işyerlerinde Eğitim, İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri ile Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektörlerinde kadın çalışan sayısı erkek çalışan sayısından fazladır.

Tablo 92 Bursa'da İşyerlerinin Sektörel Dağılımları, 2014

Sektörler	İşyeri Sayısı
Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	59
İmalat	8.382
Elektrik, Gaz, Buhar Ve İklim. Üretimi Ve Dağıtımı	23
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yön.Ve İyileş.Faal.	45
İnşaat	2.738
Toptan Ve Perakende Ticaret	13.220
Ulaştırma Ve Depolama	3.263
Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	2.826
Bilgi Ve İletişim	314
Finans Ve Sigorta Faaliyetleri	490
Gayrimenkul Faaliyetleri	367
Mesleki, Bilimsel Ve Teknik Faaliyetler	3.196
İdari Ve Destek Hizmet Faaliyetleri	383
Eğitim	269
İnsan Sağlığı Ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	592
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence Ve Spor	290
Diğer Hizmet Faaliyetleri	1.172
Toplam	**37.629**

Kaynak: Bursa İPTA 2014

10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde ise yukarıda bahsedilen durumdan farklılık gösteren sektör Finans ve Sigorta Faaliyetleri sektörüdür. Bu sektördeki 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde erkek çalışanlar kadın çalışanlardan daha fazladır. Kadınların erkeklere göre en az oranda çalıştığı sektör 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde Madencilik sektörü iken, 2-9 arası kişi istihdam eden işyerlerinde ise Ulaştırma ve Depolama sektörüdür.

Tablo 93 Çalışanların Sektörel ve Cinsiyete Göre Dağılımları, 2014

Sektör	Erkek	Kadın	Toplam
Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	190	40	230
İmalat	25.851	8.998	34.849
Elektrik, Gaz, Buhar Ve İklim. Üretimi Ve Dağıtımı	99	19	118
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yön.Ve İyileş.Faal.	132	65	197
İnşaat	12.117	1.441	13.557
Toptan Ve Perakende Ticaret	35.070	14.444	49.514
Ulaştırma Ve Depolama	9.476	725	10.202
Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	6.870	2.459	9.329
Bilgi Ve İletişim	724	396	1.119
Finans Ve Sigorta Faaliyetleri	785	813	1.598
Gayrimenkul Faaliyetleri	973	252	1.225
Mesleki, Bilimsel Ve Teknik Faaliyetler	7.119	5.022	12.141
İdari Ve Destek Hizmet Faaliyetleri	1.401	342	1.744
Eğitim	676	736	1.412
İnsan Sağlığı Ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	523	1.455	1.978
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence Ve Spor	894	214	1.108
Diğer Hizmet Faaliyetleri	2.667	1.555	4.222
Toplam	**105.566**	**38.977**	**144.543**

Kaynak: Bursa İPTA 2014

Çalışanların cinsiyete göre sektörel dağılımı işyerlerinin sektörel dağılımı ile paraleldir. 2-9 arası kişi istihdam eden işyerlerinde çalışanların % 34'ü Toptan ve Perakende Ticaret, % 24'ü İmalat, % 8'i Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler sektöründe çalışmaktadır. İşyerlerinin dağılımı da bu yöndedir. En az işyeri bulunan sektörler en az çalışanı bulunan sektörlerdir. Bu işyerleri küçük işyerleri olduğu için çalışan sayıları da işyeri sayıları ile aynı düzeydedir.

Erkeklerin en fazla çalıştığı sektör Toptan ve Perakende Ticaret sektörü iken daha sonra sırası ile İmalat ve İnşaat sektörleri gelmektedir. Kadınlar ise en fazla sırasıyla Toptan ve Perakende Ticaret, İmalat ve Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler sektörlerinde çalışmaktadır. Bu üç sektör kadın çalışanların % 73'ünü kapsamaktadır. Yani her çalışan 4 kadından 3'ü bu 3 sektörde istihdamdadır.

10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde en fazla çalışan İmalat sektöründe, daha sonra sırasıyla Toptan ve Perakende Ticaret sektörü ile inşaat sektöründedir. İmalat sektörü

hem kadınlarda hem de erkeklerde en fazla çalışanın bulunduğu sektördür. Ayrıca çalışanların yarısından çoğu bu sektörde istihdamdadır. Kadınlarda ve erkeklerde en fazla çalışanın bulunduğu sektör Toptan ve Perakende Ticaret sektörüdür. 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde çalışanların sektörel dağılımı ile 2-9 arası kişi istihdam eden işyerlerinde çalışanların sektörel dağılımı işyerlerinin yapısıyla bağlantılı olarak farklılık göstermektedir.

İşyerlerinin yaşına göre işyerlerinin dağılımı incelendiğinde, yeni kurulan işyerlerinin daha ağırlıkta olduğu görülmektedir. İşyerlerinin yaşı arttıkça toplam işyerleri içerisindeki oranları azalmaktadır.

Grafik 13: Bursa İlinde İşyerlerinin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Kaynak: Bursa İPTA 2014

10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde ise yukarıdaki tablo farklılık göstermektedir. En fazla işyeri % 23 ile 5-9 yaş grubunda iken en az işyeri % 12 oranı ile 20-24 yaş grubundadır. 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerleri 2-9 arası kişi istihdam eden işyerlerine göre daha uzun süredir faaliyet gösteren köklü işyerleridir.

En fazla çalışan Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubundadır. Her 5 çalışandan 1'ibu meslek grubunda istihdam edilmektedir. Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar, Profesyonel Meslek Mensupları ile Hizmet ve Satış Elemanları sırasıyla en fazla çalışanın bulunduğu meslek gruplarıdır. 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde ise sıralama Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar, Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar ile Nitelik Gerektirmeyen Mesleklerde Çalışanlar şeklindedir. 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde

İmalat sektörünün ağırlığı etkisini çalışanların meslek gruplarında da etkisini göstermiştir. İlin işgücü piyasasında Tekstil ve Otomotiv sektörlerinin ağırlığı Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunu ilk sıraya çıkarmıştır. Bu tablonun en dikkat çekici noktası ise 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde çalışanların % 15,6'sı Nitelik Gerektirmeyen Mesleklerde istihdam edilirken, 2-9 arası kişi istihdam eden işyerlerinde bu oranının sadece % 10 olmasıdır. Daha büyük ve kurumsal işyerlerinde daha nitelikli elemana ihtiyaç duyulacağı varsayılırken, karşımızdaki tablo tam aksini iddia etmektedir. Küçük işyerlerinde çalışanlar daha fazla niteliğe sahiptirler.

Tablo 94 **Çalışanların Sektörel ve Cinsiyete Göre Dağılımları, 2014**

Meslek Grup	Erkek	Kadın	Toplam
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	5.723	6.362	12.085
Hizmet Ve Satış Elemanları	14.095	5.929	20.024
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	9.195	5.417	14.611
Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanları	314	2	316
Profesyonel Meslek Mensupları	13.915	7.215	21.130
Sanatkarlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar	25.409	2.898	28.306
Teknisyenler, Teknikerler Ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	11.452	4.450	15.902
Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	19.172	5.793	24.965
Yöneticiler	6.291	912	7.202
Toplam	**105.566**	**38.977**	**144.543**

Kaynak: Bursa İPTA 2014

Kadın çalışanlar Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar meslek grubunda erkek çalışanlardan daha fazladır. Kadınlar en fazla Profesyonel Meslek Mensupları meslek grubunda çalışırken daha sonra Büro Hizmetlerinde Çalışanlar ile Hizmet ve Satış Elemanları gelmektedir. Erkekler ise en fazla Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar, Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar ile Hizmet ve Satış Elemanları meslek grubunda çalışmaktadır. Kadınların erkeklere göre daha fazla oranda Nitelik Gerektirmeyen İşlerde çalışması dikkat çeken diğer bir noktadır.

En fazla çalışanın bulunduğu meslekleri incelersek; en fazla çalışanın bulunduğu meslekler sırası ile Satış Danışmanı, İşletmeci, Muhasebeci, Şoför, Makineci (Dikiş), Garson, Beden İşçisi, Ön Muhasebeci, Sekreter ve Dokuma Makineleri Operatörü'dür. 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde en fazla çalışılan mesleklere bakıldığında ilk 10 meslek içinde Beden İşçisi, Şoför, Makineci (Dikiş), Dokuma Makineleri Operatörü ve Muhasebeci meslekleri

ortaktır.

Bursa ilinde 2-9 arası kişi istihdam eden işyerlerinde toplam 4 bin 967 işyerinde 11 bin 568 kişilik açık iş tespit edilmiştir.

Tablo 95 **Açık İşlerin Sektöre Dağılımları, 2014**

SEKTÖRLER	Açık İş Sayısı	Açık İşi Olan İşyeri
Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	19	11
İmalat	4.228	1.747
Elektrik, Gaz, Buhar Ve İklim. Üretimi Ve Dağıtımı	2	2
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yön.Ve İyileş.Faal.	12	8
İnşaat	1.308	470
Toptan Ve Perakende Ticaret	3.454	1.504
Ulaştırma Ve Depolama	238	125
Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	874	375
Bilgi Ve İletişim	132	46
Finans Ve Sigorta Faaliyetleri	56	33
Gayrimenkul Faaliyetleri	18	9
Mesleki, Bilimsel Ve Teknik Faaliyetler	533	279
İdari Ve Destek Hizmet Faaliyetleri	126	50
Eğitim	174	51
İnsan Sağlığı Ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	50	44
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence Ve Spor	14	10
Diğer Hizmet Faaliyetleri	331	203
Toplam	**11.568**	**4.967**

Kaynak: Bursa İPTA 2014

İşyerlerinin % 13,2'sinin açık işi bulunmaktadır. Bu oran Bursa ilinde 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde % 28,8'dir. 2-9 arası kişi istihdam eden işyerlerinde açık iş bulunma oranı oldukça düşüktür. Bu işyerlerinin önemli bir kısmında açık iş bulunmamaktadır. İmalat sektöründe her 5 işyerinden 1'inde açık iş bulunmaktadır. Eğitim sektöründe ise bu oran % 19'dur. Gayrimenkul Faaliyetleri sektöründe ise her 100 işyerinden sadece 3'ünde açık iş vardır. Bu oranlar 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde oldukça yüksektir. İmalat

sektöründe faaliyet gösteren 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinin % 39'unun açık işi bulunmaktadır.

En fazla işyeri Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe bulunmasına rağmen en fazla açık işi olan işyeri İmalat sektöründe bulunmaktadır. Toptan ve Perakende Ticaret sektörü ikinci sıradadır. Aslında Toptan ve Perakende Ticaret sektöründeki işyerlerinin toplam işyerleri içerisindeki oranı ile açık işi olan işyerleri içerisindeki oranı birbirine yakındır. İmalat sektörü açık işi olan işyerleri içerisinde önemli bir pay edinmiştir.

Açık işlerin sektörel dağılımına baktığımızda sıralamanın açık işi olan işyeri sayısı ile uyumlu olarak İmalat, Toptan ve Perakende Ticaret ile İnşaat şeklinde olduğunu görmekteyiz. Açık işlerin % 77,7'si bu üç sektördedir.

Açık iş oranı 2-9 arası kişi istihdam eden işyerleri için % 7,4'tür. Bu oran oldukça yüksek bir orandır. 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde açık iş oranı % 3,2'dir. Küçük işyerlerinin açık iş potansiyeli oldukça yüksektir. Açık iş oranının en yüksek olduğu sektör % 11 ile Eğitim sektörüdür. İmalat ile Bilgi ve İletişim sektörlerinde de açık iş oranı % 10'ların üzerindedir. Açık iş veren sayısı az olmasına rağmen işyerlerinin az sayıda çalışana sahip olması bir kişilik açık iş dahi olsa oranı yüksek çıkarmaktadır. Örneğin 9 kişinin çalıştığı bir işyerinde 1 kişilik açık iş olsa açık iş oranı % 10'dur. Bu da oldukça yüksek bir orandır. Açık iş oranının en düşük olduğu sektörler ise Kültür, Sanat, Eğlence Dinlence ve Spor ile Gayrimenkul Faaliyetleri sektörleridir.

Açık işlerin meslek gruplarına göre dağılımına baktığımızda en fazla açık işin ve en yüksek açık iş oranının Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubunda olduğunu görmekteyiz.

Tablo 96 Açık İşlerin Meslek Gruplarına Göre Dağılımları, 2014

Meslek Grupları	Açık İş Sayısı	Açık İş Oranı
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	472	3,8%
Hizmet Ve Satış Elemanları	2.153	9,7%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	832	5,4%
Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanları	17	5,2%
Profesyonel Meslek Mensupları	569	2,6%
Sanatkarlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar	4.009	12,4%
Teknisyenler, Teknikerler Ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	1.139	6,7%
Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	2.342	8,6%
Yöneticiler	34	0,5%
Toplam	**11.568**	**7,4%**

Kaynak: Bursa İPTA 2014

Hizmet ve Satış Elemanları ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grupları açık iş oranı en yüksek olan meslek grupları arasındadırlar. Geri kalan meslek gruplarında açık iş oranı genel açık iş oranının altındadır. Çalışanların % 10'u Nitelik Gerektirmeyen Meslekler grubunda iken açık işlerin % 7,2'si aynı meslek grubundadır. Nitelik Gerektirmeyen Mesleklere olan ihtiyaç çalışan oranına göre daha azdır.

En fazla açık iş olan meslekler sırasıyla; Makineci (Dikiş), Garson, Satış Elemanı, Elektrikçi, Mobilya Cilacısı, Beden İşçisi, Mobilya İmalatçısı, Mobilya Döşeme İşçisi, Muhasebeci ve Gazaltı Kaynakçısıdır. En fazla çalışanı olan mesleklere göre en fazla açık iş olan meslekler daha fazla mesleki beceri ve nitelik gerektiren mesleklerdir. Bursa'da Mobilya İmalatı önemli sektörlerden biridir. Bunun yansımasını en fazla açık iş olan mesleklerde görmekteyiz. 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde en fazla açık işi olan ilk on meslekten Beden İşçisi (ilk sırada), Makineci (Dikiş), Satış Elemanı, Mobilya Döşeme İşçisi, Gazaltı Kaynakçısı ve Garson olmak üzere 6 meslek ortaktır. Ancak 2-9 arası kişi çalıştıran işyerlerindeki açık iş olan meslekler daha fazla mesleki beceri ve nitelik gerektiren mesleklerdir.

Açık işlerde en fazla talep edilen eğitim düzeyi farketmez seçeneği olmuştur. Açık işlerin yarısından fazlası için farketmez denilmiştir. Daha sonra ise lise altı ve genel lise mezunları gelmektedir. Lise üstü eğitim düzeyi talebi oldukça düşüktür. Bu durum açık işlerin yapısı ile de ilgilidir. Aynı zamanda Tekstil sektöründeki açık işler ve ara eleman niteliğindeki meslekler için genelde farketmez seçeneği tercih edilmektedir.

Grafik 14: Bursa İlinde İşyerlerinin Açık İşlerde Eğitim Talepleri

Kaynak: Bursa İPTA 2014

10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde de tablo yukarıdaki grafiğe benzer niteliktedir. Yalnız farketmezin oranı daha düşük iken lise altı eğitim seviyesinin oranı daha yüksektir. Ancak iki düzeyin de toplamı % 70'tir. Bu grupta meslek lisesi mezunlarına olan talep genel lise mezunlarına olan talepten daha fazladır.

Açık işlerde talep edilen beceriler ve oranlarına aşağıdaki grafikte yer verilmiştir. Açık işlerde en fazla tercih edilen beceri İş Ahlakına Sahip Olma daha sonra ise sırasıyla Fiziki ve Bedensel Yeterlilik, Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi Beceri ile Takım Çalışmasıdır. En az tercih edilen beceriler Yabancı Dil, Satış ve Pazarlama ile Bilgisayar Kullanımıdır. Fiziki ve Bedensel Yeterliliğin Mesleki bilgiden daha yüksek oranda talep ediliyor olması dikkat çekicidir. 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde ise en fazla Fiziki ve Bedensel Yeterlilik becerisi talep edilmiştir. İş Ahlakına Sahip Olma ikinci sıradadır. Bu durum da ilgi çeken bir noktadır.

Grafik 15: Bursa İlinde İşyerlerinin Açık İşlerde Beceri Talepleri

Kaynak: Bursa İPTA 2014

Açık işler aranırken kullanılan kanallara ilişkin bilgiler aşağıdaki grafikte sunulmuştur. 2-9 arası kişi istihdam eden işyerlerinde açık işleri en fazla akraba-eş-dost vasıtasıyla aradıkları ve hala geleneksel iş arama kanallarını kullandıkları görülmektedir. Akraba eş-dostun kullanılma oranı oldukça yüksektir. İŞKUR ikinci, Gazete ve İlan ise üçüncü en fazla tercih edilen iş arama kaynağıdır. 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde de en fazla Akraba-Eş-Dost kanalı kullanılsa da İŞKUR'un kullanılma oranı 2-9 arasına göre daha yüksektir.

Grafik 16: Bursa İlinde İşyerlerinin Açık İş Arama Kanalları

Kaynak: Bursa İPTA 2014

İşyerlerine ziyaret sırasında 2014 yılı içerisinde işgücü piyasasında eleman arayıp da bulunamayan meslekler sorulmuştur. Bu kısımda temininde güçlük çekilen mesleklere ilişkin bilgiler incelenecektir.

Tablo 97 Bursa İlinde Sektörlere Göre Teminde Güçlük Çekilen Sayıları

SEKTÖRLER	Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı	Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri
Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	25	11
İmalat	6.786	3.356
Elektrik, Gaz, Buhar Ve İklim. Üretimi Ve Dağıtımı	8	6
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yön.Ve İyileş.Faal.	22	12
İnşaat	2.166	838
Toptan Ve Perakende Ticaret	5.779	2.947
Ulaştırma Ve Depolama	738	513
Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	1.514	820
Bilgi Ve İletişim	246	127
Finans Ve Sigorta Faaliyetleri	78	61
Gayrimenkul Faaliyetleri	73	41
Mesleki, Bilimsel Ve Teknik Faaliyetler	981	600
İdari Ve Destek Hizmet Faaliyetleri	99	72
Eğitim	194	95
İnsan Sağlığı Ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	132	88
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence Ve Spor	69	48
Diğer Hizmet Faaliyetleri	541	413
Toplam	**19.452**	**10.048**

Kaynak: Bursa İPTA 2014

En fazla eleman temininde güçlük çeken işyeri sayısı İmalat sektöründedir. Bu sektörü sırası ile Toptan ve Perakende Ticaret, İnşaat ile Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektörleri izlemektedir. Sıralama en fazla açık iş olan sektör sıralaması ile uyumludur. Eleman temininde güçlük çeken her 3 işyerinden 1 tanesi İmalat sektöründedir. İmalat sektörü araştırma kapsamındaki en fazla işyeri olan sektör olmasa da en fazla açık işi ve temininde güçlük çekilen mesleği olan sektördür.

İşyerlerinin % 26,7'si eleman temininde güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Bu oran açık işi olan işyerlerinin oranının yaklaşık iki katıdır. Her 100 işyerinden yaklaşık 27 tanesi eleman ararken bulmakta güçlük çekmektedir. Bu oran 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde %

42'dir. İşyeri büyüklüğü arttıkça eleman bulmada güçlük çeken işyeri oranı da artmaktadır. 2-9 arası kişi istihdam eden işyerlerinde Bilgi ve İletişim ile İmalat sektörlerindeki işyerlerinin % 40'ı eleman temininde güçlük çekmektedir. Eğitim ve Diğer Hizmet Faaliyetleri sektörlerinde bu oran % 35'tir. Gayrimenkul Faaliyetleri sektöründeki işyerlerinin ise sadece % 11'i eleman temininde güçlük çekmektedir.

Toplamda 2014 yılının ilk altı ayında 19 bin 452 kişinin temininde güçlük çekilmiştir. Temininde güçlük çekilen kişilerin % 35'i İmalat, % 30'u Toptan ve Perakende Ticaret sektöründedir. Temininde güçlük çekilen işyeri ve kişi oranları birbirleri ile uyumludur.

Temininde güçlük çekilen mesleklerin meslek gruplarına göre dağılımına baktığımızda; en fazla Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubunda eleman temininde güçlük çekildiği görülmektedir. Açık işlerde de ilk sırada yine aynı meslek grubu bulunmaktadır. Temininde Güçlük çekilen mesleklerin % 20'si Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar, % 15'i Hizmet ve Satış Elemanları meslek grubundadır. Nitelik Gerektirmeyen Mesleklerin oranı ise % 5,6'dır. Bu oran Nitelik Gerektirmeyen mesleklerin hem çalışanlar hem de açık işler içerisindeki oranından düşüktür. Nitelik Gerektirmeyen Mesleklerin işgücü piyasasından temininde güçlük olmadığı görülmektedir.

Tablo 98 **Bursa İlindeki Meslek Gruplarına Göre Teminde Güçlük Çekilen Sayıları**

Meslek Grup	Temininde Güçlük Çekilen Kişi
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	472
Hizmet Ve Satış Elemanları	2.153
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	832
Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanları	17
Profesyonel Meslek Mensupları	569
Sanatkarlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar	4.009
Teknisyenler, Teknikerler Ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	1.139
Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	2.342
Yöneticiler	34
Toplam	**11.568**

Kaynak: Bursa İPTA 2014

10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde ise en fazla temininde güçlük çekilen meslek gruplarında ilk iki sıra 2-9 arası kişi istihdam eden işyerleri ile aynı iken üçüncü sırayı Nitelik Gerektirmeyen meslekler almaktadır. Nitelik Gerektirmeyen Mesleklerin temininde güçlük çekilen meslekler içerisindeki oranı % 8,2'dir.

2-9 arası kişi istihdam eden işyerlerinde en fazla temininde güçlük çekilen meslekler Makineci (Dikiş), Satış Elemanı, Garson, Mobilya Döşeme İşçisi, Elektrikçi, Mobilya Cilacısı, Mobilya Montaj İşçisi, Mobilya İmalatçısı, Dokuma Makineleri Operatörü ve Gazaltı Kaynakçısıdır. Temininde güçlük çekilen meslekler içerisinde Mobilya İmalatı ve Tekstil İmalatı sektörlerine ait mesleklerin ağırlığı dikkat çekmektedir. Bu meslekler en fazla açık iş olan meslekler ile de paraleldir. İlk on sırada Beden İşçisinin de olmaması temininde güçlük çekilen mesleklerin daha fazla nitelik ve beceri gerektiren meslekler olduğunun göstergesidir. 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde ise en fazla eleman temininde güçlük çekilen ilk on meslek içerisinde Makineci (Dikiş), Gazaltı Kaynakçısı, Mobilya Montaj İşçisi ve Mobilya Döşemecisi ortak olan mesleklerdir. Küçük işyerlerinin temininde güçlük çektiği meslekler daha dikkat çekici mesleklerdir. Temininde güçlük çekilen meslekleri iyi analiz edebilmemiz için temininde güçlük çekilme nedenleri de oldukça önemlidir.

Grafik 17: Bursa İlinde Teminde Güçlük Çekilme Nedenleri

Kaynak: Bursa İPTA 2014

Temininde güçlük çekilen mesleklerin % 76'sının gerekli mesleki beceriye sahip eleman bulunamamasından, % 70'inin ise yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamamasından dolayı güçlük çekildiği belirtilmiştir. İşverenden kaynaklı nedenlerin ise oranlarının düşük olduğu dikkat çekmektedir. Bu sorunun işverenlere sorulması cevapların yönünü etkilemektedir. 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde temininde güçlük çekilen mesleklerin nedenleri de benzerlik göstermektedir. Vardiyalı çalışma büyük ölçekli işyerlerinde daha büyük bir sorun olarak iletilmiştir.

Araştırma kapsamında 30 Haziran 2015 tarihinde işyerlerinin istihdamında değişiklik olup olmayacağı sorulmuştur. Sektörlerde beklenen net istihdam değişim oranı incelendiğinde tüm sektörlerde istihdam artışı beklendiği, istihdam azalışı beklenen sektör bulunmadığı görülmektedir. Kapsamdaki işyerlerinde bir yıl sonraya ilişkin çok olumlu bir tablo görülmekte ve mevcut istihdamın % 15 oranında artacağı tahmin edilmektedir. 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde ise artış beklentisi % 4,7 oranındadır. Küçük işyerlerinde işyerlerinin hacimleri ile de ilgili olarak daha yüksek oranda istihdam artışı beklenmektedir. En yüksek istihdam artışı Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler sektöründedir. Yine Madencilik ve Taşocakçılığı sektöründe beklenen istihdam artışı da dikkat çekici boyuttadır. İmalat sektöründe ise % 18'lik bir artış beklenirken, Toptan ve Perakende Ticaret sektöründeki artış beklentisi ortalamanın altında kalmıştır.

10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde de tüm sektörlerde istihdam artışı beklenirken en fazla oranda istihdam artışı Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri sektöründedir.

Tablo 99 Bursa İlinde Sektörlere İstihdam Artış Oranı

Sektörler	NİDO
Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	40,4%
İmalat	18,1%
Elektrik, Gaz, Buhar Ve İklim. Üretimi Ve Dağıtımı	1,8%
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yön.Ve İyileş.Faal.	28,0%
İnşaat	13,0%
Toptan Ve Perakende Ticaret	9,7%
Ulaştırma Ve Depolama	7,4%
Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	8,9%
Bilgi Ve İletişim	26,8%
Finans Ve Sigorta Faaliyetleri	5,9%
Gayrimenkul Faaliyetleri	6,0%
Mesleki, Bilimsel Ve Teknik Faaliyetler	45,8%
İdari Ve Destek Hizmet Faaliyetleri	14,7%
Eğitim	10,6%
İnsan Sağlığı Ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	5,4%
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence Ve Spor	6,9%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	11,9%
Toplam	**15,0%**

Kaynak: Bursa İPTA 2014

İstihdam artışı veya azalışı beklenen meslekler sırasıyla Garson, Satış Elemanı, Makineci (Dikiş), Gazaltı Kaynakçısı, Beden İşçisi, Mobilya İmalatçısı, Mobilya Döşemecisi, Mobilya Montaj İşçisi, Mobilya Cilacısı, Elektrikçi ve Ön Muhasebecidir. Bu meslekler en fazla açık iş olan ve temininde güçlük çekilen mesleklerle de paraleldir.

İstihdam azalışı beklenen meslekler ise Beton ve Betonarme Kalıpçısı, Ayakkabı İmalatçısı, Krom Kaplama İşçisi, Taş Tuğla Duvarcısı, Hamal, Perde İmal İşçisi ve Kat Görevlisi şeklindedir.

Ek 7- İl Düzeyinde İşsizlik Oranları (2013)

Ek 8- İstatistik Testleri

MESLEK GRUBU VE CİNSİYET

Meslek Grupları	Kadın	Erkek	Genel Toplam
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	3362	2529	5891
Hizmet ve Satış Elemanları	4061	10686	1447
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	4948	14200	19147
Nitelik Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	22	783	805
Profosyonel Meslek Mensupları	1955	2938	4893
Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	2060	30997	33057
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profosyonel Meslekler Mensupları	1064	7452	8516
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	5035	21075	26110
YÖNETİCİLER	201	187	288
Genep Toplam	22707	90848	113555

Açık iş sayıları bakımından medslek gruplarını cinsiyetin etkileyip etkilemediğine bakılmıştır.

Hesaplanan değerler:

Chi-square = 11830.600 with D.F. = 8. Prob. > value = 0.001

Meslek grubu ve cinsiyet arasında fark vardır.

İŞKUR HİZMETLERİNDEN YARARLANMA

İşkur Hizmetlerinden Yararlanma Durumu			
Arama Kanalı	**Evet**	**Hayır**	**Genel Toplam**
İŞKUR aracılığıyla	104036	15947	119983
Gazete-İlan vb	53160	25211	75371
Akraba-Eş Dost	71217	37966	109182
İnternet-Sosyal Medya	44848	17546	62395
Özel İstihdam Büroları	11724	3857	15580
Genel Toplam	**135793**	**62789**	**198582**

Açık iş sayıları bakımından İŞKUR hizmetlerinden yararlanma durumunun açık iş arama kanalını etkileyip etkilemediğine bakılmıştır.

Hesaplanan değerler:

Chi-square = 16116.661 with D.F. = 4. Prob. > value = 0.001

İŞKUR hizmetlerinden yararlanma arama kanalını etkilemektedir.

KREŞ İMKÂNI

Kreş İmkanı			
Cinsiyet	**Kadın**	**Erkek**	**Genel Toplam**
Kadın	626	22080	22707
Erkek	891	89955	90848
Farketmez	4857	80156	85013
Genel Toplam	**6374**	**192206**	**198582**

İşyerinin kreş imkânının olması açık işlerinde cinsiyet tercihini etkilemekte midir?

Hesaplanan değerler:

Chi-square = 3182.576 with D.F. = 2. Prob. > value = 0.001

İşyerinin kreş imkânı açık işlerde cinsiyet tercihini etkilemektedir.

İHRACAT

İHRACAT	Kadın	Erkek	Farketmez	Genel Toplam
Evet	7264	36011	29317	72600
Hayır	15443	54837	55696	125982
Genel Toplam	**22707**	**90848**	**85013**	**198582**

İşyerinin ihracat yapıp yapmaması açık işlerinde cinsiyet tercihini etkilemekte midir?

Hesaplanan değerler:

Chi-square = 733.513 with D.F. = 2. Prob. > value = 0.000

İşyerinin ihracat yapıp yapmaması açık işlerinde cinsiyet tercihini etkilemektedir.

YABANCI ORTAKLIK

İşyerinin yabancı ortaklığının olup olmaması açık işlerinde cinsiyet tercihini etkilemekte midir?

Hesaplanan değerler:

Chi-square = 841.223 with D.F. = 2. Prob. > value = 0.000

İşyerinin yabancı ortaklığının olup olmaması açık işlerinde cinsiyet tercihini etkilemektedir.

KORELASYON KATSAYILARI

Çalışan ve açık iş sayıları arasındaki ilişkiye bakılacak olursa;

- rs=0,38 pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır.

- İşyerinin kuruluş tarihi ve açık iş sayıları arasındaki ilişkiye bakılacak olursa;

- rs=0,24 pozitif yönlü zayıf bir ilişki vardır.

- Açık işveren işyerlerinde çalışan ve açık iş sayıları arasındaki ilişkiye baktığımızda

- rs=0,499 pozitif yönlü orta derecede bir ilişki vardır.

ETA KATSAYILARI

- İşletmenin yabancı ortaklığı olması ile açık iş sayısı arasındaki ilişkiye bakılacak olursa;

ŋ=0,02 ilişki yoktur.

- İşletmenin ihracat yapması ile açık iş sayısı arasındaki ilişkiye bakılacak olursa;

ŋ= 0,07 ilişki yoktur.

- İşletmenin servis imkânının olması ile çalışan sayısı arasındaki ilişkiye bakılacak olursa;

ŋ= 0,06 ilişki yoktur.

- İşletmenin servis imkânının olması ile temininde güçlük çekilen kişi sayısı arasındaki ilişkiye bakılacak olursa;

ŋ= 0,07 ilişki yoktur.

- İşletmenin kreş imkânının olması ile temininde güçlük çekilen kişi sayısı arasındaki ilişkiye bakılacak olursa;

ŋ= 0,0003 ilişki yoktur.

- İşletmenin ihracat yapması ile temininde güçlük çekilen kişi sayısı arasındaki ilişkiye bakılacak olursa;

ŋ= 0,07 ilişki yoktur.

- İşletmenin yabancı ortaklığının olması ile temininde güçlük çekilen kişi sayısı arasındaki ilişkiye bakılacak olursa;

ŋ= 0,0006 ilişki yoktur.

444 7587 İŞKUR
İletişim Hattı

www.iskur.gov.tr
/TurkiyeIsKurumu /TurkiyeIsKurumu

ALO 170
Bilgi Danışma Hattı

Emniyet Mahallesi Mevlana Bulvarı (Konya Yolu) No: 42 Yenimahalle / ANKARA
T:+90 (312) 216 30 00 - 216 30 01 F: +90 (312) 435 29 27